

AKO SA STANEM VEĽKÝM

PRAKTICKÝ NÁVOD K DUŠEVNÉMU
ŽIVOTU PRE ŠTUDUJÚCU MLÁDEŽ

ĽAPÍŠAL:

NÁGY B. A MATTYASÓVSZKY K.

člonovia rádu sv. Bonedikta

PRELOŽIL A PRISPÓSOBIL

OSVALDOV LITERÁRNY KRÚŽOK SLOVENSKÝCH
BOHOSLOVCOV V TRNAVE

1927

TLAČOU A NÁKLADOM SPOLKU SV. VOJTECHA

NIHIL OBSTAT.

Dr. PAULUS ŽIŠKA m. p.
censor dioecesanus

NR. 2590/1927.

IMPRIMATUR.

Tyrnaviae, die 31. Martii 1927.

Dr. PAULUS JANTAUSCH m. p.
Eppus, admin. apostolicus

NEHYNÚCEJ PAMIAATKE VEĽKÉHO
SPISOVATEĽA

† FRANTIŠKA RICHARDA
OSVALDA

PÁPEŽSKÉHO PRELÁTA, TRNAVSKÉHO GENERÁLNEHO
VIKÁRA, ČESTNÉHO PREDSEDU MATICE SLOVENSKEJ
A SPOĽKU SV. VOJTECHA, PRVÉHO PROTEKTORA LI-
TERÁRNEHO KRÚŽKU SLOVENSÝCH BOHOSLOVCOV
V TRNAVE, ATĎ. ATĎ.

VENUJÚ S PIETNOU ÚCTOU A VĎAČNOSŤOU

PREKLADATELIA

Osvaldov literárny krúžok slovenských bohoslovcov v Trnave.

Osvaldov literárny krúžok slovenských bohoslovcov v Trnave založený bol r. 1924. Jeho cieľom je, aby slovenskí bohoslovci v Trnave mohli sa vzdelávať popri vede a reči teologickej i v ľubozvučnej materčine a aby mali možnosť rozširovať a prehľbovať svoje vedomosti aj v iných oboroch a smeroch. Lebo ak bola kedy na Slovensku potreba všestranne vzdelaných kňazov, tak za našich časov javí sa táto potreba v najvyššom stupni. Slovenské cirkevné a národné pole neobrobené leži úhorom a čaká na horlivých oráčov, ktorí by ho nábožensky, literárne a vedecky hlbokými brázdami preorali, vzkypřili a zúrodnili. Osvaldov literárny krúžok chce vychovávať takých horlivých pracovníkov, ktorí by chápali kultúrne potreby ľudu slovenského, a ktorí by mu lámali a dávali chlieb svojský a zaviedli ho do svätyne kultúry a ducha slovenského. Je to cieľ vznešený a krásny, ale aby sme ho dosiahli, musíme sa najprv my sami nábožensky a kultúrne obrodiť, musíme vypestovať a zveľadiť v sebe Bohom nám

dané hrivny a schopnosti. Musíme odvyknúť od tej povesťnej slovanskej nesvornosti a priknúť sa láskou jeden k druhému, aby viťazstvo bolo isté. K tomuto všetkému chce vychovávať Osvaldov literárny krúžok slov. bohoslovcov.

Cieľa však nemožno dosiahnuť bez primeraných prostriedkov. Pri založení krúžku tie prostriedky nám chýbaly, najviac: chýbala nám knižnica. Ale vďaka Bohu, v našom mladistvom zápale a úsilí našli sme viacej obetavých priaznivcov, ktorí nás vďačne i hmotne podporili. (Sú to nižuvedení zakladajúci a podporujúci členovia krúžku.) Tak sme si mohli založiť aj potrebnú knižnicu, v ktorej už máme do 800 sväzkov (vedeckých a nábožen-ských) kníh. Máme možnosť dodávať si mnohé nepolitické, vedecké a beletrické časopisy. Dvojtýždenne schádzame sa na vzdeľávajúcich schôdzkach, kde členovia vystupujú s pôvodnými literárnymi prácami, prednáškami, deklamáciami, spevom, hudbou a iným.

Dosiaľ sa krúžok obmedzoval len na takúto činnosť vnútornú. Touto knižočkou však osmelujeme sa po prvý raz predstúpiť i pred širšiu verejnúosť. Pozornosť svoju obrátili sme na drahú slovenskú mládež, z ktorej sme i my

vyšli, a ktorú dobre známe. So žiaľom pozorujeme, že nádej našej vlasti, slovenská mládež, sotva ožila na úsvite slnka mladej Slobody a už vidieť v jej radoch známky nankazy, hmotárskeho nazierania na svet, že zrieka sa vznešených ideálov duchovného sveta a ponáhla sa za bludnou hviezdou klamnej mamony. Čo bude z našej budúcnosti, keď naša mládež otrávená bude už v útlom veku? Preto podávame slovenským mladikom túto knižočku, aby im bola tým najlepším priateľom a radcom vo vire všedného a ťažkého života. Daj Bože, aby ju naša milená mládež prijala a čtala s takou láskou, akou ju my rozposielame po nivách krásneho Slovenska.

Keďže vydanie tejto knižočky je prvým našim pokusom, museli sme prekonať veľa prekážok spojených s takouto prácou a ešte vždy citíme, že sme hádam neučinili zadosť všetkým požiadavkám. Preto veľmi budeme povďační, keď nás naši ct. priaznivci i ct. čitatelia upozornia na prípadné nedostatky, ktorým chceme pomocou Božou v budúcnosti vyhnúť.

Napokon vrele ďakujeme jak vdp. cenzo-
rovi, tak i vct. Správe Spolku sv. Vojtecha
z láskavú ochotu, s ktorou nám umožnili
vdať knižočku v krátkom čase.

P r e d s e d a.

Členovia Osvaldovho lit. krúžku slov. bohoslovcov v Trnave v škol. r. 1926/27.

Ochrancom krúžku je:

Ndp. Dr. PAVEL JANTAUSCH,
biskup a apošt. administrátor v Trnave.

Čestný predseda:

Dr. Štefan Dubravec,
profesor bohoslovia v Trnave.

VÝBOR KRÚŽKU:

Predseda: **Ferdiš Mondok**, bohoslovec V. r.
Podpredseda: **Ján Holec**, bohoslovec V. r.
Tajomník: **Vítazoslav Gajdošík**, b. IV. r.
Pokladník: **Anton Kubík**, b. IV. r.
Zapisovateľ I.: **Emil Očkovský**, b. II. r.
Zapisovateľ II.: **Ján Pospiech**, b. III. r.
Knihovník: **Ján Mravík**, b. I. r.
Revizor I.: **František Karaffa**, b. IV. r.
Revizor II.: **Štefan Bulka**, b. III. r.

ZAKLADAJÚCI ČLENOVIA:

Dr. **Leopold Prečan**, arcibiskup v Olomúci.
Msgr. **Marian Blaha**, biskup v B. Bystrici.
Dr. **Karol Kmeňko**, biskup v Nitre.

- Dr. **Antonín Podlaha**, biskup v Prahe.
5. Msgr. **Ján Vojtaššák**, biskup v Spiš. Podhradí.
 Msgr. **Karol Nečasálek**, gen. vikár v Trnave.
 Msgr. **Pavel Blaho**, pápežský prelát-kanoník v Bratislave.
 Msgr. **Karol A. Medvecký**, prepošt. v Bojniciach.
Alojz Zelliger, opát-farár v Trnave.
10. **Jozef Straka**, kanoník-ректор sem. v Trnave.
 Dr. **Tomáš Caban**, dekan, správca bisk. kanc. v Trnave.
Martin Čižmár, dekan-farár v Senohradoch.
 Dr. **Emil Funczik**, prof. bohoslovía v Trnave.
Izidor Holovič, špirituál na bohosloví v Trnave.
15. **Augustin Hujša**, dekan-farár v Abrahame.
 Dr. **Napoleon Janda**, dekan-farár vo Vrábľoch.
 Dr. **Ferdiš Juriga**, posl., farár v D. Stréde n./V.
Jozef Käsmayer, administrátor v Kútoch.
Ján Klčo, kaplán v Slov. Mederi.
20. Dr. **Alojz Kolísek**, univ. prof. v Bratislave.
 Dr. **Karol Körper**, prof., red. Kultúry v Bratislave.
 Dr. **Martin Mičura**, posl., prez. súd. tab. v Košiciach.
 Dr. **Ján Ochaba**, farár v Chtelnici.
Michal Pavlík, farár v Ludaniciach.
25. Msgr. **Ján Pöstényi**, správca Spolku sv. Vojtecha v Trnave.
Augustin Raška, prof., náb. na uč. úst. v Trnave.
Jozef Révay, farár v Drahovciach.
Jozef Rozim, riaditeľ r. gymn. v Nitre.
 Msgr. **Pavel Šiška**, dekan-farár v Hlohovci.
30. Msgr. **Jozef Šrobár**, dekan-farár v Hr.-Novej Vsi.

- Juraj Takács**, farár vo Vrbovom.
Michal Tomík, senátor v Uh. Skalici.
Ernestin Treskoň, dekan-farár v Modre.
Augustin Vávra, farár v Dobrej Vode.
35. **Dr. Štefan Zlatoš**, prof. bohoslovnia v Trnave.
Augustin Zuzák, katechéta v Bratislave.
Vojtech Žilinčan, farár v Krakovanoch.
Dr. Pavel Žiška, prof. náb. na r. gymn. v Trnave.
39. **Župný Úrad** v Bratislave.

Zomreli:

- Ndp. František Rich. Osvald**, páp. prelát a gen. vik. v Trnave.
Dr. Vendelln Halász, kanoník-ректор sem. v Trnave.

PODPORUJÚCI ČLENOVIA:

- Dr. Štefan Dubravec**, profesor bohoslovnia v Trnave.
Jozef Hlavatý, kaplán v Bratislave-Blumentáli.
Felix Hoblík, vrchný voj. kurát v Prahe.
Jozef Janec, dekan-farár v Mestečku.
5. **Ján Kákoni**, dekan-farár v Častej.
Vendelin Kryštufek, farár v Nádaši.
Ambroz Lazik, bisk. archivár v Trnave.
František Malík, kaplán v Holiči.
Dr. Ján Michálek, kanoník v Bratislave.
10. **Jozef Minarik**, dekan-farár v H. Orešanoch.
Ján Novotný, dekan-farár v Tesároch.
Vavrinec Petrovič, farár v Suchej.
Ľudevít Šimút, kaplán v Čeklýsi.
Alexander Šindelár, farár v Malženiciach.
15. **Jozef Závodský**, farár v Senici.

Zomrel:

Dr. Jozef Kováts, dekan-farár v Malackách.

ČINNÍ ČLENOVIA:

- Štefan Bulka, bōhoslovec III. r.
 Ignác Dungal, b. I. r.
 Vít Franko, b. II. r.
 Jakub Gajdoš, b. I. r.
 5. Vítazoslav Gajdošík, b. IV. r.
 Ján Holec, b. V. r.
 Ján Hudec, b. III. r.
 František Karaffa, b. IV. r.
 Vojtech Klein, b. V. r.
 10. Anton Kubík, b. IV. r.
 Ferdíš Mondok, b. V. r.
 František Moravčík, b. I. r.
 Ján Mravík, b. I. r.
 Ignác Obrokta, b. IV. r.
 15. Emil Očkovský, b. II. r.
 Ján Pospiech, b. III. r.
 Štefan Smožanský, b. I. r.
 František Švadlenka, b. V. r.
 Vojtech Vermann, b. III. r.
 20. Mikuláš Višňovský, b. I. r.

VOJENSKÚ SLUŽBU KONAJÚ:

- Štefan Doršic, bōhoslovec II. r.
 Ignác Kosmály, b. II. r.
 Jozafát Kralovič, b. II. r.
 Michal Ondriaš, b. III. r.
 Štefan Vachan, b. II. r.
 Ludevít Zaľko, b. III. r.
 Alojz Zemaník, b. II. r.

PRÍVEŤ.

S milujúcim /srdcom sa pohybujeme a žijeme medzi mládežou. S radosťou zkusujeme, že sa najdú ešte vždy mladíci — a to nie v malom počte, — *ktorí poznávajú kráľovstvo Božie vo svojej duši.* (Luk. 17, 21). Z týchto niektorí vstupujú do spolkov, družín a tak sa boria vpred, iní ale ostávajú len pri oduševnenosti — nemajúc príležitosti založiť takéto spolky. — Naše vystríhajúce, posilňujúce a povzbudzujúce slová znejú ku každému. Nechceme z vás vychovávať kňazov, mladíci, nie; — ale naopak, chceme, aby sa z vás stali *poriadni, charakterní, svet-skí ľudia* a aby ste sa mali na čo opierať v núdzi, keď nebudete mať času a príležitosti stýkať sa so svojim duchovným otcom, aby ste mali aspoň knižku, v ktorej najdete poučenie a odpoveď na vaše pochybnosti a otázky a to nielen teraz, kým chodíte do školy, ale tým viac v neskoršom čase, keď vo víre života nebudete mať opory, nebudete mať dobrých priateľov-vodcov.

Prijmite túto knižočku s takou láskou, s akou láskou sme ju napísali; čítajte ju dobro- myselne a ochotne a vtedy máme nádej, že — s milosťou Božou — lepšieho a blaženej- šieho pokolenia sa dožije naša vlasť a Cirkev svätá!

Pôvodcova.

ÚVOD.

„Ja som prišiel, aby mali život!“ (Ján 10, 10.)

*(Čo je duševný život? Je potrebný?
Námietky.)*

Čo činí veľkým mladíka a dospelého muža? Akýmkoľvek je niekto boháčom, učencom alebo mužom veľkého mena, keď lepšie nahliadneme do jeho duše, do jeho súkromného života a spozorujeme, že je sebecký, že nevie ideálne žiť; keď vidíme, že oproti druhým je tyranom a že žije len svojimi túžbami a vášňami, keď pod zovňajšou veľkosťou sa skrýva duševná, vnútorná maličkosť — vtedy ho poľutujeme, ale za veľkého pokladať ho nebudeme.

Keď ale niekto je i opovrhnutým, chudobným, neznámym, keď i nie je vzdelaním, ale tým bohatším na vnútornú duševnú silu, ktorou vie zniesť žiaľ, urážky, smútok, bolesť a vie sa obetovať za druhých, žiť pre druhých a vie chrániť, zachovať svoju čistotu — len preto, aby zachránil druhých a vyslobodil ich z objatia nešťachetných náruživostí — vtedy

takú dušu si vieme uctiť a sme presvedčení, že tá duša, ten mladík je veľkým, silným a blaženým.

Mladíku! Chceme, aby si aj ty bol takým veľkým, silným a blaženým. Preto sme si zaumienili, že budeme písať o duševnom živote. Tebe, drahá mládež, chceme dať do ruky knihu duševného života.

Uznávame, že sa púšťame do veľkej, tebe neznámej, ba azda i nemilej veci. Lebo ľudia sú takí, že ledva počujú o duševnom živote rozprávať, už sa ho aj ľakajú.

Boja sa ho veriaci i neveriaci! Považujú ho za nemožný, mysliac, že nešťastní chudáci sú tí, ktorí žijú, akoby jarmom obťaženi a neodvážia sa ani po svete rozhliadnuť. Nebude to ľahká práca, zoprieť sa tomuto nesprávnemu náhľadu a dokázať jeho neodôvodnenosť, nie teoretickými úvahami, ale praktickými pokynutiami.

Odkiaľ ten nesprávny náhľad, odkiaľ tá obava pred duševným životom? Odtiaľ, že ho nepoznáme, dobre mu nerozumieme — a vyznajme si úprimne, — že dosiaľ sme veru ani neskúmali, čo vlastne duševný život je!

Podivné, pri tom však pravdivé je, že voľky-nevoľky predsa sa len staráme o svoju dušu a predsa len chodíme po chodníčkoch

duševného života, aspoň vtedy, keď nás k tomu núti školská disciplína. Nie síce často, ale jednako keď-tedy v roku — chceš-nehceš — musíme myslieť aj na svoju dušu a aké nám je to vtedy *ťažké*, ako nás to tlačí, keď nás nútia ku sv. spovedi a sv. prijímaniu, alebo keď nám držia duševné cvičenia. Ach, ako by sa to zmenilo, keby sme povedome konali tieto nanútené skúšky, keby sme sa naučili každodenne zaoberať sa svojou dušou, t. j. keby sme sa naučili duševne žiť. Vtedy by sme vlastne zbadali, že tento život je nie uponižujúci, vtedy by sa nám zjavil vo svojej kráse, aj sami by sme prišli na to, že je to umenie, umenie krásne, ba umenie nad všetkými umeniami, po ktorom duša naša mimovoľne túži, ale ktorú túžbu naša smyselnosť a svet usilovne zatlačuje. Očierňuje, ho!

Bojí sa ho, lebo si ho očierňuje. Očierňuje, ako tmavý hrob a tvrdí, že to, čo mu predkladajú ako život, je vlastne smrť. Kto takým životom žije, tomu už odzvonili a odspievali, pre toho už niet blaženosti tu na svete, tomu už nepozostáva nič iného, ako so sklopenými očami plaziť sa po zemi; jeho povinnosťou je len sa bičovať, trápiť, kajať, rozjímať o pekle, o trestoch, o večnom zatra-

tení a vo spovedelnici — bijúc sa v prsia — bez konca-kraja vyznávajú svoje hriechy... Pre neho už niet ani sveta, ani krásy prírody, ani spoločnosti, ba ani nevinnej radosti z umenia. On musí nenávidieť ľudí a strániť sa ich! Ach, však si len divne predstavuje svet tento duševný život! Keby mal takto vyzerať (ten duševný život), komu by sa páčil? Zaiste by nebolo nikoho na svete, kto by zaň horlil. Škoda by si ho bolo aj nanucovať. Tým menej však by si ho prijala ty, drahá mládež, v ktorej až tak prekypuje zdravá krv, životná radosť, pred ktorou sa teraz začína otvárať svet a ktorá nie o okovách a zármutku, ale o slobode a blaženosti, nie o smrti a o záhube, ale o živote a pokroku sníva.

Či skutočne ste toto svetu uverili a či skutočne ste si mysleli, že život tento je smrťou?! Nie, neverte! Pravým životom je len duševný život, ktorý nikdy nepozná smrť. Pamätajte si: nikdy!! Lebo tento život je večný. Zemský sa pomíne, to nikto nepopiera, ale duševný? ... Ten nemá konca, ako niť pohádkovej bohyně Parky; lebo niť duševného života uplietol sám Boh a zúrodnil ho rosou večnosti, určiac mu vývoj a zachovávať ho po večné veky!

Tomuto životu, áno, tomuto blaženému životu, vás naučíme teraz, keď už vieme, kto sme a čo sme, keď sa už poznáme a vieme, načo žijeme! Rozjímať budeme nie o zármutku a sklúčenosti, ale o horlivosti a sebavedomí, nie o jarme a putách, ale o vznešenosti a slobode. Nie o smrti a hynutí, ale o živote a nesmrteľnosti. Veď slovami toho rozprávame k vám, ktorý povedal o sebe: „Ja som prišiel, aby mali život a hojnejšie ho mali.“ (Ján 10, 10.)

Chcete byť veľkými, chcete vyniknúť? Hľa, tu je dráha. tu je pole... Keď budete žiť duševným životom, i keď nikto nebude vedieť o vás, jednako ste veľkými, lebo sa stávate podobnými Kristu...

Tomuto životu vás chceme naučiť.

Pozorujte teda, čo vlastne duševný život je a prečo nám je taký potrebný?

Život duševný je životom sebavedomia. Duševným ho menujeme, nie preto, ako by sa na vonok neprejavoval, ale preto, lebo korenie v duši našej a plody svoje donáša zasa len pre dušu. Je to zápas samej duše o seba, k čomu jej pomocnú ruku podáva sám Boh.

Čo teda rozumieme pod duševným životom? Cieľuprimerané a sústavné využítkovanie Bo-

žej milosti, aby sme sa k svojmu cieľu čím lepšie priblížili; úsilie smrteľný hriech nikdy nespáchať, všedný ale nikdy vedomo a dobrovoľne; zápas o to, aby milosť posväcujúca stále ostala v našej duši, ba aby vzrastala a aby sme ctnosťami ozdobili naše srdce.

Toto je umenie, toto je veda! A to veda taká, ku ktorej každému dal Boh schopnosti! Pravda je síce, že jeden mu rozumie lepšie, druhý menej, ale žiť ním môže každý. Duševný život nie je len pre rehoľníkov, kňazov a mníšky, ale pre každého. Naším cieľom nie je vychovať kňazov alebo rehoľníkov zo všetkých tých, ktorých učíme duševnému životu. Len to chceme, čo chcel sám Kristus Pán, aby všetci žili životom pravým.

Nauka a umenie duševného života sa deli na dve čiastky: *teoretickú* a *praktickú*. Teoretická nám predkladá prostriedky, spôsoby a cieľ; toto však je ešte veľmi málo; hlavná je časť praktická, ktorá nás poučuje, ako máme pri danej príležitosti správne použiť tie prostriedky, majúc vždy pred očami určený cieľ. Umenie duševného života podobá sa hudobnému umeniu: poznanie nôt a skladby je dôležitou podmienkou; no hlavný je výkon, hra sama. Na výške umenia drží človeka stále cvičenie; preto hudobník stále sa

musí cvičiť; z tej istej príčiny aj umelec duševného života, musí sa vždy usilovať a cvičiť.

Tejto nauke, tomuto životu nás naučí táto knižočka. Predloží vám teóriu, ale hneď vám podá aj návod, ako treba použiť teóriu v praktickom živote. Najmä však vás poučí, mladíci, akým spôsobom máte použiť teóriu vo svojom živote! Ináč sa podľa nej riadia rehoľníci a kňazi, ináč vojaci a úradníci, a vy, mladíci, musíte tiež ináč! Ako? to vám tu prednesieme. Sľubujeme, — aspoň nakoľko vieme — že sa budeme usilovať, aby sme vám nepredkladali únavné pravidlá, ale lahodne, s láskou chceme zodpovedať na vaše duševné pochybnosti, ktoré ste hádam ešte nikomu neodhalili, nevyznali. Tu, — jestli je to vôľa Božia, — dáme odpoveď a istotu vašej duši! Podáme vám návod, akým spôsobom treba využívať zásady mravnosti a ako treba použiť prostriedkov milosti vo vašom živote, vo vašom veku a pri vašom zamestnaní: odhalíme vám možnosť, ako sa treba usilovať ku kresťanskej dokonalosti v tých okolnostiach, v ktorých sa nachádzate, t. j. ku zbožnému a na ctnosti bohatému duševnému životu; láskavou pravícou vám ukážeme, ako sa treba chrániť hriechu a prí-

ležitosti k nemu, kde a ako prísť k ctnosti. Duševne vzdelaným je len ten človek, ktorý v pravom čase spozná nebezpečenstvo a hneď zná aj dobrú obranu, ba ešte aj zásluhy, slávu si získa. — K tomu však je zapotreby cvičenosti a zbehlosti vysokého stupňa!

Prijmite teda naše slová s takou láskou, s akou my vám ich podávame. V mene samého Krista Pána prichádzame k vám a preto prichádzame, aby ste mali život, a hojnejšie ho mali...

Ešte nám prichodí niekoľko slov povedať o tom, prečo je *duševný život najmä v dnešnej dobe taký potrebný!*

Preto, lebo mladík, *pohrúžený len vo vedách* a vo víre života, ostane jednostranným. Jeho rozhľad sa síce rozširuje; ale najdôležitejšie city jeho srdca: city náboženské sú utlumené a takto sa stane jeho duša jednostrannou bez rovnováhy. Ako môže takýto potom obstáť v životnej borbe? — Učený, vzdelaný človek musí stáť aj v náboženskom živote na *vyššom stupni*, ako pospolitý človek. Lebo jeho duševné nároky sú väčšie a aj väčším nebezpečenstvám je vystavený. V dnešných časoch zvlášť má veľa *nepriateľov*. Ateisti, racionalisti, materialisti, socialisti, komunisti atď. útočia na nábožné duše po no-

vinách, románoch, vedeckých knihách, časopisoch a usilujú sa snížiť človeka na úroveň zvierat. Zlomyselnosť a ziskuchtivosť jednotlivcov ide tak ďaleko, že využívajúc slabú stránku mládeže, z jej náruživosti si vytĺkajú kapitál tým, že píšú zlé knihy, lacno ich odpredávajú, vzbudzujú zlé náruživosti a tak ukazujú príležitosť ku hriechu. *Obchodnícky duch* kriľavými farbami ponúka pôžitky, vábi mladé duše, aby sa v nich kochaly a aby sa nestaraly o vyššie veci, veď teraz je čas k pôžitkom! Ešte aj mladík, od prírody silnejšej vôle, neohrozený a vzdoruschopný upadne ľahko, čo bude vtedy so slabým, ba čo s tým, ktorý sa stále hýbe medzi nepriaznivými okolnosťami? Čo bude s ním, keď nezná spôsobu odboja a keď ho nepodporuje vyššia duševná sila?

Dnes prepiatosť v práci, shonba po pôžitkoch, choroby a nestále životné okolnosti, vyvolávajú *dráždivosť ústrojov a plodia nervozné potomstvo*. Proti tejto slabosti ústrojov a proti hriešnym príležitostiam treba ozbrojiť ducha čím lepšie, aby ostal duševný súlad, t. j. dobré mravy, lebo je isté, že ústrojná slabosť je veľkou príležitosťou ku hriechu. Duševný život, nielen duševne, ale aj ústrojne zdravé, i postavou krásne potom-

stvo vychováva. Nenaplnjuje blázince a nemocnice, nerozširuje pohlavné choroby, suchoty, zakrnelosť; ale postaví na pevný základ život rodinný, spoločenský i hospodársky, lebo vychováva mužov pracovitého, mierneho, presného, spoľahlivého, nežistného charakteru a šľachetne smýšľajúce duše posielajú na bojište života. Duševný život vstúpi do človeka liek nesmrteľnosti; akože by teda nestvoril blažené pokolenie s jasným svetovým náhľadom, s odvahou a životnou radosťou? A takto vyjde na pranier pochmurný pesimizmus, ktorý ma len zúfalú prítomnosť, ale budúcnosti nemá!

Duševný život *vychováva dušu k rozhodnosti a samostatnosti*, veď už on sám je tým. Duša človeka samovoľne túži napredovať po ceste ctností, aby nielen dotiaľ činila dobré a plnila svoje nábožensko-mravné povinnosti, kým na ňu dozerajú, aby sa nedala viesť len okolnosťami, ale aby sa vždy sama rozhodovala. Nie preto koná, lebo aj iní tak činia, alebo že je to nateraz zvykom, ale preto, že ju vedie vlastné presvedčenie. Keď je človek rozhodný, samostatný, vtedy i keď bude univerzitným posluchačom, alebo bude chodiť do odbornej školy, alebo keď sa stane aj úradníkom, samostatným človekom a bude osa-

uctený stáť medzi ľahostajnými, staršími nedbalcami; ktorým sa nedostalo podobnej výchovy, a ktorí neprežili podobný žiacky vek, ani mladosť, ktorí sú neteční oproti te-
 rajším nábožensko-mravným pohybom, ho-
 vorím, i vtedy si najde čas, aby mohol v ne-
 delu a vo sviatok sv. omšu slyšať; zaobsta-
 rá si dobré náboženské knižky, aby nezaned-
 bal náboženské vzdelanie, ale aby ho stále
 a vždy lepšie pestoval; sv. spoveď nezameš-
 ká, dá si pozor na svoje mravy, na čistotu
 tela i duše, na svoju šľachetnosť a zachová
 i prikázané pôsty... A keď sa stane, z milo-
 sti Božej, rozhodným, nábožným a mravným
 charakterom, tým najviac prospeje spolo-
 čnosti, svojej domácnosti a ľudstvu, lebo tým
 preukazuje pravú humanitu a pravú lásku k
 človečenstvu...!

Niektor môže nadhodiť, načo tento poriad-
 ný duševný život, veď koľkí ľudia žijú bez
 neho?! — Je pravda, že mnohí žijú aj bez
 vedy, bez umenia a predsa nepovažujeme
 umelcov a učencov za zbytočných, ale nao-
 pak, ctíme si ich a vzdávame im úctu. Tým
 menej je zbytočný duševný život, lebo Boh
 každému dal k nemu schopnosti a úctyhodní
 sú všetci, ktorí sverené im schopnosti nene-
 chali ležať úhorom. Ty máš k tomu spôsob,

príležitosť, schopnosť, aby si vypestoval v sebe život duševný, prečo by si to zameškal, prečo by si považoval za zbytočné byť *väčším, vynikajúcejším* človekom vo spoločnosti?

Neboj sa duševného života, že ti azda odoberie *mnoho času*. *Nelutuj času*, ktorý venuješ Bohu a pomysli si, koľko času zmáriš na menej dôležité veci! Napokon k duševnému životu ani nie je zapotreby tak veľa času, vyžaduje skôr *poriadok* v nesriadennom, bezforemnom živote a *cieľuprimeranosť*, vykonať práce vždy v príhodnom čase!

Nebuď ani *malomyseľným!* Je síce pravda, že sme videli klesnúť pred tým horlivých a nadšených mladíkov; ale to sa stalo len preto, lebo nezostali vernými svojim predošlým zásadám a nie preto, že by neboli mali dostatočnej sily na to; títo len začali, ale nepokračovali! A či len preto nechcete byť učeníkmi Kristovými; leba aj Judáš bol pri ňom?!

Viac sily, odvahy do toho živorenia, do tejto bázne! Viac poriadku do nesriadенosti, viac ducha do zovňajšku, viac vnútorného obsahu do vonkajších foriem!

Vzmužite sa, mladíci! Nie strachom a chabosťou, ale smele, so záujmom a odvahou

vstúpte na cestu života, aby sa uskutočnila vo
vás krása synovstva Božieho!

* *

*

Knižku rozdelíme na štyri časti. V prvej (Cieľ života) poukážeme na ideál, za ktorým smerujú duše; v druhej (Na mori života) poukážeme na úklady diabla, ktorými nás napáda, znechucuje a chce nás zotrútiť; v tretej (Fáros života) vnesieme do duše toho oslňujúceho nebeského svetla, ktoré porazí diabla a oblečie dušu v rúcho Kristovo (milosť); vo štvrtej však (Hojnosť života) posvietime na to, ako sa už ctnosťami obrnená duša usiluje uskutočniť v sebe dokonalejší, kresťanský život.

* *

*

I.

CIEĽ ŽIVOTA.

„Vy teda buďte dokonalí,
jako i váš Otec nebeský je
dokonalý.“ (Mat. 5, 48.)

I. „Plnenie zákona“. (Rim. 13, 10.)

(Cieľ človeka, ctnosť, podobenstvá.)

Krásny je život, učiňme ho ešte krajším. Napred, len stále napred. To ženie, to povzbudzuje človeka. Excelsior! — Panujte! — hovorí Pán k človekovi. (1. Mojž. 1, 28.) Toto je ten Boží hlas, ktorý núti, ženie človeka a preto chce byť človek vždy väčším, vždy mocnejším. — *Toto je cieľom života, a práve tak aj duševného života: vždy len napred!*

Prečo sme? Načo sme? Čo je naším cieľom? Toto sú tie najdôležitejšie otázky životné; na tieto hľadá odpoveď i filozofia i veda. Ale i v duši každého človeka vzkrsne otázka: Čo je cieľ môjho života? Či razíť sa vždy len- napred, byť veľkým? Krásny, vznešený je to cieľ!

Sv. Filip Nerejský poznal usilovného, múdreho a poriadneho mladíka, ktorý bažil po sláve, bohatstve a zvučnom mene. Raz — v rozhovore, — spýtal sa sv. muž po jeho úmysloch. „Čo zamýšľaš teraz?“ — spytuje sa ho sv. Filip. Učíť sa právam — odpovedal

mladík. — A potom? — Potom budem doktorom, advokátom. — A potom? — Potom si nadobudnem majetok. — A potom? — Potom sa ožením. — Nuž a potom? — Potom budem blažený so svojou ženou a deťmi v rodinnom kruhu. — A potom? — Potom sa oddám pokojnej starobe. — Ale svätý stále vážnejším hlasom spytuje sa ďalej: A potom? — Mladík prišiel do rozpakov a s nevôľou odpovedal: „Obklúčený láskou svojich, napokon umrem.“ — A potom? — pokračoval svätec. — Nato mladík už zblednul a nevedel odpovedať. Áno, pekný, vznešený je to cieľ, keď niekto chce byť veľkým v živote, ale nešmieme zabúdať na to, čo bude potom! Veľkými musíme byť, ale nielen v tomto živote, ale aj v posmrtnom, večnom. Veľkými však len tak sa staneme, keď na túto otázku odpovieme slovami katechizmu: Nato žijem, to je cieľom môjho života: Aby som Boha poznal, jeho miloval, jemu slúžil a tak spasený bol. Či už budeš prostým človekom, či mudrcom, žiakom, remeselníkom, obchodníkom, či lekárom, advokátom, úradníkom, kňazom, či rehoľníkom alebo čímkoľvek, na každej dráhe nech je toto tvojím cieľom. Tvojím zemským cieľom je: slúžiť Bohu; večným cieľom je: tvoja spása. Môžeš zanedbať ten

prvý cieľ: slúžiť Bohu, tvojmu Stvoriteľovi, ale uvidíš, že blaženým nebudeš; ako chceš dosiahnuť večného cieľa bez prostriedkov? Lebo vždy ti bude tanúť na mysli otázka, čo bude potom, po tomto živote?

Teraz je otázkou, ako ja slúžim Bohu, ako ho ja milujem? Tak, že plním jeho svätú vôľu. Povedal nám to i jeho Apoštol: „Láska je vyplnením zákona.“! (Rim. 13, 10.) Zákon ale vyplňujú dobré skutky. A toto stále plnenie zákona, táto neustála ochota k dobrým skutkom *je ctnosťou*. Teda tvojím zemským cieľom je byť ctnostným, lebo toto je základom a prostriedkom blaženosti a podmienkou večného života. Bez ctnosti nikdy nedosiahneš blaženosti!

Akú cenu má život, keď pochybíme jeho cieľ? Čo stojí taký život, ktorý musíme na smrteľnej posteli oplakávať a v úzkostiach smrti samými seba obviňovať: Pochybil som život, minul som cieľ; všetko je ztratené. — Keď niekto pochybí životnú dráhu (bez povolania sa stane kňazom, lekárom alebo advokátom atď.) aký je nešťastlivý, aký utrápený.! Akým nešťastníkom bude však ten, ktorý pochybil celý svoj život, celé svoje bytie, ktorý zabudnúť na svoj večný cieľ?! Čaká na neho hrozné zatratenie! Mohol byť chýr-

ny m lekárom, rozumným advokátom, bohatým remeselníkom, zručným obchodníkom, popredným úradníkom, zbožňovaným vodcom ľudu, čo mu to osožilo, keď pochybil, zanedbal svoj večný cieľ?! Nič. Strašné je to vytriezvenie, nenapraviteľné poblúdenie. Tento zemský život so všetkým, čo je v ňom, je len prostriedkom ku cieľu večnému! Hlúpy by to bol remeselník alebo priemeseľník, ktorý by si nakúpil strojov a látky, ale na tie by sa len pözeral, chránil ich, tešil sa z nich, na miesto toho, žeby ich zúžitkoval a žeby nimi pracoval! Vyšiel by na nivoč! Prostriedky by považoval za cieľ! Kto život, zemské statky a všetko čo je pomínuteľné, neberie a nepoužije v záujme večného života, — podobný je týmto.

Čo je ctnosť? Ochotné konanie dobrá. Áno, ale táto ochotnosť sa musí aj skutkami dokázať, keď sa naskytne k tomu vhodná príležitosť. *Ctnosť žiada skutky* a nielen dobré želania a túžby; ctnosť nie je zdedená dobrá povaha, veď vtedy by nebola záslužnou! Ctnosť je sebazaprením prácou, únavou. Bohatstvom, ozdobou krásou duše. Súladom v živote. Nasledovaním Krista, pokračovaním v jeho diele, znovavystavením dolámanej, rozprášenej sochy, zošľachtením našej suro-

vej povahy. Ochotou k dobrému a ku konaniu dobra. K tejto ochote však dospejeme len stálym cvikom, čo je znakom každej ctnostnej duše. Cvikom nadobúda telo a duša zručnosti a schopnosti. Ctnostný človek si získa istú ľahkosť v premáhaní ťažkostí a pokušení a vždy si najde príležitosť a predmet ku konaniu dobra.

Ctnosťami dospejeme k duševnej dokonalosti. Preto cvičiť sa v ctnostiach je cieľom nášeho života, lebo len takto môžeme prísť k časnej a večnej blaženosti. Božské ctnosti Boh nám udeľuje hneď pri svätom krste, spolu s posväcujúcou milosťou; my však ich musíme prijať, zachovať, pestovať a cvičiť sa v nich. Ctnosti mravné, (lásku k bližnému, trepezlivosť, pokoru a iné), musíme si nadobudnúť sami a v nich sa musíme cvičiť.

Teší nás, keď máme pekné šaty, krásny byt, majetok a bohatstvo. Tým viac treba sa nám tešiť, keď máme krásnu, bohatú dušu. Nuž, či sa nemáme tešiť tomu, že máme také poklady, ktoré ani hrdza, ani moľ nekaží a ku ktorým sa kmíni nedostanú a neukradnú? (Mat. 6, 20). Šťastný ten, koho teší bohatstvo vlastnej duše, kto v ňom nachádza záľubu, lebo ten sa usiluje, aby čím krajšou, bohatšou učinil svoju dušu a to je mu odme-

nou, že môže milovať Boha! Krásny cieľ, krásna idea je to! Lebo chce byť podobný svätým v nebi, ba samému Kristovi a — ne-
 dbajúc námahy — vytvoríť chce v sebe obraz Boží, Krista-človeka. Láska k snúbencovi nadchne jeho srdce, preto ešte krajším, skve-
 lejším chce urobiť svoju dušu, z lásky ku Kristovi Božskému ženíchovi. — Takýto mladík, takýto človek kamkoľvek sa dosta-
 ne v živote, hocaké postavenie zaujme, do akýchkoľvek spoločenských pomerov, medzi akýchkoľvek ľudí príde, vždy vie: načo je; čo je jeho cieľom, čo je základom jeho bla-
 ženosti; nereptá, že ho osud prenasleduje, lebo duša jeho je bohatá, vie sa zriecť mno-
 hých vecí, a to ju činí krásnou, veľkou, šla-
 chetnou! Kto by teda nechcel byť väčším, krajším, lepším, mocnejším?!

Keď pracujeme na svojom polepšení, vzde-
 laní, -zošľachtení, vtedy pracuje na slávu Bo-
 žiu, lebo tvoríme v sebe obraz Boží! A keď
 si okrášľujeme, obohacujeme svoju dušu, viac
 získame, ako keby sme si celý svet podma-
 nili, lebo len to prvé činí nás blaženými,
 kdežto svet nás nevie urobiť blaženými. Títo
 porozumejú slovám Kristovým: „Čo je na
 plat človeku, keby celý svet získal, ale ujmu
 by trpel na svojej duši...“? (Mat. 16, 26.)

Všetko opustíme na zemi, len vznešenosť, do-
brotu a bohatstvo svojej duše si soberieme
do večnosti.

II. „Bez viery nie je možné ľúbiť sa Bohu.“ (Žid. 11, 6.)

(Katolícka viera; neverecký svet.)

Čo sv. Ambroz povedal prostými slo-
vami: „Viera je základným kameňom každej
ctnosti,“ (In Ps. 40.) aj Rousseau musel
uznať: „Dostal som myslel, že človek môže
byť ctnostný aj bez viery, ale o tomto omyle
ma skúsenosť dostatočne presvedčila.“

My-budeme rozprávať len o tej *viere*, ktorá
je božskou ctnosťou. Je síce pravda, že je to
dar Boží, ale našou zásluhou je, že tento dar
od Boha prijímame a že podriaďujeme do-
brovoľne svoj rozum vo všetkom tomu, čo
nám zjavil a skrze Cirkev svätú nám k ve-
reniu predkladá. Aj túto ctnosť je treba pe-
stovať, chrániť, lebo ináč ju zhubí, zničí v
nás hriech a zlosť ľudská. Preto voláme s
Apoštolom: „Pane, rozmnož v nás vieru.“
(Luk. 17, 5.)

*Viera sa neprotiví zdravému rozumu, ba čo
viac, je mu zákonom, logickým požiadavkom.*

Či chceš, či nechceš, máš vieru. Veríš niečo o posledných veciach, že sú, alebo nie sú, ale istotu ani o jednom nemáš, len veríš, lebo to vedieť nemôžeš. Ateisti zavrhujú Boha, ale túto svoju zásadu nevedia dokázať. Rádšej si prajú vieru, že nieto Boha. Lenže tá viera, že Boh nejestvuje, nevie ich uspokojiť, kým my vierou v Boha nachádzame úplné uspokojenie! Zavrhujú Boha a predsa sa ho boja!

Len tešiť sa môže ten, ktorý vyznáva vieru katolícku. Katolíik môže povedať so sv. Pavlom: „Viem, komu som uveril!“ (2. Tim. 1, 12.) Verím v Ježiša Krista, ktorý nám dal zjavenie, vo vševediaceho, neomylného Ducha Svätého, v Cirkev svätú Kristom založenú, v ktorej Kristus žije a ktorú nikdy neopustí. Koľko náhľadov, koľko mienok a filozofických sústav sa už zjavilo na svetovom javisku, na poli vedeckého bádania, a dnes už ani stopy po nich. Či s nimi zanikla i pravda? Nie! Tá je večná!! — Nositeľkou našej viery je: Cirkev svätá, ktorá stojí pevne a ktorú brány pekelné nepremôžu; ona je stĺpom pravdy. Môžu ju obviňovať ako chcú, ona vždy zostane zlatou pravdou. „Ja s vami zostanem až do skončenia sveta“ — hovorí Kristus Pán (Mat. 28, 20), ktorého zabili, ale ktorý vstal z mŕtvých. Pred takouto historickou

pravdou sa rozum vždy pokorí a vzdychne si s pápežom Klementom XI.: „Verím Pane, ale daj, aby som silnejšie veril!“ V dnešnom pomútenom filozofickom a vedeckom svete, keď sa toľko bludov šíri miesto pravdy, toľko domnienok (hypotéz) sa predstavuje za skutočnosť, keď pravdy, proti ktorým sa len útočí už sa považujú za podvrátené, prežité, uspokojenie a istotu poskytuje nášmu srdcu len to vedomie, že Cirkev svätá poukáže vždy na bludy, keď je reč o našej spáse, vždy nám ukáže cestu pravdy. A *dejiny Cirkvi svätej* potvrdzujú našu vieru, veď zjavyne vidieť v nich prst Boží, lebo Cirkev často riadená slabými, hriešnymi ľuďmi (pápežmi, biskupmi, kňazmi), vytrvala a dnes to isté učí, čo kedysi, čo obdržala bezprostredne od Krista! Hlása celú, pravú nauku Kristovú. Blažený, kto vyznáva katolícku vieru!

O Cirkvi svätú sa ani netreba obávať, lebo by tým prestala byť pravou Cirkvou, keby sa mohla myliť. Ale, áno *musíme sa obávať o svoju vieru*. Čítanie zlých kníh a protináboženských „vedeckých“ prednášok, veľmi škodí viere jednotlivcov. Smýšľanie človeka sa mimivoľne pretvorí podľa tých zásad, ktorými sa často zaoberá. Neverecké prostredie a bludné náhľady sa nebadane vkrádajú do

jeho duše. Najmä vašu vieru, ktorá je svojou neporušenosťou najkrajšia, hovorím, vašu vieru, mladíci, napádajú mnohí, veľmi mnohí, lebo vedia, že tú je najľahšie nakaziť a zvučnými heslami zničiť. V dobrodružných románoch, divadelných hrách a básňach rozsievajú zlé semeno a zkazonosné zásady. Zavrhujú zázraky, akoby patrily len do stredoveku. Ako ich však môžu zavrhovaf, keď vo skutočnosti ešte aj dnes sa dejú?! (Lourdes, Limpas). Je to veľmi ošklivé, keď niekto zapiera skutočné deje; Rousseau tiež hovorí: „Či môže Boh učiniť zázrak? Veľmi slušné by bolo potrestať toho, kto by odpovedal, že nie; taký patrí do bláznica.“ (Rouessau: Lettres écrites de la Montagne Amsterd. 1764, Lettre 3.) A predsa zapierajú. Vedia len posmechy robiť, vysmievať, podceňovať; ich zbraňou je podozrievanie a ohováranie. Keď vystupujú proti svätým obradom a kňazstvu; keď sv. Cirkev predstavujú ako neúprimnú, bez všetkej vnútornej hodnoty, ako povrchnú a zpiatočnicku, tým opravdu len vieru chcú vykoreniť zo srdca. Prečo? Preto, lebo oni sami neveria a preto; že im to donáša, alebo tým si získavajú zvučné meno. Zavrhujú zásadu autority, tupia ju, lebo vedia, že viera spočíva na základe

authority. Preto žiadajú neobmedzenú „slobodu“, anarchiu, lepšie rečeno svoje panovanie. V rodinách badať nedostatok authority, nedostatok úcty a z toho vyplývajúcu neposlušnosť... Spoločnosť ľudská však nevie sa pohnúť bez authority... odtiaľto pochádza zlý pomer medzi pánom a sluhom: odtiaľto vzájomná nedôvera, odtiaľto nedostatok úcty. Na miesto úcty k zákonu nastúpi sebevoľa... Smutné to ovocie nevery! Zlý duch, keďže sám nemôže byť blažený, chce, aby ani ľudia neboli blaženými a v tomto jeho úsilí napomáhajú ho synovia sveta: zlí ľudia.

Čo vlastne učinilo nevercov nevercami? Azda veda? Nie, veľmi málo je tých, ktorých veda priviedla na túto cestu. Ale ich mravy. Len sa ich opýtajte, ako stoja so šiestym prikázaním, alebo štvrtým, piatym! Hneď umlknú. Vy ale uvidíte, že chyba väzí v ich srdci. Najprv sa znemravnili, potom sa stali nevercami. *Hriech zabija vieru!* Hlavne nečistota, nemiernosť a náruživosť vôbec. Prečo? Preto, lebo je to ich záujmom, aby nebolo tak, ako tomu učí viera. Proti peklu kričia najhlasnejšie tí, ktorí sa ho veľmi boja, že by pre svoj hriešny život mohli sa tam dostať.

Viera hasne... často aj u tých, ktorí hlásajú o sebe, že sú katolíkmi. Veľká je túžba po slobode, lenže nie po slobode podľa evanjélie. Nepoznajú Boha, lebo sa nezaobierajú vierou a jej učením; nelnú k Bohu, lebo ho nehľadajú, neshovárajú sa s ním, nemódli sa. V Bohu vidia len kohosi mocného, ktorému sa zachcelo kedysi pomyslieť si aj na človeka, ktorému sa chcelo kedysi aj zázraky činiť a prorokov posielat. Dnes už nežijeme tie časy; dnes sme už osvietenejší; dnes sa už len smežeme z viery dedinského sedliaka a neprajeme si nábožnosti sedliackej ženičky. Kto sa odváži o tomto rozprávať... je stredovekým pošetilcom...

Mladíci, v takomto prostredí žijete. Predstavili sme vám ho, aby ste ho poznali. Vy ale musíte byť na čistom, že vaša viera je pravá. Keď aj pochybuješ, chyba je v inom: pozri si len na svoje mravy. Keď ale zachováš zákony mravnosti, uvidíš, i viera tvoja bude stálejšia, lebo dobré mravy a viera, silná viera spolu kráčajú. Keď máš pokušenia proti viere, či už na základe toho, čo si čítal, či už na základe rečí, ktorým si naslúchal, alebo pre tvoje vlastné myšlienky, vtedy sa modli a priznaj sa duchovnému otcovi, hľadaj alebo pýtaj si knihy, v ktorých najdeš

vysvetlenie. Nefilozofuj, čo máme veriť a čo nie. Čo si sa učil v katechizme, toho sa drž. Keby sme častejšie obracali katechizmus, aj naša viera by bola živšia a hlbšia.

Viera vtlačí do duše človeka nezmazateľný znak. Môže bojovať proti nej, môže ju zavrhnovať, môže ju vysmiať ako to urobili aj nešťastní komunisti, ale keď už človeka všetko zanechá a aj on musí opustiť všetko, vtedy v tej vysmiatej a zavrhnutej viere najde uspokojenie. Väčšina komunistov sa na smrteľnej posteli vracia ku viere. Veľký komunist Fábber naučil sa modliť v žalári a odtiaľ prosil, aby jeho malú dcérku vychovávali mníšky.

Ku spaseniu v prvom rade je potrebná viera. Kto nemá viery, všetko ztratil; môže pri zkuškách prepadnúť, môžu ho stihnúť všetky nehody... Ale keď má vieru, má základ, na ktorom môže začať nový život. Modlime sa s apoštolom: „Pane, rozmnož v nás vieru!“... (Luk. 17, 5.)

III. „V tebe, o Pane, dúfam!“ (Žalm 30, 2.)

(Nádej, Boh pomáha.)

Keď už svetlom viery osvietený viem, čo učinil Boh pre človeka a k čomu ho povolal.

opanuje ma túžba po Bohu, *dôvera*, že ma privedie k sebe; keď však vidím svoje hriechy, nedokonalosti, túžby, snahy a želania: súčasne pojme ma aj *strach*, či budem hoden dobroty Božej. *Tento cit bázne voláme nádejou*. Aj nádej je od Boha, ale na nás je ponechané riadiť svoj život podľa nej. Prechováme nádej, lebo Boh je dobrý, milostivý a starostlivý. „V nádeji sme spasený.“ (Rim. 8, 24.) Keďže sme nezúfali, že nám Boh pomôže, ostali sme na pravej ceste.

Vidme teraz, *čomu sa úfať musíme a čomu sa úfať môžeme?* Úfať sa musíme a môžeme všetkému, čo osoží našej duši a nášmu telu, čo je potrebné k zaisteniu blaženosti. Nádej musíme mať, veď dobrotivý Boh sa stará aj o nebeské vtáctvo, o poľnú faliju a o morské tvorstvo. „Či vy nie ste o mnoho viac, než on?“ (Mat. 6, 26.)

Úfať sa musíme svojmu polepšeniu, očisteniu, zdokonaleniu, požehnaniu našich námah, spáse svojej duše a životu večnému.

Úfať sa môžeme zemským statkom, pomoci Božej v našich námahách, prácach podujatiach: v nebezpečenstvách, pokušeniach, úfať sa musíme víťazstvu napadnutej a osočovanej pravdy.

Neohroženú dôveru musíme mať v *prozre-*

teľnosti Božej. Mladík nie je ešte celkom na seba ponechaný; má oporu; je, kto sa stará o neho; obyčajne má chlebobárcu. Jednako často sa stane, že bezprostredne je odkázaný na prozreteľnosť Božiu. Pred ním stojí budúcnosť. Čo bude s ním? Tu je neistá prítomnosť. Zdravie, práceschopnosť, borba za určeným cieľom, toto všetko sú také pohnutky, ktoré nútia obrátiť ducha k prozreteľnosti Božej. Tým skôr, keď je sirotou, chudobným, slabého nadania, alebo chradne v rodinnej alebo v zdedenej chorobe!

Často ho roztrpčujú zdanlivé alebo skutočné nespravedlivosti života. Pracujúc nedosahuje výsledku, hádam pre neporozumenie, alebo aj pri najlepšej vôli sa mu nevydarí práca, alebo jeho najšľachetnejšie úmysly ostávajú nepochopené, vtedy je opravdu potrebné, aby tá mladá, zmietaná duša neztratila nádej v prozreteľnosti Božej, ktorá všetko riadi k nášmu dobru. Koľko malých a mladých samovrahov zabudlo na prozreteľnosť Božiu, ktorá vždy dáva víťazstvo pravde a keď na nás dopúšťa trápenia a uponíženia za naše hriechy, len preto to robí, aby sme sa polepšili, alebo v prípade nezdaru, aby nás priviedla na pravú cestu, na inú dráhu, na ktorej usilovnosťou a príčinnivosťou

môžeme sa stať statočnými a blaženými ľuďmi.

Koho pán Boh miluje, toho krížom navštevuje, hovorí ľudové porekadlo. A keď pochopíme význam toho príslovia, tú nežnú lásku, vtedy aj kríže a trápenia vás povznesú, napravia, zdokonalia. Týmito ranami nás vzbudí, keď sme zadriemali, odbočili s pravej cesty; porozumejme teda jeho napomenutiam. Otcom je nám tento nekonečný a neviditeľný Boh a nielen Pánom. Milujúcim Otcom! Mnoho a veľmi mnoho za nás učinil, hľa, tam je Kalvária, hľa tu je svätá omša, tu je Cirkev svätá. Naš pomer k nemu je taký, ako pomer nijakého iného stvorenia. Či by sme sa mohli v ňom sklamať?!

Dnes, keď ľudia všetko chcú uskutočniť svojou prácou, úsilím, strojmi a výpočtami, je veľmi dôležité mať silnú dôveru v prozreteľnosť Božiu a pestovať, *upevňovať nádej* v našich srdciach. Maj na zreteli, mladíku, že bez Boha môžeš byť bohatým, môžeš byť učencom, chýrnym mužom, vysokopostaveným, vyznamenaným, môžeš mať hmotný blahobyť; ale nemôžeš mať jedno: pravú blaženosť. Ako málo je dnes spokojných ľudí! Lebo nedôverovali v Bohu, ale v pomínutelných veciach. Či ani ty nechceš byť blaže-

ným? Čo by nie! Každý človek prirodzene sa o to usiluje a aj sám Boh to chce. Sverme sa mu teda úplne. Dôverujme mu z celého srdca, lebo On vie najlepšie, kade vedie cesta k blaženosti. A na tej ceste budme blažení, ktorú nám On vyznačil, i keď by to mala byť cesta kríža, lebo na inej ceste i tak nemôžeme byť blažení!

Svätú, oblažujúcu nádej musíme prechovávať vo svojom srdci, lebo ináč celý náš život bude trápnu borbou. Nesmieme zabúdať, že tento život je len polovičkou nášho života, je len akoby úvodom, podmienkou nášho opravdivého života: večného!!

Naša nádej, naša dôvera v lepšiu a blaženejšiu budúcnosť musí byť pevná, lebo to nás bude posilňovať, povzbudzovať k vytrvanlivosti a zachová nás pre večný život!

„Pozrite, synovia, na pokolenie ľudské: a vedzte, že ani jeden, ktorý dúfal v Pánovi, nebol zahanbený!“ (Sir. 2, 11.)

IV. Láska je z Boha. (1, Ján 4, 7.)

(Dva hlavné príkazy: Láska k Bohu a k bližnému.)

Čo my cítime, to hovorí aj sám apoštol: nemožné je, aby človek bol bez lásky. Život je

plný alebo láskou alebo nenávisťou. Boh zakazuje túto, tým prísnejšie však prikazuje tamtú! „Keď by som nemal lásky, nič nie som.“ (1. Kor. 13, 2.)

Aká láska je potrebná pre nás?

Ponajprv *musíme milovať Boha*, ako svojho stvoriteľa, udržovateľa, starostlivého Otca, dobrodinca a spasiteľa. Láska je najvznešenejšou ctnosťou, bez ktorej niet nijakej inej ctnosti. Láska je nielen citom, ale aj chcením, úsilím, skutkom, ustavičnou činnosťou, je skutočným životom podľa Božích zákonov. Keď miluješ Boha, zachováš jeho prikázania a to všetky. Keď miluješ Boha, preukazuješ mu povinnú úctu, ako si to On žiada. Keď miluješ Boha, uctíš si aj jeho zástupcov (rodičov, predstavených, učiteľov, kňazov, vrchnosti), ich príkazy zachováš aj vtedy, keď ti ťažko padnú, lebo viera ti káže, že v rozkazoch predstavených máš slyšať rozkaz Boží. Pán Boh nám prikazuje a žiada od nás lásku: „Milovať budeš pána Boha svojho z celého svojho srdca a z celej svojej duše a zo všetkej sily.“ To je prvý príkaz. A druhý je podobný tomu: „Milovať budeš svojho bližného, ako seba samého.“ Nad tieto väčšieho prikázania niet. (Mar. 12, 30—31.)

Prečo máme milovať Boha? Čo nás má poohnúť k tejto láske? Jeho dobrota. Veď Boh prv miloval nás (1. Ján 4, 19.) Potom jeho nekonečná dokonalosť, svätosť, milosrdenstvo. Jeho žiadosť, rozkaz. Jeho samého musíme milovať nadovšetko; ostatné tvory len natoľko, nakoľko sa to neprotiví tejto láske. Keď sa protiví, už je to hriechom. Srdce je stvorené k láske, každé srdce miluje, otázkou je len to, čo a ako miluje. Beda tomu, kto pohlúdil v láske! A tvoje srdce ako miluje?

Z dokonalej lásky, vyplýva aj *dokonalá ľútosť*, t. j. zármutok nad tým, že som už obrazil Pána Boha, žiadosť, žeby som ho nikdy neobrazil a rozhodnutie, že ho ani nikdy nechcem viac obraziť; aspoň nie hriechom smrteľným a vedome ani všedným.

Druhá čiastka zákona lásky, druhý hlavný príkaz je: *láska k bližnému*. Pán Boh chce, aby sme láskou k bližnému ukázali svoju lásku k nemu samému. I Apoštol hovorí: „keby kto povedal: Milujem Boha a nenávidím svojho brata, je blázon. Lebo kto nemiluje svojho brata, ktorého vidí, ako môže milovať Boha, ktorého nevidí? A také prikázanie máme od Boha: aby ten, kto miluje Boha, miloval aj svojho brata.“ (1. Ján 4, 20—21.) Svätí

a dobrí ľudia opravdu milujú svojich bližných; považujú ich za svojich bratov, pomáhajú im. Znášajú ich slabosti a usilujú sa ich priviesť na pravú cestu, polepšiť ich mravy. Väčšie dobro už nemôžeme nikomu urobiť, ako keď ho privedieme *na cestu nápravy*. Koľkým priateľom môže jeden mladík takéto milosrdenstvo preukázať! Koľkých by mohol priviesť na pravú cestu svojimi skromnými pokynutiami a láskavým napomenutím, keby bolo v ňom dostatok lásky — plnej odvahy? Koľkých by mohol priviesť ku sviatostiam, upozorniť na nehody a tresty, ktoré sú následkom hriechu a previnenia. Mohol by ho vytrhnúť, vyslobodiť zo zlých spoločností, alebo by to povedal aj inému, ktorý má azda väčší vliv na jeho mladého, poblúdilého priateľa. Ten ti bude *najlepším* priateľom, ktorého si svojou láskou priviedol na pravú cestu, lebo si ňu uctí. Opravdivé priateľstvo je možné len medzi dobrými. Ktorých ale spriateluje hriech a rozpustilosť, nedodržanie predpisov a zákona, priateľstvo takých je nie pravé a ani netrvá dlho, povadia sa, prezradia jeden druhého a na koniec, budú sa vzájomne nenáviadať jeden druhému oškliviť. Len sa roz-
 no svojich priateľoch a uvidíš, že
 ú naše slová. — Ale aj *hmotne* mu-

síš napomáhať. Keď máš málo, dáš málo. Pomysli si na halier chudobnej vdovy v evanjeliume, ktorá týmito viac dala ako svojou štedrosťou sa chvástajúci farizej. „Dietky moje, nemilujme slovom ani jazykom, ale skutkom a pravdou“ (1. Ján 3, 18.) Láska je vynalezavá, ukáže ti cestu, ako pomôcť tvojmu ubohému priateľovi bez toho, že by si ho zahanbil; pýchou a namyslenosťou daná almužna spôsobuje len bolesť a rãna slzy, ale ani najmenej je nie milosrdenstvom, je skôr trápením. — Aj *duchovne* môžeš prispieť svojmu menej nadanému priateľovi na pomoc z pravej lásky k bližnému. Láskové vysvetlenie tomu, kto má ťažkosti, je opravdu dobrý skutok. Lásková odpoveď na jeho bojazlivé otázky, vzbudí povďačnosť v jeho srdci. Ne-
podceňuj ho, nechvastaj sa, že ty vieš viac — možné, že v živote ešte ty budeš odkázaný na neho!

Láska je obetavá, ako proti Bohu, tak oproti našim bližným. Táto dvojaká láska je spojená, darmo hlásajú všeobecnú lásku k ľudstvu (t. zv. humanitu) bez Boha a viery. To je len náter, to je len plášť, plášť sebeckosti. Kto nemiluje svojho bližného z lásky k Bohu, ten ho miluje z lásky k sebe, toto však je sebeckosť. — Pravá láska je z Boha (1. Ján. 4, 7.)

V. „Modlievajte sa bez prestania!“

(Tes, 5, 17.)

(Modlitba; potreba, spôsob a účinok modlitby.)

Čo je modlitba? Rozhovor s Pánom Bohom a to úctivý rozhovor, lebo s takou Velebnosťou, len v pokore sa môžeme rozprávať. Jednako, často sa nevieme povzniesť, odtrhnúť od zeme a len ústami rozprávame, kdežto v srdci sa iným zaoberáme, a nie s Pánom Bohom, ktorému vzdávame najvyššiu úctu! Preto naša modlitba mnohokrát je nie modlitbou!

Modlitba podstatou svojou musí byť najhlbším upokorením sa pred Bohom. Lebo modlitba je uznaním a výrazom toho prirodzeného pomeru, ktorý je medzi Bohom a nami, medzi stvoriteľom a stvorením. On je Pánom a ja som len z jeho dobroty. Keď pozerám na jeho veľkosť so stanoviska svojej maličkosti, nič nie som, ale so stanoviska nekonečnej lásky Božej, milosrdenstva, svetového plánu, Božieho diela a skutkov som veľkým natoľko, že Syn Boží sa stal pre mňa človekom, učil ma, umrel pre mňa a krmí ma svojím telom; chce ma spasiť a pri-

viesť tak vysoko, ako sú anjeli. Precítenie tohto všetkého ma núti k najhlbšej poklone, ktorá sa prejavuje v citoch modlitby a v slovách. — Vo skutočnosti modlitba nie je ničím iným, ako pozdvihnutím mysli k Bohu; obrátením našich myšlienok na Boha, na jeho vlastnosti, (dobrotu, milosrdenstvo, lásku..) a na jeho skutky: je vzdychom, plným prosby, vďaky, chvály a smierenia.

Modlitba je potrebná. Modliť sa musíme, lebo sme tvory. Vzývaj Pána Boha svojho z celej duše svojej a z celého srdca svojho. Aj Kristus Pán sa zrodil, keďže vzal na seba stvorenú ľudskú prirodzenosť. Aj On velebil nekonečného Boha, vzýval, vďaky vzdával, prosil za odpustenie, usmieval. Preblahoslavená Panna sa tiež modlila, hoci nijakého hriechu nemala. Aj anjeli sa modlia, hoci sú úplne blažení. Preto, aj vtedy by sme sa museli modliť, keby sme boli celkom nevinní, blažení a keby nám už nič nechýbalo... Ale my, práve naopak, sme odkázaní na milosť Božiu, veď sme takí krehkí, sme pod vlivom biedy a krehkosti dedičného a osobných hriechov, sme náchylní k hriechu. V živote duševnom je nám potrebná milosť, v telesnom hmotný blahobyť, teda je veľmi potrebné, aby sme sa modlili. — Pán Boh chce, aby sme

prosili: „Pýtajte a dostanete...“ (Ján 10, 24) Obdržíte, ale najprv musíte prosiť. Apostol ale hovorí takto: „Modľievajte sa bez prestania.“ (1. Tes. 5, 17.) To však neznamená, že iné nemáte robiť, len sa modliť, ale, že tento duch modlitby má vždy prenikať vašou dušou, takže: „Či jetè, či pijete a či čokoľvek činíte iného, všetko na slávu Božiu čiňte!“ (1. Kor. 10, 31.) Veľkí duchovia, svätí sa veľmi mnoho modlili, s úplným precítením a s veľkou poníženosťou.

Ako sa máme modliť? Úprimne, s radosťou. Musíme v sebe, v duši svojej vzbudiť náladu k modlitbe, taký citový a myšlienkový smer, že kedykoľvek sa budeme radi modliť. A vždy tak, ako sme sa učili v katechizme: neprosiť len zemske statky, ale spojovať ich s nebetskými; nie nečistým, hriešnym srdcom — lebo keď takto sa modlíš, vtedy si farizejom a vo skutočnosti preklínaš Boha — ale čistým, pokorným a nábožným srdcom; nie vo svojom mene, ale v mene Krista-Spasiteľa, dôverujúc v jeho nekonečné zásluhy a uspokojujúc sa v jeho svätej vôli: nie jeden alebo dvakrát, ale vytrvale a vždy.

Neboj sa povinnej modlitby. Nemiluješ Boha, nerád s ním obcuješ, keď sa nerád modlíš. „Kto sa vie dobre modliť, vie dobre žiť.“

hovorí sv. Augustin. Čože stojí tvoje bytie, keď tvoj život nie je dobrý!

Často si musíme na to myslieť, ak veľmi sme odkázaní na modlitbu, veď tak veľa je toho, čo máme prosiť; dôvera len zväčšuje našu lásku. Kto dobre pozná svoju dušu, ten vie, že potrebuje veľa pomoci, osvietenia a posilnenia. Ešte i za to sa musíme často modliť, aby sme sa vedeli dobre modliť vtedy, keď nám bude toho najviac zapotreby: v nehodách života...

Aby naša modlitba bola dobrá, *musíme sa k nej pripraviť*. Kto je ten, s kým sa rozprávam? Ku komu idem? Pred kým stojím? Uvažovanie nad týmito otázkami pripraví ducha k modlitbe; vzbudí v nás ducha modlitby a vedomie prítomnosti Božej. Dobre je: obrátiť niekedy svoje myšlienky na Krista na kríži visiaceho, trpiaceho a umierajúceho. „Pred modlitbou priprav svoju dušu.“ (Sir. 18, 20.)

Aj v prípade roztržitosti je treba používať tieto prostriedky, ako protilek. Svoju pozornosť musíme obrátiť na obsah modlitby; obrazotvornosťou si musíme predstaviť na kríži visiaceho Krista, akoby odtiaľ k nám hovoril, alebo, akoby sme my stáli pod krížom s jeho bolestnou matkou. Prosme: „Páne,

nauč nás modliť sa.“ (Luk. 11, 1.) Potom keby nám to bolo aj na farchu, nepohodlné, keby sme cítili prázdnotu a suchosť vo svojej duši, aj vtedy si riadne odbavme svoje denné modlitby. Bolo by to víťazstvom diabla, keby sme pre akúkoľvek maličkosť, alebo len preto, že sa teraz nevieme dobre modliť, zameškali modlitbu. Lebo ľahko je modliť sa vtedy, keď nám je modlitba milou, je nám pôžitkom; ale pred Bohom je milšia, keď sa modlíme trpiac a bojujúc s prestrelkami obrazotvornosti a pokušeniami, keď i chladným srdcom, ale predsa sa modlíme. Však sa len vráti, však sa len ozve v duši našej skrývajúci sa Spasiteľ!

Nie je hriechom, keď svoju modlitbu niekedy aj zameškáme, alebo pre nepriaznivé okolnosti sa pomodliť nemôžeme. Keď ale zameškáme svoju modlitbu z nedbalosti, lenivosti alebo namyslenosti, to už je veru hriechom. — Ale, keď aj nie je hriechom zanedbať niekedy modlitbu, aby ste z toho nevyvodili, že — keď nie je to hriechom — teda sa nebudem modliť, zanedbám modlitbu, nie, lebo vtedy nikdy nebudeš ctnostným, keď len to učiníš, zanedbanie čoho by bolo hriechom! Nielen smrteľného hriechu sa treba chrániť, alebo hriechu vôbec, ale aj príle-

žitosti, najmä takých, ktoré znova a znova nás privádzajú k hriechu!

Ostáva nám odpovedať ešte na jednu otázku, ktorá nás vždy najviac znepokojuje.

Často zkusujete, že hoci sa vždy a horlive modlíte, prosíte niečo od Pána Boha, jednako toho neobsiahnete; vaša práca nemá výsledku, nič sa vám nedarí, nedaria sa vám úlohy, nedaria sa vám odpovede, alebo hoc-aké iné práce... kým iní, ktorí sú nie tak horliví v modlitbe, *ktorí sa vždy ani nemodlia*, alebo nie sú ani vyznavačmi pravej viery, vo všetkom zdarne postupujú, *vo všetkom dosahujú krásnych výsledkov*, dobré známky, dobré vysvedčenie. Už si myslíte, už vás pokúša zlý duch, aby ste si povedali v sebe: i tak sa nadarmo modlím, načo sa modliť, aj ja budem takým hriešnikom, ako sú iní, potom sa mi bude hádam lepšie dať!

Pozor, dušo mladá, nepadni do osidiel, ktoré ti nadstavil zlý duch!

Uznáme, že mnohým sa lepšie darí ako vám, hoci sa nemodlia, kdežto vy už tak dávno prosíte Boha, aj to uznáme, že mnoho ľudí je nevdáčnych, nestarajú sa o Pána Boha, hoci od neho také mnohé dobrodenia obdržali; a ešte aj to uznáme, že dobrotivý Boh vo svojej nekonečnej láske, dáva každému zo

svojich pokladov a „ktorý svojmu slnku dáva vychádzať ponad dobrých i zlých a dáva pršať na spravедlivých i nespravедlivých.“ (Mat. 5, 45,); ale to už nijakó neuznáme, žeby na modlitbu vôbec nepamätal; to už vôbec nie je pravdou, žeby modlitba nemala nijakého výsledku. Lebo — buďte presvedčení — i keď všetko obsiahol ten, ktorý sa nemodlí, i keď sa mu všetko podarilo, čo si prial, *jedno sa mu iste nepodarilo, jedno iste neobsiahol: neobsiahol milosť*. A „čo je na plat človeku, keby celý svet získal, ale ujmu trpel by na svojej duši...?“ (Mat. 16, 26.) Kristus Pán tiež tak hovoril k pokušiteľovi: „Nielen na samom chlebe žije človek!“ (Mat. 4, 4.) Tak je! Buďte pevní, drahí mladíci, v tejto vašej viere! Nechže sa darí druhému — ktorý sa nemodlí — všetko výborne: písomné práce, odpovede, prednášky, kreslenie, zárobky, zamestnanie, štipendium atď. a vy, hoci sa modlíte, jednako v modlitbe neustávajte. Tí už dostali svoju odmenu v týchto úspechoch, ale vy buďte pevní v tejto vašej viere — pravá, silná viera je k tomu treba — že tieto zemské úspechy sú ešte nie všetko, ver-te, že vy také niečo obsiahnete, čo tí neobsia-hnu, čo tí nikdy mať nebudú: vy dostanete milosť.

Aký je ale rozdiel medzi mladíkom, ktorý sa modlí a tým, ktorý sa nemodlí? Ten, že za každým skutkom, za každou námahou mladíka, ktorý sa modlí, prichádza niečo nadprirodzeného, čo nikdy nezmizne, totižto do knihy života zapišu sa všetky tie nezdarené námahy a všetky — bez vlastnej viny — neúspechom sa končiace písomné práce, odpovede, borba za chlebom, únavy a trápenia, lebo skutky mladíka ktorí sa modlí, sú záslužné. Skutky mladíka však, ktorí sa nemodlí, nemajú tejto moci, tie majú len dočasné úspechy a preto pre večný, pre pravý život sú ztratené! Keď toto veríte, či môžete povedať, že modlitba je zbytočnou?! Keď ťa aj Pán Boh zdanlive nevyslyší, aj vtedy si sa nadarmo nemodlí! Ani Krista Pána nevyslyšal nebeský Otec úplne, ale mu dal len sily, aby mohol sniesť ťažké utrpenie. Aj tebe dá niečo, keď je to aj iná milosť, ale modlitba tvoja nikdy nie je marná! „Bratia! modlite sa bez prestania!“ (1. Tes. 5, 17.)

VI. „Vy sa teda takto budete modlievať Otče náš,, . . . (Mat. 6, 9.)

(Druhy modlitby: ústna a rozjímavá modlitba; odpustkové modlitby; spev; ukáznenosť tela.)

Modlitba má *určité spôsoby*; aj Pán Ježiš naučil nasledovníkov svojej určitej modlitbe, keď im povedal: „Vy sa teda takto budete modlievať: Otče náš...“ (Mat. 6, 9.) Ale tieto spôsoby, tieto určité modlitby sú len prostriedkom k tomu, aby sme sa dobre modlili, lebo dobrá modlitba nie je prostým odriekaním pekných slov, výrazov ale pozdvihnutím mysli k Bohu.

Nedá sa pochybovať, že opakovaním tej istej modlitby, ľahšie vzbudíme v sebe k modlitbe potrebné city, modlitbovú náladu, lepšie vieme precítiť náš pomer k Pánu Bohu, lepšie pochopíme svoju biedu a potreby. Mnohé modlitby Cirkev svätá spojila so zvláštnymi výhodami, keď ku ich odriekaniu pripojila *odpustky* teda len vo vlastnom záujme pracujeme, keď sa takúto modlitbu modlíme. Divíte sa azda, že matka Cirkev pripojila k toľkým modlitbám odpustky? však — mysleli ste si — vtedy je veľmi ľahko odpustky získať; t. j. od určitej časti časných

trestov — alebo keď sú plnomocné — od všetkých sa oslobodí. Máte pravdu, vskutku ľahko je modlitbami odpustky získať, ale pomyslite si, že jednako sotva sa modlia jeden — dvaja z vás tieto modlitby! I tí, čo sa ich modlia možno, že nie čistým srdcom sa ich modlia, možno, že roztržite, možno, že vôbec ani nemyslia na to, žeby teraz odpustky mohli získať! Hľa, ani jeden z týchto nezískal odpustkov, alebo keď aj získal, len veľmi málo, lebo nezachoval podmienky, potrebné ku získaniu odpustkov: jeho srdce, myseľ plné boly hriechami, netúžil po získaní odpustkov, a myseľ jeho ďaleko blúdila, keď ústa s Bohom sa shováraly. Takto sa nedajú odpustky získať. Nábožné podanie rozpráva, že v Ríme pri príležitosti jedného svätorečenia vyhlásené odpustky medzi mnohými tisícami len dvaja chudobní žobráci získali. — Preto, keď svojimi modlitbami chceme získať odpustky, nezabúdajme na tieto tri podmienky: čisté srdce, horlivá žiadosť a sobranosť mysli. — Preto sa musíme usilovať čím viac odpustkov, čím viac plnomocných odpustkov získať, lebo krehkosť naša veľmi zriedka spojí naraz všetky tri podmienky!

Mnohé krásne modlitby, hlavne tie, ktoré *od svätých pochádzajú* — majú tú zvláštnosť,

že keď sa ich nábožne, premyslene modlíme, naše vnútro, dušu, srdce, city úplne preniknú, a vzbúdia v nás cit pokory a poklony, lepšie nám predstavia pomer k Bohu a k svätým, slovom schopnejšími nás činia, aby sme dušu svoju povzniesli k Bohu. To je isté, že Boh nepotrebuje pekných slov a básní, ale žiada si ohňom lásky plápolajúcu dušu, v ktorej tie slová vzbudia oproti nemu cit úcty, oddanosti a nábožnosti. Boh žiada od nás úplnú oddanosť, ale nie len v citoch, ale i v skutkoch: ba v celom živote! Cit je len začiatkom, ktorý nás napomáha k činom! A pre toto môžeme milovať krásné modlitby a ich odriekať!

Modlitby cirkevné sú predovšetkým tie, ktoré sa užívajú *pri svätej omši*; tie sú nadmieru milé Pánu Bohu. Oboznamuj sa s nimi. Obstaraj si takú modlitebnú knižku, v ktorej najdeš aspoň niektoré takéto modlitby.

Podobne sme i so *spevom*. Nie krása, melodičnosť hudby, ale týmto k oddanosti, k sebaobetavosti naladená duša je milá Bohu. Pri speve, pri zvukoch organov, ľahšie sa vznáša duša do výšin, lepšie cítime našu ničotu a všemohúcnosť Božiu, lepšie vycítime svoju neláskavosť a jeho nekonečnú lásku a preto vzbudí sa v srdci našom rozhodnutie: za Ježiša žiť, za neho sa boriť, pracovať.

Teda neboj sa častejšie odriekať tú istú modlitbu; hľadaj a odriekaj odpustkové modlitby, v modlitebných knižkách máš ich označené, miluj krásne modlitby, pekný spev; ale nie len ústami sa modlievaj; tvoje srdce, duša, myseľ, vôľa nech tiež povie: Pre teba žijem, Bože môj.

Obľubuj svoje *riadne modlitby*. Je dojímavé, keď už šediví ľudia povedia: „Túto modlitbu sa modlievam od študentských časov až dosiaľ.“ Iný zasa s povzdychom riekne: „Tejto modlitbe má ešte moja nebohá matka naučila!“

Ranné a večerné modlitby, Anjel Pána, modlitby pri jedle a práci nech sú medzítkom v našom dennom živote, v bojoch a v zamestnaní, keď povznášame dušu svoju k Bohu. Ku rannému poďakovaniu pripoj vždy dobré úmysly, silné predzavzatia, pri večernom však nikdy nezameškaj vykonať krátke zpytovanie svedomia a úprimnú lútosť. Večernú modlitbu neodbavuj na lôžku, lebo tak nebude veľmi záslužná. Poznal som vznešeného pána, ktorý vždy kolenačky u svojej postele odbavoval svoju od dávna každodenne opakovanú večernú modlitbu! — Považuj si za povinnosť vždy odbaviť aj „Anjel Pána“. Nie je to modlitba prikázaná, ale kto nebeskú

svoju Matku miluje, ten to nemôže vynechať. Keď ťa hlas zvonu na ulici zastihne a je príjemné počasie, pomodli sa bez klobúka, vy-
 znáš tým i vieru svoju! — Pred jedlom a po
 jedle, pred prácou a po práci každý dobrý
 kresťan sa pomodlí. Mnohokrás azda nemôžeš
 odbaviť, čo riadne sa modlievaš, vtedy sa po-
 modli menej, postačí i jeden nábožný vzdych,
 takže to nikto ani nezbadá. Duša tvoja jedna-
 ko s Bohom obcuje. Keď si v takej spoločno-
 sti, kde by sa ti hádam posmievali, alebo v ho-
 stinci, uspokoj sa len prostým prežehnaním a
 nábožným vzdychom k Bohu. I v škole, pred
 učením, pred odpovedaním, pred písomnou
 prácou vypros si nakrátko milosť Ducha Svä-
 tého; a keď ťa požehnal, keď ti k úspechu do-
 pomohol, nezabudni sa mu poďakovať. Takto
 vždy žiješ s Pánom Bohom, a jednako nedáš
 iným príčiny k vysmievaniu!

Aké blažené sú tie rodiny, kde sa spoločne
 modliavajú pred rodinným oltárom; kde v
 mesiaci máji svetielko horí pred Pannou Ma-
 riou a v júni pred sochou Srdeca Ježišovho!
 Tu je vzájomná úcta, poslušnosť a blažený
 rodinný pokoj! Chceš byť vážnym mužom?
 Už teraz sa chystaj k tomu, aby si kedysi v
 rodinnom tvojom kruhu zažil túto opravdive
 pokojnú blaženosť!

Je pravda: „Boh je duchom a ti, ktorí sa mu klaňajú, musia sa mu klaňať v duchu a v pravde“ (Ján. 4, 24.), ale viete si predstaviť *takú modlitbu, kde by telo nekorilo sa Bohu spolu s dušou!*? To je nemožné. Preto musíme i telo priúčať ukáznenosti pri modlitbe. Slušne stáť, klačať, ruky složiť a sklopiť oči patrí tiež ku zovňajšku modlitby. Horlivá, dobrá modlitba si sama stvorí tieto doplňky a tieto zasa zachovávajú horlivosť, odstránia roztržitosť, napomáhajú sobranosť mysli, sebedavedomie. Neukáznené telo svedčí o roztržitej mysli a robí človeka nepozorným. Nemožné je, aby sa dobre modlil človek neukáznený, ktorý sa neustále sem-tam pozerá a obracia. Nehovorte, že človek sa môže na vonok aj pretvarovať; nehovorte, že často tí, ktorí najviac predstierajú nábožnosť a vyvracajú oči, sú — veľkí farizeji a nemravníci. Vieme, že je to možné a často sa to i stáva. To však musíte uznať, že bez úctivosti a vonkajšej ukáznenosti nášho tela — nie je možné dobre sa modliť. Prestaňte teda, a neublížujte pre niekoľko farizejov i tým pobožným dušiam, ktoré oprávdou sa modlia úprimným srdcom, a tejto pravej modlitbe i vonkajší výraz dávajú! — Ku modlitbe potrebná je sobranosť mysli — ba povedal by

som, úplné zabudnutie na svet, — ku sobranosti mysli potrebná pozornosť bez ukáznosti tela je nemožnou. Preto kladieme dôraz pri modlitbe i na zovňajšok!

Nosenie a modlenie sa ruženca upevňuje a prehĺbuje v mladistvej duši úctu k Preblahoslavenej Panne Marii. Veľkí mužovia sveta láskou lnuli k sv. ružencu a vždy ho so sebou nosili; a modlili sa ho vo veľkých bojoch duševných, pri vedeckých výskumoch (Cauchy), v politických a spoločenských bojoch (O'Connel), v rodinných ťažkostiach, po víťazstvách a v utrpeniach. Učme sa od nich! Kto vie, čo nás v budúcnosti čaká, či nebude premodlenie jedného desiatku útechou pre našu zarmútenú dušu!!

* *

*

Musíme sa tu zmieniť ešte o istom zjave, ktorý sa často vyskytuje; o tom totiž, že niektorí veľmi mnoho sa modlia a jednako trpia na mnohé poklesky, náruživosti, na pr. radi ohovárajú, posudzujú, upodozrievajú iných, často sú netrpezliví, hnevľiví, občas vo vykonávaní povinností nie sú presní, i na miesto toho sa len modlia atď. „Taký svätuškář a jednako také veci robí!“ — hovoria o nich ich známi.

Títo majú veľkú chybu: v ich skutkoch nie-
to vnútornosti; sami seba neznajú a veľmi
často aj ich svedomie je mylné! Myslia, že
keď sú veľmi pobožní, veľa sa modlia, že vte-
dy im je všetko dovolené! Myslia si, že jedine
modlitba ich spasí a nie dobré skutky. Títo
veľa dobrého nezískajú pre kráľovstvo Kris-
tovo, ba odstrašia od neho i tých, ktorí sa oň
zaujmajú! Títo nežijú opravdivým duševným
životom! K životu duševnému je potrebné,
aby sme spoznali naše chyby, aby sme sa ich
usilovali napraviť! K tomuto sebapoznaniu,
k tejto náprave napomáha *rozjímavá modlit-
ba*. Táto prehľbuje zbožnosť a chráni pred
tým, aby sa duša neuspokojovala len zovňaj-
škom. Rozjímavá modlitba objasní moje du-
ševné potreby, povinnosti; ukáže mi úmysly
Božie a obznámi človeka so samým seba, kto-
rému sa vo svetovom pláne Božom tá alebo
oná úloha, zamestnanie, pracovný odbor
dostal za podiel; pomáha porozumieť, prežiť,
precítiť jednotlivé pravdy, tajomstvá, príka-
zy, náboženské obrady, udalosti zjavenia;
prehľbi dušu, myseľ a srdce; je mocným, po-
vznášajúcim prostriedkom ku sebapovedomé-
mu, nábožnému životu, ku našej náprave, ku
vykoreneniu našich chýb a ku získaniu
ctností!

Vidme príklad, aby sme ľahšie porozume-
li veci!

Vezmime si za predmet nášho rozjímania
udalosť vyjadrenú v prvom tajomstve bolest-
ného ruženca: „*Ktorý sa pre nás krvou potil!*“

1. Pomyslím si na to, že Boh je všade prí-
tomný; i tu v tejto sieni, kde ja som. Popro-
sím ho teda, nech ma v rozjímaní napomôže.
„Pane nauč mňa modliť sa!“ (Luk. 11, 1.)

2. V duchu vidím, ako smutne ide Pán Je-
žiš s učeníkmi do záhrady Getsemanskej. Po-
tom posadí učeníkov; trochu však vezme so
sebou trocha ďalej, neskôr aj títo zaostanú:
„Počkajte tu!“ (Mat. 26, 38.) — povie im Pán
Ježiš, On však ide ďalej. Potom padne na
zem, skloní sa pod farchou bôľu, je rozču-
lený, telo má rozpálené, lebo myslí na to, čo
na neho čaká v nasledujúcich štyriadvadsia-
tych hodinách! Vzdýchne si, krvavý pot te-
čie mu po tele a modlí sa: „Otče môj, ak je
možné, nech ma pominie tento kalich!“ Uče-
níci jeho zaspali, vzbudí ich a napomenie:
„Bedlite a modlite sa!“ Potom znova sa
modlí: „Otče môj, ak nemôže tento kalich
pominúť, tak, aby som ho nepil, nech je tvoja
vôľa!“ Ešte i po treťi raz sa takto modlil, ale
Otec ho nevyslyšal. Pán Ježiš v úzkosti svo-
jej, v bolesti krvou sa potil, krv tiekla mu po

tvári, krv padala na zem. Aie príde anjel a posilňuje ho! — Onedlho príde i Judáš a bozkom ho zradí.

3.a) *Prečo trpel Ježiš?* Pre ľudí; Otec nebeský na jeho ramená složil všetky hriechy sveta; táto farcha ho tlačila. Duševným zrakom svojím videl od počiatku do konca sveta spáchané hriechy; videl zatratenie mnohých ľudí, a videl svoje utrpenie. Aj mňa videl, aj moje hriechy videl! I na mňa si myslel, i pre mňa tiekla jeho krv. Prečo to robil, pre mňa? Lebo On mňa prv miloval, než som bol. (1. Ján 4, 10.) Či ho ja milujem? Či ja robím niečo za neho? On i za tieto moje hriechy (necudné myšlienky, reči, skutky, lenivosť, neposlušnosť atď.) trpel. Či môže to tak zostať i naďalej? Či by som sa nemal vyspovedať, aby som potom s pokojným svedomím začal nový život? A keď tento môj hriech je smrteľný? — Čo by som cítil, keby tvár krvou potiaceho sa Ježiša dotkla sa mojej tvári, ako Judášovej? Či by som i naďalej zotrval na ceste hriechu? Čo bude takto so mnou? Pán Ježiš i na mňa čaká, i mňa budí, aby som bedlil a sa modlil, aby som do pokušenia neupadol. Či počúvam na jeho slová, či vyhýbam hriešnym príležitostiam?

b) *Ako sa modlil?* Padol pred Pánom na tvár. Ako sa ja modlievam? Azda ležiačky, azda bez všetkej slušnosti a ukáznenosti? Trirazy sa tak iste modlil s celou sobranosťou, dôverou! A Pán ho predsa nevyslyšal! Vtedy daromne sa modlil? Nie, dostal posilnenie k utrpeniu. Či som ja stály, či sa ja s uspokojením modlievam? Či s tým povedomím, že nikdy sa nadarmo nemodlím, že modlitba sa neztratí práve tak, ako sa neztratí v prírode sila, hmota? Pán Boh ma vždy vyslyší, ale často dá aj viac, než som pýtal. Milosť dostanem vždy. Odteraz s väčšou dôverou, s väčšou spokojnosťou a vytrvalosťou sa budem modliť!

4. *Zakončenie.* Najmilejší Ježišu, daj mi silu tvojej duše, aby som zanechal tento . . . , svoj hriech a nauč ma modliť. Tento deň, tento týždeň často si chcem na teba myslieť.

Nakrátko si môžeme z tohoto príkladu zapamätať: 1. Vžijem sa do prítomnosti Božej, 2. Predstavím si po čiastkách ten dej, výstup, o ktorom chcem rozjímať. 3. (Toto je hlavné!) Pýtam sa, prečo sa to všetko stalo, čomu sa môžem z toho naučiť?! Aký som bol ja, aká moja duša? Čo musím a čo budem odteraz činiť? 4. Na konci odriekam strelnú

modlitbu a prisľúbim, že na dobré predsavzatia nezapudnem a ich zachovám.

Toto je náčrt jedného rozjímania, ale nezúfajte, keď ho neviete presne dodržať, hlavné je, aby sme *rozmyšľajúc o Bohu, o našej bytosti, o našej nesmrteľnej duši, silným predsavzatím sa potešili!* Hľa, toto vždy vykonáte, keď sa na sv. spoveď chystáte, a často, veľmi často mimovoľne, i bez vášho vedomia rozjímate, keď sa k dobrému rozhodujete!

Dokiaľ rečník nerozumie, neprecíti celkom svoju reč, ani ju nevie dobre, pôsobive predniesť, dokiaľ nerozumiete, celkom neprecítite pravdy, skutky náboženstva, ani ich neviete opravdive konať. Keď sa budeš v rozjímaní cvičiť, obľúbiš si ho, a stane sa tvojou duševnou potrebou; sú knihy (výborné sú od T. Kempiša: Nasledovanie Krista; Legendy, čiže životy svätých; Avancini-Dr. Tiso: Život a učenie Ježiša Krista*), ktoré ťa v tom napomôžu; ale o hocičom (o tajomstvách sv. ruženca, o význame sviatkov atď.) môžeš rozjímať podľa horeuvedeného príkladu. Duša sa ti premení a tak najskôr porozumieš, aký dobrotivý je Pán. (Ž. 99, 5.)

* * *

---

*) Dostať ich vo Spolku sv. Vojtecha v Trnave.

VII. „Petre, miluješ ma?“ (Ján 21, 15),

(Spolužitie s Cirkvou a prostriedky tohoto: svätenie sviatkov v duchu evanjelia; pôst; ružencová modlitba; verejné priznávanie sa ku Cirkvi; pokroková doba; sluhovia Cirkvi.)

Na brehu Galilejského jazera večerali. Zrazu Ježiš sa obráti k Petrovi a spýta sa ho: „Šimone Jonášov, miluješ ma?“ Po vyznaní lásky povedal mu Ježiš: „Pas baránky mojej!“ Peter teda len za svoju lásku zostal tým, čím ho Ježiš v Cezarei Filipovej ustanovil: hlavou ríše Kristovej. A ríša táto je našou matkou: Cirkev. Preto nám ju dal Pán Ježiš, aby sme ju nezanechali, ale aby sme s ňou žili! Toto by bolo povinnosťou každého jej syna, každého katolíka! S ňou by sa mali tešiť, keď sa radosti, slávy dožije, s ňou by mali plakať, keď ju prenasledujú, tupia. Jednako čo vidíme? Nestarajú sa o ňu! Nie, lebo sa nenaučili s ňou spolocíť, spolužiť; nenaučili sa s ňou spolusláviť tajomstvá viery a dielo vykúpenia.

Život Cirkvi je životom Kristovým. A my, ktorí chceme s Cirkvou žiť, s Kristom chceme žiť. Kristus skončil svoj život obetovaním seba samého na kríži, a tajomne v ňom pokračuje vo svätej omši. Kristus ustavične sa

obetuje aj teraz vo svätej omši. A keď my s Kristom spolu chceme žiť, vtedy na jeho tajomnom živote: na omši svätej musíme mať činnú účasť! To jest: modlitbám omše svätej podľa možnosti porozumieť, modliť sa ich a prežiť. K tomu nás napomáhajú pre veriacich napísané modlitebné knižky (Nábožné výlevy), ktoré nás naučia liturgii, obradom omše svätej, to jest naučia nás tomu, ako musíme mať činnú účasť na sv. omši! Podľa toho s roka na rok prežijeme život Kristov a neustále sa obnovujeme, znovuzrodíme v takto získaných milostiach.

V jednotlivých *sviatkoch* každé tajomstvo viery, alebo ktorákoľvek udalosť z vykúpenia predstavuje nám Božiu dobrotivosť; ukáže nám ten cieľ, ktorý Boh vo svojom svetovom pláne človekovi určil; lepšie spoznáme svoje hriechy, spoznáme milosť Božiu a v srdci našom vzkrsne túžba polepšiť sa, vzbudí sa v nás ľútosť a silné predsavzatie čím viac milostí si získať prijímaním sviatostí a inými pobožnosťami. A jednako to nečiníme!

Prečo je taký suchý, prázdny *duševný život* a náboženské vzdelanie ináč *vzdelanej triedy, inteligencie*? Lebo sa neusiluje s Cirkvou žiť, a tak ani nezná evanjeliá. V nedeľu,

vo sviatok väčšina len svätú omšu slyší, ale nevie, prečo je sviatok, čo je evanjelium, aký je predmet, význam a cieľ toho sviatku, aké city, skutky vyžaduje. Iba to vedia, že vo sviatok sa nepracuje a možno sa zabávať. *Slovo Božie* neslyšia, knihy, noviny náboženského obsahu nečítajú. Ale ako veľa čítajú iných, ako veľa prázdnych, darobných novín a románov, a to nie z tých najlepších. V starej Cirkvi nie tento duch panoval. V každej rodine bola náboženská kniha, a každý sviatok, každú nedeľu ju obracali, čítali. Dostal je tomu tak v Anglicku, kde v rodinách každú nedeľu popoludní spoločne čítajú. — Istou cestou k spolužitiu s Cirkvou je *poznanie celo-týždenného*, nedeľného evanjelia, slyšanie slova Božieho, alebo čítanie inej primeranej náboženskej knihy (L. Goffineho: „Poučná kniha“; Sväté Písmo nemalo by chýbať v ani jednej katolíckej rodine!). Nedeľa nech nie je len dňom zábavy, prechádzky, vychádzky, a vzájomných návštev, ale nech je tým, čím ju Pán ustanovil: nech je dňom Pána. Pochopenie nedeľného evanjelia, duševné prežitie hlavných jeho myšlienok, udalostí, nech je naším cieľom, lebo toto je pravé, spasiteľné zasvätenie. Toto však stane sa len tak, keď si evanjelium častejšie v pamäti obnovíme.

Je pravda, že to zpočiatku ide pomaly, veľmi často zabudneme i myslieť si na to, ale i tu ustavičným cvičením zmôžeme sa k ctnosti. Keď budeme takto činiť, vtedy jednotlivé sviatky vzbudia v nás primerané myšlienky, city a oduševnenie a náš hmotársky život stane sa ideálnejším. Doba vianočná, veľkonočná a turočná vzbudí v srdci našom myšlienku, túžbu po duševnom znovuzrození a obráti náš duševný svet ku večnému cieľu a milosťou Božou privedie nás ku znovuzrozeniu v častom prijímaní sviatosti.

Dnešná doba je známa svojou povrchnosťou; povrchnosť vo vedách, v priemyslu, v obchode, v smýšľaní, v citoch, v povinnostiach; chýba dušiam vhlbavosť, dôkladnosť, presnosť. Duševný život dnešných ľudí nie je taký jednotný, ako bol v dobách menej búrlivých. I v náboženskom živote ukazuje sa táto povrchnosť. Koľko vzdelaných ľudí nevie, kedy čo žiada od nich náboženstvo a preto to ani nečinia a jednako sa považujú za dobrých katolíkov a rozprávajú, píšu o tom v novinách, v románoch. Preto sú také bludné náhľady v dielach vedeckých i v krasopise, a dnešná doba len odtiaľto čerpá všetky svoje vedomosti, preto je taká nevedomá vo veciach nábožensko-cirkevných. Z románov sa

učí viere a jej obradom, tu však vidí všetko obrátene. — Spoluprežívanie cirkevného roku náš obznámi s vlastným náboženstvom; jasný pochop budeme mať o záhadných otázkach, vhlbíme sa, vstúpime do seba a náš-svetový náhľad bude jednotný. V terajšej dobe ľudia sa veľa zaoberajú náboženskými otázkami, ale nie na ich upevnení, prehĺbení pracujú, ale ich chcú vykoreniť, vysmiať a chcú do ľudí vstúpiť akýsi prírodovedecký, neverecký svetový náhľad, (na pr. slobodomurári, materialisti, sociálni demokrati atď.) Kto prežíva cirkevný rok, pre toho cirkevné obrady nie sú prázdnu formalitou a starožitnosťou. Najde v nich dôstojný, povznášajúci, dojemný obsah, porozumenie, že sa musíme pred Bohom pokoriť a že sám Boh žiada k vôli udržaniu a vypestovaniu vnútornej úcty i vonkajšie obrady. Isté je, že každý najde sám v sebe Boha a kňazi k tomu len napomáhajú, keď rozdávať v sviatostiach nie svoju, ale milosť Božiu.

Pôst tiež napomáha ducha k spoluprežívaniu cirkevného roku. Ten jeden piatok v týždni, keď nejeme mäso, je pre nás veľmi užitočným dňom! Ničoho sa dnes ľudia tak nebója, ako sebazaprenia a krotienia svojho tela, ale ako vieme podmanením vonkajšej príro-

dy, veľké, užitočné a krásné veci možno tvoríť v priemyslu, v umení, tak i my len vtedy budeme mať pravú radosť, len vtedy sa vytvorí z nás ten harmonický, dokonalý, krásny človek, keď opravdu krotíme vlastnú prírodu nedoprajúc jej príliš veľkej slobody. Ľudia sa žalujú, že bývajú veľa pokúšaní proti čistote, ale nechcú v sebe obmedziť žiadosť po jedení a pítí. Ani čo do množstva ani čo do akosti. Horekujú, keď len jeden deň nemôžu jesť mäso, a nemyslia na to, že veľa chudobných z núdze viac dní sa postí ako nie, a jednako akú prácu vykonávajú. Nemôžu mať nijakej inej námietky proti pôstu, iba to, čo nepriateľ človeka hovorí: „Nebudem slúžiť“ (Jer 2, 20.) Neslúžia Bohu, keď sa nepostia: lebo pôst je príkazom Božím. „Tento duch (t. j. zlý duch,) však nevyženie sa leda skrze modlitbu a pôst.“ (Mat. 17, 20.) — Svätá Cirkev dala len konkrétnu formu tomuto všeobecnému príkazu. Neposlúchajú, a jednako očakávajú požehnanie Božie. „Ale dajte si pozor, aby vaše srdcia neboly azda obťažené obžerstvom a opilstvom a starosťami.“ (Luk. 21, 34.) Ale smyselný človek nechápe toho, čo je Ducha Božieho, lebo je mu bláznovstvom...“ (1. Kor. 2, 14.) Ako môžeme žiadať, aby ho ešte aj obľuboval!

Ročné kantrové dni sú dňami vďakovčinenia, sú príhodnými chvíľami pre vstúpenie do seba, aby sme sa zapreli, aby sme súčtovali z celého štvrťročia o svojej duši, aby sme plány robili na budúce štvrťročie, aby sme prosili o milosť Božiu — a keďže za dávnych časov v tomto období bývaly kňazské vysviacky, modlíme sa za dobrých kňazov. Dnes tak málo ľudí to čini; ale skôr nadávajú kňazom pre ich chyby. Jak veľmi by potrebovala Cirkev, aby veriaci prosili Pána Boha o dobrých kňazov!

Aj ružencová modlitba — ktorú výlučne za mariánskú úctu považujú — je veľmi príhodným prostriedkom k tomu, aby v nás podporovala spolužitie s Cirkvou. Preto má tajomstvá sviatkovým dobám primerane rozdelené na: radostné, (od Adventu do veľkého pôstu.), bolestné (v pôste) a slávnostné (od Veľkej noci po nedeľu Trojičnú), aby sme sa ich v primeranej dobe modlili. (Od nedele Trojičnej až po Advent modlíme sa v nedeľu, v pondelok a vo štvrtok — slávnostný, v útorok a v piatok — bolestný, v stredu a v sobotu — radostný ruženec.) Modliac sa každodenne aspoň jeden desiatok vždy majme pred očami cirkevnému roku primerané tajomstvo

a v duši svojej vzbudzujme ši tomu primeranú náladu.

Spolužitie s Cirkvou zväčšuje a rozmnožuje v duši našej *túžbu, žiadosť*, aby sa hriešnici obrátili, aby pohania spoznali zjavenie, aby poznanie, nasledovanie Pána Ježiša a úcta Prebl. Panny Marie stále sa rozširovala, aby z ľudí čím viacej bolo spasených. Musíme sa modliť, aby nábožnosť rástla, kvitla; na tom musíme pracovať v našom kruhu, v rodine, medzi známymi, podriadenými. Tešiť sa musíme z vonkajšej i vnútornej slávy Cirkvi, máme sa za ňu oduševňovať, pracovať! Navštevovanie katolíckych spolkov, čítanie katolíckych časopisov*), kníh, podporovanie tohoto moderného hnutia misijného je veľmi dôležité, ďalej odporúčania hodný je Spolok sv. Vojtecha; Omladina, Orol;) peniazmi, spolupracou, perom, slovom, príkladom posilňuje vo mne sebavedomie a katolíckeho ducha a opravdu i v týchto sa javí na vonok vnútorný duševný život. *Cirkev je mi matkou*, ktorá ma v krste k večnému životu zrodila a svia-

---

*) Rozvoj, Tatranský Orol, Kultúra, Posol Božsk. Srdca Ježišovho, Svätá Rodina, Kráľovná Svätého Ruženca, Mariánska Kongregácia, Serafinský Svet, Hlasy z Katol. Misií, Kat. Jednota, Pútnik; politické časopisy, noviny, ktoré sú písané výlučne v duchu katolíckom, ľahko najdeš aj sám.

tosťami ma k nemu i vychováva; láska k matke je našou povinnosťou, táto láska dieťa zošľachťuje. A táto láska tento cirkevný duch vypestuje peknú, bohatú dušu. Spolužitie s Cirkvou nevyžaduje od nás ustavičné navštevovanie chrámov, prítomnosť na čím viacej omšiach a stále svätuškárstvo; nie svätuškárenie, ale sebávedomý, nábožný duševný život, ktorý sa javí v skutkoch lásky oproti sv. Cirkvi a spolubratom, ktorí azda nie sú ani členmi Cirkvi, a ktorá láska i náš život činí blaženejším a boju o každodenný chlieb dáva ištej umiernenosti.

I verejne musíme spoludržať s Cirkvou. S poníženosťou, skromnosťou ľahko možno spojiť i smelosť a duševnú silu! Či mučeníci neboli smelí, smelší, ako sme my? Oni sa vedeli nie len v katakombách modliť, obeť prinášať, ale vedeli za svoje náboženstvo aj v cirkusoch umierať. Kde sme my za týmito? Málo je takých prípadov, ako bol v protestantskom Nizozemsku, kde v 1908. roku sedeli v kreslách ministerských takí traja katolíci, ktorí všetci verejný, praktický, katolícky život viedli, ba jeden bol i zakladateľom Oltárneho spolku, druhý predsedom spoločnosti sv. Vincenta. Takí si uctia presvedčenie inovercov, ale žiadajú aj to, aby aj ich

presvedčenie mali druhí v úctivosti, a verejne mohli svoje katolícko-náboženské povinnosti vykonávať. To aj učinia! Netreba sa obávať výsmechov, opovrženia, len prázdne, alebo zaslepené duše tak činia. Lebo vážni ľudia opravdu si ctia nábožného človeka, nech je on hociktorého vierovyznania.

Netreba sa obávať pokroku vedy, ani takých vynálezov, ktoré sa zdanlive protivia nauke cirkevnej. Pravda nemôže sa protivíť pravde! Veda sa musí vyvrieť a domnienky musia sa zmeniť na pravdy. Čo je dobré, pravé, to prevezmeme, uznáme, s radosťou prijímame, i keď to vynašli poblúdilé duše, pravá veda vedie k Bohu. Pravda je vždy svätá. Neverme teda ihneď všetkým, bez dostatočnej kritiky prijatým učeniam. Dejiny sú na našej strane. Cirkev i dnes stojí. Kde sú tie nesčíselné bludy? Čo by bolo z Cirkvi, keby bola pri ich vzniku ustupovala? Dnes by už nejestvovala. Dnešná Cirkev rímsko-katolícka nikdy nebola by Cirkvou Kristovou. A jednako koľko hlásali, že sa mýli, že pokroku nerozumie, že odbočila s cesty pravdy, že je zpiatočnickou! — Ani dnes sa netreba obávať: Hlas Kristov a tá skutočnosť je pri nás, že Cirkev po toľkých bojoch jestvuje, hoci často sa myslelo v dňoch prenasledovania,

že umiera. Jednako žila, pokračovala — ti však na veky zaostali. Starožitnosti, dejiny, prírodné vedy, dušoveda, sociologia, vedú k Cirkvi skrz Boha.

Netreba sa obávať a znechucovať, keď medzi služobníkmi sv. Cirkvi nachádzame krehkých, hriešnych a malomyseľných ľudí. I medzi dvanástimi apoštolmi sa našiel jeden Judáš. Či bol Ježiš vinný na tom, alebo azda jeho učenie? Pravda nie! Nevysmievajme takýchto nešťastných kňazov, ale sa modlime za nich. Modlime sa za nich, lebo často uvidíme, že dnešná spoločnosť nepodporuje kňazov v ich povolani, ale skôr sa úsiluje ich zkažiť a potom sa im vysmeje a nimi opovrhne. Toto nie je čestné pokračovanie. Preto neberme všetko za hotový groš, čo o kňazoch slyšíme a čo v konfirmačnom katechizme protestantov čítame. Ale keby bolo i niečo pravdy v týchto bájkach, ani vtedy nesmieme zabudnúť na predpoveď Krista, lebo o týchto to platí: „Všetko teda, čokoľvek vám povedia, zachovávajte a robte; ale podľa ich skutkov nerobte.“ (Mat. 23, 3.) Je pravda, že viera, silná viera je k tomu potrebná, ale i jestvovanie Cirkvi je dôkazom toho, že Boh je s ňou, bo veď i pri tých krehkých vodcoch sa udržala. Napokon však nielen kňazi tvo-

ria Cirkve, ale všetci, ktorí nasledujú učenie Ježiša! Nemožné je byť prívržencom Ježišovým a nepatriť do Cirkvi! Nech sú nám zásadou slová sv. Augustina: *Credamus fratres, quantum quisque amat Ecclesiam Christi, tantum habet Spiritum Sanctum.* (S. Aug. in Ev. Joan. Tract. XXXII. n. 8) Verte, priatelia, že nakoľko miluje kto Cirkev Kristovú, nakoľko je v ňom Duch Svätý!

Nech sú nám sviatky stanicou na ceste vedúcej do neba a nezabúdajme, že lístok na túto cestu draho musíme zaplatiť: „Nakoľko prospeješ, nakoľko sám sebe násilie učiníš.“ (Nasl. Krista I. 25, 52.)

VIII. „Ste spolumešťania svätých a domáci Boží! (Efez, 2, 19,)

(Nie pre zázraky, ale pre ich víťazoslávny duševný život ctíme svätých. Oni sú i našimi pomocníkmi. Príklad sv. Jozefa, sv. Benedikta, sv. Alojza.)

Dnešná doba každému, kto len jeden kameň priložil k budove kultúry, alebo na nej len niekoľko pekných rysov vypracoval, sochy stavia. Väčším ľuďom stavia múzea, aby v nich poukladala ich pozostatky, nimi používané veci, šaty a ich diela. Toto schvaľuje

každý, ale svätú Cirkev odsudzujú mnohí, keď svätým stavia sochy, maľovať dá ich obrazy, pozostatky ich ctí a ich život stavia za nasledovaniahodný príklad svojim veriacim. A veď *svätí Cirkvi boli opravdu veľké duše, nie pre zázraky, ktoré sa s nimi staly, ale pre to víťazstvo, ktoré je najväčším na svete, ktorého nad sebou vydobyli: prevládanie samých seba. Oni boli skutočnými umelcami, lebo najväčšiu, večnú krásu vytvorili sami na sebe: duševnú krásu, svätosť. Za toto, len za toto víťazstvo a ich vznešený život, obdaril ich Pán mocou zázraky činiť — sami od seba by to neboli mohli vykonať, — ale Pán chce týmto svojím darom ukázať, že sa mu ľúbi víťazná, mocná, krásna duša; Pán chce ukázať, že cesta, ktorou kráčali, je pravá, vec, ktorú hájili, za ktorú sa borili, je svätá!*

Keď svet za príklad stavia veľkých vládatelov, umelcov, politikov, vojvodov a spisovateľov, prečo by to nemohla svätá Cirkev učiniť s tými, ktorí boli skutočne veľkými ľuďmi? Keď oslavujú tých, ktorí vynikali na poli umenia, vedy, politiky, vojvodstva a básnictva, prečo by sme nemohli ctíť tých, ktorí sa vynasnažili na poli cirkevného života, mravov a svätosti, prečo by sme sa nemohli od

nich učíť, prečo by sme ich nemohli napodobniť, prečo by sme si ich nemohli určiť za vzor, aby sme sa i my stali podobnými. Veď na nich a v nich vidíme stelesnené evanjelium a to v stupni najvyššom. Prečo by sme sa tomu nemohli od nich priučíť aj my, i keby sme nemohli toho najvyššieho stupňa dosiahnuť? Aby ľudia nepovedali, že mravouka kresťanská je neuskutočniteľná v dnešnej modernej dobe; my vieme, zbadá to i Cirkev svätá a ukáže svätých modernej doby: koľkí a koľkí sú ukrytí a len pred Bohom sú známi! Nesmieme hľadiť u svätých na mimoriadnosti, nie v tomto ich máme nasledovať, veď toto je už len zvláštna milosť Božia, toto je len kvet, ovocie ich ťažkých, ale víťazných bojov v hĺbinách ich duše. Tento boj je bojom človeka so sebou, s vlastnou zkaženou prirodzenosťou, tento boj ostane cez všetky storočia ten istý, lebo ani ľudská povaha sa nemení a príroda človeka vždy je tá istá. Tento boj nie je závislý od chápania, zvykov a mravov jednotlivých dôb. Preto teda v svätých nie mimoriadnosť — ktorá azda prevyšuje naše sily — ani hrdinské ctnosti nenasledujeme, ale áno, musíme sa od nich učíť vnútornému sebazapreniu, víťaznému premáhaniu tela a krvi, opanovaním zlých vášní.

Vieru, nádej, lásku a poniženosť i v dnešnom vedeckom, technicky vyspelom svete môžeme, ba musíme uplatniť. Vo svätej spovedi, prijímaní, pôste, modlitbe i teraz môžeme, ba musíme sa cvičiť. A toto bola ich riadna cesta k víťazstvu. Na mimoriadnosti ich Pán Boh zvlášť povolal. Keď ich teda v tamtých veciach budeme nasledovať, nie zázračnými svätými — to aj tak od nás nezávisí — ale vznešenými a blaženými dušami sa môžeme stať.

A keď vážne študuješ život svätých, poučíš sa z neho, že i oni často klesli, často upadli, i oni vždy znova museli začať. Ale v tomto spočíva snaha po dokonalosti, lebo pokušenie znova a znova vystupuje, i keď hociako sľubujeme, že viac nezhrešíme. A toto nás môže posmelovať. Hľa, oni práve tak sa borili, ako my a jednako zvíťazili. Teda prečo by sme i my nemohli to isté činiť?!

Usiluj sa prečítať a preštudovať život svätých; jedného-dvoch i obširnejšie, na pr. sv. Benedikta, Dominika, Bonaventúry, Bernarda, Augustina, Vincenta z Pauly, sv. Terezie, Ignáca z Loyoly, sv. Alfonza, Stanislava Kostku, Terezky od Ježiška. A keď ich život študuješ, vidíš, že oni *ako ľudia boli veľki*, kým mnohí vynikajúci umelci, učenci, po-

litici ako ľudia boli veľmi malí, ba často i otrokmi špatných náruživostí, ale svätí nie len za príklad nám slúžia v plnení kresťanských povinností, *ale sú nám v tom i pomocníkmi a orodovníkmi za milosť*. A toto je veľmi dôležité. Čo by sme si my nezaslúžili, oni nám vyprosia u Pána.

Hlavne úcta dvoch svätých sa môže doporučovať slovenskej mládeži, mladému pokoleniu: sv. Jozefa a sv. Alojza z Gonzagy.

O sv. Jozefovi málo počuje mladík, hoci v mnohých veciach by mu mohol byť sprievodcom, pomocníkom.

Sv. Jozef je vzorom hlavne vo viere a v odovzdaní sa do vôle Božej. Keď vidí, že Panna Maria, svätá jeho snúbenica je v požehnanom stave, nastane v ňom veľký duševný boj. Nevie, čo má činiť; či ju v tichosti prepustiť, alebo čo iného má urobiť? Iné mu velil rozum, iné oči. Veľké protirečenie. Ale verí slovám anjela a uspokojí sa. Verí v silu Ducha Svätého, verí v stelesnení Syna-Boha. Ved' sám v maštálke betlehemskej, keď sa narodí slabé nemluvniatko, vidí v ňom Syna Božieho; vieru jeho napomáha spev anjelov.

Ale i v prozreteľnosti Božej dôveruje neochvejne a uspokojí sa. Vie: Pán by mohol urobiť, že by sa Syn jeho v pohodlí a v nád-

here narodil, mohol by učiť, že by zničil ukrutného prenasledovateľa Herodesa, ale sa uspokojí a s nemluvniatkom uteká do cudziny, uspokojí sa v tom pevnom presvedčení, že je to vôľa Božia, nehľadá na únavu, obeť; nereptá, vie, že oko Božie na nich spočíva! Keď tvoju vieru prírodnými, dejepisnými a empirickými vedami otrasú, utiekaj sa ku sv. Jozefovi, odvolávaj sa na jeho duševný boj, a pros ho o pomoc! Alebo ťa hádam prenasleduje ľudská zloba, snahám tvojim kladú prekážky; alebo máš chudobných rodičov a ťažko ti je zadovážiť si k učeniu potrebné prostriedky, nezúfaj, ale obráť sa ku svätému Jozefovi, ktorý sa staral i o hmotné veci Svätej Rodiny, ktorý ju chránil, obraňoval, i tebe pomôže. Však ten Pán Ježiš vyslyší svojho pestúna.

Svätý Jozef je ochrancom rodín a Cirkvi. Ešte i Duch Svätý ho „spravodlivým“ (Mat. 1, 19.) menuje a jemu sverí svoju snúbenicu a malého Ježiška. Usiluj sa zadovážiť si obrazok alebo sošku sv. Jozefa a nech je jeho obraz, socha i v tvojej rodine, aby aj tam prekvitala jeho úcta.

* * *

*

Svätý Benedikt je vzorom nie len rehoľníkom, ale i mladíkom a otcom rodín. V útlom veku zanechá hriešny Rím a sverí sa pod ochranu rehoľníka Romana v pustatine subjacijskej. Odtiaľto sa vyberie na Monte-Cassino a založí rád benediktinský, ktorý za 1400 rokov asi 55,000 cirkevne uznaných (kanonizovaných) svätých dal nebesiam a veľa milionov duší priviedol ku spáse. Miluj, drahý mladíku, tohoto veľkého svätca a jeho rád: rád sv. Benedikta! Zaujímaj sa o jeho ustanovizeň „oblatov“. Títo *oblati* sú vo svete žijúci členovia rádu sv. Benedikta, a nech sú v hocakom zamestnaní, keď doplnili 17. rok, podmienkou ich prijatia je len dobrý kresťanský život.

Medzi ctnosťami sv. Benedikta hlavne dve ti odporúčame, drahý mladíku! Prvá: hrdinská láska k službám Božím. Preto píše sv. Benedikt vo svojich pravidlách: *Operi Dei nihil praeponatur, nedávajme ničomu prednosť pred službou Božou!!* Druhé, čo ti do pozornosti odporúčame: pokornú modlitbu sv. Benedikta k sviatosti Oltárnej a veľkú úctu k Prebl. Panne Marii! — V deň svojej smrti (21. III. 543.) dal sa do chrámu preniesť a pod sv. omšou, po sv. prijímaní stojac od učeníkov svojich v slabosti podporovaný,

odovzdal svoju čistú dušu Pánovi. — Mysli si často na blaženú smrť sv. Benedikta, on je aj patrónom dobrej smrti, pros o jeho otcovskú pomoc! Svätý Benedikt pomenoval Preblahoslavenú Pannu Mariu: „*deliciae*“ — mi rozkošou a od tej doby: *Deliciae Benedictinorum* — rozkoš benediktínov. — je rádovým menom Preblahoslavenej Panny.

Pros, drahý mladíku, o pomoc, *Deliciae Benedictinorum*, hlavne pri voľbe povolania a v dôležitých veciach svojho stavu!!

* *

*

Svätý Alojz nech ti je vzorom najmä na poli sv. čistoty. On už v 10. roku svojho veku obetoval ľaliu svojho srdca Nepoškvrnenej Panne, sľubujúc, že ako nepoškvrnený panický mládenec chce zotrvať v jej službe až do smrti, a premáhať pohlavné pudy mäsa a krvi. Ju si vyvolil za ochrankyňu, aby bdela nad pokladom jeho čistého srdca a chránila ho od každého pokušenia. Matka Božia ho odmenila za tú vernosť a oddanosť, vyprosila mu od Boha mimoriadnu milosť, že bol zbavený každého hnutia telesného i nečistých myšlienok.

Keď chceš i ty, drahý mladíku, pestovať túto anjelskú ctnosť, musíš kráčať v stopách

sv. Alojza. Vzývaj o pomoc sviatosťného Spasiteľa a jeho svätú Matku, a dostaneš všetko, čo si žiadaš. Čistotu zachovávať a pestovať musíš, lebo to žiada i sám Spasiteľ. Veď i v stave manželskom chceš čisté telo odovzdať svojej družke života; veď toto budeš požadovať i od toho dievčaťa, ktoré si za manželku vyvolíš, preto i tvojou povinnosťou je to. Mravy nie sú iné pre dievčatá, a iné pre mužov. Ako by si sa zhrozil, keby si počul, že tvoja sestra, tvoj príbuzný nie je bezúhonného života, a ty mal by si odvahu takto iných poškrniť v ich sestrách, pokrvných?! Blažený a spokojný manželský život je možný len medzi osobami zachovalými, ináč by chýbal podklad vzájomnej úcty a lásky. Čo by si mohla ctiť a vážiť čistá a zachovalá manželka na chorľavom, vyžitom a mravne zničenom manželovi? Zhrozila by sa toho vedomia, že jej manžel nie je poctivý.

Sv. Alojz bol takým mladíkom ako ty. Vzdelával sa, usilovne pripravoval sa k svojmu povolaniu. Kedykoľvek vkročily do jeho izby, vždy ho našli alebo v učebných knihách, alebo na kolenách v modlitbe pohrúženého. Ale nikdy nešpinil si myseľ a srdce planým, dobré mravy kaziacim čítaním. Či sa i ty tak pripravuješ k svojmu povolaniu? Či nezaned-

bávaš svoje žiacke a náboženské povinnosti?
Či nečítaš zakázané a škodlivé knihy?

Sv. Alojz hoci pochádzal z vysokého rodu, nikdy si tým nevedol, nikdy sa nevystatoval, ba naopak zriekol sa práv prvorodenstva, zriekol sa všetkých hodností a majetkov, ktoré ho očakávali, a stal sa chudobným rehoľníkom vo Spoločnosti Ježišovej. Ani tam nechcel, aby s ním zachádzali, ako so synom vznešenej grófskej rodiny, naopak žiadal si drsnejšie rehoľné rúcho, ako mali ostatní nováčkovia. Pýtal si dovoľenie, aby mohol v otrhaných šatoch sbierať po uliciach Ríma almužnu pre chudobných. Hľa, aká to veľká poníženosť a pokora od šľachtického syna! Preto, drahý mladíku, uč sa na príklade sv. Alojza. Nikdy sa nevystatuj pôvodom, bohatstvom, osobnými vlastnosťami a vlohami, lebo si to dostal od Pána Boha bez vlastného pričinenia sa.

Zadováž si obširnejší životopis tohoto veľkého svätca a čítavaj z neho častejšie.*) Nech

---

*) Viktor Šichta S. J. „Svätý Alojz“; Stanislav Kianička: „Životopis svätého Alojza Gonzagy“. Oba dostať u „Posla Božského Srdca Ježišovho“ v Trnave, alebo vo Spolku sv. Vojtecha v Trnave. Ďalej prečítaj si aj životopis sv. Stanislava Kostku. Tiež ho tam dostaneš.

ti je príkladom a vzorom už v škole, a neskôr tiež, keď budeš ohrožovaný kalnými vlnami drsného života! Vtedy zvlášť pros o jeho pomoc a prímluvu u Pána Boha. Ak naša slovenská mládež bude naplnená duchom sv. Alojza, prekvitať bude v slovenskej vlasti opravdivý život kresťanský, naša malá vlasť stane sa veľkou.

Netreba sa obávať, že po príklade sv. Alojza mládež naša stala by sa rozmazanou a chúlостivou. Nie! Svätý Alojz nebol chorý ani telesne a tým menej duševne. On bol mládencom- nezlomnej vôle a šľachetného smýšľania. Keď to naši neprajníci neveria, nech sa pokusia v ctnostiach ho nasledovať, a uvidia, koľko sily, odhodlanosti a nezlomnej vôle je k tomu treba!

IX. „Hľa, tvoja matka!“ (Ján 19, 27.)

(Kto je Preblahoslavená Panna Maria?)

Krátky jej životopis.

Nie je ona bohyňou, ako to v konfirmačnej knižke protestantov čítame, ani sa jej neklanáme. Darmo im to prizvukujeme, oni to jednako o nás tvrdia. A farizejským spôsobom obávajú sa o Ježiša pre Mariu. Nepoču-

vajme na takéto reči, my vieme čo robíme. My sa Marii neklaniam, ale ju len uctievaime, my ju nepovažujeme za bohyňu, ale máme ju za Matku Božiu. Čo pekného, dobrého, úctyhodného o Marii povieme, spievame, vieme, že to všetko Maria len od Ježiša dostala. Je pravda, Maria žiari skvelým leskom, ale v prirovnaní k Ježišovi, k Bohu je len drahokamom, ktorý sa skveje v žiare slnka, Boha. Keby Boh bol chcel, tento lesk by bol dávno zmiznul. — Toto je pravdou, toto ste sa učili vždy, nikdy ste nepočuli podobné, čo o nás nepriatelia hovoria.

Čím je Preblahoslavená Panna Maria?

Matkou Božou, matkou Ježišovou, matkou nášho Vykupiteľa a Spasiteľa. Alebo prečítaj si uvažujúc litánie loretánske a uvidíš, čím je ona. Musíš znáť Preblahoslavenú Pannu od prvej chvíle jej života až po nanebevzatie, ba musíš ju znáť i v celej večnosti. Musíš ju znáť v dejinách; ona je Veľkou Paňou dejín, musíš ju znáť v umení, hádam niet iného, kto by bol toľkoráz rovnako nadchnul maliara, sochára, ako ona. Ale hlavne musíš ju znáť v duševných bojoch, musíš znáť jej pomoc v zápasoch, v trápeniach a v posvätení jednotlivcov.

Po Ježišovi je najdokonalejším vzorom pre ženu tak, ako pre muža, pre mladíka práve tak, ako pre starca. Ona je príkladom, ktorý nielen vábi, oduševňuje, ale vie dať aj sily. Tá bezhriešna, milostiplná duša, táto od pokušenia krvi zachránená nevinná ľaliá, tá trpiaca svätosť musí dojať tvoju dušu. Tak nevinná cez celý život, že nikdy nemusela pokánie činiť, nikdy sa nemusela sponovať, lebo nemala hriechu. Ale zato žiaľila, trpela ona dosť, za hriechy iných! — Keď chceš vedieť, akou je ona veľkou, akou krásnou, akou netknutou, tichou, prirovnaj ju k tvojej ranej, malomocnej, náruživej, nespokojnej, smyselnej, pyšnej, márnomyseľnej duši, a uvidíš, akou nádhernou je ona a akým krehkým si ty a zvoláš: „Matko, pomôž mi!“

Mudrci od Východu našli *dieťaťko spolu s matkou*. Kto by si myslel, že nepozdravili, neuctili aj Mariu títo mudrci, pre tú veľkú hodnosť, že sa stala matkou novorodeného Mesiáša?! A ty by si Spasiteľa bez matky hľadal a neuctil by si Pannu Mariu, keď ideš vo svätom prijímaní ku jej Synovi?! Starec Simeon vzal malého Mesiáša z náručia matky a duša jeho naplnila sa radosťou, blaženosťou, chválou; ale nezabúda ani na matku; aj jej prorokuje, predpovedá bolesti milujúcej mat-

ke: „A tvoju vlastnú dušu prenikne meč.“ (Luk. 2, 35.) — Keď sa chceš dostať k Ježišovi, keď tvoja zarmútená duša očakáva vykúpenie, i vtedy hľadaj Spasiteľa spolu s Mariou, lebo v nebesiach i teraz sú spolu. Keď malý Ježiš rástol, v srdce Marie i meč so dňa na deň hlbšie vnikal a bolesť sa zväčšovala. *Ako ty rastieš, ako stárneš, i tvoje boje, pokušenia rastú.* Myslíš, že na teba čakajú spokojné, bezstarostné dni? Never! So dňa na deň budeš mať vždy viac a viac telesných pokušení, smyselnosť primerane tvojmu vývinu vždy silnejšie sa bude prejavovať. Myslíš, že keď sa dostaneš do života, len radosti ťa budú očakávať? Mýliš sa! Svet v mene vedy napadne tvoje ctnosti. V ľuďoch sa sklameš veľmi často, ale sklameš sa i sám v sebe. Zmätok nastane v tvojom srdci, túžiť budeš po blaženosti, budeš chcieť byť bohatým, chýrnym, v dobrom postavení, budeš sa chcieť čím lepšie uplatniť. V takej búrke, v takých duševných bojoch, ktoré ťa od neba odtrhujú a zdravý tvoj rozum napádajú, bude pre teba posilňujúcim, občerstvujúcim prameňom postava, úcta a milovanie Preblahoslavenej Panny Marie. Jedon desiatok z ruženca, jedna strelná modlitba, jedon „Zdravas,“ aký to liečivý balzam a koľko nádeje vzbudí

v tvojej duši! Svätá Panna nikdy ťa neopu-
stí, keď jej ty zostaneš verným.

Čím je nám Preblahoslavená Panna Maria?

*Čím je nám táto vznešená svätica? Pomoc-
nicou, podporovateľkou, ošetrovateľkou, pri-
mluvnicou, tešiteľkou, radcom: je našou
Matkou!* Mohli by sme jej odoprieť svoju
úctu, svoju lásku? Veľa udalostí vypráva-
jú ľudia o pomoci Mariinej, ale tu len jednu
spomenieme: Ktosi každý večer len jedon
„Zdravas“ sa modlieval k úcte Preblahosla-
vanej Panny, a často okúsil jej pomoc, pod-
poru, hlavne v chvíľach pokušenia. Keď po-
zorujeme svätých, všetci si Mariu veľmi ctili.
Nieto veľkého katolíckeho muža, ktorý by
nebol býval veľkým ctiteľom Marie! V kaž-
dej reholi, v každej nábožnej rodine prvou
starostou je úcta Prebl. Panny Marie! Keď
skúmaš jej život, môžeš sa z neho učiť viere,
nádeji, oddanosti do vôle Božej, dôvere v
Božiu prozreteľnosť — čoho potrebuje najmä
dnešný svet — ďalej pokore, čistote a skrom-
nosti. Miluj knihy, ktoré rozprávajú o Marii
a čítaj ich. Rozjímaj o jej živote a usiluj sa
i ty s ňou žiť, tak žiť, tak veriť, tak trpieť a
milovať, ako ona.

Hľa, preto podávame nakrátko *život Marie*.
Preblahoslavená Panna bola dcérou sv. Joa-

chima a sv. Anny. Od prvej chvíle počatia zachránená bola od dedičného hriechu a jeho následkov okrem trápenia a smrti. Duša jej bola plná milosťou. Tak tomu muselo byť, lebo druhý Adam: Kristus musel byť stvorený zo zeme neprekliatej a z takej matky sa musel narodiť, nad ktorou diabol, hriech a nečistota ani len chvíľu vládnuť nemohli. Preto tak znel rajský hlas: „Nepriateľstvo položí medzi tebou a ženou, a medzi tvojím semenom a jej semenom . . .“ (1. Mojž. 3, 15.)

V útlom veku dostala sa do vychovávacieho ústavu pri chráme jeruzalemskom; sem zvykli rodičia dávať svoje dievky obetované v mladom veku službám chrámovým. Tu sa naučila ručným prácam, priasť, šiť, tu si osvojila čítanie a písanie, tu spievala Pánovi sväté piesne z nevinnej duše. Preblahoslavená Panna dobre poznala Písmo sväté, poznala proroctvá vzťahujúce sa na Mesiáša. Jej vnímavosť, múdrosť znázorňuje i umelec, keď malú Mariu tak maľuje spolu s matkou Annou, že ona z knihy číta. — Tu v chráme složila i sľub panenstva. Keď zanechala v 16. roku ústav, podľa zákona zasnúbili ju so svätým Jozefom. V tomto zasnúbení pozdravil ju anjel a vtedy počala z Ducha Svätého.

Keď sa to svätý Jozef dozvedel, v tichosti chcel Mariu prepustiť, a len vtedy sa jeho utrápená duša uspokojila, vtedy vzal opäť pod ochranu svoju svätú Pannu, keď mu anjel zjavil, že jeho snúbenica zostane pannou a jednako bude matkou: Matkou Mesiáša.

Preto chránil Mariu s veľkou úctivosťou, preto ju starostlivo sprevádzal do Bethlehema; a keď tam pre množstvo cudzincov nedostali bytu, utiahli sa skromne do jednej maštalky na obvode mesta. Tu sa zrodí v opustenosti a v chudobe Mesiáš, ktorému sa prídu najsamprv pokloniť pastieri. Potom ho Maria obetuje podľa zákona v chráme. Simeon predpovie, že meč prebodne jej srdce. Proroctvo začína sa vyplňovať, keď po holdujúcej návšteve východných mudrcov musí Svätá Rodina utekať do cudziny, do Egypta, aby okusila chlieb vyhnanstva. Neskôr po smrti Herodesovej sa navrátili a usadili sa v Nazarete. Keď odtiaľto idú raz na veľkonočné sviatky do Jeruzalema, Mariu zastihne veľká nepríjemnosť, lebo ztratí svojho 12 ročného syna, ale na veľkú radosť, na tretí deň najde ho v chráme. Potom žije Svätá Rodina cez mnohé roky v tichosti vo svojom dome. Maria varí, pradije, šije, pracuje, modlí a teší sa vo svätom Synovi, ktorý tiež ťažkú prácu

koná, pomáha svojmu pestúnovi v dielni. Ale slová Simeonove nevymizly zo srdca Marie, nad nimi rozjíma, stále nad nimi rozmýšľa. Keď Ježiš verejne vystúpi, i ju nachádzame na svatbe v Káne Galilejskej, kde na jej prihováranie učiní Boží Syn prvý verejný zázrak. Za trojročného verejného účinkovania jej svätého Syna ešte raz sa s ňou stretáme, keď volajú Ježiša, aby vyšiel z domu von, že ho čakajú príbuzní a matka. Potom i v poslednom čase, ale nie v sláve, lež v utrpení. Keď jej svätého Syna chytia, odsúdia, a vlečú ukrižovať, vtedy sa stretá so Synom, na ktorého pleciach kríž, na hlave trňová koruna, na tvári rany a krv! Meč jej už celkom prebodnul srdce! Ale zato šla so Synom na popravište. Tam stála pod krížom, nemo, bez slova, plná bolesti. Čo v chráme obetovala, teraz to prijal od nej Pán.

Dívala sa na umierajúceho Krista. Vide-la, ako mu vystupuje na tvári studený pot smrti, prachom, krvou smiešaný — a ani to si nemohol sotrieť, čuje jeho slová „žížnim“ a nemôže dať umierajúcemu Synovi vody.

mu podávajú žlč. Umierajúci Syn ne-na Matku, milovanému učeníkovi: porúča: „Ženo, hľa tvoj Syn!“; tvoja Matka!“ A potom umrie.

Pochovajú ho do cudzieho hrobu. A Matka i vo veľkých bolestiach verí, dúfa nekonečne. Na tretí deň opravdu sa jej zjaví Syn vo svojej sláve. Po štyridsiatich dňoch, po nanebevstúpení Pána, Ján soberie si ju k sebe a Svätá Panna spolu s apoštolmi očakáva Ducha Svätého. Onedlho umrie, apoštolovia sú pri nej, pochovajú ju, ale jej svätý Syn ju oslávi, vzkriesi, do neba vyzdvihne a korunuje ju za mnohé utrpenia, za hlboké pokorenie, za skvejúcu sa čistotu. A teraz tam hore v nebesiach: „interpellat pro nobis,“ prihovára sa za nás, pracuje na sláve svojho Syna.

Prehliadni si jej život. A povedz svoj úsudok, či bola veľkou dušou, alebo nie? Či nám to neslúži ku čti, jej ctnosti nasledovať? Či nie je to vyznačením pridružiť sa k nej, vstúpiť do jej armády, jej hrdinom sa stať s uprímnu dušou a nie s farizejskou pokorou?

Mladíci, rozhodnutie spokojne ponecháme vám!

* * *

X. „Kto mňa najde, najde život a dosiahne spasenia od Pána.“ (Prísl. 8, 35,)

(Cieľ Mariánskej Družiny (kongregácie):
1. Úcta Marie, 2. riadny duševný život, 3. apoštolovanie. Jej nepriatelia. Keď si kongreganistom, buď ním skutočne!)

„Maria je našou matkou. Ježiš ju ustanovil za našu matku. Preto teda milujúce ju srdcia utvorily sväzok, vstúpily do spolku, aby takto sdružené ju viac milovaly, lepšie ju nasledovali, väčšiu radosť jej spôsobovali. A takto sa utvorila *Mariánska Družina*.

Dnes už každý pozná toto meno, niet už dnes takého, ktorý by o nej nebol počul, či už chválu alebo ohováranie a hanu.

My sa vhlbme a skúmajme, čo je to tá *Mariánska Družina*, aby sme vedeli, či je hodná chvály alebo hanobenia?

Máme pred sebou stanovi Mariánskej Družiny, nie sú to stanovy tajné, ale od svätej Cirkvi schválené a potvrdené, ktoré hocikto môže čítať a dozvie sa z nich, čo je *Mariánska Družina*?! *Mariánska Družina* je na krátko: *náboženský spolok, ktorého cieľom je úcta a nasledovanie Preblahoslavenej Panny Marie*. Ale s týmto nasledovaním Preblahoslavenej Panny Marie súvisí túžba

a úsilie po kresťanskej dokonalosti. Kongreganista musí Mariu hľadať, najst a podľa jej príkladu žiť. Na Pannu Mariu vzťahujeme slová sv. Písma: „Kto mňa najde, najde život...!“ (Prísl. 8, 35.) Áno, cieľom Mariánskej Družiny je vychovať duše k pravému životu! V Mariánskej Družine nemusíme sa toho obávať, že duše odvráti od Ježiša, lebo ako skrz Mariu sme dostali Pána Ježiša, práve tak cestou Mariánskej úcty prídeme k nemu: k Ježišovi. Aj o pastieroch a mudrcoch čítame v Písme svätom, že „našli dieťa s Mariou, jeho matkou.“ (Mat. 2, 11.) Ani my ho nemôžeme inde najst, ako v lone matkinom. V jej lone odpočíval ako nemluvniatko, v jej lone odpočíval, keď ho sňali s kríža. Preto teda poďme k Marii, preto je cieľom i Mariánskej Družiny jej úcta, aby sme najdúc Mariu, pravý život našli v Ježišovi! Nie slová, modlitba, spey, pobožnosť je cieľom Družiny, toto sú len prostriedky, ale to, aby v členoch roznieťila opravdivý život, a aby tento život aj iným ukázala prostredníctvom svojich členov. Mariánska Družina je školou duševného života, a to takou školou, kde sa neučia len pravidlám duševného života, ale sa v nich cvičia; neobohacuje len myseľ, ale posilňuje aj vôľu. Je ško-

lou skutočného sebauzdelania, kde spoločné cvičenia sú síce dôležité, ale ich výsledok len ten uvidí, kto i sám pracoval, kto i sám spoluúčinkoval na okrášlení a obohatení svojej duše, úctou a nasledovaním Svätej Panny.

Jedným z najhlavnejších cieľov mládenec-kých družín je táto sebauvýchova, toto vypestovania silného *charakteru!* Je prípravou pre život, v ktorom len ten vytrvá neohrožene, ktorý už vopred pozná útoky, pozná záchranné opatrenia, mal už príležitosť vy-cvičiť sa v týchto bojoch a naučil sa figlom tohoto boja. Nielen pre prítomnosť sa učí mladík školským predmetom, ale aby ich neskôr uplatniť vedel, tak i kongreganista nielen pre prítomnosť je kongreganistom, ale hlavne pre budúcnosť! Preto, aby cez celý svoj život vedel viesť praktický, charakterný, katolícky život! Družina chce, aby jej členovia boli nábožnými *charaktermi*, aby ich svetový náhľad tak v súkromnom ako i vo verejnom živote preniknutý bol nábožnosťou. Družina to chce, aby jej členovia boli *spoľahlivými* charaktermi, veď už teraz spolieha sa na to, že i tie povinnosti svoje presne plnia, v ktorých nemožno na nich dozerať, i tam sú kongreganistami, kde ich nikto nevidí; takto sa teší nádeji, že i v živote

možno im sveriť peniaze, majetky, tajomstvá, úradné povinnosti. Družina to chce, aby jej členovia boli *obetavými, pracovitými, nežistnými charaktermi*, však už teraz často žiada od členov únavujúce, so sebazapieraním spojené veci a takto dúfa, že i v živote nežistne, sebaobetavosťou budú pracovať pre Cirkev, pre vlasť, pre spoločnosť, pre vedu a chudobu... Družina chce, aby jej členovia boli *silnými, neohrozenými charaktermi*, ktorý verejne vyznajú svoju vieru, presvedčenie, a ochránia náboženstvo pred útokmi. Družina žiada, aby jej členovia boli *vlasteneckými, oduševnenými a pracujúcimi charaktermi*, veď Mariánska úcta spojená je v Slovákovi s pravou láskou k vlasti.

Takýchto charakterov vychováva Družina! Ale aj iné chce. To, že by potom jej synovia, členovia *presadili tieto zásady aj do iných*. Kto opravdu, úplne spozná pravdu a jej krásou a blahým účinkom je preniknutý, ten usiluje sa oboznámiť s touto pravdou aj iných, aby pomocou toho blaženými učinil aj iných. Preto povolaním pravého kongreganistu je *apoštolovať!* Apoštolovať dvojím spôsobom: 1. Usilovať sa prekaziť, zamedziť zlo, (na pr.: vysmievanie sa svätým veciam, necudné reči, skutky atď), 2. Usilovať

sa obznámiť iných so všetkým, čo je dobré a tiež i sám musí dobré skutky činiť. Apoštolovanie je refazou, ktorou sa Družina spája s verejným životom. Len vtedy je Družina životaschopnou, len vtedy má vliv, len vtedy ctí opravdive Mariu a pôsobí radosť jej Synovi. (O spôsoboch apoštolovania viď obširnejšie v časti IV.)

Cieľom Mariánskej Družiny je teda: 1. Zvláštna úcta Marie, 2. nasledovanie Marie, aby sme riadnym duševným životom prišli ku Kristovi a po 3. apoštolovanie vo svete, aby sme pre Ježiša čím viac duší získali. Keď takto hľadiš na Družinu, vtedy precítiš jej dôležitosť v dnešnom svete, a vtedy nie len podľa mena a chladným jej členom budeš, ale skutočným, živým členom, lebo sa vieš oduševňovať, lebo máš pred sebou vznešený cieľ, za ktorý sa boríš považuješ si za slávu!

K dosiahnutiu tohoto cieľa *hlavnými prostriedkami* Družiny sú schôdzky, shromaždenia, na ktorých členovia modlitbou prosia o milosť, kde dostanú smernice k duševnému životu, alebo slyšia Božie slovo. Družina má v týchto schôdzkach ohromnú moc, lebo vyberajúc si svojich členov z jadra tej istej spoločenskej triedy (na pr. každý je študentom alebo vysokoškolačom, alebo učňom, kup-

com, úradníkom atď., alebo každý je mladíkom, alebo dospelou dievkou atď.), členov toho istého vzdelania, žijúcich medzi rovnakými okolnosťami a odkázaných na tie isté duševné potreby, ľahšie a s krajším výsledkom vie poučovať, vychovávať. I členovia sa vzájomne lepšie porozumia, i v živote sa lepšie vedia za ten istý cieľ boriť, príkladom navzájom sa povzbudzovať a zúčastňovať sa na spoločnom apoštolovaní. Ďalšími prostriedkami sú častá sv. spoveď u stáleho spovedníka, časté sv. prijímanie a návšteva nasvätejšej Sviatosti Oltárnej!

Už i z tohoto môžeme vidieť, že Družina liší sa od všetkých iných náboženských jednot, kde len povinné pobožnosti udržujú členov pospolu a jednotu medzi nimi. *Organizácia* Mariánskych Družín je do istej miery vojenskou, ako aj sv. Ignáčom založená Spoločnosť Ježišova (Jezuiti), z ktorej vyrástly i Družiny a ktorá cez storočia vychovávala svojich členov k veľkým veciam a získala pre ne nesmierne veľa odpustkov od rímskych pápežov. V Mariánskej Družine nielen spoločná modlitba je povinná. Tu sú členovia účastní riadneho duševného vedenia, tu spoznajú prostriedky duševného života a cvičia sa v nich. Tu teda sú hlavným cvi-

čením skutky. Opravdivý, podľa Srdca Krista Pána ustálený život! •

Preto, kto sa nechce odhodlať na tento, v dobrých skutkoch bohatý život, ten nemôže byť členom Družiny, a keď sa odhodlal, musí sa na neho dozerať, či plní svoj sľub, keď nie — musí vystúpiť. Hľa, toto dohliadanie zachráni Družinu od rozkladu. Radšej nech zanikne Družina, ako by mala mať takých členov, ktorí neplnia svojich povinností a tak už dávno prestali byť dieťkami Marie!

Nie je to násilím, však komu sa neľúbi, má právo vystúpiť, vystúpenie nie je spojené s nijakými ťažkosťami! Ale ani toho sa netreba obávať — *čo tak často vytýkajú Družinám* — že týmto dohliadaním dávajú príležitosť farizejstvu a pretvárkam. Keď sa taký prípad vyskytne, dlho sa neudrží, vyjde na javo a dá sa mu odpomôcť. Ináč však, i tá najideálnejšia ustanovizeň sa rozpadne bez dozoru! Je pravda, že — ako v každej spoločnosti — i tu môžu byť slabé duše, alebo neskôr i dobré sa môžu zkažiť a môžu sa stať nezbednými, bezcharakternými, ale toto nie je dostatočnou príčinou na odsúdenie celej Družiny. Takto by sa dalo dokazovať i proti apoštolom!

Počuf nadávky na Družiny i z úst takých, ktorí i sami boli kongreganistami (na pr.: že Družina pestuje hádky, pýchu, samolásku u svojich členov), ale budme o tom presvedčení, že tito neboli nikdy opravdivými kongreganistami, ale len podľa mena, lebo neprecítili úplne povolanie Družiny, prednosti duševného života, častej svätej spovedi a sv. prijímania, a pre niekoľko prípadných Judášov, bez dostatočnej príčiny, i ostatných odsúdili.

Mýlil by sa, a veľmi by sa mýlil, kto by si myslel, že Družina je len na verbovanie klerikov z pomedzi mládeže! Nie. Ba práve opačne chce, aby jej členovia v živote, v civilnom živote uplatňovali kresťanskú dokonalosť, aby do všedného života vniesli úctu Mariánsku, ctnosti, statočnosť a tak opravdivú blaženosť! Áno, to chce, aby jej duše také nevinné, čisté a krásne zostaly, ako musí byť duša kňaza; a či nie je väčším záujmom vlasti, spoločnosti, aby mládež čistou, nevinnou a tak zdravou a silnou bola?!

*

*

Preto teda, keď si kongreganistom, buď ním z hĺbin svojej duše, buď opravdivým, horlivým, horlivým členom, lebo ináč bude

ti len na farchu a stonať budeš pod jej bremenom! Nedaj sa viesť ľudským ohľadom; keď ti nie je Družina po vôli, vystúp z nej, nemysli si, že na spasenie ti je nevyhnutne potrebnou. Ale keď chceš zostať kongreganistom, vtedy musíš jej stanovy čítať a nad nimi rozjímať, aby si vedel, že nakoľko si zostal verným, nakoľko si zodpovedal jej duchu a aby odteraz tvoje skutky a pobožnosti staly sa primeranejšími; ku prezesovi (kňaz-vodca Družiny) obracaj sa s dôverou v každej, i v najmenšej veci. Dbaj o dobré meno Družiny, a ty všetko tak konaj, aby si na Družinu hanbu nepriniesol, ale tým viac chvály. Keď by si zbadal nejaký nedostatok či už na sebe, alebo na tvojom druhovi, čo by hádam urážalo meno kongreganistu a nepriateľovi by to dávalo do ruky zbraň, postaraj sa, aby bolo tomu nedostatku čím skôr odpomôžené. — Nepozeraj vždy na to, že jej stanovy neviažu pod farchou hriechu, lebo už vtedy nieto v tebe oduševnenia, vtedy už lepšie učíniš, keď opustíš Družinu. — Ale duševnú prázdnotu — keď je ti niečo na farchu — nepovažuj to už za dostatočnú príčinu na vystúpenie. Často je to len zkuškou v duševnom živote, ktorá rýchle pomíne, keď pevne vytrváš a podujaté povinnosti ver-

ne vyplníš. — Nech ťa láska vedie v každom skutku, nehľadaj roztržky, nepodnecuj jedných oproti druhým, nechci vo všetkom hrať hlavnú úlohu, ale nech ti je hlavným cieľom pokorné nasledovanie a úcta Prebl. Panny. Takto sa ti onedlho otvorí iný svet pred očami; porozumieš Družine, jej povolaniu, porozumieš slovám Svätej Panny: „Kto mňa najde, najde život a dosiahne spasenia od Pána.“ (Prísl. 8, 35.)

Keď na strednej škole nebolo Družiny, nezabudni dopytovať sa po nej, keď prídeš na univerzitu. Vo väčšom meste iste najdeš takúto Družinu, a bude ti na osoh, keď vstúpiš medzi jej členov. Lebo ju budeš potrebovať, aby si svoju vieru, nevinosť, čistotu duše a tela zachoval. — Keďže sdruženie, shromaždenie obľahčí cvičenie sa v dobrom, udržuje už-už slabú oduševnenosť, zaujímaj sa o život, účinkovanie iných Družín, čítaj knihy, časopisy takéhoto smeru (na pr.: „Mariánska Kongregácia“ Trnava, Kláštor Jezuitov), takto sa dostaneš do spojenia s kongreganistami celej krajiny, a aj celého sveta, ako duševne ste sa už i spojili, a z

ich príkladu naučíš sa oduševňovať a až do konca vytrvať!

XI. „Učte sa odo mňa.“ (Mat, 11, 29,)

(Poznanie Ježiša; meno Ježišovo; On je našim príkladom!)

Ben Hur (hrdina románu od Lewis-Wallace-a) nikdy nezabudol na tvár nazaretského mladíka, ktorý ho ponúknul vodou, keď on od cesty unavený a následkom neľudského zachádzania so strany vojakov klesnul. V galejníckom otroctve, aj pri veslovaní, pred duševným zrakom často sa mu zjavila tá milá a tak výrazná tvár. A len neskôr sa dozvedel, že ten mladík nazaretský je sám Boh, — Pán Ježiš. — Tá milá postava a osobnosť mladého Ježiša mala by sa vryť aj do srdca terajšej mládeže, aby i v ťažkostiach tohoto života, azda i v galejníckom otroctve diabla vznášala sa pred jej duševným zrakom v podobe tešiteľa, osvoboditeľa a vykupiteľa.

Osobnosť Kristova je nekonečne mnohostranná a vo všetkom dokonalá. V ňom nieta slabosti, nedostatkov. Aj mládeži je ideálom, majstrom a spasiteľom. Mladosť jeho je ustavičnou poslušnosťou, prácou, modlitbou,

skromnosťou, osamotenosťou a skrytosťou. Potil sa, ustával sa, modlil sa, pripravoval sa na svoju budúcnosť, na vážny, usilovný a užitočný život. Pracoval pre spoločný blahobyť, žil pre ľudstvo ako mladík, ale pri tom sa i jeho sväté človečenstvo preslávilo.

Abý sme si obľúbili Ježiša, musíme ho poznať. „Ja som dobrý pastier a poznám svoje (ovečky) a moje poznajú mňa!“ (Ján 10, 14.) hovorí o sebe Spasiteľ. Poznanie toto nadobudneme si študovaním Kristovho života. Potrebné je, aby vzdelaný mladík okrem biblie čítal i celý životopis Ježišov, a to čím častejšie, lebo jeho dobrotivá, svätá, božská postava len tak sa vryje hlboko a nevymazateľne do duše, ako posila v ťažkých dňoch búrlivého života. Usiluj sa, aby si celé *evanjelium* častejšie mohol prečítať. Azda si na to dosiaľ ani nemyslel, hoci je zrejmé, že najlepšie je čerpať zo samého prameňa, kde najlepšie môžeš vidieť a cítiť vznešený charakter Ježišov (Evanjelia dostaneš vo Spolku sv. Vojtecha v Trnave.) Isté vzdelané dievča spytuje sa mladíka: Povedzte mi, ako ste sa stali takým ukázneným, odkiaľ ten čistý svetový náhľad o ovládaní citov. S úctivosťou obdivujem vždy vašu osobnú povahu, a myslím, že vás to stálo veľa sebazaprenia, kým

ste k tomu prišli!“ Mladík pokojne odvetil: „Veľa som sa zaoberal povahou a životom Ježiša, často som čítaval sv. Písmo a pri tom som to aj prežil. Od neho som sa učil a jeho napodobňovať som sa usiloval.“

Poznať Ježiša a nemilovať ho opravdive, ale len zdanlive — je zatratením, ako sa to stalo i s Judášom.

Ježiša poznať, milovať a verne ho nasledovať — je pokánim, aké bolo pokánie Marie Magdalény, ako bol plač sv. Petra; je obrátením, aké bolo obrátenie sv. Pavla.

Mladíku, ty by si mal tiež poznať Ježiša z katechizmu a zo slyšania slova Božieho. Ako si ty s ním? Miluješ ho?

Šlachetne smýšľajúci mladíci musia veľa medzi sebou rozprávať o Ježišovi; ale nie tak, ako v terajšej dobe; len zlorečenie, posmechy slyšíme o ňom a nie úprimnú lásku!

Veľa treba rozjímať o Ježišovi a hlavne pod svätou omšou treba kde jednu — kde druhú dobu jeho života prežiť, predstavujúci si ju v mysli. Vtedy nebude únavným slyšanie sv. omše! Musíme sa vžiť v život Ježišov, do tej doby a medzi vtedajší ľud! Musíme sa vžiť do jednotlivých dejov evanjelia a skúmať samých seba; čo by sme boli robili, čo by sme boli cítili, keby ku nám bol

hovoril pán Ježiš, keby sa na nás pozeral, keby sa nás bol dotýkal, keby nás bol uzdravoval, a nám hovoril slová: „Odpúšťajú sa ti hriechy.“ (Luk. 7, 48.) Keď mne povie, čo tomu mladíkovi „Id, sprzedaj, čo máš; a príď, nasleduj mňa!“ (Mat. 19, 21.) Čo by sme povedali my? Čo by sme boli urobili my v takomto položení? A čo cítili, mysleli a robili ti, ktorých uzdravil, vzkriesil, ktorých učil, ktorých karhal a ktorým odpúšťal? Či nevolá azda aj mňa za apoštola, alebo mňa chce vari nechať len prostým robotníkom?! Čo cítiš, keď k nemu prichádzaš vo sv. prijímaní? Isté je, že niečo cítiš, uvažuj však, že čo?! — A keď kedy-tedy zjaví sa jeho osoba aj pred tvojím duševným zrakom, a zaskvie sa jeho svätosť, či kľakneš s Petrom, aby si vyznal svoje hriechy?

Pri veľkých mužoch vychovávajú sa aj veľkí a slávni učenici. Ako sa musí zošľachtiť a zjemniť srdce, duša toho mladíka, ktorý sa dostane do blízkosti majstra majstrov — Krista?!

Šťastlivý mladík, ktorý môže čítať životopis Ježišov (na pr. Dupanloup, Didon, Avancini - Dr. Tiso: Život a učenie Ježiša Krista*) a prečíta si ho častejšie, lebo tá kniha je do-

*) Vydal Spolok sv. Vojtecha v Trnave.

brým priateľom, a komu je priateľom, ten zlým byť nemôže, lebo keď by aj bol zlým, polepší sa. Zradné duše skorej ho zaprú a nevytrvajú pri ňom!...

* * *

Meno Ježišovo je podobné ohňu, ktorý svieti, oživuje páli a ohrieva. V nás nesmie horieť oheň krvi, márnomyseľnosti, ctibažnosti, pýchy a náruživosti, ale oheň zapálený duchom Kristovým! Keď meno Ježišovo nezneužiješ ku zlorečeniu a k darobnostiam, ale s láskou a s úctivosťou si budeš naň vzpomínať, vtedy aj tvoja duša rozkvitne, ako príroda za teplého jara. Meno Ježišovo odstráni z duše tvojej hriech; a nečistotu; toto meno je hrozné aj pre diabla, ktorý tak uteká pred ním, ako utekal z posadlých pri vyslovení tohto mena. Nauč sa pracovať a bojovať týmto menom; často sa ti však prihodí v živote, že len v tomto mene najdeš potechu a blaženosť a len v tomto mene najdeš úľavu. V strelných modlitbách svojich často si pripomínaj toto meno. (Ježišu smiluj sa, Ježišu, synu Dávidov, smiluj sa nado mnou; Ježišu, tebe žijem; Ježišu, tebe umieram; Ježišu, tvoj som v živote i v smrti, atď.)

Ježiš vnesie do mladistvej duše súzvuk a

uspokojenie a rozrieši veľké problémy. Našu vieru, naše náboženské presvedčenie neskláti stály vývoj, ustavičná premena nekonečného všehomíra, s jeho nesčíselnými hviezdami; veď vieme, že to všetko stvoril Boží, teda i Ježiš Kristus, Pán náš, ktorý nás vedie k životu večnému. — Vývoj sveta nemôže oslabiť našu vieru, lebo vieme, že všetka sila, čo je v ňom, je od trojjediného Boha, a že v ňom sa uskutočňujú jeho myšlienky, a večné plány. Porovnávajúc našu ničotu s nekonečným všehomírom, nesmieme zúfať, veď vieme z učenia Kristovho, že Stvoriteľ a Udržovateľ veľkého sveta nakoľko sa stará o nás.

Ani vývoj vedy nemôže nám poškodiť, keď sa pridížame Krista. V zmätkoch dnešnej doby a v jej nerozriešiteľných otázkach a záhadách svieti nám láskavé slovo Kristovo. „Lebo čo je na plat človeku, keby celý svet získal, ale ujmu trpel by na svojej duši? ...“ (Mat. 16, 26.) „Nebo a zem pomínú, ale moje slová nepomínú.“ (Mat. 24, 35.)

Keď nepriatelia napádajú Cirkev, keď popierajú zjavenie, a vysmievajú evanjelium, vtedy postava Ježišova uspokojí naše srdcia; netreba sa obávať; slyšme povzbudzujúce slová: „A ja ti povedám, že ty si Peter, a na

túto skalu vystavím svoju Cirkev, a brány pekelné ju nepremôžu!“ (Mat. 16, 18.)

Akým trápnyim musí byť život u tých, ktorý nepoznajú Ježiša, alebo v ňom neveria! Blúdia po tmavých cestách tohoto života, hľadajú svoju blaženosť, ale všade sa sklamú. Koľkí obrážajú Ježiša, ale ani len raz neprečítali pozorne evanjelium!

Aby si sa ty, mladíku, vyslobodil z takého trápneho položenia a tak pripravil sebe spokojnú blaženosť, vezmi do ruky sväté Písmo, skúmaj život Ježišov a usiluj sa ho nasledovať. Často ti predstavujú za vzor velikášov, aby si ich nasledoval. Dobre, nasleduj aj tých; ale keď my teraz za vzor dávame ti Ježiša, poslúchni nás a skúmaj život Ježišov a zkusíš, že On prevýšil všetkých. Nasleduj veľkých ľudí a duša tvoja rozhorlí sa k veľkým veciam, skúmaj ich život a uvidíš, že len v tom boli velikášmi, v čom sa podobali Ježišovi.

Mladíku, cieľom tvojím je: Stať sa veľkým, veľké veci konať. Musíš bojovať, ale keď nedôveruješ silne v Ježišovi — veľmi málo vykonáš.

Počúvaj teda a nasleduj toho, ktorý právom mohol povedať o sebe: „Učte sa od mňa...“ (Mat. 11, 29.)

II.

NA MORI, ŽIVŮTA.

„A hřa, veľká bŮrka povstala
na mori.“ Mat. 8, 24.

I. „Satan vypýtal si vás . . .“ (Luk. 2, 31)

(Hriech, veľkosť a priebeh hriechu. Zvykový hriech, nárruživosť. Príležitosť k hriechu.)

„Sláva buď na výsostiach nášmu Bohu! Zem zvelebuj a šíre nebo chváľ Ho, ktorý slovom „staň sa“ v majstra slohu z ničoho k bytu vyvolal, a od jehožto tobôž pozoru odvisí i sklon času, priestoru.“ (Madách-Hviezdoslav: Tragedia človeka.) Takto znie chválospev anjelov na Božie dielo, o ktorom i sv. Písmo hovorí: a videl Pán, že je to dobré (1. Mojž. 1.) Ale túto dobrotu závidel Lucifer a zažiadal si dobré bytnosti, aby ich preosieval ako pšenicu. (Luk. 22, 31.) Medzi všetkými dobrými len dva stromy boli zakázané. „Skúpo meráš — hovorí Lucifer Pánovi — hoci si veľkým Pánom, ale mne dostačí aj hŕstka zeme, kde nevera zapustí korene a vyvráti tvoj svet.“ (Madách: Tragedia človeka. Prvý výstup.) Diabol nemohol pozeráť na blaženosť človeka a zo závidisti chcel a chce, aby sa i človek stal takým nešťastníkom, akým je on. Tento boj je bojom životným. Boj medzi blaženosťou a ne-

šťastím! Medzi pravdou a podlosťou, medzi hriechom a ctnosťou. Satan to bol, ktorý vniesol hriech do, inak tichého mora života a tým tak rozvíril hladinu, že kalné vlny záplavou hrozia celému človečenstvu. Mnohí zahynú a málo sa ich zachráni. Prečo? Preto, lebo nevedia, kde je bezpečný prístav, a vždy viac sa od neho vzdiaľujú. To považujú za dobré, čo im je len na zkažu, a to za zlé, čo by ich vlastne zachrániť mohlo. Nevedia, že chudoba, prenasledovanie, bieda a choroby, nie sú tým opravdivým zlom a nevedia, že pôžitky, bohatstvá, blahobyť nie sú zasa opravdivým a jediným dobrom. Opravdivým dobrom je ctnosť, jediným zlom ale hriech. Ostatné všetko je len prostriedkom na dosiahnutie týchto!

Čo je hriech? Kde je to zlo, ktoré satan zasial, aby prevládal Boha — hoci aj na darmo?

Hriech, hovorí mravoveda, je dobrovoľné prestúpenie zákona Božieho. Tento obyčajný výmer (určenie) veľa obsahuje. Z mravovedy sa dozvieme, že hriechom je aj dobrovoľná myšlienka, reč, vedomým prestúpením príkazu, obrazením Boha. Je vzbúrením sa proti Stvoriteľovi.

Aj to hovorí, že hriech je otravou, ktorá zničí a zabije nadprirodzené zdravie, nadprirodzený život. Je vredom, hnisajúcou ranou na duši. Je nákazou, ktorá otravuje dušu. Je otroctvom a to najbiednejším. Je cestou do záhuby.

Je prípravou a podpálením pekelného ohňa. Je utratením našej blaženosti. Márnosťou, mrhaním, nad ktoré niet väčšieho na zemi. Utrpením, bičovaním a ukrižovaním Ježiša. Je vrazení meča do srdca Prebl. Panny. Šľapaním po krvi a tele Kristovom. Zneuctením, potúpením obrazu Božieho. Nevďačnosťou k najlepšiemu otcovi, priateľovi a dobrodincovi. Ošklivosťou v očiach najsvätejšieho Boha. Hrúza u svätých a anjelov. — Hľa, tým je hriech.

Ťažký hriech je smrťou duše, malý však je chorobou. Ťažký hriech zo synov Božích učiní otrokov diabla. Rozdriape dušu, učiní ju hnilou, zapáchajúcou, ako je choroba malomocného, ktorého sa chráni zďaleka tí, ktorí ho spozorujú. Hriech učiní národy chudobnými, podlými, rodiny a jednotlivcov biednymi. Rozvráti pokoj duše, zobudí hlas svedomia, do duše vleje trpký nápoj sklamania. Hriech je vytriezvením: sľubuje blaženosť a ošklivosťou odpláča.

Hľa, toto je dielo diablove. Týmto chce získať a zatratiť ľudí na mori života.

Keď si toto všetko rozvážime, uvidíme ošklivosť hriechu a zdesení budeme mu vyhýbať, ako najväčšiemu zlu, čo len môže byť na zemi. Lenže jedna je chyba, že si toto všetko neuvážime a tak berieme si hriech ľahko. Mali by sme o ňom častejšie rozjímať, o každom jeho druhu, i o jeho následkoch, aby sa naše svedomie stalo citlivým, aby sme v príhodnom čase vyhli príležitosťiam hriechu, aby sme v páchaní hriechov neboli ľahkomyselní a odvážliví, aby sme nezostali v hriechu, ale aby sme sa ho pri najbližšej sv. spovedi zbavili a milosťou Božou posilnení bojovali proti ďalším hriechom.

Nikdy nesmieš konať proti hlasu svojho svedomia, lebo keď to učiníš, zhrešíš. Keď máš pochybnosti, spýtaj sa svojho duchovného otca, rodičov, priateľov, alebo iných, ktorí ti vedia dať vysvetlenie, a aj ti pravdu povedia. My ti budeme teraz na pomoci. V mnohých pochybnostiach dáme ti vysvetlenie.

Hriech vkráda sa do duše, a ty ho ani nezbadáš. Zpočiatku povstanú v tebe len myšlienky, pocity. To nie je ešte hriechom, to je len pokušením. Ale keď sa začneš v

týchto kochať a držíš si ich v pamäti, to už je hriechom, lebo to už od teba závisí, to už je dobrovoľný skutok. Keď to schvaľuješ a privolíš k tomu; keď sa odhodláš, že ak je možno, aj to učiníš, to už je úplným hriechom. Zovnútorň hriech len po tomto nasleduje.

Chráň sa *vnútorňých hriechov*, lebo tieto najprv zničia dušu. Zovnútorň hriech je len následkom. Kleslé duše často hovoria, že nechcely tento zovnútorň hriech, skutok, a takto uspokojujú v pokušeniach svoje svedomie. Daromné klamanie samých seba. Veď už to kochanie sa a zotrúvavanie v ňom a vnútorňé rozhodnutie je smrteľným hriechom. Toto však uznať nechcú a ani sa toho nedržia; len hriech zovnútorne spáchaný považujú za veľký. Veď to Ježiš vo svojej reči na hore povedal: „Počuli ste, že starým bolo povedané: Nezcudzoložíš! Ale ja povedám vám, že každý, kto pohliadne na ženu, aby si ju zažiadal, už cudzoložil s ňou vo svojom srdci.“ (Mat. 5, 27—28.) Čo je to iné, ako hlas Kristov: nie len zovnútorne vykonaný skutok je hriechom, ale aj *hriešne zažiadanie*, rozhodnutie v duši, teda aj vnútorňý čin je hriechom. Hriešna žiadostivosť a kochanie sa v pokušeniach už je hriechom, často smrteľ-

ným hriechom, na pr. pri sv. čistote.

Zápas odohráva sa v našej duši, tam sa aj rozhodujeme. Na to mnohí veľmi málo dbajú pri zpytovaní svedomia, pri sv. spovedi a pri posudzovaní seba samých. Lúbia sa chvašťať, že tak neučinili, ale často preto nezhršli, lebo sa im nevyskytla na to príležitosť; od zovnútorného hriechu zdržala ich len obava pred ľuďmi a následkami. Na príklad prechovávaš v sebe pomstu, ale ju neprejavuješ na vonok, lebo sa obávaš trestu. Musíš zo srdca vykoreniť i myšlienku a chuť na prevedenie pomsty. Pán Boh skúma tvoje úmysly, nie to, čo skutočne urobíš. Hoci v mnohých veciach ku veľkosti hriechu, k jeho následkom prispieva i zovnútorný skutok, jednako si už zhrešil kochaním sa, súhlasom a odhodlanosťou, cítiš to i sám: keď si aj nič nevykonal, jednako následkom tvojho vnútorného rozhodnutia narušil si pokoj duše. Venuj teda veľkú pozornosť i vnútorným hriechom.

Pán skúma srdcia a ľadviny. (Žalm. 7, .1.)

Veľkosť hriechu. Ku spáchaniu smrteľného hriechu je potrebné, aby to bolo: 1. vo vážnej veci, 2. s jasným vedomím a 3. s úplným súhlasom. Keď i len jedno chýba z týchto troch, je to len všedným hriechom. — Urče-

nie hriechu je teda veľmi ľahké a tak sa zdá, akoby smrteľný hriech nebolo možno tak ľahko spáchať, keď sú k tomu všetky tieto tri požiadavky také potrebné. Uplatnenie týchto troch požiadaviek je už ťažké.

Často, ba veľmi často nevieme rozhodnúť, či sme spáchali smrteľný hriech, alebo len všedný. Mnohí venujú tomu prílišnú pozornosť, utracajú čas a obetujú i pokoj duše. Keď chceš opravdive slúžiť Ježišovi, nepremýšľaj dlho, či je to smrteľný, alebo všedný hriech, ale z lásky k Bohu nech sa ti zoškľiví i ten najmenší hriech. Nie je to pravá láska, ktorá opľuje a ubíča Ježiša, ale ukrižovať ho nechce. Veď každý hriech je obrazom Boha, každý je tou najväčšou neposlušnosťou k Stvoriteľovi, len jeho milosť a jeho veľké slutovanie odpustí jeden skôr ako druhý. Preč teda s uvažovaním nad maličkosťami; jedno maj na mysli: úmyselne ani ten najmenší hriech nespáchať. Lebo keď len nad tým múdrujeme, zavádzame samých seba; ľahko zbadáme všedný hriech aj tam, kde vlastne je smrteľný, a to len preto, lebo sa nám to tak lepšie ľúbi! Vyhovoriť sa vieme všeličím, dajme si však pozor, lebo ostýchavosť pred vykonaním skutku, jednanie sa a nerozhodný boj vo svedomí nesvedčí vždy

o tom, že s vykonaním skutku sme nesúhlasili. Keď však niečo z nenávisti, alebo z odporu konáme, toto — ako aj mnohé iné okolnosti — aj nepatrnú vec učini dôležitou, a malý hriech veľkým, na príklad, keď takýmto úmyslom odoprieme poslušnosť, hoci aj v malej veci.

Ohavnosť hriechu zväčšujú *aj jeho následky*, za ktoré je hriešnik tiež zodpovedný, keď ich ani úplne jasne nepredvídal. Často následok učini aj malú vec veľkou. Koľko je tých, ktorí dnes už neskoro oplakávajú svoje hriechy pre ich následky. Jak mnohí upádajú do zúfalstva pre nevyliciteľnú chorobu, pochybený život, ktorý je následkom ich hriechov. (lenivosť, hnevливость, kartárstvo, pijanstvo, smyselnosť, rozkošnosť, ľahkomyselnosť, neposlušnosť.)

Pamätaj na koniec, pamätaj na následky! Pamätaj na posledné veci (Sir. 28, 6.). Veď... raz nahliadneš veľkosť hriechu, len aby to nebolo neskoro. Však uvidíš svoju ohyzdnosť v kráse Kristovej, len keby si sa mohol ešte očistiť! Lebo máš vedieť, že Kristus nebude nad nami súdiť ako hnevlivý sudca, nie; On aj tam bude milým a práve pre tú dobrotu a krásu hriešnici sa odsúdia sami na zatretenie, lebo uvidia nekonečnú dobrotu, ktorú

oni nerozvážene obrazili. I ten najmenší hriech bude nás trápiť a páliť.

Hriech zvykový. Keď niekto jeden a ten istý hriech častejšie spácha, vtedy ten hriech pomaly stane sa jeho zvykom a bude cítiť v sebe veľkú náklonnosť k opakovaniu toho hriechu, v danej príležitosti ľahko ho spácha, na pr. klame, alebo prehreší sa proti VI. prikázaniu atď. Veľmi ťažko je oslobodiť sa od takého hriechu. Podrobné zpytovanie svedomia, týkajúce sa tohoto hriechu, silné predsa-vzatie, častejšie vzbudenie tohoto predsa-vzatia cez deň, nábožné vzdychy, sv. spoveď, prijímanie atď. to sú tie prostriedky, ktorými sa dá tento hriech premôcť. Treba postaviť oproti hriechu určitú ctnosť a bojovať, aby sme sa v nej zdokonalili.

Zvykový hriech stáva sa často druhou prirodzenosťou, samovoľnou *náruživosťou* človeka. Prirodzenosť však premáhať je vecou veľmi ťažkou. Náruživosť vždy nosí v sebe náklonnosť, ochotu na opakovanie hriechu. Náruživosť zaslepí dušu aspoň v tej chvíli, keď nastáva pokušenie a príležitosť k hriechu. Pre zdanlivé a chvíľkové dobro nezbadá hriešnik zlo, ošklivosť a následky hriešneho skutku. Po zničení nervovej a telesnej sústavy najmä u smilníkov, opilcov, kartárov, vôľa

človeka tak oslábne, že nijako nevie vzdorovať náruživostiam. -Kde vládne žiadostivosť, tam je nedostatok sebaopanovania. Vôľa podľahne vášňam, túžbam, náruživostiam a človek stane sa otrokom týchto. Kto zo zvyku hreší, obyčajne tají, že jeho hriech je náruživosťou. Vyliovára sa: „Ja nechcem hriech spáchať, nechcem byť opilým, nečistým, svárliвым, pomstlivým atď.“ ale zato kochať sa chce v niečom, príležitosti k hriechu nevyhýba, žiadostivosť v sebe nekrotí, pôžitok miluje. Čo je to teda iné, ako náruživosť?! Pod náruživým človekom nerozumieme prchkého hnevliivca, ale takého, v ktorom je silná a stála túžba po určitých veciach vyvinutá, že nevie sa ich zrieknuť bez mimoriadneho napnutia síl. Pri takýchto vášnivoch je veľkým hriechom už to, že nevyhýbajú príležitostiam; lebo keď je daná príležitosť, ostatné už samo od seba príde. Na započatej ceste nevie sa zastaviť a je isté, že spácha hriech. Keby nepozeral zo zvedavosti na mnohé zakázané veci, keby nepásol svoj zrak po neslušných obrazoch, keby nečítal, o čom vie, že ho to rozdráždi, keby krotil a miernil svoju smyselnosť, keby sa nezaoberal hriešnymi žiadosťami a myšlienkami — nespáchal by ten ohavný hriech. Keby nešiel k

tomu priateľovi, s ktorým hrešieva, keby nechodil po tých miestach, kde hriech prebýva, keby nevyhľadával samotu, tmu — nerozprával by neslušne, nekonal by proti-zákonne, nemusel byť bojazlive vychádzať zo svojho úkrytu. *V prvom rade je zodpovedný, či vyhýbal hriešnej príležitosti.* A na toto mnohí zabúdajú, alebo to nechcú vedieť!

Náruživosť robí človeka úbožiakom. Stať sa točnosť, úcta k druhým, vlastné dobré meno, rodina, matka, otec, pokrvní, budúcnosť, zdravie, právo iných nemá pred ním nijakej ceny, keď sa približuje, alebo nastáva príležitosť k hriechu, keď v ňom vzplanú náruživosti a hriešna žiadostivosť. Stane sa zaslepeným a vidí len chvíľkovú rozkoš... Počujme o istom mladíkovi skutočnú udalosť! Bol náruživým kartárom... Veľa prehral; peňazí nemal, robil dlhy. Keď už všetko prehral, zarmútený díval sa pred seba. Priateľ jeho nahovorí ho k sľubu, že viacej nebude v kartách vyhľadávať svoje šťastie. Prísahá na Boha, na česť, že viacej nebude hrať: „Nech som podliakom, zavrхни ma, keď to nezadržím.“ A hľa, na druhý deň už sedel za kartárskym stolom. Priateľ s opovržením pozrie na neho, poľutuje ho, ale do reči sa s ním nedá. Ani toto ešte nepohne kartára k vy-

triezveniu — náruživosť zvíťazila — stal sa otrokom.

A. aký býva koniec náruživosti? Hmotný, telesný úpadok, zúfalosť, uvrhnutie iných do biedy a smútku; — samovražda. ■

Že ktorá je tvoja hlavná náruživosť, k čomu máš najväčšiu náklonnosť, zlý zvyk — to ty vieš najlepšie. Skúmaj sám seba a chráň sa, bojuj, dokiaľ je čas. Použi všetkých prostriedkov duševného života! Ešte si mladíkom, teda ešte nie je neskoro.

Príležitosť k hriechu.

Aký to bol dobrý chlapec — hovorievajú ľudia — ale sviedla ho zlá spoločnosť, preto vyšiel na nivoč, preto sa spustil a upadol tak v práci, ako v konaní povinností; preto zanedbával povinnosti svojho stavu. *Zlá spoločnosť je najľahšou príležitosťou na hriech. Zlomyseľní ľudia sú závistliví, škodoradostní a sebeckí, slabosti druhých využijú. Oni nechcú, aby druhí boli lepší od nich, lebo sa boja posúdenia, obžalovania, azda oznámenia so strany poriadnejších. „Ty chceš byť lepším, ako my? — neraz hovoria. — Ty nás prezradíš! Zbabelec! Nechajte ho, veď nie div, že nedrží s nami, je ešte deckom!“* Tak roz-

právajú a tak sa vysmieávajú tomu, ktorý sa dostal medzi nich a nechce vo všetkom s nimi držať. A ktože by sa neľakal *posmechov*? Posmechov sa mladíci veľmi boja — toto sú tie opravdivé deti — aby však dokázali, že im nemožno bojazlivosť vytykať, tým viac obcujú so zlými priateľmi a tak mravne upadnú, a ich vytriezvenie bude azda neskoré! Priučia ich hriechu, ustavične spomínajú pred nimi len rozkoš a pôžitky, ktoré im ten hriech prináša, zamlčia však, že ten pôžitok stane sa hrobárom ich duševného pokoja a otvorí im bránu večného zatratenia.

Chráň sa priateľov, ktorí milujú necudné reči, lebo sú rozsievачmi semena diablovho; zlé semeno vždy vyklíči, ale je veľkou otázkou, či sa ti podarí ten kúkoľ ešte včas vyplieť?

Hriešnici sú sebeckí. Keď máš peniaze, chvália ťa, chcú aby si bol gavalierom, a nahovoria ťa, aby si im pláčil fajčivo, všelijaké nápoje, zákusky, vstúpenky, to i to... Bratříčkujú sa s tebou, vychvaľujú tvoje slabosti. Privedú ťa do hriechu, aby si sa stal ich otrokom, alebo aby sa mohli smiať nad tvojou bezmocnosťou. Odváž sa niečo povedať, hneď sa ti vyhrážajú prezradením a verejnou. Keď je už s tebou zle, opustia ťa, obvinia ťa a svedčia proti tebe. Keď nemáš dostatočnej

odvahy pretrhnúť s nimi všetky styky, staneš sa ich otrokom. Svedomie ťa bude trápiť; a tvoje poklesky aj tak sa dostanú pred verejnosť. Keď čítaš noviny, vtedy máš vedieť, že i tie najtajnejšie hriechy vyjdú na svetlo. Božia prozreteľnosť je *strážcom celého mravného poriadku*.

Buď opatrným, *keď sa dostaneš do spoločnosti cudzích*, nenadväzuj s nimi hneď priateľské styky. Z počiatku pozoruj, s kým máš do činenia, lebo neskôr ťažko sa ich strasieš. Zlí druhovia sú veľmi dotieraví; vo všetkom preukazujú ochotu a hotoví sú ti hocikedy poslužiť radou. Ináč je to so statočnými ľuďmi, tí sú skromní, nie sú dotieraví i oni chcú vedieť, aký si ty, a len vtedy stanú sa tvojimi priateľmi. Mnohí sa až vtedy spamätajú, keď je už ťažko pretrhnúť priateľské sväzky. Často môžeme počuť takúto žalobu: „Dokiaľ bol v ústaťve, bol dobrý; ale keď už bol na slobode, šiel medzi zlých priateľov a tí ho zkazili. Vždy vyhľadával priateľstvo starších... ale títo chodia za dievčatmi, pijú, kartujú, ich reči sú ničomné, ich skutky ohavné... Len keby ho mohol niekto vytrhnúť z tej spoločnosti... Spoveď jeho je svätokrádežná! Keby len šiel na spoveď-ku takému duchovnému, ktorý by sa ho o všetkom do-

podrobna vypýtal a na všetko dal mu vysvetlenie!“ Bol už taký mladík, ktorý takto si sťažoval na svojho padlého priateľa.

Nezkúsený mladík často si myslí, že to ani ináč nemôže byť, a že ani sám ináč robiť nemôže, ako jeho svodcovia. Myslí si, že takto robí celý svet, a tí, ktorí ho od zlého vystríhajú, že sú tiež jemu podobní hriešnici, ale — potajomky. Nože, aký ošoh majú z toho — tí, ktorí vás napomínajú?! Neverte, že celý svet je zlý. Uznajte, najdú sa aj dobrí, ale pritom nezabúdajte, že o veľa viac nasledovníkov má prvý Adam, ako druhý: — totižto Kristus! Keď vidíš hriešnika, nenasleduj ho, ale usiluj sa byť lepším.

Nezavádzaj a neuspokojuj sa tým: Zhrešil som, a čo zlého sa mi prihodilo? (Sir. 5, 4.) Nemysli si: „Hovorili, že hriech mňa zničí, a hľa, nič mi nie je! Prečo by som nemohol aj naďalej hrešiť? Veď Boh netresce. Hadám ho aj niet.“ — Nechýba ti ničoho? Nie, ty to necítiš, že každým hriechom uchádza z teba iskra života. Pozri si len toho, ktorý ťa k tomu hriechu sviedol a učil: Aj on je v tom smutnom položení, v ktorom ty, len to tají. Uč sa zo škody iných a nebuď aj ty takým všetko zatajujúcim slabochom. Nezabúdaj na

slová sv. Písma: „Najvyšší je shovievávý odplatiteľ.“ (Sir. 5, 4.)

Príležitosť k hriechu je rozličná, môže ňou byť osoba, miesto, postavenie, spoločnosť, obraz, udalosť, samota, tma, slovom všetko to, kedy, kde, prečo, s kým zhrešievaš a čo ňu ku hriechu priviesť môže. Ktorá z týchto je príležitosťou k hriechu pre teba, povie ti tvoje svedomie. A aby si sa od nej oslobodil, buď úprimný k svojmu spovedníkovi a poved' mu všetko, však on ti poslúži radou, ien aby si ju presne zachoval!

Pozoruj teda, čo ňu vedie k hriechu!

Keď je to *osoba, ktorá ňu vabi k hriechu*, a musíš sa s ňou stretnúť, vybav si s ňou svoju úradnú, povinnú prácu, ale nebuď s ňou dôverný a v rozhovore sa obmedzuj len na to najpotrebnejšie, a na zdvorilosť. Keď na pr. sa s ňou obyčajne hádavaš, len tak môžeš vyhnúť ďalším svadám. Keby bola ňou ohrozená tvoja čistota, daj si pozor na oči, zachovaj slušnú vzdialenosť, zvlášť chráň sa dotyku a pohladkávania. Nenechaj sa dotýkať, ale aj ty sa chráň podobného. Keď cítiš náklonnosť k nej, nehľadaj príležitosť, aby si sa s ňou mohol stretnúť, dá sa tomu vyhnúť, žeby si svoju vec nemusel práve s ňou vybavovať, alebo sa o veci práve s ňou

rozprávať. — Keď nemáš s ňou povinnú prácu, musíš jej vyhýbať. Lahšie je s ňou naraz pretrhnúť všetky styky, ako si myslieť, že to urobíš len pomaly, lebo z toho môže povstať len novšia a novšia príležitosť k hriechu. Keď ňa ona začne svádzať, rozhodne jej vyhýbaj, keď si však ty chybný, vtedy len zdvorilosť smieš zachovať k nej. Nesmieš sa báť toho: hádam sa nahnevá. Ty nemôžeš za to, ani nie je to tvojím hriechom. Smelým kynie vífazstvo! Keď chce na teba vplývať vyhrážkami, vzchop sa a ukáž, že ty sa jej vôbec nebojíš. Keď sa má o tom dozvedieť verejnosť, radšej prednes svoju sťažnosť predstaveným. Pokušiteľ je bezočivý, odvážlivý, ale oproti smelému je chabý. Bojí sa verejnosti a ľudí. Klame, ako diabol.

Keď *miesto* je pre teba príležitosťou k hriechu, nezostávajú a nechod' ňa. Keď ňa musíš ísť, vtedy — vybaviac si svoju povinnosť — hľad' sa ihneď vzdialiť; keď tam meškáš, je zrejmé, že obľubuješ pokušenie, hriech sa blíži a tým aj tvoj pád. „Kto miluje nebezpečenstvo, zahynie v ňom!“ (Sir. 3, 27.)

Poloha (tela) zvlášť môže byť príležitosťou k nečistote. To ty najlepšie vieš, či je u teba taká príležitosť k hriechu; keď áno, vtedy chráň sa takej polohy. Buď úctivým i k

sebe, zvlášť keď si sám, keď sa kúpeš, alebo sa obliekaš.

Aj niektoré *udalosti* môžu byť príležitosťou k hriechu: na pr. na uliciach, promenádach. Aj v živote zvierat sú niektoré zjavy, ktorých pozeranie, zvedavé streženie, protiví sa slušnosti, studu a veľmi poškvrňuje dušu; a kto v takýchto veciach má záľubu, v nich sa kochá, vydáva o sebe svedectvo mravnej zkaženosti. Človek len sám seba uponízuje, keď sa zaoberá nestydatými vecmi. Načo hľadieť, striežiť, pozerat cez kľúčovú dierku, cez štrbinu, alebo cez úmyselne prevrtané škáry na také, čo škodí! Veď aj včela obide mrtvoľu a sadá len na kvietky, obsahujúce čistú a sladkú šťavu. A ty, ktorý si rozumným tvorom, takto robíš? Či sa nehanbíš sám seba?

Tma je tiež prikrývadlom mnohých hriechov, je ríšou diabla. Peklo je tiež tmavé. V noci aj v prírode vyjdú zo svojich skrýš všetky ohyzdné zvieratá, žaby, netopieri a cvrček započne svoju hudbu. Bohužiaľ aj medzi mladíkmi najde sa veľa duchaprázdnych, lepkavých netopierov, krikľúňov a pod úroveň nečistých zvierat kleslých hrdinov. Aké nebezpečné sú tie nočné potulky a prechádzky! Ako veľa je tých rodičov, ktorí dovoľia svojim dietkam, synovi, dcére túlať

sa neskoro po nociach, vediac, že tým im veľa škodia! Čia ríša je tá šerá a tmavá ulica? Je to miesto hrubých a smyselných duší. Tieto sa neboja Boha, ale ľudí. V tomto čase vznikajú v mysli jednotlivcov hriešne a fantastické obrazy. — Pomysli si, že ľudskému zraku môžeš vyhnúť; ale nie tak Bohu, ktorý všetko zbadá a vidí aj to, ako sa tvoja duša zohyďuje následkom ohavného hriechu. Staneš sa farizejom, lebo kráčaš, držíš sa slov „nevidia,“ „nevedia.“ Dobre vieš, kedy ti škodí tma! Chráň sa jej! Miluj svetlo vo všetkom, ako v duši, v živote, tak aj v každom skutku tvojom. Pros svojho *Anjela Strážcu*, ktorý je ti vždy na pomoc; odriekaj túto odpustkovú modlitbu: „Anjelu Boží, Strážca môj, osvecuj. stráž, veď a spravuj mňa, ktorého Ti sverila otcovská láska Najvyššieho.“ (100 dni odp. každý raz; úplné odpustky každý mesiac pod obyčajnými podmienkami. Pius VIII. 1821.)

„Ako synovia svetla žite!“ (Efez. 5. 8)

II. „Rozptýlil pyšných v smýšľaní ich srdca.“ (Luk. 1, 51)

(*Pýcha, márnomyseľnosť. Poniženosť.*)

Slovenské príslovie hovorí: „Pýcha peklom dýcha, alebo pýcha predchádza pád. Prame-

ňom mnohého zla na svete je pýcha, ktorá človeka zaslepuje. Pýchou previnili sa anjeli, preto padli a pýchou sviedli a zotročili našich prvých rodičov potrestaní anjeli: Lucifer a jeho spoločníci; pýchou začína sa každý hriech a končí každý trest. Preto ju nenávidi Pán Boh a preto pokoruje a poníža pyšných!

Mnohí hovoria, že u nich niet pýchy. Skúmajme: ako sa prejavuje pýcha *na vonok* a potom súdme!

Prejavovanie sa pýchy na vonok: opovrhovanie, podceňovanie, netrpezlivosť, ohováranie, vysmievanie iných. Pyšný človek sa rád chváli, vystatuje: tupí, vysmieva autoritu predstavených, rodičov a zákon. Sebavedome opovrhuje slabším priateľom; jeho telesným a duševným nedostatkom, slabostiam sa posmieva. Každému dáva pocit svoju prednosť, vzdelanosť, schopnosť a spoločenské postavenie. Ale keď sa dostane do úzkych, začne sa líškať, v nebezpečenstve je zbabelým, dobrotu iných využíva a na koniec ich ohovára a podceňuje, aby sa zdalo, že on je lepším, a akoby len on všetko vedel. Z pýchy povstane spupnosť, jeho chovanie je také, akoby mu celý svet nebol ničím, stane sa chvastúňom a neskromným krikľúňom.

Pravdivé je príslovie o klase, že každý prázdny klas hore trčí. Tak je to aj v terajších časoch. Nevzdelaní a neučení bývajú najpyšnejší. Myslia si — lebo to tak počujú — že oni majú také práva, ako ti, ktorí ťažkou prácou nadobudli si vzdelanosti. V terajších časoch je veľa pyšných ľudí, ktorých srdcia len tak kypia spupnosťou. Zlým smerom vedený socializmus, demokratizmus vzdorovitou, hrubou a spupnou činí dušu chudobného, nevzdelaného a neučeného človeka. Keby porozumeli a pochopili stav dnešného sveta, iste by ináč rozmýšľali a robili! Veľa ľudí zaslepí pokrok na poli techniky, stroje, továrne, železnice a lietadlá; človečenstvo je zaslepené dychtivosťou po vedách, bohatstve, vynálezavosti — a pritom jednako ako málo vieme o pravde. Koľko je ešte takých vecí, ktoré len po mnohých storočiach vynajdu a spoznajú — a ešte aj vtedy budú nekonečne ďaleko od Boha. A jednako zavrhnú Boha už teraz a myslia si, že pokrokom vo vedách, v technike sa im podarilo vytrieť zo sveta pochop Boha. Tým len vydávajú svedectvo svojej povrchnosti. Veľmi sa spoliehajú na svoje sily, v sebavedomí prepínajú a ich koniec nebude iný, ako tej povestnej žaby: nadúvajú sa, až prasknú.

S pýchou úzko súvisí márnomyseľnosť. Pyšné srdce je aj márnomyseľné.

Ako sa prejavuje márnomyseľnosť? Pre-
pínaním v ozdobovaní obleku, krojov, vy-
statovaním sa svojou postavou, krásou, vy-
nikajúcimi vlastnosťami. Chlúbením sa bo-
hatstvom, obracaním sa vo vysokých kru-
hoch a známostami. Keď urobí dobre, robí to
len z ohľadov ľudských, aby ho chválili.
Márnomyseľnosť svoju nesloží ani na naj-
svätejšom mieste: ešte aj v kostole chce
svojim oblekom, alebo chovaním obrátiť na
seba pozornosť a chce dosiahnuť toho, aby
sa ľudia nezaoberali Pánom Bohom, ale
ním, jeho pobožnosťou, alebo jeho novým
oblekom a moderným účesom. — Hanbí sa
za prácu, za svoj pôvod, za svojich rodičov,
za súrodencov, za ich chudobu, alebo za ich
spoločenské postavenie. Pred cudzincami
rozpráva o svojich pokrvných tak, ako by
boli boháčmi, alebo z vysokého rodu; z pý-
chy luhá, klame. Seba považuje za dôležitú
osobnosť. A takto klame iných. Je hrdinom
módy, užíva všetkých možných okrášľujú-
cich prostriedkov, sľáňa sa po dievčatách,
každého chce očarovať, každému sa chce
ľubiť. Zabúda na rozprávku o otcovi a sy-
novi, ktorí sa vracali so somárom s trhu a v

ceste každému sa chceli ľúbiť. — Seba považuje za veľkého, pritom však úsudok jeho je nesprávny. Márnomyseľní bývajú do istej miery hlúpymi.

A čo býva výsledkom a účinkom toho všetkého? Ľudia ho vysmejú, odsúdia, stane sa predmetom posmechu, nakoľko on sám zavdal k tomu príčinu. V prácach jeho niet zdaru a v duši je nespokojný. Pýcha privedie ho do hriechu a tu začína zúfať. V ťažkostiach tohoto života neobstojí, stane sa zbabelcom. Aj Boh ho zanechá, lebo „Boh sa pyšným protiví!“ (Jak. 4, 6.) Nechá ich padnúť do tých najošklivejších hriechov. Márnomyseľnosť privedie ho k pokrytectvu. V živote ho stihnú mnohé zahanbenia. Stane sa neznesiteľným, drzým, vyhľadáva svady a iným je na farchu. Z urazenej márnomyseľnosti je na všetko zlé schopný, ešte aj dobré zanechá a upadne radšej do hriechu. Veľmi je citlivý, hneď sa urazí, hoci on druhých bez prestania uráža.

Ked' skúmaš svoje úmysly, city, chovanie, či nenajdeš medzi nimi podobných týmto? A či ani to nezbadáš, že aj ty si sa stal pyšným a márnomyseľným? Tieto zlé vlastnosti tiež sú následkom dedičného hriechu, proti ktorým musíš bojovať, lebo diabol postará sa o

to, aby si sa stal pyšným a márnomyseľným. Veď aj svätých a po vyššej dokonalosti túžiacich ľudí prenasleduje diabol pýchou a márnomyseľnosťou až do ich skonania. Svätý Bernard často mával pokušenia pochádzajúce z pýchy. Raz pri kázaní natoľko ho prenasledoval diabol, že v reči svojej uderil na kazateľňu a vykrikol: „Nie teba hľadám!“ Keď dosiahnutiu svojho cieľa ešte aj ctnosti tvoje využije, len aby si sa stal namysleným a márnomyseľným. Mnohí to ani nebadajú, a ani nemyslia na túto svoju náklonnosť: domnievajú sa, že keď sú zdvorilými k druhým, tým prestali byť márnomyseľnými. Títo veľmi divne pochopujú pýchu; ona bydlí hlboko v srdci a keď ju často na vonok ani nebadá, jednako sožiera dušu. Koľkí sú, na ktorých len malé posúdenie, napomenutie hrozne účinkuje, žalujú sa, znepokojujú seba samých tým, že ich nedržia za takých dobrých, ako sú, že nevedia si ich ceniť.

Na veľkú pýchu duše poukazuje to, keď predstavený, otec, matka, duchovný otec alebo iný — dobromyseľne karhá mladíka za nejaký malý priestupok... a ten hneď je celý rozhorčený, žaluje sa a ľutuje, že bol dosiaľ dobrý a úsilovný; veď iní sú horší a jednako ich nikto nekarhá: Hromží: odteraz

sa už nebudem usilovať, aby som bol dobrý, keď len také má byť uznanie a odplata. — Prechováva v sebe odpor k svojmu dobrodincovi, je nespokojný a mrzutý. Hľadá sa radšej vyhovoriť nielen pred sebou, ale aj pred druhými, ako by uznal svoju vinu. Toto je tá vnútorná a zatvrdilá pýcha.

Pyšní ľudia povstanú ešte aj proti Pánu Bohu. Hrešia mu, že kým hriešnici bez starosti užívajú sveta, na nich toľké nehody, neúspechy dopúšťa a chorobami ich nasytuje. Nech, ani ja nebudem dobrým, nabudúce nebudem už horlivým a budem pokračovať s ostatnými na ceste, vedúcej do záhuby. — Títo si veľa namýšľajú o sebe, svoju ctnosť pokladajú za ojedinelú, ale všetky tieto prejavy poukazujú len na to, že im chýba základ ctnosti: poníženosť a vo svojej zaslepenosti škodia sami sebe; sláva Božia nezávisí od nich, lebo tú ani milióny hriešnikov nemôžu zmenšiť so svojimi zločinmi.

Jediným východiskom z týchto hriechov je: *poníženosť*, pokora; táto ctnosť je základom všetkých ctností, bez ktorej niet nijakej ctnosti! Ale tá poníženosť musí byť opravdivou. Pravda, mnohí sa považujú za ponížených, ale v ich srdci korení pýcha. Keď v ich chovaní vidieť na vonok tú zdanlivú po-

níženost, keď zachovávajú pravidlá zdvori-
losti a v rečiach sú jemní — myslia, že sú
poníženými. Ale ďaleko sú od poníženosti.
To je len na vonok, čo je znakom nie poníže-
nosti, ale viacej sprostosti, surovosti, dušev-
nej obmedzenosti a znakom obracania sa vo
spoločnosti. Poníženost je niečím iným. Prav-
du mala sv. Terézia, že poníženost nie je ni-
čím iným, ako poznaním pravdy; poznaním
samých seba, že v akom pomere sme k Pánu
Bohu, k našim spolúbratom a k stvoreným
veciam. Uznáním toho, že oproti Pánu Bohu
sme ničím, poznaním toho, že so spolubratmi
sme rovnakí a tak nemáme nijakých príčin
vzájomne sa opovrhovať, podceňovať: v spo-
lubližnom ctíme, alebo zavrhujeeme svoju
ľudskosť; spoznaním toho, že keď sme aj
pánmi nad stvorenými vecmi, toto panova-
nie pochádza z moci a dobroty Božej. Tu sa
uplatní: Poznaj sám seba!

*Každý hriech obsahuje v sebe nespravedli-
vosť. Ale pýcha a márnomyseľnosť je už
svrchovanou nespravedlivosťou. Protivou
týchto je poníženost: ktorá je najhlbšou
pravdou. Pravda však je základom celého
života!*

*Keď chceš byť poníženým, musíš si uvedo-
miť, akým si maličkým v tej veľkej spoloč-*

nosti, v ktorej sa pohybuješ, čo si proti tej triede, ktorú navštevuješ; nemysli, že si nepostrádateľným, keď ťa profesori chvália, a si obľúbeným u svojich priateľov, ale skôr myšli na to, že táto chvála a obľúbenosť ľahko pominie, lebo ľudská láska a nálada je menlivá, ako vietor: nezakladaj si teda na nej svoju blaženosť! Musíš myslieť na to, že i keby si nebol v tej triede, i keby si sa neobracal v tej spoločnosti, aj vtedy by všetko postupovalo svojím poriadkom, nikto by nepocítil tvojej neprítomnosti; keby si aj umrel, ani vtedy by nenastal za tebou prázdny priestor. Hádaj by ťa oplakávali tvoji príbuzní a priatelia, ale za deň — za dva — v borbe života — zabudnú aj na to, že si žil. — A keď aj budeš napredovať, čo bude z teba? V budúcnosti staneš sa len malým bodom všehomíra, ktorý azda nikto ani nezbadá, a keď aj dnes zbadajú, o tebe rozprávajú, zajtra už na teba zabudnú, lebo do popredia sa dostal zas iný, ktorý ťa zo sedla vyhodil. Koľko mladíkov sa najde v jednej krajine, alebo aj v ústave, ktorí sú o veľa usilovnejší, nadanejší, vzdelanejší, bohatší, lepší, postavou krajší, v duševnom živote pokročilejší, ctnostnejší, ako ty! Nemysli si, že ty viacej vieš, ako iný; neoho-

váraj svojich profesorov, keď azda vidíš u niektorého nejaký nedostatok v porovnaní s iným, ale myslí na to, kedy budeš ty aspoň toľko vedieť, koľko vie ktorýkoľvek z tvojich profesorov?! Keď aj pozoruješ, že máš v sebe zvláštne schopnosti, uznaj, máš aj nedostatky. Pomysli si na to, akým veľkým by si sa mohol stať, keby si využil každú príležitosť, danú ti milosťou a svojou nadanosťou...!! Buď si vedomý toho, že od Boha máš všetko a práve preto kedykoľvek môže od teba všetky tieto dobrodenia odňať, jemu si povinný so všetkým zúčtovať. Koľké milosti si už obsiahol a jednako koľko zlých vlastností skrývaš v sebe. Môže ňa stihnúť zármutok, trest a z bohatého ľahko sa môžeš stať chudobným. Pozri na mnohé prípady v živote a vtedy nebudeš sa príliš spoliehať na svoje sily. Ako by ti to padlo, keby tvoji spolubratia tebou opovrhovali a tak sa chovali k tebe, ako ty k nim? Keď si bol dobrým a nábožným, to nie je výlučne tvojou zásluhou, ale k tomu ti prispela aj milosť Božia. Jedine hriechy sú úplne tvoje.

Často majú na mysli, že Boh nemiluje pyšných, nechá ich hlboko padnúť, najmä čo sa týka sv. čistoty. Práve preto skúmaj často svoje svedomie v týchto veciach, a keď

dobre poznáš sám seba, vtedy stále budeš napredovať aj na ceste poníženosti. Daj pozor, lebo nikdy nemôžeš byť dosť istý, dosť opatrný, samoláska ťa omámi a zaslepí.

Pozri len na pokorného Krista a uč sa od neho. Sám seba povyšuješ, považuješ sa za pána, za všemožúceho, za vševediaceho a hľa, ten skutočný Pán, Všemožúci, Vševediaci sa slutuje nad tebou a stane sa tým, čím si ty: človekom. Tam máš Matku Božiu, aj ona bola mladá a je vzorom mládeže. Bez poníženosti nemožno si predstaviť opravdivý duševný život; časom sa ti všetko srúti, čo si vystavil, lebo bez poníženosti niet nijakej ctnosti, nijakého dobrého skutku. „Veru povedám vám: dostali svoju odmenu,“ (Mat. 6, 5.) — hovorí Pán. — Nech teda nepočítajú na odplatu tí, ktorých skutky pochádzajú z pýchy!

Poníženosť veľmi napomáha stála dôvera a úprimnosť k spovednému otcovi; vyznanie okolností, čo je často ťažšie, ako sám hriech. — Veľa prospeje poníženosti aj to, keď trpezlivo a bez pomsty znášame zlomyseľné a posmešné poznámky ľudí; a keď činíme dobro, nie pre chválu alebo úspechy, ale aj bez

nádeje na odmenu a uznanie, vtedy sme už veľmi pokročili v poníženosti.

Preto nezúfaj, keď sa k tvojim dobrým úmyslom prikradne márnomyseľnosť. Nezaoberaj sa ňou, ale rob bez nej a vtedy skutky tvoje budú dobré. V твоjich skutkoch nech Ťa vedie dobrý úmysel a vyššie pohnútky: pracovať za Boha, a vtedy udusíš v sebe pýchu, hoci náklonnosť a pokušenia kedy-tedy i povstanú v tebe.

Zapamätaj si, že Boh pýchu neobľubuje. On pyšných nemiluje a zavrhne ich. Pýcha je pre teba len nebezpečenstvom a záhubou; veď ona bráni pôsobeniu milosti Božej, alebo už dané milosti umenšuje a prekáža tvojemu polepšeniu; veď bez nej niet ctnosti, niet zásluhy, niet pokoja, niet spokojnosti a aj svet sa ti odplatí len nevďačnosťou, lebo on tiež nenávidí namyslených a pyšných ľudí. Ináč je to s poníženosťou. Tá je milá Bohu, a keď ti aj na zemi neprinesie nijakej slávy, tým väčšia odmena Ťa čaká: totižto všeobecná obľúbenosť u ľudí (Mat. 5, 7.) a večná blaženosť v nebi. (Mat. 11, 3—4.)

pri zpytovaní svedomia obráť celú
ornosť na pýchu a jej následky a
evniť v sebe poníženosť a jej pri-
vanie. Buď skromný v rečiach, v

chodení a v obliekaní sa. Vo spoločnosti neposudzuj: ale nebuď ani neobratný, bojazlivý, ale smelý, ako sa na čestného muža svedčí; so smelosťou sa veľmi dobre shoduje poníženosť. Urob to vo vlastnom záujme — a vtedy budeš každému milý! —

III. „Hľadajte najprv kráľovstvo Božie.“

(Mat. 12, 31.)

(Smerodajné heslá dnešných časov sú: bohatstvo a chudoba; peniaze.)

Ježiš hovorí: „Hľadajte najprv kráľovstvo Božie a jeho spravodlivosť, a toto všetko (t. j. zemský dobrobyt) sa vám pridá,“ (Mat. 6, 33.) a svet — najmä dnešný svet — ho nepočuje.

Je to pochopiteľné. Prvé: kráľovstvo Božie si málokto cení, a o druhé, o tuzemský blahobyť, o bohatstvo bojuje každý na život a na smrť. I to je pravda, že pokým mnohí bojovali o to druhé, naštvaní ctibažnými rečníkmi, zabudli aj na prvé. Ľahko ich bolo sviesť! Veď ich omámili rečami, že len tí hlásajú kráľovstvo Božie, ktorí už žijú v prebytku hmotných statkov a preto ho hlásajú, aby ste netúžili po nich vy, aby ste z nich ne-

mali nič, ale aby tým viac ostalo zasa len im! Je pochopiteľné, že tak rozoštváli krátkozraké duše a vlákali ich do svojho tábora.

Čochvíľa vojdete do víru dnešného sveta. Nie je vám neznámy svet, kde všetko dychtí po bohatstve, sláve, chce mať rovnosť bez spravodlivosti, bratstvo bez lásky, slobodu bez povinností. Uvážte len, akým nesmyslom je toto úsilie: žiadať nemožnosti.

Rovnosť bez spravodlivosti je neuskutočniteľná. Keby sme dnes rovnako rozdelili movitosti a nemovitosti, už zajtra by mal jeden viac, iný menej; lebo jeden usilovnou prácou by si niečo nadobudnúť, druhý hýrením, márnivosťou by i svoje premrhal. Kto by bol taký nerozumný, že výrobok usilovného pracovníka by rovnako podelil aj medzi márnotratónikov?

Bratstvo bez lásky je nemožné. Lebo jeden druhému bude závidieť šťastie, nadanie, usilovnosť a úspechy — keď nemá v duši lásky, ktorá sa teší zo šťastia bližného a poskytuje mu pomoc vediac, že opravdivá blaženosť môže byť len po smrti.

Nikdy, nikdy nebude slobody bez povinnosti. Keby sme sa nedržali záväzných pre nás predpisov, každý by konal podľa ľubovôle.

— život by bol večným zápasom, nesvárom a strachom.

Opatrne teda uvažuj nad každou zvučnou frárou a nesmieš sa nechať hneď — bez rozmyslenia — strhnúť k tomu, čo by si mohol neskôr veľmi oľutovať.

Nebud' prívržencom spoločnosť podkopávajúcich zásad, majetných nepreklínaj, že sú bohatými a neprípisuj za zásluhu chudobným, že sú chudobnými. Boháč má len vtedy hriech, keď bohatstvo svoje zneužíva k zlému; chudobný si zasa nadobúda zásluh, keď aj vo svojej chudobe činí dobré.

Je pravda, že evanjelium hovorí: „Veru povedám vám, že boháč ťažko vojde do kráľovstva nebeského“ (Mat. 19, 23.), ale len to hovorí, že *ťažko, ale nie, že vôbec' nevojde*. A preto je ťažko, lebo bohatstvo robí človeka hmotárom, boháč prestane sa premáhať, sháňa sa len po pôžitkoch, duša, myšlienka jeho sa nesie za nízkymi nešľachetnosťami. Ale keď boháč majetku svojho použije k dobrému, keď slúži veľkým cieľom, pomáha chudobným, podporuje strádajúcich, keď zakladá dobročinné spolky, napomáha vedecké a umelecké podniky, zasluhuje si úcty.

Majme teda na mysli vždy pravdu a nebažme dychťive po potleskoch davu a neroz-

necujme v ňom ľahko vzplanúcu nenávisť. Hlásajme vždy, že aj medzi boháčmi len ten je blažený, ktorý je chudobný duchom: ktorý nelipie na hmote, ale ju použije k dobrému.

Ani chudobu nepovažujme za bezpodmienečné žriedlo ctností! Ani najmenej! Tu bývajú najväčšie hriechy: nenávisť, reptanie, hnev, krádež. I medzi chudobou len ten je ctnostný, ktorý je aj duchom chudobný; čiže zemské majetky použije na udržovanie svojho života a na zadováženie si nebeských majetkov. Tieto myšlienky nech sú ti životnou zásadou. Správne súď v tejto neistote; svoju zásadu usiluj sa vždy uskutočniť aj v praksi. Nepridíňaj sa výlučne len peňazí, ochotne pomáhaj chudobnejším priateľom, podel sa o olovranť s tým, ktorý nemá chleba, keď ti vystane, obráť niečo aj na dobročinné ciele, a s láskou udeľuj almužnu chudobnému. Možné, že málo je to, čo týždenne venuješ na podobné ciele. To však na veci nemení, zásluha je veľká: lebo Boh hľadá na úmysel, ako to dokazuje dar chudobnej vdovy vo sv. Písme.-(Luk. 21.)

Ale ani nemrhaj peniazmi, ktoré iní zarobili, získali! Ešte nie sú tvoje, a keď si si ich i sám zarobil, nauč sa už teraz múdre

šetrit, aby si ich upotrebil na vyššie ciele, nie na bezvýznamné zábavy.

Pôžičiek sa chráň, či už vypožičiavaš pre seba, alebo iným požičiavaš. Vo väčšine škôl ich zakazujú i školské predpisy; keď si si vypožičal, ťažko vrátiš, keď si požičal, ťažko dostaneš nazad. Istý univerzitný profesor nad písacím stolíkom mal zarámovaný tento nápis: Roku... pre tú príčinu... som si zamienil, že si nikdy peniaze ani nevypožičiam, ani nikomu nepožičiam. — Takým predsavzatím sa najľahšie zbavíš všelijakých peňažných nehôd a nepohodlných hostov.

Vážnou, usilovnou prácou si nadobúdaj svoje a z toho ži. Čo je druhého, toho si váž, toho sa netýkaj; pomysli si: „Ako chcete, aby ľudia činili vám, i vy čiňte podobne im!“ (Luk. 6, 31.) Každý ťa bude ctiť, lebo služobník je hoden svojej mzdy. Ale nikdy nezabúdaj: Hľadajte najprv kráľovstvo Božie a jeho spravodlivosť. Ináč ti neposkytne blaženosti ani najväčší majetok, ináč sa stane neznesiteľnou aj najmenšia ztrata, chudoba.

Dúfajme v Boha, ktorý prisľúbil: to ostatné bude vám pridané!

*

*

VI. „Žiadon smilník, alebo necudník . . . nemá dedictva v kráľovstve Kristovom a Božom.“ (Ef. 5, 5.)

I. Vývin hriechu. Blúznenie. Láska. Tajné známosti. Necudné obrazy, reči, čítania. Naše smysly. Je to všetko hriechom?

II. Lieky: Útek pred nebezpečenstvom hriechu, vyhýbanie sa príležitostiam; modlitba; sebazapieranie; úprimná spoveď.

III. Čistota a jej pestovanie.

„Smilstvo a všeliká nečistota nech sa ani nespomína medzi vami!“ takto píše sv. Pavel svojim veriacim. (Ef. 5, 3.) Natoľko nenávidí tieto hriechy! Nespomínal by som to, ani by som neširil reči o tom, keby som nevedel, aká veľká je nielen neznalosť, ale aj zavedenosť mladíkov v tejto otázke.

Keby som neobjasnili túto vec, a keby som vám nepoukázal na pravdu, na správny smer, raz, keď budete stonaf pod hroznými následkami tohoto hriechu, oprávnene by ste mi mohli vyčítovať: Prečo si ma neupozornil, prečo si mi nepovedal, čo je to za hriech — azda by som nebol tak hlbokò klesol. Zmienim sa o ňom, aby som — vidiac vás zatračených — nemusel kváľif s prorokom: „Beda mne, že som mlčal“ (Iz. 6, 5.)

Nečistota je najväčším pokušiteľom; nezachráni človeka pred ním, ani pustovnícka jaskyňa na púšti! ... My však žijeme vo svete. Dva tábory stoja tu proti sebe. Prvý je vo výhode, keďže čerpá silu zo zlých náklonností ľudstva. Tým urputnejší je však boj tábora druhého, bojujúceho proti zkaze nej prírode, proti zvrhlej spoločnosti. Prvý tábor hlása: Blahoslavení, ktorí užijú, lebo ich je zem; druhý odráža neverca skromnou odpoveďou: „Blahoslavení čistého srdca, lebo oni uvidia Boha!“ (Mat. 5, 8.) — Uvážme dobre, do ktorého šíku sa vradíme.

I.

(Vývin hriechu. Blúznenie. Láska. Tajné známosti. Necudné obrazy, reči, čítania. Naše smysly. Je to všetko hriechom?)

Nečisté pokušenia sú už v krvi človeka. Každý ich prežíva či už mladý, alebo starý, či svätý, alebo zlý. Aj sv. Beňadik len odvtedy necítil smyselné pokušenia, odkedy bičoval svoje telo prhľavou a trním. Sv. Pavel však často ich cítil, hoci bol veľkým svätcom Božím, neúnavným pracovníkom Kristovým; ba často upadol do vytrženia. — To máme kliatbu dedičného hriechu. Je to už istá ná-

kaza krvi, nevyliciteľná, ale jej zhubný vývoj jednako možno zamedziť.

Nijaký hriech *nespotvorí* v človekovi obraz Boží natoľko, ako práve nečistota. Ved táto je najskôr smrteľným hriechom, lebo v nej sa rýchle kocháme a s nečistými žiadosťami súhlasíme, keď aj hriešny skutok nevykonáme. Toto sú všetko ťažké, smrteľné hriechy; tu niet malichernosti o predmete. Len neúplnosť vedomia a privolenia môže odňať smrteľný ráz aj pri vnútorných hriechoch. Táto neúplnosť obyčajne už nechýba pri hriechoch zovnútorých; najmä vtedy nie, keď zovnútorý hriech je už následkom nejakého predchádzajúceho vnútorného hriechu a tak už vopred je každý zaň zodpovedný, keď aj len nejasne predvídal, že z toho môžu vzniknúť zovnútoré hriechy; na pr. keď chodíva na také miesta, kde páchavá zovnútoré hriechy, alebo navštevuje také miesta, kde je zbytočná jeho prítomnosť, alebo vyhľadáva spoločnosť osoby, s ktorou obyčajne hrešieva, alebo nepremáha svoju žiadostivosť. Že tu niet malichernosti v predmete, dokazujeme to okrem vnútornej oškli-
vosti toho hriechu aj tým, že každý nečistý hriech už sám od seba dráždi človeka k opakovaniu toho hriešneho skutku, a tým sa ľah-

ko stáva naruživosťou. Vnútorňý hriech je záhubou nielen duše, ale aj tela, lebo nečisté myšlienky, túžby, nie sú len hriechom duševným, ako na pr. nevera, ale vždy aj telesným. Rozkoš je vždy spojená s podráždením nervovej sústavy. Vnútorňý hriech zaviňuje chradnutie tela, zovnútorňý však sníži ho na úroveň zvierata a ubíja v ňom smysel pre všetko, čo je sväté a šlachetné.

Klesanie duše nejaví sa hneď na vonok. Dušou prejde veľké množstvo vnútorňých hriechov, kým nastane zovnútorňý hrozný čin. *Riadny jeho vývin je nasledujúci:* Neodstráni hneď hriešne myšlienky; zvedave pazerá, načúva, striehne po tom, čo vzbudilo v ňom túto myšlienku, pocit alebo podráždenosť; zaoberajúc sa týmito myšlienkami stáva sa sa povolnejším, lebo sa mu páči ten pocit, ktorý ich doprevádza, pud, ba aj sám vzbudzuje v sebe rozpomienky na hriešne udalosti, predmety, aby vyvolal v sebe želaný pud, pocit; už sa kochá, krv jeho je vzrušená a tým už pácha hriech. Dušu začínajú preplňovať hnusné a hrozné hriechy; ťažké, smrteľné hriechy ju poškvŕňujú. Vyhovára sa, že to nie je ťažký hriech, ale zatiaľ cíti, že má dušu zohyzdenú a tak by ju rád čistučkou zachoval, len keby sa pri tom mohol po-

norit v more hriešnych radostí. Takému len príležitosť treba, a už pácha zovnútorň hriech. Keď najde zkazenú osobu, sebe podobnú dušu, už hreší zovnútorne. Len počuje, vidí, číta niečo o zovnútorňom hriechu a už mu podlieha. — Keď ho niekto aj verejne nepácha, neodstraší ho obava pred Bohom, ale strach pred ľuďmi, tých sa bojí. Keby sa neobával hanby, potupy a hrozných následkov, vrátil by sa aj do bahna najpodlejších hriechov. — Veľkou chybou je, keď sa niekto nazdáva, že nezhréši, keď pre podobné príčiny nemôže v skutku hriech vykonať; on zhréšil smrteľne už vtedy, keď v srdci svojom prechovával nečisté túžby, radosti a neusiloval sa ich vykoreniť, ba čo viac, pestoval ich. Takéto duše — podľa slov Kristových — podobné sú zaličeným hrobom, ktoré sa zvonka zdajú ľuďom krásnymi, kdežto vnútri sú plné mŕtvych kostí a všelikej nezdoby. (Mat. 23, 27.)

Veľká chyba je, že ešte aj *vo svätej spovedi* zamlčujú svoj hriech, alebo duchovný otec ho musí z nich vyťahovať. Pri zpytovaní svedomia vždy skúmaj bedlive, ako si sa správal proti nečistým pokušeniam. Zpytuj, či si sa nimi zaoberal vedome, či si sa v nich kochal, či si bojoval proti nim, a či si im azda

podľahol; keby nie prekážok, či by si ich bol spáchal; či si sa chystal zhrešiť, hľadal si hádam príležitosť, alebo len nejaký vplyv ťa zachránil pred pokleskom? — Pozor! Keď takým spôsobom nečelíš zlým myšlienkam, beda duši tvojej!

Medzi vnútorné hriechy sa počíta *hriešne blúznenie*. Ono je najčastejšou príležitosťou k hriechu, je veľmi nebezpečné, treba byť ostražitým. Často si počul žartovne spomínať: „Blúznenie je záhubou života.“ Nie je to žart, je to myšlienka na uváženie. Blúznenie vzruší krv, myseľ a do takých duší vsádza diabol kúkoľ nečistých myšlienok, ktorý tam potom mohutne vyrastá a zrazu len zbadáš, že zo sveta pohádkového klesol si do bahna nemravnosti.

Tie mladé detské zaľúbenia vôbec nie sú láskou. Je to len plamienok, ktorý vyhasne, keď príde na svetlo opravdivého života. Keď aj nie sú hriechom, sú jednako príležitosťou k hriechu, sú príčinou hriešneho blúznenia, nečistých myšlienok, hanebných túžob, rečí a často sú prameňom ohavných skutkov! Milovanie toto je hriešne a bezúčelné. Márne si namýšľajú, že je to čistá, stála láska, že má vážny cieľ: založenie rodinného krbu. Daromné je všetko, keď raz. zkúsenosť po-

tvrdzuje, že podobná láska rýchle vzniká a že aj rýchle zaniká. Možné, že sa stretajú jeden rok, keďže v tom meste navštevujú školy, ale nasledujúceho školského roku študujú už inde a azda už nikdy viac sa nestretnú. Tu vzplaneš láskou zasa k inej a pomaly aj to ťa pominie. Či by nebolo osožnejšie vážne nazerať na podobné výstrednosti a nebolo by lepšie tieto zbytočné a škodiace detskosti usilovným učením a svedomitou prácou vyhubiť? Lebo pokiaľ ich prechovávaš v srdci svojom, nechutí ti ani práca, ani učenie a zlé vysvedčenie ťa strhne z vybájeného rozkošného zemského raja do skutočného života! Veď čože je to za lásku, keď živoríš pri nej? Taká láska je príčinou dnešných rodinných tragédií a nešťastných manželstiev. — Nadhodiš azda: „Páči sa mi, nemôžem za to.“ Ja ti však vravím: „Ešte veľa sa ti ich zapáči! Máš pravdu, ty za to nemôžeš, ale za následky už môžeš, keď sa stanú príčinou tvojho duševného a duchovného úpadku.“ Nie je dobrá láska, ktorá je žriedlom duševných nepokojov. Tá utajovaná túžba za tajne zbožňovanou osobou, keď aj nikto nevie o tom, je príležitosťou k hriechu! Keď sa ti páči krásné ovocie stromu, nemáš však naň práva, či ho môžeš utrhnúť?

Zapri sa teda a vykoreň takéto predčasné, bezúčelné túžby. Keď sa ti teda niektorá osoba zapáči, hádam sa ti aj ľúbi, pomysli si, tvojou byť nemôže, túžbou svojou páchaš bezprávie, lebo tvoja túžba je nespravedlivá, bezúčelná — nesmieš ju teda pestovať. Keď činíš opačne, vsádzaš do seba zárod príležitosti k hriechu. Páchaš hriechy vnútorné, tým pripravuješ žriedlo hriechov zovnútor-
ných a keď ich nevykoreníš, záhube nevyhneš.

Tajné známosti s devami poukazujú na zkazenosť duše. Isté je, že takí mladíci nikdy sa nevykrešú v mužov. Ale ani to dievča nezasluguje úcty. Veď čože je to za dievča? Kto si ho váži? Vysmejú sa mu, ohovárajú ho, čo si aj plným právom zaslúži. — O prázdnote a o ničomnosti mladíkovej duše svedčí shonba za dievčencami, vyčakávanie ich po rohoch, sledenie za nimi po uliciach, postávanie pod oblokmi. Tým si vyprázdňuje len srdce, rozptyľuje zbytočne mladiství nadšenosť, odoberá chuť od práce, zanedbáva svoje povinnosti, ničí si dobré meno, kazí si budúcnosť; stáva sa neustáleným, ľahkomyselným, vytvára si smiešny svetový náhľad. Takíto potom ledva uzavreli sňatok a už žiadajú aj o rozvod. Veru nie kaž-

dá láska je pravou láskou, i keď sa aj takou zdá. Keď sa ti vynorí v duši postava ženy, často je to púhym preludom obrazotvornosti, je len vzrušením a žiadosťou krvi. Vzájomné poznanie duší, oboplná úcta je žriedlom pravej lásky. V živote človeka je veľmi dôležité, aby sa nesklamal v láske. Veď na tej spočíva blaženosť celého života! Pravou môže byť len taká láska, ktorú spomína Roxan slovami (Edmondo Rostand: *Cyrano de Bergerac*, IV. dej, 8. výst.): „Odpusť mi ten urážlivý a hlúpy skutok, — že som miloval len krásu tvojich líc... Manželu, víťazstvo je tvoje! — Milujem iba dušu tvoju.“

Požiadavky pravej lásky sú: aby bola 1. oprávnenou, 2. cieľuprimeranou, 3. čistou. Oprávnenou je, keď takú osobu miluje, s ktorou uzavretie manželstva povoľuje i Cirkev (keď je vierovyznania kresťanského, rím. katolickeho, keď je slobodnou alebo vdovou). Cieľuprimeranou je, keď sa môže manželstvo uzavrieť. Čistou je, keď zadržia zákony čistoty, ako ctnosti: premáhajú sa aj v láske.

Tajné známosti — najmä s nižšie postavenými, poddanými, so služobnými, vždy vedú do záhuby. Sú bezúčelné a preto i zlé, lebo ťa len telesnosť vedie, hoci to i tajíš, a vý-

sledkom ich bude vždy len hriech, márne teda dokazuješ, že máš čestné zámery. Nepomernosť veku, majetku, rozdiel vzdelania a postavenia len dráždi, podnecuje blúžnenie, privádza k hriechu, nikdy však nevedie k dobrému. Keď takú lásku nechrania ani pravidlá slušnosti a verejnosť ju odsudzuje, je ešte hriechnejšou, lebo nebezpečenstvo hriechu je väčšie. Navzájom sa ničia duševne, telesne, často i hmotne a spoločensky. Taki mladíci nikdy nevyspejú v pevných charakterných mužov, vo verných manželov a otcov. Špinou bola ich mladosť, bez radosti ich minulosť a beznádejnosť bude aj ich budúcnosť. Chudobné dievča zaslepené je bohatstvom a vznešenosťou svodcu a nie menej svojou mámomyselnosťou. Beda mladíkovi, ktorý zneužíva svoje hmotné postavenie k zničeniu a k znemravneniu iných. — Prznenie krvi je hrozným hriechom! V *pelešiach hriechu*, vo verejných domoch prelieva a kazí sa krv! Tu je kolíska nervózneho, šíaleného, nešťastrného, nákazou krvi, zúfalosťou, suchotinami stíhaného pokolenia a otravujú sa tu i ti, ktorí nie sú ešte ani na svete! Tu sú počiatky živoriacich a rozkladom páchnucích rodinných krbov. — Záhubou veľkých, najmä však hlavných miest je

nákaza krvi. Univerzitný profesor Dr. Nekám tvrdí, že v Pešti 80% obyvateľstva je pohlavne nakazené. Nákaza táto sa nadobúda hriechom alebo infekciou, alebo je zdedená. Je veľmi chytlavou chorobou. Jej bacily sa šíria aj cestou najmenej rany. Nepatrné poranenie ruky, dotknutie sa infikovanej kľučky dvier — a už je nákaza krvi hotová. Preto nikdy nechod s otvorenou ranou, daj si na ňu náplast, denne častejšie si umývaj ruky, najmä pred jedením a pred pitím — a pros svojho Anjela Strážcu, aby Ťa ochránil pred touto hroznou nákazou. — Istá bohatá matka-vdova mala rozmazaného jedináčka. Ako mladík dostal sa do spoločnosti zlých priateľov, upadol do nečistoty, do smilstva natoľko, že sa zošklivil sám sebe a vo svojej zúfalosti spáchal samovraždu. Matke svojej odpísal: „V živote už nemám čo hľadať. Telo som si zničil, viery nemám, blaženosti očakávať nemôžem.“ — Nemocnice a blázince by nám mohli najlepšie dosvedčiť, že koľkí sa tam dostali pre chlipnosť, pre smilstvo. — Koľkoráz sa posielate žartovne navzájom do blázincea, — pamätajte, že len nestriedny a výstredný život dodáva sem svoje obeť. Istý lekár píše, že z tisíc ním liečených šialencov ani jeden nezošalel

zo sebazaprenia, ale najmenej piati stí zošaleli zo smilstva. Buďte teda na stráži. Nazdávate sa, že každej dáme musíte hneď *dvoriť*? ... nie; len zdvorilí musíte byť. Len zdvorilosť vás učí milými, nikdy však dvorenie. Závody o krásu, prechádzky pod oblokmi, poškuľovanie po tajných oblôčkoch je síce zábavou, ale pozor, lebo bude z nej hriech. Nespúšťaj sa na podobné chodníčky, lebo ti len čas kradnú a dušu ti unášajú na popravište. Zlým priateľom nepodliehaj; buď ostražitý najmä *pri vychádzkach, pri telocvičných závodoch*, kedy ubytovanie azda usnadňuje hriech, všetko ťa svádza k hriechu: otvorený oblok, dvere, slabý dozor; temer navzájom sa posmeľujú a páchajú hriechy bez všetkého ostychu pred inými. Chráň sa! Žart sa ľahko končí hriechom a bude ti hnusom, chorobou duše i tela. — Nenazdávaj sa, že len vtedy zhrešíš, keď si spáchal hriech s osobou ženskou alebo mužskou, — môžeš byť i *sám* a predsa bude ten skutok твоjím zatratením, lebo poškvŕňuješ sám seba! Čo bude z toho zničeného, živoriaceho tela? Po vzkriesení bude zasa len také, keďže v takom vstaneme z mrtvých, v akom sme žili. Potom už každý spozná naše hriechy, i ten, pred ktorým sme ich zatajovali.

nechcejúc ho zarmútiť, lebo sme ho milovali. — Napokon nás poslúchať nemusíte: Sostúpte len s cesty pravdy, vhrúžte sa do ľahťikárskych radovánok... Ale v posledný deň potom uslyšíte slová: Vzdialte sa odo mňa, zlorečení...

O zkazenej, zatvrdilej duši svedčí nosenie, uschovávanie, pozeranie, ukazovanie alebo kreslenie *necudných obrazov*. Nespomíname obrazy, pred ktorými sa daromne uzaviera-me, lebo sú výtvorom umenia a stretáme sa s nimi pri práci, pri učení. Diela tieto, keď aj zpočiatku vzbudzujú v nás neslušné myšlienky, neskôr, keď — nie ostýchave a bojazlive, ale dúfajúc v pomoci Božej, — ich prezeráme, náš umelecký krasocit len uspokojujú, ale nevzbudzujú smyselnú rozkoš. Neľakať sa ich, navyknúť treba na ne. Tieto ani nespomíname. Máme však obrazy, ktoré sa vyrábajú priamo zlým úmyslom, ktoré zakazuje a habe i štátny zákon! Koľké množstvo podobných obrazov sa potajmo vyrába a koluje v rukách mládeže. A kto ešte aj kreslí podobné obrazy, aby tým roznecoval svoju obrazotvornosť, dopláca na to draho, lebo trätí tým nevinnosť svojej duše. Kochanie sa v obrázkoch toho druhu je znakom zverskosti. Opáli zdravú červeň tvári,

krásu duše, ochoria duša, telo a čuvy človeka. S mladej tvári odrážajú sa potom ohlupujúce rysy nečistoty tak, ako sa prejavuje na tvári neha čistej nevinnosti. Ľudia často nosia na svojom tele pečať nečistoty.

Necudné reči. „Z hojnosti srdca mlúvia ústa“ (Mat. 12, 34.) povedal Ježiš, panenský syn prečistej Panny. — Keď otvorená krabica odporne zapácha, vieš, že je v nej hniloba. Keď reč mladíkova je dvojsmyselná, necudná, každý zistí, že duša jeho je hnilá a nemá v sebe toľko studu, aby sa usiloval ukryť aspoň pred inými ohyzdnosť duše svojej. Áno, pred lekárom ju tají a nesverí sa s ňou ani vo sv. spovedi. Ako starostlive by ukrýval ošklivú ranu tvári svojej, ako pečlivo by ju liečil, ale toľkej sily už nemá, aby liečil hnis duše svojej. Hrubá, nestydatá reč už nie je vtipkovaním, je iba znakom nevzdelanosti, nepatrí do úst vzdelanca; veď si môžu nájsť aj iný predmet k duchaplným rozhovorom! Charakterizuje to bezcitných hrubiánov a môže nosiť aj najelegantnejší oblek, nikdy to nepoukazuje na vzdelanosť ducha. — Aké reči mávaš ty? Nezabávaš priateľov ohavnosťami? Zapamätaj si, že také duše sú rozsievачmi semiačka diabolského, ktoré vzíde v smyselnej, zápalistej duši

mladíkovej a ty budeš zodpovedný kedysi pred Bohom i za túto dušu. Ako to napraviš? Ako opomôžeš zkaze tebou otrávených duší? — Buď pozorný, rečiam takým nenaslúchaj, do nich sa nemiešaj a sám rozprávaj vždy jemne, vznešene a slušne. Smutné je, keď mladíci nemajú iných žartov, nenachádzajú pobavenia v inom, ako v oplzlostiach. Keď sa vyskytne podobný rozhovor v tvojej prítomnosti, nesúď hneď, ale ani neprisviedčaj; vzdial sa, tým ich dostatočne zahanbíš. Prosté vzdialenie sa viac pôsobí, ako najostrejšie ohradzovanie sa. Medzi vrstovníkmi a seberovnými môžeš smele hájiť svoje stanovisko.

Väčšina slovenských *ľudových piesní* je krásneho, ušľachtilého obsahu, smele si ich môžeš zaspievať. Čo je to však za umelecký pôžitok, keď si mladík pospevuje hnusné odpadky, dvojsmyselné, oplzlé operetné kupy. V divadle nevyhovuje ich vkusu poriadne, mravné dielo, páčia sa im len samé necudnosti. „Po ovocí poznáte ich!“ (Mat. 7, 20.) Náprava spoločnosti vyžaduje jemné duše.

Pri tom máme ešte *zlé knihy, časopisy, všelijaké plátky, oznamy*, nákazlivé to bacily k otravovaniu duší. To sú všetko jedo-

vaté kvapky diabla. Ich účinok je hnus. — Uveríš, že do bahna upadnuvší vylieza z neho čistý? Nezavádzaj sa, že necudnosti nemravnnej knihy ti neuškodia. Človeka po zamestnaní poznáš: mlynár je zabielený, komiňár začiernený. Keď ťa teší myšlienka náboženská, vedecká alebo hospodárska, duša ti bude čistá, — keď však čítaš nemravné veci, i duša sa ti poškvrní. — *Zlato v barine nehľadaj*. Máme veľké množstvo dobrých kníh, krásnych románov a básní! Umelecké krásy ťa povznesú, oduševnia, poučia. Nemusíš poznať všetky moderné smeti. Sú mnohé moderné diela a sú pri tom dobré. Kto sa učil dejinám a číta noviny, ľahko sa môže presvedčiť, aký vliv má na človeka čítanie. Hľa, krátky prípad: „M. K., osemnásťročná dcéra bohatého statkára zastrelila sa v pokútnom hoteli... V ten istý deň dôverný obežník polície oznamoval, že M. K. zmizla, rodičia ju hľadajú, detektívi môžu čakať na odmenu. Rodičia zpočiatku neznali príčiny samovraždy. Neskôr však objasnila ju skvostne viazaná knižka, ktorú našli medzi vecami ztratenej devy. Bola to *jedna z takých kníh*. Prostučká duša ju prečítala a zatúžila po čarovnom kúzle hriechu, ušla do mesta N. Pohrúžila sa do bahna nemrav-

nosti, ktoré sa jej za dva dni natoľko zhnusilo, že nenachádzala východisko iba do smrti. Mala osemnásť rokov, bola postavy štíhlej, modrých očí. Zvláštne znaky: blizna na ľavom líci a nápadne dlhé, plavé vlasy. Podrobnosti krátkeho, ale tým hroznejšieho dobrodružstva uverejniť nemôžeme.“ Takto píše istý nekatolícky denník. A ty nevyhľadávaš zlé, smyselné romány, zakázané knihy, obrázkové časopisy? Nevyhováraš sa, že ako vzdelaný človek musíš poznať aj literatúru toho druhu? — Uver, čo ťa kazí, to ťa nevzdelá.

Z vonkajších smyslov stráž si najmä *oči*. Nedostatočný dozor nad očami je príčinou väčšiny pokušenia. Zakázané je pozeranie osôb, predmetov, ktoré vzbudzujú v duši i v tele smyselné pudy. Pozornosť duše i tela treba odvrátiť na iné. Ty vieš najlepšie, čo zavinilo tvoje doterajšie pokušenia. Teda im vyhýbaj. Neupieraj zrak s hriešnou túžbou na tvár a postavu iných, lebo vzrušuješ tým i seba i druhého. *Návšteva oplzlých divadelných predstavení*, pozorovanie plytkých duší, herečiek, ktoré nahotou si chcú získať priazeň obecenstva, sú všetko zjavy vzrušujúce, pobádajúce k zlým myšlienkam, túžbam a často končia špinavým hriechom.

Na prednáškach, na tanečných zábavách, na koncertoch alebo na zkuškach, vždy zachovaj hranice slušnosti. — Koľké mladé duše sa nechrania a pri tom sa divia, že sú stále prenasledované pokušeniami! — Nevedia, že sa môžu aj opanovať a že je možné zachovať si čistotu, panenskosť duše i tela, keď budú vyhýbať hriechným príležitosťam.

Buď za každej príležitosti veľmi *opatrným* v *hmate*. Keď nebudeš bedlivým, oslabne v tebe hriechu vzdorujúca sila, krv sa v tebe rozprúdi, zakalí sa ti rozum a upadneš do hriechu. Koľkí by boli vyhli schradnutiu, zmalátnenosti a ohlúpeniu, keby si neboli zahrávali so sebou, keby neboli vzbudzovali v sebe smyselnosť, keby sa neboli nakazili. Koľkí klesli až pod úroveň zvierat páchaním hriechov proti prírode, čo ani zviera neučiní! — K podriadeným a služobným buď zdržanlivý; keď sú poriadni, odsúdia Ťa, alebo sú zkažení a zničia Ťa. Váž si ich, veď sú tak dieťkami Božími a majú práve takú nesmrteľnú dušu, ako ty! — Duša sa ti preplní hrozným množstvom samých smrteľných hriechov, pretože vedome vyhľadávaš zlo. Keďže už ani slušnosť, ani obava nie sú ti dostatočnou hrádzou, vrútiš sa do bahna zovnútorých hriechov — a keď vytrezvieš,

už bude neskoro. Opúšťa ťa nádej, že vstúpiš do seba, že sa obrátiš, zošklivíš sa sám sebe a zostaneš i naďalej otrokom náruživosti. — Buď ostražitý aj *pri lúbaní* (bozkávaní). Kto by tvrdil, že bozk je hriechom? Veď lúbaš svojich dobrých rodičov, bratov, sestry, príbuzných! Nie v samom lúbaní je hriech, ale v tom, s akým pocitom to konáme. S cudzími, na pr. v spoločenských hrách môže byť príležitosťou, ba často aj prostriedkom k hriechu.

Keď je blúznenie, videnie, dráždenie, pocit len *vo spánku* alebo *polospánku*, nie je hriechom, lebo hriech možno spáchať len s vedomým súhlasom. Túžba po zakázanom alebo milé rozpomienky na spáchané už hriechy sú zakázané, lebo čo je raz vedomé, ľahko sa môže skončiť hriechom. Najlepšie je: modlitbou sa zbaviť takýchto myšlienok.

Pamätaj si: *hocaké skutky, týkajúce sa pohlavného života*, či ich páchaš s inými alebo so sebou — *okrem manželského života sú hriechy, smrteľné hriechy*. Pán Boh to vyhlásil za hriech, keď prikázal „Nezosmilniš.“ (2. Mojž. 20, 14.) Darmo hlásajú v mene prírody a v mene vedy, že to nie je hriechom. Márne dokazujú potrebnosť niektorých vecí. Všetko to je lož, keď Boh káže: nezosmilniš.

Niet choroby, ktorá by sa dala liečiť nečistotou. Marné je tvrdenie lekárov a rozhlas spisovateľov po knihách; luhajú, lebo takto nie sú zastancami vedy, hája len neveru, nemravnosť a smilstvo. Niet veku, ani stavu, ktorý by to potreboval, keďže sama príroda, život ľudstva a tvorstva dokazuje pravý opak toho, čo radia falošní proroci. Ktorí neslúžia, neotročia tejto neresti, doznajú, že to, čo nevereckí lekári a ľudia spustlých mravov hlásajú na ochranu zdravia, je všetko lož, pôsobí práve opačne, podkopáva zdravie. Nedajte sa sviest nemravnými spismi a necudníkmi. Neklamte sa nesmyslami. Niet mladíka, ani muža, ani ženy, ktorí by nespáchali hriech, prekročiac príkaz Fánov. Hriech nikdy nemôže byť dobrý, prípustný.

Hádam sa divíte môjmu dokazovaniu, že aj necudnosť v myšlienkach je hriechom. Hádam ma hneď opravíte, že veď to každý vie! Žiaľbohu nie je tomu tak. Pokušiteľ je lstivý, aj smrteľný hriech ti predkladá, vysvetľuje ako chvályhodný, šľachetný čin, len aby nejako získal tvoju dušu. Uznám, že kedysi ste to všetci vedeli, ale od tých čias čo všetko sa podialo, hádam aj tá najkrajšia, najčistejšia duša klesla! Začas azda žiarily ako hviezdy na nebi, ale „hviezdy popadaly

s neba a ja prach čože mám očakávať?“ Takí, ktorých skutky zdaly sa byť chvalitebnými, padli do priepasti; a ktorí jedávali chlieb anjelský, tých videl som kochať sa v otrubách ošipaných.“ (Nasl. Kr. III. 14, 1.) Kedysi hádam boli si vedomí hriechu, teraz však už nie, alebo nechcú vedieť, čo je hriech. Boli, ktorí sa chránili len krátky čas, iní sa bránili dlho, báli sa hriechu, keď ho však raz okúsili, začali klesať niže a niže natoľko, že sa stali zatvrdlými v srdci, že sa im zatemnil rozum a pred čím sa kedysi chveli, čoho sa obávali, o tom teraz tvrdia, že nie je to hriechom, že to vyžaduje príroda. — Aký to úpadok!, Pravdu píše sv. Písmo: smyselný človek nechápe toho, čo je Ducha Božieho. (1. Kor. 2, 14.) — Len pováž, *ako by to nebol veľký hriech*, ktorý sníži človeka k zvieratú; veď Boh nás stvoril ako korunu stvorenia a tým chcel, aby sme panovali nad tvorstvom. *Ako by to nebol hriech*, čo Boh prísne zakazuje: Vedzte to a rozumejte, že ani jeden smilník, alebo necudník... nemá dedictva v kráľovstve Kristovom a Božom. (Efez. 5, 5.) *Ako by to nebol hriech*, keď ho Boh tak prísne tresce! Už tu na zemi tresce telo, dušu, rozum, trestá po-

topou, ohnivým dážďom (Sodoma a Gó-morrha) a na druhom svete večným ohňom, peklom:

Istý múdry otec mal syna, ktorý sa spustil, hýril, smilnil. Zaumienil-si, že ukáže synovi obraz zó života, aby videl hrozné následky smilstva už tu na zemi. Zašiel so synom do nemocnice, kde boli všetko takí chorí, ktorí hroznú svoju chorobu si zavinili smilným, výstredným životom. Pohľad na zničených, hnusnými ranami pokrytých nešťastníkov, počúvanie ich zúfaleho bedákania zdesilo a temer smyslov pozbavilo mladíka. „Keď pokladáš za šťastie, že kedysi ti tu dajú útulok, že budeš opustený, ako obeť hnusných svojich chůtok a v opovrhnutí skončíš púť svojho biedneho života, len kráčaj ďalej, rúť sa cestou potupy,“ povedal múdry otec. — Ktosi tiež povedal, keď videl následky nečistoty na jednotlivcoch a na rodinách: Keby nebolo duše, keby nebolo druhého sveta, aj vtedy každý mladík by mal vyhýbať nečistým hriechom, mravne a pohlavne zkazeným ženám.

To hovoríme i my. Keď sa nechcete polepšiť, kráčajte len ďalej po vyšľapanej ceste; vaše obrátenie by nebolo osožilo nám, ale vám samým; keď nechcete počúvať na naše

nežistné, dobroprajné napomínania, len kráčajte cestou voľnosti — keď však upadnete do záhuby, nevyčítajte nám, že sme vás do-
bromyselne nevystrihali pred hrtanom pekla.
— Vy však, ktorí prijímate slová Baránka a oprali ste si rúcha a zbielili ich v krvi jeho a nasledujete ho (Zjav. 7, 14.), kráčajte v jeho šľapajach, podľa jeho príkladu porážajte hrozné toto pokušenie a povznášajúc svoje srdciá milujte to, čo je Božie...!

II.

*(Lieky: Útek pred nebezpečenstvom hriechu; vyhýbanie príležitostiam; modlitba; sebaza-
prenie; úprimná spoveď.)*

Je večnou pravdou, že niet väčšieho nebezpečenstva, ako príležitosť k hriechu. Aká je príťažlivosť magnétu na železo, tak vplýva príležitosť na dušu, hotovú spáchať hriech. Nikdy nie je isté, v ktorej chvíli umrie duša hriešnikova, kedy nastupuje cestu zatra-tenia... a kto zastaví valiaci sa kameň? *Vyhýbať príležitosti, utekať pred nebezpečenstvom* spáchania hriechu je najsprávnejšia a najosožnejšia zásada. Ale ako mu vyhnúť? Vonkajším príležitostiam, spoločnosťam, priateľom, necudným rečiam, pokuši-

teľom sa dá čeliť. Ako však čeliť osobe, ku ktorej ťa viaže nesriadená láska? Ako bojovať proti sebe? V sebe nosíš najnebezpečnejšiu príležitosť k hriechu; je to smyselnosť. Nesriadený tento cit je trestom dedičného hriechu a náchylnosť k znovuzhrešaniu vyplýva z hriešnych našich skutkov. Keďže veľká väčšina nebezpečenstiev k hriechu je už v tebe, keď chceš ostať čistým, alebo keď si klesol a chceš sa vzpriamiť a keď už viac nechceš upadnúť, — musíš sa naučiť, ako sa zbaviť pokušenia a príležitosti k hriechu. Keď sa vieš opanovať, ľahko sa zbavíš predmetov a osôb nesriadenej svojej lásky. V tom prípade najlepšie je ihneď pretrhnúť všetky styky a nezotrvávať v hriešnom stave, zotrvávanie nielen že zakrýva, ale aj podporuje hriech.

Nech ti je nezmeniteľnou zásadou: *hriešnej myšlienke, nečistému citu treba ihneď odporovať*. Hriech treba udusiť už v zárodku, lebo keď vyrastie a zapustí svoje korene, už je zle, ťažko sa dá vyňať. Necudná myšlienka je ako zmija, vychováš ju, zahrievaš ju, uštipne ťa, otrávi ťa. V takej chvíli zaoberaj sa svojimi školskými, domácimi alebo úradnými povinnosťami, alebo hocijakými ľahostajnými vecmi, ktoré nie sú vo spojení s po-

kušením. Predstav si azda obraz naplňujúci tá bázňou (na pr. peklo, posledný súd, smrť, očistec, hnev Boží, verejnosť, rodičov, priateľov), alebo obraz vzbudzujúci horlivosť, sústrasť (trpiaceho Ježiša, bičovaného, trním korunovaného Ježiša, bolestnú Matku; si synom Božím, dieťaťom Marie, či ich môžeš zamucovať?) Keď sa pokušenie nedá ľahko odstrániť, prísne sa karhaj: „Ako si len môžem pomyslieť na takú nemožnosť, aký som len nerozumný, podlý; vskutku sa musím i sám pred sebou hanbiť.“ Obráť oči na iný predmet, zmeň si miesto, vstaň, prejdi sa, zaspievaj si, zajdi do spoločnosti atď., slovom len iné okružie, iné myšlienky sú potrebné, ktoré však vždy majú byť spojené s vrúcnou prosbou o milosť Božiu. — Budeš mávať aj nerozumné, hnusné a temer nemožné pokušenia, že si ich ani predstaviť nevieš — ale nezúfaj...; keď odporuješ, nekocháš sa, ani sa nepodvoľíš, neuškodí ti. Postačí ti milosť Pána Ježiša Krista, ako postačila sv. Pavlovi (2. Kôr. 12, 9.) — len ju musíš využiť!

Pán Ježiš dovolí, aby *aj bohobožné duše mali časté pokušenia*, aby sa staly poníženými a aby spoznaly, na čo by vyšly bez milosti Božej, keby ich ona nezachránila pred príležitosťami. Pred diablom nič nie je také

sväté, aby to nevtiahol do nečistého pokušenia. Ty však nezúfaj, nech podnecuje v tebe aj tie najnečistejšie city, myšlienky a obrazy. Len do reči sa nepúšťaj s ním, lebo ak ho ihneď neodôženieš — dostane ťa do svojej siete, ako nejaký dotieravý kupec. Premoženie týchto pokušení získa si duša najviac zásluh a práve za tento boj sa ti Pán odmení najlepšie.

Kristus Pán povedal, že tento hriech sa nedá vyhnúť ničím iným, ako modlitbou a pôstom (Mar. 9, 28.) a tým ihneď poukázal aj na prostriedky boja. Teda *preto sa musíš veľa modliť* a svoju dušu povznášať k svätým veciam, aby si sa vedel zachrániť od nečistého pokušenia; *preto sa máš aj postiť*, čo však neznačí len potrebu zachovávať pôst podľa cirkevného príkazu, ale, že sa máš zapierať a nepodliehať každej túžbe ani vtedy, keď nemáš pokušenia, aby si sa na ten čas prichystal.

Účinným prostriedkom v tomto boji je *sv. spoveď a sv. prijímanie*. Nestačí sa z hriechu len vyspovedať, ale treba upovedomiť duchovného otca aj o pokušeniach. Nech je aj najhanebnejšie to pokušenie, vždy sa sver s ním svojmu spovednému otcovi. Najistejším ničiteľom týchto bacilov nečistoty je, keď sa

s nimi sveríme, vyjdeme s nimi na verejnú, na svetlo. A toľké uponíženie Pán odmeňuje hojnými milosťami.

Poviem vám niekoľko pravdivých udalostí.

Profesori i celá trieda sa divili, že ten dobrý žiak toho roku tak zjavne sa zanedbáva, a farba jeho líc je na poľutovanie. Každý sa domnieval, že sa neučí. On ale tvrdí, — čo bola i pravda, — že sa až veľa učí. — Napokon jeden z profesorov si ho zavolať a dôverne sa s ním porozprával. Úbohý chlapec plačom si sťažoval, že koľko pracuje a jednako nič nevie, na všetko zabúda, nerozumie úlohám, hoci kedysi mu všetko tak ľahko šlo. Na ďalšie dopytovanie profesoro vo vysvitlo, že úbohý mladík je už dlhší čas otrokom nečistých hriechov, ale teraz sa javí ich účinok. Profesor ho potešoval a vysvetlil mu, že nečistý hriech zničí nervovú sústavu a nástroj duše, mozog. Na potrhávaných strunách nezahrá nijaký umelec, tak ani hocijako nadaná duša nevie pracovať so zkaženou nervovou sústavou. Odporúčal mu liek. Aby sa vyspovedal. Aby otvoril úprimne dušu, aby udal počet hriechov, starý svoj zlozvyk, príležitosť k hriechu. Potom, aby verne zachovával to, čo mu kňaz rozkáže. Bude to síce

ťažké; ťažko je oslobodiť sa od zlozvykov, ale keď nechce úplne spustiť, len toto je jedinou cestou k záchrane. — Mladík po niekoľkých mesiacoch pokročil v učení, nädobúdal zdravia a v nasledujúcom školskom roku bol zasa tým dobrým žiakom, ako predtým. Zosilnel. „Tak sa zdá, že jednako len bol chorý“ — pövrávali si profesori. Len ten jediný vedel, čo ho ničilo a vedel aj to, že ten veľký žiak často pristupuje k stolu Pána. A mladík vždy s vďačnou tvárou pozdravoval profesora, svojho ochrancu. — Koľko mladých duší zhynie takto a koľko nadanosti vychádza na zmar pre tento hriech! Svíjajú sa, ale nemajú nikoho, ako ten úbohý ehromý na brehu jazera Betsaida! (Ján 5.) Šťastlivý je ten, ktorému Pán Ježiš pošle takého pomocníka, alebo sám príde k nemu! Či nehovorí v týchto riadkoch Pán Ježiš aj k tebe? Či poznávaš „svojho človeka“ vo spovedelníkovi? Keď áno, uzdravieš, keď nie, chorľavieš na brehu milostného žriedla.

Množstvo takýchto prípadov je veľké. I taký sa našiel, ktorý si zúfale sťažoval, že daromná je všetka jeho námaha, klesá v učení, ťažko rozumie prednáškam, pri písaní úloh je nervózny a nedaria sa mu; najmä keď spácha nečistý hriech, tým viac cíti, badá tieto ťaž-

kosti. „Čo bude so mnou?“ a z očí mu vyhrkly slzy, lebo hroznou sa mu zjavila jeho ničomnosť, jeho stroskótanie, úbohí rodičia a zničená budúcnosť! — „Choďte k Pánu Ježišovi, ktorý uzdravil aj malomocného, On uzdraví aj vás. Pristupujte často k stolu Pána a dokiaľ ste slabí, ak možno každodenne!“ — A ozdravel, po dlhom boji sa zotavil.

Bol i taký, ktorý si zúfal: „Viem, že budem zatratený, lebo som upadol do starej svojej nečistoty a neviem sa vymaniť z jej pút, som skutočne bedárom.“ Duchovný otec mu odporúčal pomocné prostriedky, najmä však každodenné sv. prijímanie. — Či netrpí touto chorobou i tvoja duša? Či si hádam aj ty nepovedal častejšie: Ja sa už aj tak nenapravím!? — Ty sa nenapravíš, ale Boh Ťa napraví!

Keď si už bol taký nešťastlivý, že si utratil čistotu svojej duše, aj skutkom si sa prehrešil proti šiestemu prikázaniu, *neopúšťaj starého svojho spovedného otca* pre hanbu. Život dosvedčuje, že padlé duše, najmä mladé, ťažko sa vracajú k svojmu spovednému otcovi. Diabol a hanba im stále pošeptávajú: „Nevracaj sa! Čo ti povie!“ A vieš, čo ti povie? Tešiť sa bude, ako sa tešia obrátenému hriešnikovi anjeli v nebi, že pristupuješ s takou

dôverou a kajúcny m srdcom k námestníkovi Božiemu. — Ktorí vyhýbajú svojmu bývalému duchovnému otcovi, sa kazia; hriech kričí aj s ich tvári a oni sa nazdávajú, že ho dobre ukryli. Ako často sa zarmucuje srdce spovedníkovo, keď vidí, že jeho predošlé, horlivé, dobré ovečky sa už viac nevracajú k nemu, plače, keď vidí ich premenu, ich menšiu usilovnosť, tajné ich hriechy prezrádzajúcu tvár, ich tekavý, nejasný pohľad. Pochopí aj bez spovedi, prečo ho opustily; lebo sa hanbily ukázať mu svoju chorú dušu. Lutuje ich a modlí sa za ne. — Nie si ty tiež taký? Azda už aj za teba sa modlí tvoj bývalý duchovný otec, aby si opustil cestu hriechu?

Prečo si bol taký slabý, že si opustil doterajšieho svojho priateľa?! — Ešte dobre, keď vytrváš pri novom, keď si si ho azda preto volil, lebo mu viac dôveruješ. Ale beda, keď vždy len k inému nosíš svoje hriechy, lebo vtedy hrešíš bez stúdu a svoju spoveď už len preto konáš, aby si i naďalej ľahšie mohol hrešiť, dúfajúc, že však aj tak sa vyspovedáš u nejakého neznámeho kňaza! Už sa Boha nebojíš — len ľudí! Beda takému mladíkovi, duša jeho stane sa peľou ošklivých pokušení a hriechov! — Nevyhovárať sa, že mnohé spovede obťažujú

tvojho duchovného otca! To nie je pravda, lebo je to kňazovou povinnosťou a pre dobrého kňaza je to najväčšou radosťou! Nehanbi sa navštíviť svojho duchovného otca v hocakom čase, lebo len vtedy vznikne medzi vami pravá dôvera a takto i ty môžeš napredovať po ceste ctnosti.

III.

(Čistota ako ctnosť a jej pestovanie.)

Zabudnime na chvíľočku na tieto strašné veci, ktorými je preplnený dnešný svet. Sursum corda! Hore srdcia! Hore sa do výšin, hore sa do vysokého neba! Blahošlavení čistého srdca, lebo oni uvidia Boha!

Čistota je najkrajšou ctnosťou. Je ctnosťou duše, prírody a srdca. Je čarom, dobrotou duše. Človek celý je povznesený svätou čistotou. Ako poníži človeka nečistota, tak ho povznesie čistota. Lebo čistota je anjelská ctnosť. Skveje sa pred Bohom a je mu najcennejším pokladom, veď z jeho rúk všetko vychádza čisté a panenské. — Matka Pána Ježiša je svätá Panna, je pannou na veky, ostala pannou, prečistou Matkou i po pôrode. Apoštolovia neboli bez slabostí, Pán Ježiš trpel pri sebe aj zradné, pyšné, vyso-

komyselnej duše, ale nečistý, smilník tam miesta nemal, svätosť jeho duše nepripustila k sebe takého. Od kňazov Cirkvi sv. žiada čistotu. Rehoľníci prisahou sa zaväzujú na zachovanie tejto svätej ctnosti. Aj príroda je len vtedy najkrajšou, keď je nepoškvrnená, — a to platí aj o tele a o duši! Panenská čistota obdarí čarom a pôvabom aj telo!

Ctnosť táto je tak útla, skvejúca sa a jemná, ako pel ľalije. Jediné dotknutie sa jej kvietka postačí, aby vznikla na ňom škvrna, čím ľalija utratí lesk, ožltne a zvädne. Tak je to aj s ctnosťou čistoty. A ako je lžou, žeby sa ľalija nedala neporušenou zachovať, tak je lžou i to, že človek vo svete nemôže žiť v čistote. Skutočnosť to podvracia; panenstvo nemusíme hľadať len u svätých, najdeme ešte aj dnes krásne, dobré, ušľachtilé — a čisté duše! Je pravda, že človek ťažko môže žiť v čistote zo svojich síl, potrebuje k tomu milosť Božiu, ktorú nám však Boh udelí na vrúcne naše prosby; On riekol: „Dost ti je moja milosť!“ (2. Kor. 12, 9) Že v čistote žiť je nemožné, hlásajú tí, ktorí už ztratili čistotu, ktorí sa nikdy nechceli zapierať, ale vždy vyhovelí svojim túžbam. Len otroci hriechu hlásajú, že niet ctnosti. Never knihám, ani novinám, ani pod rúškom

vedy hlásaným bohaprázdnostiam a necudným radám. Starostlive chráň svoju vnútornú a vonkajšiu čistotu. Keď by si ju už bol, nešťastníku, poškvyrnil, ponáhľaj sa ju obnoviť vo sv. spovedi a dávaj dobrý pozor, aby si ju úplne neztratil. Keď začínaš hriešne žiť, nepovedz, že už je aj tak všetko jedno a keď som už raz zhrešil, tak teraz to aspoň vyžítokujem a pokochám sa; — synu, to je opovážlivá namyslenosť, je hriechom proti Duchu Svätému a čo by bolo s tebou, keby ťa tak Pán ihneď povolal pred súdnu stolicu?

Najlepším strážcom čistoty je bohobojnosť: žiť v povedomí, že Boh je všade prítomný, všetko vie a všetko vidí. Ďalej časté uvažovanie o posledných veciach, detinská úcta a dôvera k svätej Panne, nosenie sv. Ruženca, sv. škapuliara a všetky tie prostriedky, ktoré sme odporúčali na odstránenie pokušení, najmä však časté sv. prijímanie a uskutočnenie zásady: Radšej umrieť, ako dušu hriechom poškvyrniť!

*

Od nás závisí teda, ku komu sa pripojíme, či k tomu, ktorý hlása: Blahoslavení, ktorí užívajú, lebo ich je zem, — alebo sa pridru-

žíme k tým, ktorí hlásajú: Blahoslavení čistého srdca, lebo oni uvidia Boha!

Kristus Pán hovorí: „Kráľovstvo Božie je vo vás.“ (Luk. 17, 21.) Teda nech aj je v nás. Nech je čistá duša naša ako útla dušička nemluvniatka, aby sme si zaslúžili kráľovstvo nebeské. Duša naša nech je ako biela holubica Noemova, ktorá vyhýbala hnilebe, hriechu nízkeho tela, ktorá túžila po radosť olivovej, po odznaku pokoja a blaženosti. Nech je duša naša úrodnou roľou, do ktorej zasial Boh čisté zrno, v ktorej len Kristus nech má svoj príbytok, aby v nej rástly a dozrievaly len zlaté klasy ctnosti.

Vy však, ktorí nechcete opustiť cestu vedúcu do zatratenia, len sa rúťte vpred! Všetkým sa spamätáte, keď uvidíte, že len sebe ste si kopali večný hrob! O jedno vás jednako prosíme: „Nesvádzajte iných k hriechu!“ Nekazte iných, lebo kedysi kliatba všetkých tých vás bude sprevádzať, ktorých ste sviedli k zlému, ktorých ste učili hriechu a do tej kliatby sa vmiesi výrok: „Vzdialte sa od mňa - zlorečení...“

*

*

*

V. „Dajte si pozor!“ (Luk. 21, 34.)

(*Alkoholizmus. Nemiernosť v jedení a v pití; pôst. — Prázdniny.*)

Zmalátneli, s vytreštenými alebo vpadlými očami chodia naši mladíci po uliciach a večer, v noci preplňujú kaviarne, kiná, kabarety, orfeumy a všelijaké iné zábavne.

Ej, nebolo tomu tak v Šparte, v tomto pohanskom meste, o zdatných synoch ktorého každý z vás počul. Tu každoročne nosievali po meste opilého otrocka, aby mladíkov odstrašili od nápoja, aby im zošklivili pijanstvo a nemiernosť. U nás je to dnes ináč. U nás už aj malé deti berú rodičia so sebou do kaviarne a keď tu vidia nemierné povahy, nevzbudzuje to v nich odpor, ale ešte takého napodobňujú a smejú sa z neho.

Alkoholizmus zúri. Nielen medzi chudobným ľudom, ale bohužiaľ rozšíril sa tento „virtus“ aj medzi triedou panskou a vzdelanou. Už malé deti priučajú sladkej pálenke, pivu, vínu a rumovému čaju! A dnešná mládež sa len tam vie baviť, kde sa dá piť. Pijú umele pripravované liehové nápoje. V staršom veku bez pijatyky už ani nemôžu byť, á veď je drahá a koľko peňazí sa premárni za ňu. Nemierné pitie je

hrozne ničiacim hriechom. Je hriechom tela i duše. Keď sa stane vášňou, hriešnik sa nevie od neho oslobodiť, len vtedy, keď nastane reakcia, trest: choroba. Nemilosrdne berie obeť z každej vrstvy ľudí, ako z triedy panskej, tak aj z chudobnej. Štatistika a lekári by vedeli rozprávať smutné udalosti. Už sa robia sbierky na sanatória pre chorých alkoholikov. Lepšie by bolo zlo udusiť v koreni tým, keby si ľudia nadobúdali viacej rozhodnosti a pevnej vôle.

Veď od pijanstva zosurovejú ešte i jemné duše. Aj Pán to hovorí: „Dávajte si pozor, aby vaše srdcia neboly azda obťažené obžerstvom a opilstvom“. (Luk. 21, 34.) Môže byť ktosi hocako učený, vzdelaný, keď sa stane pijanom, bude drsným, najmä keď je opilý. Domácemu šťastiu je koniec, priatelia si ho nectia, má iba spoločníkov, ktorí nie sú odchodnejší od neho. Ľudia ho poľutujú. Prijdú veľké dlhy, zanedbávanie povinností, nespokojnosť. Vášeň zničí telo, stane sa nervóznym, často nastane zmäknutie mozgu, to hrozné „delirium tremens“, osud to panských a chudobných pijanov. Živé mŕtvolý. Modloslužobníci. Alebo prijdú do blázinca, alebo sa stanú samovrahmi! To býva ich koniec! Ale i dotiaľ koľko hriechov zavinili! Je to ža-

lostný obraz, keď opilý otec dotacká sa domov, kde jeho žena nemá azda ani skyvy chleba pre malé dietky! Ako ho potom môže milovať manželka, ako si ho môžu ctiť a vážiť dietky?!

Aká je duša mladého opilca? Plná smyselnosti, nevidí jasne, slepá je oproti pravde. Neváži si čistoty, upadne, hľadá spoločnosť podlých jednotlivcov a odpoľudnia, ba i večery a noci trávi pri pijatyke na miesto toho, žeby sa učil, alebo inú užitočnú prácu konal. Opilstvu oddaný človek nemôže byť čistým. Už aj starí boli tej mienky, že Venuša a Bacchus bývajú pospolu. Obyčajne sú necudní, roztopašní a surových rečí. Často podvodníci: moderní zloději. A títo opravdiví lumpi naplňujú kaviarne a zábavne. Ešte i deti s útrpnosťou ukazujú na ich vyžitú, zničenú tvár. Hádám i sám poznáš takýchto mladých pánov!

Uč sa na zkaze iných! Nepriúčaj sa pijatyke! Pálenku alebo likéry, nech sú hocaké, najlepšie keď nepiješ, keď ale musíš, alebo ťa ponúkli, i vtedy len málo. Veľmi dobre robíš, keď vôbec nepiješ liehových nápojov! Koľko sa už napísali a naprednášali lekári o škodlivosti liehovín! A bez výsledku. — Ak piješ vo spoločnosti alebo k vôli spoločnosti,

nepočúvaj na slová tých, ktorí hlásajú, že má sa piť „ex“, že sa musí všetko vypiť až do dna. *Veľmi si škodí, kto náhle a dychtíve pije*; takto ti skoro vstúpi lieh do hlavy! Najmä z príležitosti vychádzok nepi náhle a veľa; nevyhovára ťa, že si ustatý a smädný, lebo práve vtedy máš opatrne a mierne piť. Nikdy sa nechlúb, *koľko vládzeš vypiť*, lebo z takýchto chvastavých mladíkov stávajú sa obyčajne lumpi. Je to také nevkusné, a najmä pre vzdelaných, keď mladí ľudia o inom sa nevedia ani rozprávať, ako o tom, ktorý ako často bol opilý, a čo všetko robil v opilom stave.

Nezabúdaj na slová sv. Pavla: „Či teda jete a či pijete, a či čokoľvek iného činíte, všetko na slávu Božiu čiňte!“ (1. Kor. 10, 31.) Nemiernosť sa tiež protiví sláve Božej; lebo snižuje človeka pod úroveň zvierata, či už v jedení alebo v pití je niekto nemiernym, lebo ani jedno zviera mieru neprekročí! Ešte si i zdraviu škodí: od hltavého a mnohého jedenia a pitia človekovi zle prichádza. Drž sa pravidla: len toľko jedz, aby si ešte vždy mohol jesť, keď vstaneš od stola!

Často vzbud' v sebe pevné predsavzatie, že budeš striezlivý a mierny v jedení a v pití, a že zadržíš pôst, ktorí ti predpisuje sv. Cir-

kev, čo i zo zdravotného ohľadu je užitočné. Koľkí a koľkí sa postia dobrovoľne, z potreby a na radu lekárovu. Len keď to sv. Cirkev nariadi, nechcú sa postiť, lebo vraj by im to uškodilo! Pravda je však tá, že nechcú uposlúchnuť a nechcú držať na úzde mlsnosť. Otročné duše sú otrokmi mlsoty. Žalúdok im je bohom.

Bože! Aké nízke je to otroctvo! Keď si bol na zábave, vo spoločnosti, ak len môžeš, hneď na druhý deň rozpamätaj sa a skúmaj svedomie, či si veľmi netúžil po pití. Či si nepil viac, ako bolo dovolené, akoby sa slušalo? Keď spozoruješ, že máš náklonnosť k liehovým nápojom, buď opatrný a často pros Pána Ježiša, aby Ťa oslobodil od tejto vášne. Vyhybaj príležitostiam. „Vinum et mulieres apostatare facit etiam sapientes!“ Víno a ženy ešte i učencov svedú s dobrej cesty.

*

•

Dávaj pozor na seba, najmä v prázdninách. Mnohí sa domnievajú, že v prázdninách je všetko dovolené. Ale mravné zákony nikdy nemožno narušiť, duševný život nemôže mať prázdnin, iba smrť. I v prázdninách zostaneme len ľuďmi a preto aj vtedy nám zostanú

ľudské povinnosti oproti Bohu, sebe, oproti duši a spolubližnému!

Ako často oplakáva mladík v nasledujúcom školskom roku, alebo aj cez celý život, hriechy v prázdninách popáchané.

Ušľachtilý katolícky mladík ukáže aj vtedy, že *potrebuje duševný*, nábožný, poctivý život. Ukáže, že je samostatným, charakterným: i keď nemá za sebou dozorca, i vtedy plní svoje náboženské a spolkové povinnosti. V nedeľu nezanedbá sv. omšu, kázeň, nevyhovára sa rozličnými maličkosťami, planými dôvodmi, ba keď môže, i vo všedný deň slyší sv. omšu. Neraz som videl cez prázdniny mladíkov pravidelne každý deň chodiť na sv. omšu. Ved' teraz stihne, ba o veľa ľahšie to môže urobiť, keďže ho neženie práca a učenie. V kostole sa chová slušne, horlivo a vzorne. Na mravy si dáva pozor, vyhýba príležitostiam k hriechu, ktorých je teraz viac, ako v školskom roku! Vyhľadáva dobrú spoločnosť, číta vážne, čiste vedecké, dobré knihy; a čítanie jeho nie je také, žeby duši a telu škodilo, ktoré napína čuvy a viac vyčerpáva ako učenie. Pri prechádzkach, pri kúpaní atď. zachová slušnosť, cudnosť. Na prechádzke je pozorný, nie je namyslený a nevystatuje sa. I pri zábave je jemný. Nie je

ničomným sukničkárom, nevyhľadáva nezre-
lé a bezvýznamné dvorenie, ale aj vo spo-
ločnosti dám zachováva pravidlá zdvorilosti.
Tak sa zabáva, že sa pri tom telo zotavuje
a osviežuje, nervová sústava a duša si od-
počinie. S okriatym telom a so sviežou du-
šou sa vracia ku práci.

Nadovšetko nech si dáva pozor *na mier-
nosť*. Aj pred neučenými ľuďmi nech sa dob-
re chová, nech dáva dobrý príklad, to je veľ-
mi potrebné, najmä dnes, keď i bez toho
biedni robotníci a demokrati nenávidia pá-
nov, a keď k tomu ešte aj v ňom vidia len
nedostatky: chvastanie, nadutosť, opovrho-
vanie, posmechy, márnivosť, shonbu po roz-
košiach, nemravnosť, smyselnosť, pýchu.

Mladíkom, ktorí trávia prázdniny v meste,
nech nie je zábavným miestom kaviareň a
hostinec. Radšej nech pestujú nejaký užitoč-
ný šport. V noci nech veľmi neblúdia a sa
netúlajú.

Dospelejší, ktorí dnes-zajtra opustia škol-
ské lavice, nech sú opatrní oproti naničhod-
ným darebákam, ktorí sa chlúbia svojimi zlo-
povestnými skutkami, dobrých podceňujú, vy-
smievajú a usilujú sa mladíkov strhnúť so se-
bou do bahna, aby ich vrhli do hriechu — a
potom medzi sebou vysmiáli. Neboj sa ich

posmeškov, ktoré inde aj tak nemajú nijakej ceny. Nedaj nič na to, že ťa nazývajú deckom, pomysli si a môžeš im aj povedať, že oni sú len v hriechu veľkými. Smele im povedz do očí, že si viac vážiš zdravie a budúcnosť, ako ničomnosť a hriech. Vyhládavaj a obľubuj si šlachetných a vážnych mladíkov.

Na čistotu si dávaj veľký pozor. Teplota vyvoláva lenivosť, nezamestnanosť dáva podnet k zlým myšlienkam a zlá spoločnosť k zlým rečiam a skutkom. A preto na tomto poli buď najopatrnejší. Nezanedbávaj prostriedkov duševného života. Doba prázdnin je najvhodnejšia na pestovanie charakteru a ctnosti. Čítavaj túto knižočku. Maj na pamäti zpytovanie svedomia. Vyhybaj hriešnym príležitosťiam; ty vieš najlepšie, čo ťa najviac vábi k pokušeniam, kde hrozí najväčšie nebezpečenstvo. Prístupovaním k sviatostiam získaš najviac sily.

Ak si členom *Mariánskej-Družiny* (kongregácie), nebuď ním len podľa mena. Nie len na školský rok platí tvoj sľub. Zachovaj to, čo si sľúbil, a buď na tom, aby si aj druhých na dobrú cestu priviedol. Veľa dobrého môže vykonať mladík žijúci duševným životom i v prázdninách, príkladom svojim môže byť opravdivým apoštolom v rodine a v okolí. Aj

starší sa prebúdia z ľahostajnosti, keď vidia živú vieru. Koľký otec sa zamyslí, keď spozoruje, že o veľa vznešenejšie je smýšľanie synovo, duša a idealizmus dieťaťa, než jeho; a cíti, vidí, že veľa ztratil, keď utratil vieru a mravy. Ale aká šťastná je matka, keď vidí pobožného syna, lebo prechováva v srdci svojom nádej, že syn je nevinný a čistý. Aké šťastné bolo to dievča, ktoré sa dotiaľ modli- lo a dotiaľ prosilo neveriaceho otca, kým nepristúpil k sv. prijímaniu. Keby vždy takto bolo!

V dnešnom ľahostajnom svete popri poní- ženosti potrebná je mladíkovi smelosť, aby sa osmelil modliť, chodiť na sv. omšu, mini- štrovať a pristupovať ku sviatostiam. Nie je to chybou, keď toto chovanie bude v rodine novotou! Hádam mu každý neporozumie, ale nech sa z toho teší, že mu rozumie Kristus Pán.

Keď máš možnosť, nezaneďbávaj cez prázd- niny *cestovanie*. Môžeš sa slušne zabávať, môžeš sa veľa aj učiť. Len na jedno dávaj pozor. Ľudia v takomto čase často zabuda- jú, že keď sú v cudzine medzi neznámymi, neviaže ich mravný zákon. Chráň sa častého pitia, pozerania na také miesta a veci, ktoré ti môžu uškodiť. Pre mladíkov nie sú vhodné

také zábavne, do ktorých chodia osoby bez mravného citu. Nepotuluj sa v noci, po veľkých mestách, dobré aj tak nevidíš, a zlé načo ti vidieť? Teš sa, keď nevidíš biedu ľudí, lebo pre tvoju ľahkomyseľnosť môžeš ľahko zhrešiť.

Keď cestuješ, rob si poznámky, uvidíš, že ich budeš s radosťou čítať. Toto potom vytvára v tebe i schopnosť k prednášaniam a k bystrému pozorovaniu.

*   *

*

Dávajte pozor na seba — znova hovorím — dávajte pozor na seba. Nikdy nezabúdajte, že sa usilujete o mravnú dokonalosť. Zábavou neslobodno dušu kaziť, ale posilňovať a obrazotvornosť nie poškodzovať, ale obohatovať. Nezabúdajte ani na to, že kde telesne a duševne vyspelý muž neupadne, neprijde na nivoč, lebo jeho silnejšia vôľa vie lepšie pánovať nad citmi — tam môže hrozné duševné nešťastie stihnúť mladíka, ktorý má bystrú obrazotvornosť, horúcu krv a slabú vôľu!

Synovia, dávajte si pozor na seba!

VI. „Radujte sa v Pánu.“ (Filip. 4, 4)

(Práca a zábava. Spoločnosť. Divadlo. Šport. Tanec. Karty. Hudba. Kreslenie.)

I zábavy potrebujeme a nie je to mrhaním času. Takto zariadil ľudskú prírodu dobrotivý Boh, a dobre je to tak. K blaženosti človeka jednako je potrebná práca i zotavenie. Ako nesprávny je náhľad hľadať blaženosť jedine v zábave, práve tak by bolo chybou — a najdú sa aj takí — jedine prácu klásť za povinnosť človekovi. Tieto dve veci patria dovedna, podľa biblie aj Boh dal na to príklad pri stvorení sveta, aj Kristus takto konal, keď chodil po zemi.

Ani mladík sa nemôže stále učiť a pracovať, musí sa pobaviť, občerstviť, ale toto pobavenie musí byť také, aby telo znova nadobudlo predošlej sviežosti; aby sa krv občerstvila, nervy okrialy, aby sa duša upokojila, aby vedel ďalej pracovať, aby nemusel pri zábave získané rany liečiť. Takto sa treba zabávať a vyvolať si k tomu dobré prostriedky. Dobrá je na to hra v prírode, kúpanie, šport, prechádzka, hudba, príjemný atď.

Práca je potrebná, veď človek je tvor sociálny. Ale nech je tá spoločnosť

dobrá. Nie spoločnosť zlých druhov; zábava je aj tam, ale na škodu duše a často aj tela. Zábavou je aj návšteva, avšak kedykoľvek ideš do spoločnosti, zachovaj pravidlá slušnosti a zdvorilosti; dobre činiš, keď čítavaš takého obsahu knižky, alebo tieto pravidlá sa usiluješ od iných naučiť. Nie strojenosť a vyparádenosť treba vyhľadávať, ale jemnosť a prívetivosť. Vždy maj pred očami, i vo spoločnosti, mravný zákon, na jazyk dávaj pozor, ohováraniu a podozrievaniu vyhýbaj. Mladík dobrého ducha najde vždy šľachetný predmet k rozhovoru, veď sa dosť učil, čítal, videl, nemusí prázdny, bezvýznamnými žartmi zabávať spoločnosť.

Oproti ženským nech ti je heslom zdvorilosť a jemnosť. Nepozerať na ženskú smyselným okom, žiadosťou, myšlienkou, neopovrhuj ňou, hoci je aj robotníčkou alebo slúžkou, ale cti a váž si ju, ako svoju matku, sestru; aj ony sú dieťkami prečistej Panny Marie. Tvoj cit a smýšľanie o ženskej nech je ušľachtilý. Nevysmieľaj sa im. Ktorí o ženách pohŕdave a neslušne rozprávajú, ktorí nestydate hovoria o nich, tých duša je drsná a naplnená mnohými pokušeniami a len podľa vlastných hriechov ich posudzujú. Keď ale niekto vznešene smýšľa a rozpráva o ženách

a dievkach, to poukazuje na jeho jemnú dušu. Zapamätaj si, že ženy sú lepšie, jemnejšie a nábožnejšie, ako mužskí. Pán Boh dal ženu mužovi za spoločnicu.

Dobrá ženská spoločnosť zjemňuje a učí slušnosti; ale nie prechádzanie pod oblokmi, dvorenie. Keď teda ideš k známym na návštevu, alebo sa dostaneš do ženskej spoločnosti, buď tam s takýmto čistým a povznášajúcim smýšľaním. Zábava a rozhovor s nimi nech dosvedčí, že si pekného ducha, že ty podľa vôle a plánu Božieho pozeráš na ne. Uver, budú si ťa vážiť a tvoja duša nebude plná pokušenia. Staneš sa vzdelaným, šľachetným. Neučiníš škodu inému a ani sám si neuškodíš. Lebo ohavné duše sú tie, ktoré vyzývave pozerajú za ženskými a nešľušnými poznámkami ich sprevádzajú. S takými-tu ľuďmi sa neprechádzaj, nenadväzuj priateľstva. Na prechádzke buď jemný, aby si sa stal elegantný nielen oblekom, ale aj dušou! — Hoci si musíš ctiť každú ženu, keď príde čas, že si musíš vyhľadať, vyvolať družku života, nehľadaj ju medzi inými vierovyznaniami, lebo *miešané manželstvo nie je podľa vôle svätej Cirkvi*, ale aj bez toho sotva jedno je z nich šťastné. Je medzi nimi celý svetový

náhľad, ktorý často vyvoláva nesnádze, svady, a úplná shoda je tam nemožná.

K šľachetnému manželstvu nie je potrebná vonkajšia krása ženy a bohatstvo; o veľa dôležitejšia je duševná krása dievky, jej nábožnosť, ukáznenosť, prívetivosť; toto sú podmienky opravdivého šťastia!!

Ty chceš vytvoriť v sebe peknú dušu; preto musíš dbať o to, ako sa chováš v spoločnosti. Len takto môžeš odstrániť svoje nedostatky, aby si sa nestal smiešnym, len takto sa dozvieš, či si neškodil duši. A keď si chybil, len takto môžeš dobré predsavzatie urobiť a chrániť sa. Never, že sa necíti dobre, kto vždy dáva na seba pozor. Rozhovor šľachetných duší je pekný, príjemný a umný. Veľmi pravdivé sú slová: „Z hojnosti srdca mluvia ústa“ (Mat. 12, 34). Mnohí si to nerozmyslia, keď dárobnosťami, nízkymi žartami zabávajú spoločnosť, a kto nerozpráva po ich chuti, toho vysmejú a považujú ho za nesúceho do spoločnosti. Títo len ošklivosť svojej duše prezradzujú. Koho reči sú oplzlé, toho city, myšlienky a i duša je taká. — Keď vidíš chyby na iných, neohováraj ich, nevysmievaj sa im a povedz si: tomuto chcem vyhnúť, takéto neučiním, takýmto človekom nechcem byť!!

Tak sa nauč zabávať, aby si ťa stal pracovitým, sporivým, skromným mužom, ktorý — keď zostane vo svete — hľadá svoje zemské šťastie a radosť v malom rodinnom kruhu, nie však v kaviarňach a zábavniach, plných dymom a nemravným ovzduším. Len si pozri, tí kričia najviac, tým treba vždy viac a viac peňazí, tí by chceli spravедlivý zárobok iného človeka medzi sebou rozdeliť, ktorí sa najviac zabávajú, ktorí spotrebujú najviac šampaňského vína, ktorí najviac utrácajú. Pravda, takíto nemajú inej radosti, majú iba peniaze. Dnešní socialisti vyhadzujú najviac na divadlá, kaviarne a zábavy.

Divadlo. Či ti predstavení zakážu, či dovoľia, aby si mohol ísť do divadla, nepýtaj sa po príčinách. Uznaj, že len tebe chcú dobre. Ešte nemáš dost zrelý a správny úsudok, len sa domnievaš, že ho máš. Divadelný kúsok sa ti ľúbi a myslíš, že je to skutočnosť a praješ si, aby to aj v živote tak bolo, lebo ináč hádam ani nie je možné žiť! Nikdy nezabúdaj, že divadlo je len hrou, nie skutočným životom!

Len dobrý a vedecký kúsok si pozri. Ne--podporuj peniazmi a návštevami zlé a nemravné predstavenia. Dnes sa už robí z u-

nenia obchod. Ľudskej smyselnosti lichotia jednako spisovatelia a herci.

Počítajú s nižšou ľudskou prírodou. „Kúsok je slabý s mravného ohľadu, ale hudbu má peknú“ — hovorievajú, aby sa vyhovori-
li pred sebou a pred inými. „Celok je zlý, ale čiastka je pekná“ a jednako si ho pozrú. Od-
súdia ho, a jednako ho peniazmi podporujú. Väčšinou má spoločnosť vinu na tom, že po-
dlé kusy sa dostanú na javište, alebo, že niektoré herečky nestydate vystupujú. V kuse hľadajú umenie a nie smyselnosť a nepo-
zerajú smyselnosťou na toho herca. Na oči a na svoju obrazotvornosť dávajú pozor i tam i neskoršie.

Aby si videl, že nerozprávam z predpojato-
sti, uvediem len jednu-dve vety istého uni-
verzitného profesora: „Väčšina divadiel sa priamo zriekla umenia a núka len rozkoše
v obrazoch i vo skutočnosti...“, že chlad-
nú cynickú prírodopisnú necudnosť pre-
dávajú ako nové a moderné umenie, je oprav-
du necudnosťou a že žartovanie a vtipkova-
nie má nahradiť umelecké dielo, to značí veľ-
ký úpadok umenia a vkusu... , vážny človek
sa väčšinou vyhýba dnešným divadlám. Po-
znám ľudí jemného vkusu, pravých milovní-

kov umenia, ktorí sa boja divadla a za svet by do neho nevkočili!“

Šport. Šport má veľký význam pre výchovu. Miluj a pešuj telo otužujúci a zábavu poskytujúci šport, ale nedaj nič na reči starších; títo sa pri tom chcú priučiť nápojom, vínu, dievčatám. Daj pozor, aby si si pri týchto neprivlastnil právo na podobné hriechy a nemiernosť.

Pekný je telocvik, plávanie, člnkovanie v lete, v zime bruslenie, saňkovanie, komu je to možné: jazdenie na koni, poľovanie, ale s primeranou opatrnosťou. Dobre pôsobia väčšie vychádzky na pekné kraje. — Vo voľnom čase radšej sa zaoberaj týmito, ako by si si mal sadnúť do izby plnej dymom a Boh vie s akou spoločnosťou pol dňa kartovať, piť, alebo čítaním zlých, napínavých, bezcenných diel zabíjať čas. Pozorovaním krásnej prírody duša - naša sa stane bohatšou, ničomná spoločnosť však učiní dušu chudobnejšou.

Umývanie. K duševnej čistote patrí i čistota tela! Z vonkajšej čistoty pravidelne možno súdiť o duševnej čistote. Umývaj sa denne studenou vodou od hlavy po päty, ale toto nech netrvá dlhšie, ako päť minút. Keď potom budeš ešte 5 minút cvičiť (na pr. švédske cviky), telo sa ti stane pružným a zo-

staneš telom-dušou svieži. To posilní tvoje čuvy a nemusíš sa obávať modernej choroby: nervozity!

K telocviku počítaj aj *tanec*. Na mnohých rodinných schôdkach, na vychádzkach, na plesoch, na zimných koncertoch atď. býva aj tanec. Celkom smele sa môžeš zúčastniť na ňom — výjmu svätopôstneho času, — ale len o to dbaj, aby si bol vždy dosť zdvorilý, dávaj pozor na oči, na reč, na myšlienky! Špinavá je duša, ktorá hľadá v tanci smyselnosť; taká duša zneužíva okolností. Aj tanečnicā nenávidí takúto zverskú dušu. Veď aj zábava môže byť pekná, keď nie je proti mravom. — Keď chodíš do tanečnej školy, nech ti je hlavným cieľom naučiť sa tancovať, a nie dvoriť. Netreba sa ti hneď zamilovať, usta- vične blúzniť a chodiť v nápadných šatoch a vykultúrovanými vlasmi. Jemné duše si uctia takého, ktorý ani v zábave nie je výstredným, ktorý i tam je vznešeného ducha. Tak sa za- báva a veselí, že duši a telu svojmu neuško- dí a učenie a vysvedčenie neutrpí preto ško- dy. Mladík nech radšej tancuje a pekne spie- va, ako by si mal zunovane a lenive sadnúť, aby pil a hľadel pred seba a tešil sa hrubej, nezrelej a vysmievačnej kritike!

Ani *kartovať* nie je zakázané, nech len hra nie je hazardná, a nech sa tak hrá, že sa nedá veľa utrátiť. V mnohých ústavoch hra na peniaze aj tak je zakázaná. Keď už kartujete, nerobte to z náruživosti, každý slobodný a neslobodný čas tým nepremrhajte. Sú pekné hry v karty, ktoré poskytnú opravdivé pobavenie, hoci sa hrajú len krátky čas, práve tak i šach.

Keď sa kartovanie stane náruživosťou, to je potom už poľutovania hodná náruživosť! Koľko rodín je otrhaných, hladných, lebo otec premárni mesačný plat, dôchodok. Koľko mladých ľudí je zadlžených, lebo stali sa otrokmi tejto podlej náruživosti; oženil by sa, ale kto by šiel zaň, kto mu vyplatí dlhy, kto si prepustí majetok premrhať?! Stane sa z neho chladný a mrzutý starý mládenec. Koľké samovraždy zavini táto hlúpa, hazardná hra! — Najlepšie ju ani nezačať! Kým si ešte mladý, môžeš tomu vyhnúť! Hazardní hráči nie sú spoľahlivými správcami peňazí a majetku, siahnu do pokladne, je pravda, že to chcú prinavrátiť, ale hra sa im nepodarí, znova prehrajú. Zasa len siahnu po cudzích peniazoch, na koniec však jednako prídu ľudia na ich podvod a klam a poznačia ich známku podvodníctva! Zničia si budú-

nosť a rodine česť! Ako bôľne je chodiť po cestách života s tým povedomím: otec môj je podvodníkom! Nehľadaj bohatstvá, peniaze pri kartách, na tom niet požehnania, niet šťastia ani v hre, veď jeden z druhého chcú zbohatnúť! A v skutočnosti takto nikdy nezbohatnú.

Hudbä. Dvaja dobrí priatelia sišli sa v desiatom roku po maturite. Kam si sa dostal? — dopytoval sa „meštiak.“ Na dedinu — znela odpoveď. — To je hrozné! Čo robíš cez zimné večierky, veď môžeš od dlhej chvíle zahynúť! — Ja? Nikdy. Keď som ustal v práci alebo v čítaní, vtedy v hudbe hľadám občerstvenie. Vždy mám viacčlenovú spoločnosť. Zapátrime si najnovšie umelecké kusy a v ničom nezaostávame za veľkým svetom. Keď nám život pôsobí trpkosť, aj vtedy sa utiahneme k hudbe, a táto vždy vzbudí v nás čisté a hlboké city. — Opravdu sa môžeš tešiť, že si v mladosti uposlúchol a nezanedbal si sa v hudbe. Ja som sa zanedbal a i to, čo som vedel, som zabudol. Keď sa chcem v hudbe kochať, musím ísť do divadla alebo na zábavu a musím draho zaplatiť.

Hudba človeka premení, oduševní k boju, pohne k slzám, naladí k modlitbe, budí i zaháňa žiale, na všetko je dobrá. Za nótami sa

práve tak skrýva život, ako za literami. Kto ich však nevie čítať, neporozumie ani tomu životu. Kto však má schopnosť a príležitosť, je blažený a šťastný, keď sa môže učiť. Ale musí sa učiť vždy, aby sa vedel prehĺbovať a vždy v nových veciach sa zdokonaľovať, lebo ináč chýba to, čo by ho uduševňovalo; vtedy to zunuje a zanechá a takto útratí bohatý a čarovný svet. Istý otec starajúc sa o budúcnosť svojho syna, pre pokúšenie a hriechne príležitosti, ktoré sa vyskytujú v živote vysokoškolákov, rozhodol sa k tomu, že syna, nakoľko je len možné, dá vyučiť hudbe. Takto sa vie pobaviť doma a i v slušnej a dobrej spoločnosti radi ho vidia, lebo svojou hudbou rozveselí celú spoločnosť. — Vo vidieckom meste ako vzor spomínali ľudia istého mladého merníka a jeho priateľa advokáta. A keď sa ich známi opytovali na veľkomestské zábavy, úprimne vyznali, že ešte nevideli vnútrajšok kaviarne. Oni sa pobavili skromne a zadarmo doma: hudbou.

Veru hudba je vznešenou zábavou. Koľkí ľutujú, že sa v mladom veku neučili, keď to mohli urobiť, koľkí žialia nad tým, že ju zanechali. I toto napomáha k vytvoreniu peknej duše a odvráti ju od mnohých príležitostí k hriechu!

Kto sa hudbou zaoberá, nech sa usiluje aj o *hudobné vzdelanie*. Toto je práve tak dôležité, ako vzdelanie literárne. Obznám sa s umeleckými hudobnými dielami domácich aj cudzích skladateľov (J. L. Bella, Smetana, Dvořák. M. Schneider-Trnavský, Wagner, Schubert, Mozart, Chopin atď.) Popri klasikoch zaoberaj sa slovenskou ľudovou hudbou (M. Lichard, V. Figuš-Bystrý). Slovenské ľudové piesne sú veľmi krásne a ušľachtilé. Práve taká je aj slovenská hudba. Korunou hudby je cirkevná hudba od klasických skladateľov. Takéto sú omšové oratoria (Beethoven, Mozart, Liszt, Bach atď.).

Prečo by sme zabráňovali spev a hudbu, hoci je aj ľubostná, len nech nie je nemravná. — Dobrá je, keď sa v nej zdokonaľujeme a krásna je, keď ju dobre vieme.

Tiež peknou a dobrou zábavou je *fotografovanie*, a mnohé iné. Samo v sebe nič nie je zlé, len ľudia to robia zlým.

Netreba zabúdať ani na *kreslenie a maľovanie*! Aké šťastie a aká milá zábava. Len nemravné veci nekresli, lebo kresba tvoja zostane nielen tebe, ale aj iným a mnohým môže sa stať prameňom k hriechu. A preto ani nepozerať na takéto a tým menej ich napomáhaj peniazmi. Počuj posledný list nemravné

obrazy kresliaceho a za mladi, v 28-om roku svojho veku umretého anglického maliara, Aubrey Beardley-ho na vydavateľa Smither-sa, a potom súd sám!

„Ježiš je našim Pánom a Sudcom!“

Drahý priateľu, prosím Vás, zničte všetky výtlačky Lysistraty a všetky nemravné kresby. Ukážte tento list Pollittovi a zapríisahajte ho, aby aj on tak učinil.

Na všetko, čo je sväté, ani jedinú necudnú kresbu.

Na smrteľnej posteli

Aubrey Beardley.

Keď aj odporúčame zábavu, vieš, že to nie je tvojím cieľom na zemi. Nemožné je stále, ako bezstarostnému motýľovi poletovať sem i tam. Aj bohatstvom oplývajúci veľmožovia majú vážne chvíle, keď musia uvažovať nad otázkou: čo je naším cieľom na svete? Ty sa však zabávaj tak, aby si mal stále pred sebou tento cieľ, aby tie vážne chvíle neboly pre teba neblahé a osudné!

VII. „Hnevajte sa a nehrešte.“*) (Ž. 4, 5.)

(Vznetlivosť a hnevlivosť. Smierenie. Pomsta. Prchká povaha. Odpor. Kliatie. Krotkosť.)

Hnev je hriechom tela a duše, panovaním citu nad rozumom a slobodnou vôľou. Ako zohaví dušu, tak pošpatí i telo. Nehovorte, že váš hnev je spravедlivý. Zriedka sa stáva, že by ste sa hnevali tak, ako sa hneval Kristus, keď korbáčom vyhánal kupcov z domu Otca svojho. (Luk. 19.) Obyčajnou výhovorkou je: hnev môj bol spravедlivý. Hnevlivého človeka aj v spoločnosti neradi vidia: vedia o ňom, že každým svojím krokom sa previňuje proti pravidlám slušnosti.

Hnev má dva podstatné druhy: vznetlivosť a hnevlivosť (trvalý stav).

Vznetlivosť (prchkosť) pôsobí v živote veľa zla, žiaľu, slz, nespravедlivosti a bolesti. V koľkých rodinách prchkosť jedného jej člena zničí pokoj a šťastie rodiny! Podobne *hnevlivosť* (zotrvanie v hneve) je pravým žriedlom hriechů. Zničí si pokoj duševný, duša jeho je preplnená po celý život závisťou, škodoradosťou, osočovaním, pomstlivosťou,

---

*) T. j. hoci vás aj hnev a nespokojnosť napadla, jednako nehrešte tým, že zotrváte v hneve; vstúpte do seba.

hnevom, tieto riadia jeho skutky. Ak zbadá svojho protivníka, keď má o ňom rozprávať, vždy v ňom vzkypí krv a žľč. Nevie vecne a spravodlivo súdiť. Preto hovorí i príslovie: Kto sa hnevá, pravdy nemá. Keby odpustil, bol by od toho čistý a veľkodušnosť by okrašľovala jeho dušu. Hnevlivý človek, mladík nie je učeníkom Kristovým. Ako často prosí Boha o odpustenie, aj k sv. spovedi ide, on by však svojmu spolubližnému neodpustil za nič, ako v evanjeliume spomínaný sluha nechcel odpustiť ani haliera svojmu súdruhovi, hoci jemu odpustili mnoho hrivieň zlata. (Mat. 19.) Ako sa môže takýto spovedať, ako sa modlí: „a odpusť nám naše viny, *ako* i my odpúšťame?!“ (Mat. 6.) On neodpustí a tak prosí, aby ani jemu Boh neodpustil!

Mnohí neodpúšťajú a sa nesmieria z *márno-myseľnosti*. „Čo si myslíte“; „ja sa mám uponížiť?“! „Ja sa nehnevám, ale sa nesmierim, pozdravu jeho neprijímam, ani ho nezdravím.“ „Nehnevám sa na neho, modliť sa však za neho neviem.“ „Ako sa mám smieriť, keď ma tak urazil!“ A ty si Boha tiež urazil a jednako ti odpustí. „On začal, on je chybný, ja sa s ním smierovať nezačnem“, a vo väčšine prípadov oba sú chybní. Aj Kristovi pôsobili bolesť jeho trýznitelia a tupitelia, jednako sa

modlil za nich, ba i svoj život obetoval za nich.

Smierenie nie je ani také ťažké; len sa ho boja začať. Keď sa seberovní hnevajú, proste treba prehovoriť, pozdraviť, rozprávať sa a hneď je po hneve. Vyššie postavených prosíš o odpustenie je ľahšie a keby to ťažšie padlo, tým väčšia je tvoja zásluha a ctnosť. Keď prosíš o odpustenie, vtedy si opravdu veľký pred Bohom a pred ľuďmi a keby ti azda odpustenie aj odopreli, ty môžeš byť spokojný a bude ťa potešovať to, že si bol veľkodušným. Keď prosíš o odpustenie, keď sa ty začneš smierovať, víťazstvo bude na tvojej strane!! — Príčinou svady, hnevu býva často *nedorozumenie*; preto najlepšie je sa upokojiť a celú vec si vzájomne *objasniť*; tak sa nedorozumenie odstráni a bude svätý pokoj. S hnevom v srdci nechod' k spovedi, ale najprv sa smier s nepriateľom, ak môžeš; keď však nie, choď aspoň s tým predsavzatím a pevným odhodlaním, že pri najbližšej príležitosti sa smieriš, lebo ináč spoveď tvoja bude neplatná. „Keď teda prinášaš svoj dar na oltár, a tam sa rozpomeneš, že tvój brat má niečo proti tebe, nechaj tam svoj dar pred oltárom, a id' najprv smieriť sa so svojím bratom!“ — Tak

hovorí Kristus Pán. (Mat. 5, 23.) Keď si však na to smyslíš už vo spovedi, aby si nezamlčal, že si sa s niekym hneval, alebo, že sa s ním ešte aj teraz hneváš! Pomodli sa zaňho. „Slnko nech nezapadne nad vašim hnevom“ (Efez. 4, 26.). Pyšná je tá duša, ktorá nevie odpúšťať.

S hnevom spolu chodí *pomsta*. Vždy len na príležitosť čaká; kedy by mohol osočovať svojho nepriateľa, kedy by ho mohol rozhnevovať uštipačnými, vysmievačnými poznámkami. Praje mu zlé a keď sa mu naskytne príležitosť, uškodí mu na tele, na duši. Najčastejšie ho urazí na cti. Teší sa, keď počuje o ňom zlé a i to zväčší dvoma-troma slovami. — Keď ťa v prchkosti pokušenie podnecuje k pomste, modli sa a mlč, alebo povedz len dobré o ňom. Nazábúdaj, že pomsta je zlým radcom. Pomsta nikomu nesvedčí, tým menej učeníkovi Kristovmu a najmenej tomu, ktorý chce žiť dokonalejším životom duševným. Pomsta je veľmi podlou a nerozumnou náruživosťou. Duša pomstivá je dušou otrockou! Buď šlachetným, veľkodušným, ako bol Kristus k svojim trýzniteľom. Kto ťa úderí kameňom, ty ho udeť chlebom! To však neznamená, aby si sa stal terčom výsmechov a hračkou spoločnosti, ale, aby si

dôstojne odrážal takéto výstrelky. Pravdu svoju bráň jemne, bez urážky. Nezabúdaj, že na zemi žiť bez boja je nemožné, navykni na to, že nepriateľov vždy budeš mať, hoci-
jako by si im chcel vyhovieť. To je nemožné.

Mnohí sa ospravedľujú *prchkou pova-
hou*. Ale veď i tej sa dá rozkázať. Kto nosí u
seba výbušné látky, pušný prach, dynamit,
chráni sa blízkosti ohňa. Najlepším prostried-
kom chrániť sa je: *mlčanie*. Keď prchký člo-
vek začne rozprávať a sa rozčuľovať, po-
chodí tak, ako s vrchu valiaci sa kameň, ne-
vie sa zastaviť, rozčulí sa natoľko, až zúri.
Odporcovu protirečenie ešte viac *ho* rozču-
ľuje. Smiešny a neznesiteľný je človek hašte-
rivý; je to choroba duše, nedostatok seba-
opanovania a sebazapierania. Vždy len on
chce mať pravdu, hoci sto ľudí dokazuje prá-
ve opak. Pri takýchto mlčať je opravdu
ctnosťou. Koľko urážok povstane, koľko dob-
rých priateľstiev sa rozpadne, koľko svä-
tých záujmov je poškodených pre podobných
hašterivcov a tvrdohlavcov.

Ty, dušo mladá, pozoruj seba, keď si ná-
chylná k podobným náruživostiam. Usiluj sa
ich dostatočnými prostriedkami udusiť, aby
si mohol byť užitočným, príjemným, milým,
zdvorilým a trpezlivým členom spoločnosti

ľudskej, najmä však toho užšieho kruhu, v ktorom sa pohybuješ. Touto svojou jemnosťou len dobre robíš, lebo tešíš svojich bližných a i Kristus ňa odmení, lebo on i za jediný pohár vody sľúbil večnú odplatu; jemnosťou, prívetivosťou však o veľa viac dobra vykonáme, ako jedným pohárom vody. Ľahko je byť jemným, milým, trpezlivým k tým, s ktorými sa len zriedka stretáme, s ktorými máme len zriedka do činenia, ktorí sú nám nadriadení! Opravdu jemnou dušou je tá, ktorá vie byť jemná aj k stálemu prostrediu, k priateľom, služobným, podriadeným, aj k tým, ktorí sú jej protivní. Takýto človek ani v očiach toho naj dôvernejšieho sluhu nie je slabochom!

Keď si *prudkokrvný* a prchký, zato nemôžeš, lebo inú krv si stvoriť nevieš, to ani nie je hriechom, ale všetko výhovorkou: „som prudkej povahy“ ospravedlniť sa nedá! Ukazovanie hnevu opróti iným, uvoľnenie úzdy tvojho jazyka závisí už od teba. Keď si aj prudkej povahy, vždy sa môžeš ešte opanovať. Ukáznenosť, výchova, navykanie plodia sebaopanovanie! Spolupriatelia ňa uctia, lebo si vždy budú vážiť ctnosť, víťazstvo nad sebou. Povedia: „hľa, aký bol rozčulený a jednako nepovedal ani slova!“ V živote budeš

veľmi potrebovať sebaopanovanie, trpezlivosť najmä oproti služobníctvu, podriadeným, prostým ľuďom a uvidíš, že vždy ďalej zaideš s nimi, keď spozorujú, že v prchkosti sa mierniac si k nim prísny a vyžaduješ presnosť; lebo vtedy nielen poslúchnu, ale si ťa aj uctia! — Nespravedlivosťou je narábať s ľuďmi podľa svojej prchkosti. Smutné je, keď mladík ešte i k svojim rodičom je vznetlivý a prchký.

Sebaovládanie ozdobi ťa dôstojnosťou, ak sa stýkaš s prchkými ľuďmi, kým nerozumné prechmaty učinia ťa len smiešnym. Urážlivca pokoriš a zahanbiš svojím opanovaním a odraziš tým i ostré urážky. Teba si uctia, ním opvrhnú. Len ten je múdрым veliteľom a vodcom, ktorý sa vie opanovať a vie rozkázať i sebe. Či nie je tvojím cieľom stať sa takým mužom? Či nie je to vznešené, keď urazia sebavedomého človeka a v duši jeho vrie a v tej chvíli vidíme stisnuté, nemé pery, vnútornú veľkú napnutosť? Tu pracovala a zvíťazila ukáznenosť ducha.

Z hnevu a z ustavičnej svady vzniká často *odpor*. Na túto ľudskú slabosť daj si veľký pozor! Odpor sa dá zväčšiť, alebo — keď je — zmenšiť. Ak povstane, za to, ty často ani nemôžeš. Ale podľa neho riadiť sa nesmieme,

lebo ľahko môžeme sa stať nespravedlivými. Tu pomôže len presvedčenie samých seba, udusenie citov a len toto je jedine správny spôsob. „Budem k nemu vľúdny, keď mi to aj ťažko padne; budem ho chváliť, hoci by som ho chcel uponížiť; budem ho brániť, hoci by som ho tak rád pokoril; udusím v sebe škodoradosť, keď počujem o ňom niečo zlého, lebo vidím, že chybil, že ho stihla nehoda.“ Takto musíme činiť, lebo ináč veľa nepríjemností pôsobíme svojmu bližnému — nespravedlive; sebe zasa pôsobíme len duševné trápenia. Najlepšie je aj náš odpor predostrieť svojmu duchovnému otcovi.

„S duchmi sa nehašter.“ Netráp sám seba, keď si sám; *nehádaj sa sám so sebou*, veď len sebe škodíš! Aké smiešne je, keď niekto povadiac sa s iným aj v samote sa háda, vadí sa s ním, obviňuje ho, háji sám seba, hreší mu, bije sám seba, trhá si vlasy! Veď takto len svojmu telu a svojej duši škodí, rozčuľuje sa, prechováva v sebe pomstu, hnev, nenávisť. Rozvracia pokoj svojej duše, podkopáva si zdravie, zväčšuje svoju nervozitu. Vyhybaj teda podobnému rozčuľovaniu sa; hnev, popudlivosť je hriechom tela i krvi, preto veľmi škodí zdraviu. Zodpovední sme však Pánu Bohu za telo, a za svoje zdravie. S prch-

kostou ruka v ruke chodí *kliatie a preklina-*
nie. Toto je veľkým hriechom, svedčí o drs-
 nej, nevzdelanej duši, je znakom divosti,
 keď niekto nevie opanovať svoj jazyk. Kto
 vyslovuje meno Božie, Ježišovo, Marie a svä-
 tých v preklínaní, rozpráva jazykom diablo-
 vým. Veď nijaké stvorenie sa neprotiví Bo-
 hu, nepreklína ho, jedine diabol a jeho žiak:
 človek. Tvoja reč nech je jemná, vzdelanej
 duši primeraná. „Nevezmeš mena Pána Boha
 svojho nadarmo“ (2. Mojž. 20, 7.). Drsné a
 surové preklínanie ani nespomíname. Neňapí-
 šeme ich, veď ich človek i proti vôli dosť po-
 čuje. Len toľko pripomenieme, že nielen da-
 robné a neuctivé vyslovenie spomenutých
 mien je kliatim! Aj tie všeobecné, často mi-
 movoľne „vybláfnuté“ výrazy sú surovým
 hriechom. Nesvedčia ľudskej dôstojnosti. Ani
 zviera neobráža svojho hospodára, iba člo-
 vek preklína svojho Pána, svojho Spasiteľa!
 Synu, vyhýbaj podobným slovám. Možno v
 útlej mladosti si sa im priučil, keď si ich vý-
 znam ešte ani nechápal; možno často ti
 preklznu ústami; ale vytrvalou prácou i to
 premôžeš. Nauč sa iným výrazom, ktorých
 môžeš vedieť na stá a keď sa už rozhneváš,
 povedz radšej už to nevinné slôvko; prečo by
 si urážal tých, ktorých si máš uctiť, ako sú

svätí; tvoji rodičia a pokrvní! Najlepšie je však, keď vieš mlčať! Keď počuješ preklínať, nábožne si vzdychni a modli sa. Odporné je, keď človek počuje preklínať študenta; nakoľko je otrokom svojho jazyka a popudlivosti! Aká je to surová, drsná duša!

Nadobudni si tie ctnosti, ktoré sú opakom vznetlivosti a hnevu. Miluj *tichosť, ústupnosť*, keď to môžeš urobiť bez svojej ujmy. „Blahoslavení tichí, lebo oni budú vládnuť zemou“ (Mat. 5, 4.) — hovorí Kristus. Najlepším prostriedkom proti prerieknutiu sa je *mlčanie*. Mlčaním aj diabla premôžeš. Či sa už proti tebe rozčuľujú, alebo sa ty sám rozčuľuješ: mlč. Nejde to naraz. Vzbudzuj v sebe vždy pevné predsavzatie, že kedykoľvek budeš rozčulený, vždy budeš mlčať, alebo aspoň nič nepreriekneš proti odporcovi. Keď už vopred tušíš, že ti nastane taká práca, ktorá ťa rozčuľuje, už predom sa chystaj na ňu modlitbou, aby si sa vedel opanovať. Nové a nové predsavzatia, časté sv. prijímania, časté pomyslenie si na tichého Ježiša, úcta sv. Františka Salézskeho (ktorý bol prudkej povahy, ale vždy sa vedel opanovať), to sú všetko bohaté zdroje na získanie si ctnosti tichosti; lebo nie ten je tichým, ktorý je tichej povahy, alebo beznáročným, prostým,

alē kto vie opanovať svoje vášne. Boli, ktorí si hlboko vážili svojich predstavených, vidiac, že v rozčulenosti vedeli sa opanovať, nevybúšil ich hnev. Celkom iste najdeš i ty podobné príklady.

Hnev nikdy neprechovávaj. Nejednaj sa sám so sebou, že sa nehneváš, veď práve to ospravedlňovanie dokazuje, že je čosi takého na dne tvojho srdca! — Buď veľkodušným, veď odpúšťať, aj o odpustenie prosíš, a takto potom aj Pán Boh ti kedysi odpustí!

VIII. „Neluhajte jeden druhému.“ (Kol. 3.9.) (*Lož; osočovanie.*)

Lož je naskrze zlom, pretože odporuje jedinému dobru: pravde. Nikdy nemôže byť dovoleným predmetom konania; neslobodno nikdy klamať, ani z potreby. Otcom lži je diabol. Lož je útokom proti ľudskej spoločnosti, je veľkou ranou, hanebnosťou a odpornou škvrnou na charaktere človeka. Luhárom svet opovrhne a vysmieva ho, nemá ho v úcte, na reči jeho nič nedá a nikto mu nedôveruje.

Lož je prameňom mnohých hriechov a prikrývadlom diablovým. Kofkí zakrývajú zlo a hriech lžou, ale dokiaľ? Aká je to hrozná vec, keď chceš zhrešiť tým úmyslom, že *hriech*

zaprieš a zatajiš, keď ti naň prídu. Lož potvrdená prísahou je útokom proti Pánu Bohu, je kliatbou. Aká to myšlienka: Boha volať za svedka, aby s tebou klamal! *Takýto hriech je krivou prísahou*. Vo spovedi klamať je svätokrádežou. Aký to duševný nedostatok Bohu, Duchu Svätému luháť z nepravého studu, lebo však nie kňazovi luhajú. Pán Boh to i tak vie a neodpustí! Kde je v tých dušiach duch kajúcnosti? Povrchné posudzovanie, *upodozrievanie* tiež sem patrí. Len vybuchne: „ja myslím — ba iste viem“ — kdežto len upodozrievam. Keby si to dobre premyslel a vec by preskúmal, videl by, že nemá pravdy! Tak rýchle upodozrievajú ľudia.

Dôležitosť predmetu, veľkosť následkov určuje veľkosť hriechu lži, vždy však je zlom. Alebo mlč, alebo vždy len pravdu hovor. Keď budeš mlčať, neobanuješ to. Keď vidia, že nechceš odpovedať, to si ľudia hneď domyslia, že máš k tomu príčiny a budú ťa ctiť pre túto ctnosť. Nauč sa *včas mlčať*, nauč sa vždy pravdu povedať. Je pravda, k tomu je potrebná smelosť, lebo mnohí často luhajú len z bojazlivosti. Často si umieň: keď by si mal aj trpieť za pravdu, jednako ju vypovedz. Keď by si zo slabosti znova luhal, urči si

trest, uponíž sa. Pri podrobnom zpytovaní svedomia veľkú pozornosť venuj tejto obvyklej chybe! Je pravda, istý čas musíš silne bojovať, ale neskôršie budeš sa báť klamať.

Ježiša maj za vzor, v pravdomlúvnosti ho nasleduj. Keď Ježiš musel povedať pravdu, vyriekol ju ešte i za cenu života. Alebo si pomysli na mučeníkov, na charakterných a sebaobetavých vojakov. Miluj pravdu. Pravda nech je vždy v reči, v skutkoch tvojich. *Obchádzaj a nenávid' pretváрку.* To je cesta duše podlej, nešluší sa na mladíka, ktorý túži po duševnom živote, a raz i tak vyjde pravda na svetlo. Tie *skrývajúce sa duše* sú podvodné, otrokmi tajných hriechov. Ich smýšľanie bude farizejské, dobré budú činiť len k vôli ľuďom. Otvorenosť, úprimnosť nech je známkou tvojho charakteru. Budú ťa ctiť priatelia, milovať predstavení. Budú ti dôverovať, lebo budú vedieť, že si úprimný. Vtedy sa staneš neodvislým ako muž, ktorého mienka má cenu pred ľuďom! Veľkou radosťou je povedomie, že tebe tiež dôverujú!

Poznal som mladíka, ktorého láska ku pravde bola taká veľká, že keď si na to pomyslel, že ho môžu zle porozumieť a držať za luhára, v bolesti a trápení studený pot mu vystúpil na čelo. Vždy sa zhrozil tej myšlienky, aby

klamal. Preto sa veľmi bál, že ho zle porozumejú, a keď to niekde tušil, ako sa mu príležitosť naskytla, ihneď otvorene a úprimne vec objasnil. Či si aj ty pravdomluvným?

Nech ti je heslom: „Milujem pravdu, nenávidím lož.“ Nech ma toto sprevádza v reči a v skutkoch!

*

Keď je reč o cti iných, lož strašne škodí, trápenie a žiaľ pôsobí, je príčinou mnohej nespokojnosti. *Je hriechom nactiutrhania.* Luhať o druhom je veľkým zločinom, nesmiernou povrchnosťou a ľahkomyseľnosťou. V dôležitej veci o druhom vedome luhať je ťažkým hriechom. Keď povieš o spolublížnom niečo takého, čo on nevykonal — len aby si sám seba vyslobodil — si osočoval. A keď nie je prítomný, nemôže sa ani brániť, ospravedlniť. Keď o ňom povieš medzi rečou i také, čo nie je pravdou, preto aby si vzbudil proti nemu náladu, alebo aby si sa inému zalichotil, osočuješ. Ľudia málokedy myslia na to, keď chyby iných zväčšujú, alebo okolnosti ináč predstavujú, že i vtedy osočujú. Týmto zničia dobré meno priateľovo a nestarajú sa o to, aby to i napravili a osočovanie odvolali. Ba často nemajú sily ani vyznať: „Minule som sa mýlil, zväčšoval som, vec sa

má inak.“ Osočovanie je ako krádež a preto vyžaduje náhradu. Česť je drahým pokladom. Často osočovanie pozbaví iného chleba, budúcnosti. Prečo má také následky? Lebo budí sklamanie: „Myslel som, že takéto neučiní. Myslel som, že je opravdu statočný, teraz však vidím, že je bezcharakterným farizejom! Lebo ľudia skôr uveria zlé, ako dobré! Osočovanie budí v duši opovrženie. Nevýslovnou mukou je chodiť medzi ľuďmi s tým povedomím, že pre ohováranie považujú človeka za zlého, nečestného a hriešneho.

Keď máš vo zvyku o iných luhaf, iných osočovať, upodozrievať, musíš proti tomu pevne bojovať. Ak si osočoval, inému na cti ublížil, musíš to napraviť, musíš krivdu odvolať. Len smelosti viacej. Budú ťa ctiť preto, lebo uvidia, že ty vieš, čo za poklad je česť. Vtedy konáš charakterne.

Pomysli na seba, čo by si cítil, keby o tebe pred tými, ktorí ťa poznajú, ctia, luhali, alebo by na teba niečo svalili, alebo ťa upodozrievali. S akou tvárou by ťa privítali, keď by si k nim prišiel? Hádám toto by si pomysleli: „Hľa, ide ten farizej, lstivá duša. Chladní, nedôverčiví by boli oproti tebe. A ty by si nevedel, prečo? *Nedorozumenia* zaviňujú tú najtrpkejšiu nenávisť a odpor. Osočo-

vanie spôsobuje nedorozumenia. Keď sa vec objasní, ťažko je odstrániť z duše podozrenie, aká-taká stopa tam vždy ostane, „*aliquia semper haeret*.“ Preto sa ľudia boja rozchýrenia po novinách i vtedy, keď vedia, že sú nevinní. Toto však duše podvodné vyžítujú na vydieračstvo, na pomstu. V dnešnom čase je módou ľahkomyselnosť, takže ani pochvalu, ani osočovanie nesmieme brať za hotový peniaz. Veď nie pochvala, alebo osočovanie má byť smernicou tvojich skutkov, ale toto: *ako stojí moja vec pred Bohom, spracovanou to pravdou?*

A uvidíš, spokojnou, blaženou bude tvoja duša a zachránená od každého vlivu ľudského.

Vrele odporúčame dielo Foersterovo: „Ako žiť“*), predovšetkým však článok o spoľahlivosti!

*   •
*   *
*   *

---

*) Dosiaľ je preložené len do češtiny. Dostaneš ho v Spolku sv. Vojtěcha v Trnave.

IX. „Nesúďte, aby ste neboli súdení!“

(Mat. 7, 1.)

(*Nactiutrhanie, neláskavé reči. - Kedy sa môžu a kedy je treba vyzradiť chyby druhých?*

Dôvera. - Opovážlivé posudzovanie, upodozrievanie.)

Nactiutrhanie je jedným druhom podceňovania a odsudzovania iných. Nactiutrhanie je síce pravdomlivosťou, ale nie na pravom mieste a v pravom čase. Nactiutrhanie je — nepotrebné — vyzradenie, vyrieknutie tajných, neznámych hriechov a chýb cudzích. Mnohí mladíci sú veľmi ľahkomyseľní pri nactiutrhaní, a pri zpytovaní svedomia si toho ani nevšimajú, a jednak veľa škodia jazykom na cti a na povesti iných. Ľudia tak rýchle vyblabocú o druhých to, čo by nesmeli a tomu to povedia, ktorému by to nemali; komu by to však mali, pred tým mlčia. Česť, dobré meno je drahým pokladom, na svoju česť dávame veľký pozor, ale druhého hneď urazíme, napadneme.

Zlým zvykom sú i *neláskavé reči*, keď neprítomného chyby, nedostatky, často už známé, veľa ráz spomínané a vysmievané znova učiníme. predmetom rozhovorov a azda vždy

novšími a novšími okólnosťami ich zafarbujeme. Takouto neláskavou rečou nenávisť len zvyšujeme. Je prameňom mnohým svadám, hnevom, nesvárom, pravotám: a ako ľahko a koľkí sa previnia v tejto veci, ešte aj tí dokonalejší!

„Tento je dobrý človek, ešte som nikdy nepočul, že by bol niekoho odsúdil, alebo o niekom niečo zlého povedal“ poznamenal istý pán o svojom priateľovi. Opravdu na jemnosť a dobrotu duše poukazuje takéto chovanie sa.

Za nactiutŕhaním a neláskavými rečami najčastejšie kráča upodozrievanie, nedôvera, odsudzovanie a ohováranie. Zlovykom ľudí býva, že radšej hľadajú u iných krehkosť, chyby a hriechy, ako dobré a šľachetné vlastnosti, pre ktoré by mohli, ba mali druhých milovať a ctiť. Každý má chyby; to je pravda, ale aj to je pravda, že niet človeka, ktorý by nemal i takých vlastností, o ktorých by sa nemohlo s pochvalou rozprávať. Ľudia, — ako hovorí Kristus (Mat. 7, 4—5). — druhému v oku uvidia i smeťku a chcú ju vytiahnuť, vo svojom ani brvno nezbadajú.

Kto sa vždy zaoberá chybami druhých, málo sa zaoberá svojou krehkosťou. Na takýchto ilčhubov sa nemožno spoľahnúť; preto ani ty

nesveruj na nich svoje vážne plány a tajnosti duše. Vnútornosť svoju len vážnemu človekovi a duchovnému otcovi otvor. Kto si srdce na jazyku nosí, je dušou prázdnu, aňi trocha nie je významnou osobnosťou.

Keď je vo spoločnosti predmetom rozhorovov ohováranie, alebo obhajuj dotyčného, alebo spomeň jeho dobré vlastnosti, aby si tým akosi vyrovnal škodu, ktorú nerozumný tlčhuba spôsobil; alebo obráť ich pozornosť na iné: *proste začni o inom rozprávať*. Keď však zbadajú, že rozprávaš o inom, môžeš úprimne povedať, že nemáš rád, keď druhých ohovárajú. Nebuď bubeníkom, ale si vždy zachovaj potrebnú vážnosť a spokojnosť. Maj v úcte iných a vtedy si budú i teba ctiť.

Pri zpytovaní svedomia veľkú pozornosť venuj aj tomu, nakoľko si si dával pozor na jazyk a v čom si chybil, keď si o iných rozprával. Pri spovedi toho nezameškaj. Ničenie cti, dobrého mena a podceňovanie je krádežou, ktorá žiada náhradu (restitutio).

Často je to fažko, lebo vyrieknutá vec bola pravdou; odvolať sa to nemôže. Vtedy však ho môžeš obhajovať, aj dobré môžeš povedať o ňom a modli sa za neho. Koľký hnev, sva-da, nenávisť pochádza z nactiutfhania a neláskavej reči; koľko dobrých priateľov o-

chladne, v koľkých rodinách vymizne mier a pokoj!

* * *

Býva čas, miesto, spôsob, keď musíš vyrieknuť druhého chyby, vášne, zlé zvyky. To vtedy musíš urobiť, keď nie zmenšovať, ale napravovať chceš, keď nie z nelásky, ale z lásky to hovoríš. Keď je niekto, kto by vedel napraviť tvojho priateľa, alebo by vedel zamedziť jeho zkažu, *vtedy mu to dôverne povedz*. Toto môžu urobiť rodičia, profesori, predstavení, dobrí priatelia. Koľkých mladíkov by mohol zachrániť priateľ, keby niektorému dôverne odhalil svoj duševný stav. Takáto reč je už ctnosťou, ale k tomu je potrebná smelosť.

I to je možné, že preto musíš vyzradiť chyby spolubližných, *aby si iných pred nimi chránil*. Vtedy môžeš odhaliť smýšľanie dotyčného, i jeho zlé zvyky, aby si ostatných zachránil od podobnej zkažy.

Tak by si mal pokračovať, a nie neláskave, škodoradostne a posmešne rozprávať o hriechoch a chybách spolubližných všade, a len tam nie, kde by ti to patrilo. Takáto reč nie je prezrádzaním, toto je *dôvernosťou*, dobroprajnosťou, lebo nie zničiť, ale zachrániť

chceš česť a charakter spolubližných. A toto je dobre urobiť čím skoršie; zatiaľ, kým ten zlý skutok nie je verejným, zatiaľ, kým predstavený alebo profesor dôverne *otcovsky* môže zakročiť a na dobrú cestu ho napraviť tak, aby pritom verejné pohoršenie nezavinil a za to často veľmi osudný trest aby mu predstavený nevymeral.

* * *

Dôvera je veľmi dôležitá v spoločenskom živote. Aby sme mohli niekomu dôverovať, musí dotyčný vždy slovo i tajnosť naše zachovať, my však musíme byť otvorení a úprimní. Najmä dobré a osožné je, keď mladík dôveruje svojim rodičom, predstaveným a profesorom. *Obchádzajúca*, skrývajúca sa osoba často nepeknú dušu skrýva. Ty však buď dôverný a otvorený najmä k duchovnému otcovi, tu zaiste najdeš bezpodmienečnú mlčanlivosť a dobrú radu.

Často i starší dôveruje mladšiemu, keď vie o ňom, že je *mlčanlivý*. Pri jednej príležitosti, keď už vyjaval pred ním žiaľ svojej duše, tieto slová dodal starší: „Vám poviem všetko s takou istotou, ako keby som to do hrobu hovoril. lebo viem, že vy viete mlčať!“ Ten mladík nikdy ani len slova neprezradil,

čo mu vážne povedali, nechvastal sa tým, že vie tajné veci, a veľa toho vedel. A keď sa stal mužom, vážni ľudia, trpiace, zmietajúce sa duše i v tých najpálčivejších otázkach dôverou sa k nemu obracali. Vedel byť dôverným, lebo vedel mlčať. A či tvoja duša má tiež takéto krásne vlastnosti?

A to „*nezadržané slovo*“, prezradenie dôverne povedaných rečí, koľko trpkostí, nepríjemností a svád vyvolalo medzi ľuďmi! Ty buď mlčanlivý, spoľahlivý. Ale ani svoje srdce neber na trh, na ulicu, pred mnohých ľudí; ale čo tebe sveria, to verne zachovaj. Čo zlého počuješ vo spoločnosti, v rodine, to nepovedz iným.

* *
*

S ohováraním, s neláskavou rečou veľmi súvisí *opovážlivé posudzovanie*. Z našej povahy vyplýva, že ihneď si utvoríme úsudok, keď sa niečo dozvieme. I to je dobré, ba potrebné. Ani to nie je zlé, že takto usudzujeme, ale to, že čisto, bez dostatočných príčin aj o takých veciach vynášame úsudok, s ktorými nemáme nič spoločného, o ktorých nič určitého nevieme a jednako už ich vopred posudzujeme. To už nie je slušné, a keď to ešte i rozchyrujeme, páchame nespravedlivosť.

Iné nevieme, ako súdiť nad živými a mŕtvymi. Na posudzovanie odpovedáme zasa len posudzovaním, ale nad sebou nesúdime nikdy.

Keď môj úsudok môže škodiť bližnému, musím byť opatrný; musím skúmať, či môj úsudok má dostatočného podkladu, či to skutočne z toho vyplýva, čo som počul, videl? Potom aj na to musím brať ohľad, či tento môj úsudok môžem, mám ostatným povedať? A koľko ráz ľudia nedajú pozor na tieto dve dôležité veci, a hlavne nie mladé duše, ba v pudkosti i prísahajú na to, hoci nie sú o tom presvedčení.

Vidiš, že dotyčný niekde alebo s niekým ide, ty vieš už i to, že jeho cieľ je zlý, alebo, že zle činí, a jednako nie je tomu tak. Potom to povieš priateľom; tí sa pohoršia, posmeškujú, nadávajú, dotyčný ztratí pred nimi česť, a to všetko pre nič. Zvlášť hotový je úsudok, keď je reč o cirkevných hodnostároch. Keď vidia kňaza so ženskou, pletka je ihneď hotová.

Veľmi pozorný buď v úsudkoch. Po zdanlivej, jednej-druhej udalosti, po nahodilom prehliadnutí ešte neposudzuj a upodozrievavé, neisté úsudky a myšlienky nerozprávaj ako skutočnú udalosť. Veď si tým pravdu nepovedal!

Najmä *upodozrievavosť* vykoreň zo svojho srdca. Upodozrievavé duše nevedia ctiť nikoho, v druhom vždy len hriech a krehkosť hľadajú, ba v každom skutku, okolnosti, nešťastí a v chorobe druhého iba hriech a chybu vidia. Aj tam vidia zlé, kde nie je a preto veľa trpia, dobrého priateľa nemajú. Veľa opovážlivých úsudkov povedia, mnohé duše odcudzia od seba. Oni sú rozsievačmi nespokojnosti. Sú to čierne duše, ktoré hľadajú na všetko podľa svojej krehkosti.

Ty si ešte mladíkom, nepestuj teda v sebe už teraz toto škodlivé smýšľanie. Keď spozoruješ, že máš k nemu náklonnosť, usiluj sa ho zbaviť. Neprijmi každý úsudok, ktorý ti mimovoľne napadne, vyhľadávaj v bližnom len dobré a nie zlé; všetko toto urobiť nemôžeš, keď úprimne svoju dušu neotvoríš pred duchovným otcom! Zvlášť si dávaj pozor na jazyk; upodozrievavé myšlienky nevypovedz, nekonaj, neriad sa podľa nich k tvojim priateľom alebo bližným. Nepozerať na všetko cez čierne okuliare.

Neposudzuj nikoho. Zvlášť nie po jednom počutí alebo videní. Nie tak, aby si len jednu stránku vypočul; ľudia vždy sebe prajú; zádováž si aj od druhej stránky vysvetlenie; a ponosy, žaloby, mienky druhého tiež vypo-

čuj. Nech ti je zásadou: *audiatur et altera pars*. Aj druhú stránku treba vypočuť! Lebo ináč nespravedlive súdiš, sklameš sa, čo môžeš často zúsiť.

Keby si sa o hriešnosti niekoho i pre-svedčil, *neodsúď ho opovrhnutím*. Ani Pán Ježiš neodsúdil hriešnu ženu. A či vieš, či svoj hriech už dokonale oľutoval, či nie je jeho duša svätejšia ako tvoja?! Dnešný chvastavý svet vie ľudí odsúdiť, ale od hriechu a príležitosti k nemu ich zachrániť nevie. Ba skôr sa teší, keď viac senzáčných trestných vecí počuje. Ty však sa radšej sľu-tuj nad úbohými hriešnikmi a pomodli sa za nich. Oproti tým, ktorí v blízkosti tvojej chybili alebo sa previnili a potom svoj skutok oľutovali, buď trpezlivý, ich poklesky viac nespomínaj, nič im na oči nevyhadzuj, keď si rozčulený. Netreba chrám pokoja ihneď srúcať, ak je náhodou v ňom niekoľko pavu-čín, alebo je trochu zaprášený. Toto žiada opravdivá kresťanská láska!

Zvlášť buď opatrný *pri odsudzovaní nečis-toty*, lebo ani nespozoruješ, keď iných karháš, že do tvojho srdca vklzla nečistá radosť a povstane veľké pokušenie: — Odsudzovanie, karhanie iných často vzbudí v duši tú neprá-vú myšlienku a pocit, že dotýčny je dobrým,

lebo karhá hriech. Osudná mýlka, zaslepenosť!

Bol istý mladík, ktorý keď iných pre ich chyby odsúdil a v rozhovoroch proti neprítomným sa rozhorlil, alebo keď upodozrieva-ve ohováral, opovážlive posudzoval, po tom sa zle cítil: bol preplnený pokušeniami. Najmä keď išlo o nečistú vec, duša jeho o samote bola takou, ako nepokojný vyhnanec. Napokon však prebudilo sa v ňom sebavedomie: „Hľa, ja ich odsudzujem, a ja o koľko som lepší?“ Veľmi ofutoval svoje ľahkomyselné, povrchné posudzovanie a prerieknutia sa v minulosti a od toho času sa už chránil prenáhleného posudzovania, ohovárania, dával si na jazyk väčší pozor. A pokoj duše sa mu zasa navrátil!

Ty tiež podobne smýšľaj o týchto spoločenských hriechoch; lebo mnohí si privrú oči a nespozorujú, ako veľa hrešia proti VIII. prikázaniu Pánovmu: „Nepremlúviš proti bližnému svojmu krivého svedectva.“ Tak sa chovajú, akoby toho prikázania ani nebolo, vo spovedi sa nikdy z neho neobyňujú! A jednako hriechy proti VIII. prikázaniu oddeľujú najviac ľudí od seba, rušia lásku a priateľstvo v ľudských srdciach; tieto poburujú a ničia spoločenský život! Tieto hriechy majú

za následok, že ľudia nemôžu spolu účinkovať, nejakého dobrého cieľa dosiahnuť, tieto rušia pokoj v jednotlivých rodinách a medzi známymi.

Opravdu dokonalým človekom je ten, ktorý jazykom nehreší. — Keď chceš v sebe vypestovať peknú dušu, pekný charakter, milú povahu a keď chceš, aby ťa ľudia ctili, daj si pozor na jazyk!

X. „Útrapy a útisky ma zastihly.“

(Ž. 118, 143.)

(Sväti a zlí. Modlitba za oslobodenie. Opravdiví veľkí mužovia. Ošetrovanie mrzákov. Žiacka choroba. Samovražda.)

Márne ľudia popierajú, slzavým údolím je tento svet. Márne prekrúcajú, že Pán Boh nás stvoril k blaženosti; teda nemôže byť slzavým údolím tento svet; jednako slzavým údolím je, hovorí zkusenosť, a keď by tomu nebolo tak, zabudli by sme na opravdivú vlasť a na jej opravdivú večnú blaženosť. Slzavým údolím je tento svet i keď ste ho azda ešte ani nezkúsili. Ale sú, i medzi vami sú a vy ostatní to môžete tiež pozorovať, vidieť, ktorí zakusujú biedu, chorobu a vyhnanstvo toho slzavého údolia. Keď ste to ešte nepocítili, nemyslíte si, že ste tomu už vy-

hli, možné, že dnes, možné, že zajtra zavíta k vám choroba alebo bieda. Keď pozorne čítate noviny, ľahko sa o tom presvedčíme.

Teraz je len otázka, ako sa máme chovať, keď nás zastihne bieda a úzkosti.

Mohli ste počuť o svätých, ktorí túžili trpieť a biedu znášať. Mohli ste počuť o sv. Dorote, ktorá na smrť vedená takto zvolala: „Ach, ako nesmierne sa teším, že onedlho budem sa prechádzať v záhrade svojho snúbenca, Ježiša!“ Mohli ste počuť o sv. Juliusovi, ktorý, keď sa mu smrťou vyhrožovali, zvolal: „Čím skorej, čím skorej!“ Hádám ste počuli o viacerých takých, ktorí so sv. Terezkou držali sa tej zásady: „Alebo trpieť, alebo umrieť!“ Počuli ste a srdce vaše ustrnulo: „Toto je teda kresťanstvo? Toto teda žiada Ježiš, toto prikazuje? Ja nie som na to schopný?“

Ale mohli ste počuť aj o iných, nie práve o svätých, ale o ľuďoch, ktorí stonali v hĺbinách tohoto slzavého údolia pod farchou života, a ktorí preto obrážali Boha, ba ešte i to sa opovážili povedať: „Boh nemôže byť v nebi, lebo keby bol, nedovolil by, aby jeho stvorenia, jeho dietky takto sa trápily a živorily!“ A jednako povstali proti Bohu rúhaním a kliatbou. Keď neveria, zbytočné je hrešiť, keď ale veria, neboja sa, že Všemožúci

ešte väčšiu biedu pošle na nich podľa svojej spravodlivosti?!

Hľa, svätí, hľa zlí. Kam sa pripojíme my? Tam to nevládzeme, toto ale chcieť nesmieme!

Dietky moje, je jedna cesta, na ktorú smeľe môžeme vstúpiť, na ktorú nás i Boh vedie, po ktorej pred nami i Kristus chodil, a na ktorú nás i svätá Cirkev učí. V Starom Zákone čítame: „Synu! V chorobe nezanedbaj sa, ale modli sa k Bohu, a on uzdraví Ťa! (Sir. 38, 9.); v Novom Zákone vidíme Ježiša, ako uzdraví sluhu kafarnaumského stotníka, slepca z Jericha, chromého, malomocného atď.; a dnes svätá Cirkev modlí sa za svojich chorých, a aby som inú prosbu nespomenul: Pannu Mariu v loretánskych litániach takto oslovuje: Uzdravenie nemocných, oroduj za nás!

Čo nasleduje z toho? To, že môžeme žiadať, že môžeme prosiť: Aby sme sa oslobodili od biedy a choroby: to, aby sme nehrešili, *ale prosili Všemožúceho za zdravie, za blahobyť*; a to, aby sme si tým zásluhy nadobudli, a nehody, biedu a trápenia, — ktorým vyhnúť nemôžeme — prijali tak, ako trest za naše hriechy, aby sme ich znášali spokojne, a očakávali uzdravenie, aby sme

tak dostali preddavok, a z trestu posmrtného niečo odpykali už na zemi!

Preto, keď pre chorobu, alebo chudobu musíš trieť biedu, nezúfaj. Tak hľad na to, akoby ťa Boh rýchlejšie chcel naučiť trnistej ceste života. Nezávid svojim zdravým a bohatým priateľom, ktorí blažene, s úsmevom na tvári, od radosti pýriacou sa tvárou, poskakujúc, tancujúc bežia napred na tej ceste, kde ty azda i o žobrácku palicu sa opierajúc musíš ísť napred, a ktorá sa skoro zláme pod ťarchou tvojej choroby a chudoby! Nezávid im, oni sú teraz — je pravda — blaženejší, ale i oni musia okúsiť trpkosť života; ty si už na ňu pripravený, teba doterajšie rany už otúžily a nemôže sa vedieť, či na tých neprijde väčšie dopustenie, či náhly úder nezabije, nezničí ich na veky?!

Preto môžeš prosiť Boha, aby ťa oslobodil od trpkého kalicha, ako sa aj Ježiš modlil, ale doložil: *Keď je toto tiež i vôľou tvojou, Pane!* Ale nehreš proti nemu; buď trpezlivý v biede, *nehanbi sa prijať pomoci druhých*, to by bolo pýchou, namyslenosťou od teba, — keď ale prijmeš — uponížil si sa a jednako nemusíš to vziať, ako almužnu, lebo máš, čím by si sa odplatil: cez celý svoj život buď povďačný svojmu dobrodincovi, a ver, že

týmto sa lepšie môžeš odplatiť, ako keby si bol dal za to peniaze. Povďačné srdce a láskavá duša je nad všetko bohatstvo. — Keď ležíš chorý na lôžku, aj tam buď trpezlivý, pokojný. Nebuď rozkazovačný a svojmu okoliu nerob položenie ešte neprijemnejším. Sebazaprenie veľmi potrebuješ, ale trápenie ťa mu naučí. A keď si už videl takého trpiaceho bližného, ktorý svoju chorobu s veľkým sebazaprením znášal, mohol si vidieť i to, že nakoľko očistí, pozdvihne a spanilou učiní dušu dobre znášané trápenie. Veľa ľudí obrátilo, veľa ľudí priviedlo na dobrú cestu! Trápením vychováva Pán duše. Ešte i svoju matku vzal na krížovú cestu a ku krížu posavil. François Coppée napísal hňihu „O spasiteľnom utrpení.“

Lekárovi buď poslušný, keď ti to i ťažko pádne; nevyhýbaj jeho predpisom, lebo je to nerozumné, nie jeho by si klamal, ale seba. Nemysli si, že si azda v chorobe neúžitčným členom ľudstva a nemysli si, že hádam viac dobrého by si vedel urobiť, keď miesto toho, že chorý ležíš na lôžku, celý deň by si mohol pracovať, písať pri písacom stole, učiť sa, nemysli si, vie to dobrotivý Boh, čo osoží tebe i druhým. Ved, že na väčšiu dušu poukazuje, nad každý veľký skutok a nad

Všetku slávu, keď oddaný do vôle Božej trpezlivo vieš znášať trápenie! Never, že tí sú väčšími ľuďmi, ktorých svet za takých vyhlasuje; — možné, že všetky zásluhy ztratia pri prvej zkuške, nehode, dopustení; — *o veľa väčši sú ti, ktorí vedeli byť podobní Ježišovi aj v trápení, v chudobe a v biede!* Aj to môžeš vidieť, že človek, keď je chorý, je veľmi krehký a ťažko sa vie i modliť. Preto však aspoň nábožné vzdychy, krátke modlitby nezanechaj! Keď si ťažko chorý, nech ti čítajú o Ježišovi alebo o niektorom svätom, rozmýšľaj o ich trpezlivom živote. Pritom títo chorí majú veľkú potechu: láskavé srdce spravodlivého Boha; a odmenu, ktorú obdržia za zásluhy! Ako často-môžeme čítať, ako blažene umreli tu i tam jednotliví kongreganisti. Odkiaľ čerpali k tomu sily, keď boli ešte takí mladí a pred nimi stál tuzemský život so všetkými radosťami, rozkošami a bohatstvami?! Za netožné to považujú, ktorí ešte takú smrť nevideli. Nie, že by ich smrť bola blažila, ale to povedomie, že ich čistá duša na veky bude blažená. Neverec dobrovoľne si odníma život, — keď trpí nevyliciteľnou chorobou; alebo v preklínaní hľadá uľavenie: ale márne. Bojí sa, každý človek sa bojí smrti, ale vieme, že jej ne-

mohli vyhnúť ani Ježiš a Maria, lebo je požiadavkom prirodzenosti ľudskej, odkedy je hriech na svete. Preto sa veriaci na ňu pripraví silnejšími prostriedkami, ako tie, ktoré možno najst' na tejto zemi: Božou milosťou, nábožnou modlitbou, telom Pánovým, svätým olejom. V dlhšej chorobe prijímaj aj vtedy, keď je isté tvoje uzdravenie. Netreba sa báť prostriedkov milosti, veľmi posilňujú dušu, a keď aj telo vždy nevyliečia, ale smrť jednako obľahčia. Nothnagel, viedeňský profesor medicíny povedal: „Nie telesná smrť je trápnu, ale duševná bolesť!“

Keď si sám chorý, takto čiň; keď je *iný*, navštevuj ho. Tvoja pozornosť mu dobre padne. Ošetruj ho láskave, pomysli si, že na lôžku chorého leží Ježiš. Pomysli si, že jeho ošetruješ, lebo za tvoju srdečnosť takú odmenu dostaneš, ako by si bol sedel pri lôžku Ježišovom. A keď sa blíži koniec, pomysli si i na dušu priateľovu a na bližného; upozorni ho, aby sa pripravil nie na smrť, ale na život večný! Často sa sami chorí boja povedať a pýtať posledné svitosti; obávajú sa, že tým pripravia zármutok svojim príbuzným. Pomáhajme im teda my, pripomeňme sviatosť my. Chorý sa vždy uspokojí po prijatí sviatostí. Toto by bolo povinnosťou i le-

károv, veď prísahajú na to, keď ich za doktorov povyšujú. Modli sa za svojich chorých priateľov á za chudobných! Podľa možnosti im pomáhaj!

Keď takto o vážnych chorobách rozprávame, nemôžeme nechať bez spomienky t. zv. žiacku chorobu. Najmä tí, ktorí ešte vážne chorí nikdy neboli, radi sa robia chorými, keď sa boja odpovedania vo škole, alebo by chceli leñošiť, zaspia, zameškajú školu. Beda takýmto! Neboja sa, že Pán raz vážnu chorobu pošle na nich? Práve tak, ako na pastiera-luhára prišiel vlk, a vtedy sa mu už nemohlo pomôcť! Buď samostatný, smelý a mužný. Kým si nie vážne chorý, ale len málo nevoľný, nehlás hneď chorého; zdravé a mladé telo neochorie tak ľahko! Chorým sa nikdy nerob, neteš sa, že môžeš v posteli ležať, odpočívať, čítať, hrať sa; lebo nevieš, ako ťa potresce Pán za to! Ale keď si vážne chorý, nezatajuj, nezanedbávaj, sver sa lekárovi a nie poverčivým čarodejniciam. Keď sa hanbíš za svoju chorobu, ktorú azda tvoja ľahkomyselnosť alebo hriech zavinil, povedz to lekárovi, aby z nej neskoršie nevstala ešte väčšia.

Daj si pozor na zdravie, lebo V. prikázanie Božie nielen vraždu zakazuje, ale i poško-

denie si na zdraví. Aj V. prikázanie je také dôležité, ako ostatné. Ale na toto ľudia často zabúdajú. Mnoho, čo zákon zakazuje, na pr. fajčenie, len zo zdravotného ohľadu zakazuje. Mnoho, čo ti profesori, predstavení prikazujú, len zo zdravotného ohľadu to činia. Preto prechádzky, pohybovanie sa, telocvik a šport nepodceňuj, ale cvič sa v tom povedomí, že ti to prispieva ku zdraviu telesnému i duševnému!

Slovom: buď sebavedomý v každom svojom skutku.

Nauč sa už teraz stáť na vlastných nohách v každej nehode, v trápení a uprostred biedy a vtedy ťa život ničím neprekvapí a nezlomí, ako kus práchlivého dreva, ale ty budeš riadiť loďku svojho života! A budeš vedieť, že navštívenie Božie len zošľachtuje dušu a potvrdíš slovenské porekadlo: „Radosť sa z bolesti rodí!“

Keď takto konáš, keď takto rozmýšľaš, nikdy ti neprijde na um ten veľký hriech spáchať, ktorý je dnes na dennom poriadku: *samovraždu*.

Dnes je už také veľké číslo mladých samovrahov, že už nikoho neprekvapí, keď tak pri vydávaní vysvedčení, z príležitosti zkušok — niekedy i zo smiešnej a nezrelej lá-

sky, i deti chytia zbraň oproti sebe. Čo je toho vinou? To, že svet nevie, a ani ten mladík nevie, že samovražda je hriechom do neba volajúcim, že toto je najstrašnejší hriech, lebo sa napraviv nedá ani z ohľadu na seba ani z ohľadu na iných, kým pri všetkých ostatných hriechoch náprava je možná v nejakej podobe. Zabúdajú, alebo nemyslia na to, že nielen skutok, ale už i sama myšlienka na to, a odhodlanosť je smrteľným hriechom. Márne vystaví lekár vysvedčenie, že to v pomätenosti učinil, teda nie je hriešny; hriešny bol už vtedy, keď prvej takejto pokúšajúcej myšlienke neodporoval. Ako je veľkým hriechom k nečistote a k vražde pobádajúce myšlienky chovať, pestovať, nimi sa zaoberať, tak podobne povstane ťažký hriech už pred tým, ako by vonkajší skutok nasledoval, prv, akoby kto ku kohútiku pištole, alebo ku jedom naplnenému poháru siahol! I za tieto bude človek kedysi zodpovedať. *Nie nepričetnosť v poslednej chvíli rozhoduje, ale predchádzajúce odhodlanie sa, a tohoto ďalšia príčina!*

Keď ťa napadne takáto myšlienka, ihneď ju odstráň! Neboj sa znášať farchy života. Veď Kristus povedal: „Jeśli chce kto za

mnou ísť, nech zapre sám seba a vezme svoj kríž a nasleduje mňa!“

Kto mal odvahu zhrešiť, nech má odvahu aj následky hriechu znášať; a keď pre zlobu druhých, alebo pre inú príčinu ťažké rany dopustí na nás Pán, znášajme ich vo spoločnosti trpiaceho Ježiša a bolestnej Matky; ani oni netrpeli za svoje hriechy! Vie starostlivý Boh, prečo sa takto s nami deje!

Buď smelý, ži sebavedome a pomysli si, že život je večný, a smrť je len hranicou medzi časným a záhrobným životom!

XI. „Pokrytec ústami klame priateľa.“

(Prísľ. 11, 9.)

(Pravé priateľstvo. - Žiarlivosť. - Prepjatá dôvernosť.)

Keď o priateľstve píšem, prečo mi prichodí na um výpoveď Písma svätého: „Pokrytec ústami klame svojho priateľa!“ (Prísľ. 11, 9.) a prečo nie to: „Stále miluje, kto je priateľom!“ (Prísľ. 17, 17.) Obidve výpovede sú pravdivé, ale pravý priateľ je zriedkavý, preto vás musím upozorniť na falošných priateľov.

Keď si našiel dobrého priateľa, našiel si poklad. Dobré priateľstvo je šľachetný po-

mer; dobrí priatelia sa usilujú jeden druhého zošľachtiť, chyby navzájom si opraviť, dobré meno zachrániť. V ťažkostiach si vzájomne pomáhajú, v nebezpečenstve sa vzájomne napomínajú, jeden za druhého sa modlia, spoločným úspechom sa tešia. Ale toto pravé priateľstvo len vtedy môže nastať, keď ich dobrý cieľ spája, keď vzájomná úcta rastie medzi nimi. Nech nehľadajú to, čo ich rozdeľuje, ale to, čo ich ešte lepšie spája. Musia byť jeden k druhému zdvorilí, musia jeden druhého vysoko ctiť a vážiť. Dráždenie, žartovanie zoslabuje dobrý pomer, a môže sa stať, že vážna urážka, alebo svadá bude toho výsledkom.

Pravé priateľstvo je možné len medzi ctnosťnými mladíkmi a len dobrú vec si môže určiť za cieľ. A preto najprv musíš dobre poznať toho, s kým chceš priateľstvo nadviazať. Nie všetci sú dobrými priateľmi, s ktorými si tykáte. Kto nie je ctnostným, nech je hocako milým, prítulným alebo nadaným, neprijmi ho za priateľa. Buď opatrný. Keď prídeš medzi cudzích ľudí, nenadväzuj hneď priateľstva, lebo len dobrodružstvo bude z pred spozoruj, s kým máš do činenia, si sa raz medzi nich zamiešal, ťažšie ťa môžeš od nich oslobodiť. Lebo

takíto kamaráti sú veľmi lepkaví, veľmi ochotní, vďační, obsýpajú ťa najlepšimi radami. Takéto vlastnosti nepoukazujú na dobrú dušu. Dobrí priatelia sú skromní, nie dotieraví, aj oni to chcú napred zvedieť: akým si ty! — Tie dobrodružstvá, kamarátstva už veľa mladíkov zničily; nie o jednom môže človek počuť: dostal sa medzi zlých priateľov, tí ho zkazili. Pravdu mal veľký básnik Nemcov, Goethe: „Povedz mi, s kým sa priateľíš a ja ti poviem, kto si!“

Ani to nie je priateľstvo, šľachetné smýšľanie, *keď do priateľského pomeru vnikne žiarlivosť*. To už je ošklivé sebecko a znak smyselnosti. Láska už nie je čistá, a už nebudú viac dobrí jeden k druhému. Keď niekoho ideálne milujeme, tešíme sa, keď ho aj iní milujú a ctia. Nežiadame, aby on len k nám bol dobrý, aby sa len s nami prechádzal, s nami sa vyprával, len nám pomáhal a nebolí nás to, keď ho aj druhí milujú, keď je on i k druhým taký láskavý, ako k nám. Keď tvoje priateľstvo, alebo láska, smýšľanie k hocikomu tak sa zvrhlo, otvor celkom úprimne svoje srdce pred duchovným otcom, lebo už kráčaš cestou vášní a hriešneho smýšľania a len veľká záhuba ťa očakáva. Neboj sa, Boh ti pomôže. Dá ti iného, lepšieho priate-

ľa, keď vidíš, že toto priateľstvo už nie je dobré, keď zlé skutky svojho priateľa nevieš posúdiť, ale každý jeho skutok chváliš, za dobrý uznávaš. Alebo budeš anjelom, alebo čertom. Preto daj pozor, dobre si premysli vec a usiluj sa ho zbaviť; ale nielen pred sebou, ale aj vo skutočnosti. Nie je potrebný pre teba, — hocako by si k nemu cítil náklonnosť, — zanechaj ho, nepotrebuješ ho, lebo on ťa pozbaví pokoja. Keby si vec dobre uvážil, sám by si sa zhrozil pre takéto seba-uponíženie. Pravou láskou a priateľstvom je to, ktoré učiní lepším i teba i priateľa tvojho!

Priatelia nikdy nesmú *jeden pred druhým rozprávať o svojich hriechoch*, lebo týmto sa ničí vzájomná úcta. Prepjatá dôvernosť, bezcieľné ukazovanie vlastných nedostatkov, pôsobí zhubne. Alebo chlúbiť sa chybami a hriechami, je len uponížením jeden druhého, a ničením vzájomnej úcty a lásky. Dvaja šlachetní mladíci boli veľmi dobrými priateľmi, ctili sa a milovali, boli dôverní, ale o hriechoch, vnútorných krehkostiach svojich nikdy sa medzi sebou nerozprávali. A dobrými priateľmi zostali i v mužskom veku, rozprávali o ťažkostiach a trpkostiach života, o hriechoch, o ctnostiach a ich prostriedkoch, ale nikdy nič o sebe. Prepjatá dôver-

nosť a úplné otvorenie vnútra obyčajne zakončuje dobré priateľstvá, lebo zničí vzájomnú úctu.

Daj pozor, aby z priveľkého priateľstva nepovstala svada. Ale keď ste sa pohašterili, pozoruj, čo povedia o tebe iní. Ľudia sa veľmi neodvážia do očí povedať naše poklesky, a to alebo zo šetrnosti alebo zo strachu. *Ale v hneve alebo žartovne* — surove alebo jemne — často to povedia. Práve preto pomysli si aj na tie slová, ktoré nám povedali v prudkosti alebo v hneve, na pr. ty pýcha, závistlivec, podvodník, farizej atď., či niet v tom azda niečo pravdy?!

Tvoja prítulnosť a láska k priateľovi nech je čistá. Nesčíselne mnoho príkladov je už v staroveku o obetavosti dobrého priateľa a z toho môžeš vedieť, akou veľkou a zriedkavou vecou je dobré priateľstvo. Usiluj sa tak čiste milovať, ako Ježiš miloval svätého Jána, ktorého — hoci pre nás všetkých platí slovo: „Vy ste mojimi priateľmi“ (Ján 15, 14) — nad ostatných miloval a ktorému sveril i svoju matku. Aj v tomto je vzorom Ježiš, nad jeho priateľskú lásku väčšej nebolo, ani byť nemôže: „Nikto nemá väčšej lásky nad tú, keď kto položí svoj život za svojich priateľov.“ (Ján 15, 13.)

XII. „A všetci, ktorí chcú žiť pobožne v Kristu Ježišovi, trpieť budú prenasledovaní!“ (2. Tim. 3, 12.)

(Znova rajský svodca. - Slobodní murári. - Sociálni demokrati. - Neteční.)

Hľa, mladíci, ukázali sme vám búrlivé more života. Ale nemôžeme pred vami zatajiť, že keď sa chcete týchto nebezpečenstiev chrániť, nemôžete to urobiť tak, aby proti vám neútočili a nechceli by vás — ako rajský svodný had — presvedčiť, že to, pred čím vás chránime, nie je hriechom, nie je chybou; že vám to vraj nepoškodí, ba vraj opačne musíte konať, lebo vraj všetko toto je len vynálezom kňazov, a dobré to bolo vraj za dávna, kým im ľudia ešte verili, v dnešných osvietených časoch však už každý vie, že je to len klamaním sveta.

Vám to sveríme, aby ste si o tomto utvorili úsudok. Len na toto jedno dajte odpoveď: aký osud budú mať kňazi z toho, keď vy budete dobrí, keď vy budete statoční ľudia a zdraví mužovia? Odpovedajte a odpovedzte, ktorí sú to, ktorí vás nežistne milujú a pre vaše dobro, a nie pre svoje dobro chránia vás od zlého?!

Dnes každý len *kňazom* hreší, a rozhlasuje o nich, že nie sú hodní života, lebo nepracujú. Pravda, v očiach neverca, ktorí v dušu neverí, je zbytočné zachraňovať a posväcovať nejestvujúcu dušu. Duševný život nechápu, lebo len telesný hľadajú. Keby kňazstvo nič iného nevykonalo, len duše zachránilo, tým už vykonalo takú prácu, ktorá všetky ostatné prevyšuje, ale kňazi sa zaoberajú aj iným, učením, vedením spolkov, pozdvihovaním blahobytu svojich veriacich atď. Ale len sa pozri za tými útočníkmi. Uvidíš, čo sú: členmi tajných spolkov, *slobodnými murármi*, alebo ich prívržencami. Čo sú to za ľudia? Veď si mohol veľa počuť o nich. Mohol si počuť, akí sú dobrošrdeční, dobročinní, koľko chleba a mlieka rozdali zadarmo, koľko pomáhajú chudobným! Kto môže popierať, že dobrú vec konajú, keď takto robia? A keby len toto robili, každý by ich miloval a ctil! Ale toto je len vonkajší náter. Je pravda, ich spolok je tajný, ale účinky jeho možno v živote vidieť, z tohoto môžeme usudzovať na ich ciele, prostriedky a charakter. Keby nemali čo skrývať, otvorene by si stali na zápasíšte. Takto len kedy-tedy sa dozvieme o ich schôdkach, niečo aj z ich novín, ktorých jedno-druhé číslo dostane sa

nejakým spôsobom do rúk nezasvätenca. Odtiaľ potom vieme, ako napádajú vieru a vyučovanie náboženstva, ako napádajú pozitívny mravný zákon, desať Božích prikázaní, najmä na poli šiesteho prikázania hlásajú slobodu; obhajujú rozlučiteľnosť stavu manželského a popierajú svätosť a záväznosť prísahey; hlavne napádajú katolícku Cirkev, jej obrady, a oni sami tiež užívajú symboly a obrady. Náboženstvo prehlasujú za vec súkromnú a vylučujú ho z verejného života. Keby však ich jediným cieľom bola dobročinnosť, vtedy by mali radšej ruka v ruke so svätou Cirkvou spoluúčinkovať. Ale nie. Oni sú proti nej a ich členovia v živote, pri voľbách, na schôdkach vyprávajú, broja proti nej. Hlásajú neobmedzené právo pôžitkárstva, a mravy bez náboženstva. Z tohoto môžeme uzatvárať, že cieľom ich nemôže byť iné, ako to, čo i mimovoľne prezradili na pr. z príležitosti prenasledovania Cirkvi vo Francúzsku, keď v deň vyhlásenia zákona na prenasledovanie Cirkvi mali pochvalné reči. Aj pre týchto platia slová Kristove: po ovocí ich poznáte. Nie div, keď Cirkev vyobcuje svojich synov, ktorí do tejto spoločnosti vstúpia.

Povedali sme i toto, lebo už aj vy musíte o nich niečo vedieť. Toto je dôležité najmä

pre tých mladíkov, ktorí prídu na univerzitu, alebo do odborných škôl, lebo tam sa musia stýkať s profesormi takéhoto ducha. Ale svojich ľudí už teraz si vyberajú z vás. Hlásajú, že treba vychovávať opravdu slobodnomurársky smýšľajúcich mladíkov. Vieme o tom. Takí nám to povedali, ktorých chceli získať, ktorí ale s nezlomnou dušou ich odmietli. Hoci im to bolo ťažké: Odmenou malo byť, že ihneď dostanú celé zaopatrenie, keď sa zapíšu na univerzitu, a potom im dopomôžu k istému postaveniu. Chudobný chlapec to bol, skoro dal už i svoj súhlas, ale mal Anjela Strážcu, ktorý ho zadržal. Matka jeho s plačom prosila: Synu, synu, nezapredaj svoju statočnosť. A dotyčný poslušol, radšej sa trápil v chudobe, ale svoju dušu nezapredal diablove. A teraz má i bez toho dobré postavenie.

Stal sa aj iný prípad, keď dotyčného týmto povzbudzovali: Aj tento minister, aj tento štátny sekretár je členom, keď si staneš medzi nás, ihneď obsiahneš kondície a neskoršie aj postavenie; nikdy nedovolíme, aby si trpel núdzu. Aj tento sa za to poďakoval a viac si cenil samostatnosť duše, ako peniaze. Lebo keď si sa raz medzi nich zamiešal, nemôžeš

uniknúť, a keď ich tam necháš, do smrti ťa budú prenasledovať!

Si na rozcestí! Alebo dáš svoju dušu za korisť, alebo ju zachrániš.

Dnes je už i verejná spoločnosť, ktorá však jednu a tú istú zásadu hlása so slobodnými murármi a to je *sociálna demokracia*. Táto je odchovaným deckom slobodných murárov. V tamtej sú členovia vzdelanejší, v tejto prostejší. Tamtí učia a na mylné cesty vedú chudobného robotníka. Týchto môžeme len ľutovať, lebo mnohí dobromyseľne sa dostali medzi nich; ale v tamtých prebýva duch diabolský. Tamtí jemne; v novinách, v rečiach, v rozhovoroch napádajú; v románoch, v besedniciach potajomky hlásajú svoje zásady, aby tieto nepozorovane vnikly do ľudských duší, títo surove, uličníckym spôsobom, lebo iného dôvodu nemajú, ako veľký krik a kyjak!

Budú proti tebe útočiť, na pouličný krik len opovržením môžeš odpovedať, ale na salonný útok a na chytrácke osidlá si daj pozor. Vysmejú ťa, nahromadia rozumových dôvodov. Ty však musíš pokojne bez výsmechu odpovedať. Keď ťa napádajú pre tvoje silné presvedčenie, opýtaj sa ich, či si oni presvedčenie menia? A keď oni môžu niečo tvrdiť,

prečo by sme nemohli aj my? Ale oni slobodu tak vysvetľujú, že je to len ich právom, ale nie iného!

Dávaj pozor, aby si sa nedostal do ich osidiel; do ich sieti, ale ani ich vlivu nepodliehaj. Lebo s mnohým sa to stane, že natoľko ho napádajú, natoľko ho sužujú, až napokon, keď sa aj nestane ich prívržencom, a keď si aj medzi nich nestane, stane sa jednako netečným. Nestará sa o nič, len nech on nijakej škody neutrpí. Ani toto nie je správna zásada. Lebo my musíme bojovať. Kto nebojuje, už je ztratený. Ježiš povedal: „Kto je nie so mnou, je proti mne!“ (Mat. 12, 30.) Indiferentizmus hlása hlavne slobodné murárstvo pod rúškom náboženskej snášanlivosti! Napádajú človeka, ktorý vyznáva svoju vieru, ale zaujímavé je, že len katolíka, lebo žida, protestanta atď. pre náboženstvo nikdy neprenasledujú.

Preto teda staňme si ku Kristovi. Nehovorme, že Cirkev sa i tak nesrúti, a že nie je odkázaná na našu podporu, veď Kristus prisľúbil: „A brány pekelné ju nepremôžu!“ (Mat. 16, 18.) Je pravda, Cirkev svätá bude stáť, ale otázkou je, či i v našej vlasti. Keď my necháme ničieť to, čo sv. Cyril a Metód založili, ľahko sa to ztratí a zanikne; ale

preto svätá Cirkev Kristova na zemi, a zo srdca nevyhyňie; — keď i pokorená, ale jednako bude stáť, keď aj chudobná na statky zemské, ale bohatá v mravoch! Prenasledovanie jej neškodí; my sa nebojíme; ono nás len povzbudzuje k vytrvalosti pri tej Cirkvi, o ktorej zakladateľ predpovedal, že bude prenasledovaná, a bez toho by nebola ani jeho Cirkvou: „Ako prenasledovali mňa, tak budú i vás prenasledovať!“ (Mat. 5, 10—12.)

Opravdú, keby sme nevedeli, že Boh je naším cieľom, ľahko by sme ochabli, a keď neochabujeme, to je znakom toho, že nás Boh posilňuje. Neverec nemôže takto vydržať! Jedno je isté: Cirkev, teda i my raz iste zvíťazíme! Sú, ktorí si v mladom veku zaumienili, že budú bojovať pre dobro, ale neskôr takto rozmýšľali: zbytočné je bojovať, však i tak nemôžeme dosiahnuť svojho cieľa. Lepšie je takto: nerušíme pokoj, — a zanechali boj, a tak zanechali aj Ježiša! Teraz sa bojovníkovi človekovi vysmieávajú! — My neochabujeme. Kristus potrebuje ideálne duše. Na zásady a ideále mladosti nezabúdajte, a nikdy ich nezanechajte. Nech vás smutné zkušienosti a sklamanie nezlomia! Boli, ktorí bojovali za vznešené zásady, a odplatou ich bola nevšímavosť a opovrhnutie. Keby to

i s nami tak bolo, ešte ani vtedy nesmieme ochabnúť, ani len na chvíľku, ba ani vtedy, keď by sme to i vopred vedeli, lebo nám vždy zostane povinnosť, zpod ktorej nás nikto oslobodiť nemôže: Ježišovi slúžiť — Krista nasledovať! Aj on bojoval za ideál, za najvznešenejší, a aj ním opovrhli, na kríž ho pribili! Z neho čerpajme silu!

Jeho kríž, ktorý teraz nohami šliapú, už dávno rozlúštil spoločenské otázky: socializmus, humanitú . . .!

*   *

*

III.

„PHAROS“*) ŽIVOTA.

„I riekol im Ježiš: Čo ste bojazliví, maloverní? Vtedy vstal, rozkázal vetrom i moru a nastalo veľké utíšenie.“ Mat. 8, 26.

---

*) Pharos je ostrovček u Alexandrie, na ktorom (podľa gréckeho bájoslovia), Io, dcéra Inacha, kráľa v Argu, prenasledovaná a premenená od žiarlivej bohyně Junony na kravu, našla ztratený pokoj a stotožnená s Isidou uctievaná bola ako bohýňa.

Prekladatelia.

I. „Podte ku mne všetci!“ (Mat. 11, 28.)

Blaženost chodí so žiaľom. Keď blaženost ztratíme, keď jej nemáme, žiaľime za ňou.

Už prirodzenosť ľudská káže človekovi, aby ľútosťou naplňoval svoje srdce. Lútosťou bolo naplnené srdce človeka od začiatku, od toho začiatku, odkedy ztratil tú najväčšiu blaženost: raj; tento žiaľ po ztratenom raji tiahne celými dejinami ľudstva. Nemohlo ho vykoreniť kacírstvo, nijaký blud, nijaké osvietenstvo. Lebo veď kto by sa opovážil tvrdiť, že ľudia nemajú viery, nádeje a lásky; že nemajú duše, ktorá oplakáva ztratenú blaženost; plačú, žália, ale nepreklínajú, lebo vedia, že biedu si zaviniли sami. Kvília, vzdychajú, no nereptajú, lebo vedia, že ztratenú blaženost tu nenajdú, ale len u Toho, ktorý ich obdaril nesčíselnými dobrodeniami a ktorému sa oni odplácajú zlosťou. Kvíliaca duša nenachádza pokoja, iba v týchto slovách: „Otče, zhrešil som proti nebu i pred

tebou; už nie som hoden volať sa synom tvojím!“ (Luk. 15, 18—19.) Otcom volá toho, ktorého obrazila; pokoja nenachádza nikde, iba v slove: „Otče!“ A nesklamala sa! Otec ju prijme s veľkou radosťou a — ako to evanjelium hovorí — „počali hodovať.“ (Luk. 15, 24.) — Keď by ste aj chceli vykoreniť tento cit ľútosti zo srdiec ľudských, ja vám poviem, že sa to nedá. Tam ho máte i vy v srdciach vašich, len ich skúmajte a uvidíte. Či nie je nespokojné tvoje srdce, keď si zanedbal včera modlitbu, keď si sa predvčerom rúhal Bohu, keď si sa v týchto dňoch — nie azda dnes, práve pred chvíľou — previnil proti čistote? Či ti srdce nevyčítuje, že si sa v piatok a v dňoch pôstnych nezdržoval od mäsitého pokrmu, že si rodičov neposlúchal, že si v učení a v plnení svojich povinností bol lenivý, že si bol hnevливý? Hľa, tam v srdci svojom máš hriech, ale máš tam aj ľútosť!

Duch ľútosti je duchom Kristovým. „Jestli sa nedáte na pokánie, všetci zahyniete!“ (Luk. 13, 3.) Duch ľútosti je duchom Cirkvi; táto zaplňuje nebe, ona robí ružovým duševný život, jej pričinením vzrastá opravdivé ľudomilstvo, vzrastá láska k bližnému. Ľútosť obrnila kresťanské vojská a postavila množstvo krásnych kostolov a kláštorov. Ona zro-

dila Mariu Magdalenu, sv. Petra, sv. Pavla: Cirkev, ktorá nemôže odpustiť hriechy svojich veriacich, nemôže byť pravou cirkvou a ani nemôže viesť a vychovávať veriacich k životu večnému. Toto pochopiac, vrátili sa do Cirkvi mnohí a mnohí kacírski kňazi. Lútosť občerstvuje a nemorí mladý život, mladú dušu a tvár. Šlachetným a napredujúcim urobí mladého človeka. Je protihiekom vyžitia, pesimizmu, necitnosti, zostaralej a spustlej mladosti. Pozrite si tvár mladíkov, ktorých srdce naplnené je lútosťou nad spáchanými hriechmi a vidíte žiarť z nich svätosť a nádej budúcnosti. Aj priateľov hriechu si môžete pozrieť, ak chcete vidieť nádej satanovu...

A v tomto kajúcnom svete zažiarí svetlo, na búrlivom mori života zažne sa obrovský majak a zavzneje radostný výkrik na slová Kristove: „Podťte ku mné všetci!“

Čo si On praje? Len to, aby ste mu otvorili svoje kajúce srdcia, aby ste slzami smyli svoje hriechy. Povedzte mu: Otče! Nehovorte mu, Pane, ale Otče! Otče, zhrešil som proti Tebe a proti nebu. Vráťte sa k Otcovi, padnite pred ním a slzami skropte — ako kajúca Magdalena — tie sväté nohy, ktoré sa pre vás toľko ustávaly, ktoré pre vás toľko krvácaly, z ktorých pramenila vaša spása. A čo

povie On? Synu! Rozhodne nepovie: odíd odo mňa hriešny sluha, ale povie: Poď, odteraz zas budeš mojím synom; tešme sa! „Odpúšťajú sa jej mnohé hriechy, lebo mnoho milovala.“ (Luk. 7, 47.)

Prečo teda nepristupujete k sv. spovedi, prečo neprichádzate k Ježišovi, veď On vás čaká? Prečo sa mu nevrhnete k nohám, veď On vás chce požehnať? Prečo sa neponáhľate k nemu, veď On vás miluje? Prečo ztrácate dúcha? Poďte sem, veď tu vás chce Kristus občerstviť rosou milosti: „Žijem ja... nežiadam smrti bezbožného, ale aby sa odvrátil od cesty svojej a živý bol.“ (Ezech. 33, 11.)

Poďte, otvorte svoje kajúce srdcia, On vás privinie k sebe; poďte, prelievajte slzy ľúto-
sti a On vám ich usuší; poďte, skloňte hlavu svoju na jeho hrud' a On rozpáli srdcia vaše ohňom lásky; poďte, On sám vás volá: „Poďte ku mne všetci, ktorí sa ustávajú a ste obťažení, a ja vás občerstvím.“ (Mat. 11, 28.)

Nádej nového života sa rodí v srdci. Po starom hriešnom živote nastáva život iný, život nový! Aká to nádej, aká to blaženosť!

* * *

*

II. „Synu, zhrešil si? Nehreš viac!“ (Sir. 21. 1.)

(Sebapoznanie. Zpytovanie svedomia. Lútosť a silné predsavzatie. Čiastočné zpytovanie svedomia. Večerné vstúpenie do seba. Hriechy a milosti celého nášho života.)

Seneka, pohanský filozof hovorieval, že každý deň si máme tak zariadiť, ako keby bol posledným dňom nášho života. — Toto však *bez sebapoznania* je nemožné, lebo ani chybu napraviť, ani v dobrom zotrvať nemôžeme bez sebapoznania. Nemôžeš žiť životom povedomým, keď nepoznáš seba. Sebapoznania môžeme dosiahnuť iba častým zpytovaním svedomia a pozorovaním seba. Veď práve pri zpytovaní svedomia sa nám zjavia naše chyby, zlé náklonnosti, zvyky a nebezpečenstvá k hriechu, ba i to, že k čomu, k akej ctnosti máme zvláštnu náklonnosť, schopnosť, vôľu. I toto vedieť je potrebné, lebo len tak môžeme napredovať, keď i dobré i zlé stránky svojej prirodzenosti poznáme. Nestačí vedieť len to, čo nemáme robiť, ale treba vedieť i to, čo musíme robiť! — Nech nikto o sebe netvrdí, že už dosiahol tej výšky, kde môže už smele zastať, že on mravne nemôže, ale ani

nechce napredovať. To by bolo obmedzené chápanie vecí! Veď každý deň sa pohybuješ medzi novými a novými okolnosťami, túžiš po nových a nových skutkoch; pripravovať a učiť sa musíš, aby ťa ani tieto nesmietly s nôh. Jemné a sväté duše vyznačujú sa dokonalým sebaopoznaním a sporiadaným životom.

Svedomie zpytovať potrebné je každý deň. To je požiadavok rozumu. Dosiť ešte ani jeden normálny človek netvrdil na svete, žeby nemal rozumu. Rozum však skúma a posudzuje naše skutky, a to je nič iné, ako zpytovanie svedomia. Najlepšie, keď si ho odbavíme pod večernou modlitbou, ale nikdy nie na lôžku. Toto každodenné zpytovanie svedomia *nech je krátke*, aby duša nebola roztržitá, ale aby zostala pokojná. Keď si už krátkym vzdychom poprosil Ducha Svätého o milosť osvietenia, dobre si premysli, čo si v ten deň robil. Svedomie svoje zpytuj, alebo podľa Desatoro Božích prikázaní, alebo takto: Modlitba, náboženské povinnosti, rúhanie. — Poslušnosť k rodičom, predstaveným, zákonom atď. — Hnev, jeho úzdenie, surovosť. — Nestydaté myšlienky, city, pohľady, knihy, dotyky, skutky. — Pôst, obžerstvo, nemiernosť. — Krádež, klamstvo, márnotratosť, lenivosť, zanedbávanie povinností. —

Lož, udavačstvo, utrhanie na cti, ohováranie. — Zlé prianie, závišť, namyslenosť, nadutosť, opovrhovanie inými atď.

Alebo kratšie: Čím som sa prehrešil doma, v škole, na ulici, v kostole? Alebo: Ako som sa previnil myslou, očami, ústami, rukami atď. slovom, ako som sa prehrešil sŕstami. Alebo: Čím som sa prehrešil proti Bohu, bližnému, sebe samému a proti svojmu postaveniu? Do týchto krátkych otázok môžeme zadeliť každý hriech.

Pri príprave na svätú spoveď veľmi treba dbať na *lútosť a silné predsavzatie*; najlepšie je spáchané hriechy po jednom oľutovať a sľúbiť: viac nezhreším. Na to si dostal od Boha slobodnú vôľu. Je to práve taká schopnosť človeka, ako rozum, ale kým tento nikto nepopiera, — *slobodnú vôľu* u človeka veľmi často neuznávajú. Prečo? Len preto, aby nemuseli robiť silné predsavzatia, ale aby sa mohli, vedení náruživosťou, váľať v bahne hriechu. Pozrime len do nášho vnútra a všimnime si hlasu nášho svedomia! Kto by sa opovážil tvrdiť, že svedomie nám čo najjasnejšie nehovorí: dobrovoľne si sa rozhodol, teda si zodpovedný za svoj skutok! Toto uznajú i tí, ktorí slobodnú vôľu popierajú, no usilujú sa to ináč vysvetliť. Môžu to vysvet-

ľovať ako chcú, bude to vysvetlenie vždycky nepravé, lebo veď na tomto ynútornom, alebo obviňujúcom, alebo chváliacom hlase je postavená celá spoločnosť ľudská, na ňom spočíva česť a charakter jednotlivcov. Bez slobodnej vôle ľudia by boli len strojmi a nemali by ani povedomia a tým menej radosti z opravdivého života. — Klesli by na úroveň zvierat! — Kto má rozum, má aj úsudok; súdi nad svojimi skutkami, teda volí si z nich, a táto voľba je nič iné, ako slobodná vôľa.

Bratia! Nedajte sa zaviesť tými, ktorí iné učia a iné robia. Lebo, hoci slobodnú vôľu popierajú, jednako konajú slobodne a týmto duchom vychovávajú v skutočnom živote sverené im útle duše.

No veriacemu mláďíkovi netreba veľa dokazovať, lebo viera a Písmo sv. mu jasne hovorí: Boh stvoril človeka a dal mu slobodnú vôľu.

Môžeme teda žiaľiť nad zlými skutkami, môžeme sa rozhodnúť pre lepší život a slobodnú vôľu — keď i nie hneď, no iste — dosiahneme toho, čo chceme. Ale ako treba vyostriť rozum, tak treba aj slobodnú vôľu vypestovať, zosilniť; a keď bude už ona silnou, železnou, vtedy budeme páňmi svojej vôle, budeme robiť len to, čo budeme chcieť a čo nám

bude osožné. Rozum a slobodná vôľa spoja nás so svetom nadprirodzeným, spojenie toto nás pozdvihne a urobí z nás nepremožiteľných pánov rozumu a vôle a tým mužov nezlomných.

Usiluj sa, aby ľútosť tvoja bola nadprirodzená: peklo, nebe, ošklivosť hriechu, zohavenosť duše, urážka Boha, potupenie Ježiša, nevďačnosť k Bohu, majú byť pohnútkami ľútosti. Najlepšia je ľútosť dokonalá vtedy, keď z lásky k Bohu ľutujeme za svoje hriechy. Keď si cez deň upadol do ťažkého hriechu, vzbud' v sebe dokonalú ľútosť s tým predsavzatím, že najbližšie sa z neho vyspovedáš... lebo kto vie, či práve v túto noc nedohorí svieca tvojho života?! Potrebné je však, aby sľub nezostal len sľubom, ale na druhý deň sa pekne vyspovedaj. Veď i pre teba to bude lepšie, budeš spokojnejší.

Zpytovanie svedomia je pletím a zároveň aj sadením. Keď záhradník len raz vypleje burinu z krásnej kvetinovej hrádky, burina znova zbujnie a udusí užitočné rastliny, krásne kvety. Burina rastie sama od seba a vždy. Záhradník len vtedy sa môže úfať pekným kvetom, ak neúnavne okopáva, pleje, polieva vo svojej záhrade. Podobne buď aj ty vytrva-

lý vo vykorenení svojich chýb, lebo len vtedy bude prekvitať ctnosť v srdci tvojom.

Pri každodennom zpytovaní svedomia dávaj pozor zvlášť na svoju *najväčšiu chybu*, ktorej najskorej podliehaš. (To môže byť na pr. hnev, prchkosť, spupnosť, pýcha, neláskavé posudzovanie, smyselnosť, kochať sa v nestydatých myšlienkach; v zlých knihách, ich vykladanie, čítanie, rozširovanie, zlé kamarátstvo, hriechy proti čistote, lenivosť, nemiernosť, luhanie atď.) **Hociktorá** je z týchto tvou hlavnou chybou — alebo ak aj niektoré iné, usiluj sa vykoreniť najprv len jednu. Pravdu má majster duševného života, keď hovorí: „Keby sme každý rok len jednu nepravosť vykorenili, skoro by sme sa stali mužmi dokonalými.“ (Nasl. Kr. I. 11, 5.) Zaumieň si každý večer pri zpytovaní svedomia chrániť sa najmä toho hriechu, zaumieň si to každý deň, keď by to azda aj rok trvalo... pomaly iste zvíťazíš... Každé ráno obnov si toto silné predsavzatie! Ochabnúť nesmieš. Ani v evanjeliume spomínaný rozsievateľ neochabnul, keď videl množstvo kúkoľa medzi pšenickou. Veď na riečici sa kúkoľ, slepý mak a smet vycúdi a zostane čistá pšenica. — Tak je to aj v našom životnom boji. Množstvo slz a časté predsavzatia napokon jednako len vy-

tisnú zlé skutky natoľko, že pred súdnu stolicu Božiu budeme môcť predstúpiť len s dobrými skutkami.

Zvykneš si *každý večer* zpytovať svedomie? Ak áno, vtedy ako? Venoval si zvláštnu pozornosť obvyklému hriechu? Vzbudil si si ľútosť a silné predsavzatie? Vybral si si tú najväčšiu chybu, ten zlý zvyk a chránil si sa ho? Razom sa nedá všetko vykoreniť, ale len pomaly, po jednom. Ani zlé neprichádza razom, ani diabol neučiní človeka razom zlým.

Kto nezpytuje často svoje svedomie, svoje náklonnosti, túžby, vášne, ctnosti, schopnosti, zabočí na nepravú cestu — nie svätým bude, ale *svätuškárom*. Takýto si myslí, že keď častejšie sa modlí, častejšie chodí do kostola, ako druhý, že je už pobožným, že jemu je už všetko dovolené. Pravda, na jazyk si pozor nedáva, náruživosti nekrotí a beda tomu, kto ho nepovažuje za dokonalého! Hľa, už je farizejom. No časom zbadá, že ani táto jeho zbožnosť ho neučinila blaženým, šťastlivým.

Naša prirodzenosť, ktorej sa prieči každá kázeň, odťahuje sa aj od zpytovania svedomia, lebo toto je na farchu. Kritiky sa obávame a práve preto, že i skúmanie seba je ničím iným, ako kritikou, odťahujeme sa od

neho. No ty buď silný! Veď každý deň budeš naň odkázaný. Lebo v každej hodine podľahneš nejakej krehkosti, nejakému pokušeniu. Nemysli si, že už dobre poznáš seba. Veď, že človek je predpojatý oproti sebe. Často už iní vyprávajú o našich chybách, a my ich ešte nevidíme, nedržíme za chyby. Samoláska nás zaslepí, oklame; skryté city, túžby a myšlienky srdca spoznáme len svedomitým skúmaním seba a hroziace nebezpečenstvá zbadáme len sebaopozorovaním. My nie sme mŕtve sochy, ale žijúce bytnosti, ktoré sa ustavične menia, vyvíjajú alebo upádajú, slovom, každý deň sú iné. — Ako rastieš a sa vyvíjaš, ako sa rozširuje rozsah tvojich znalostí, tak vždy viac a viac budeš pokúšaný; nové okolnosti vyvolajú v tebe nové chyby. Sv. Ignác z Loyoly až do posledného dňa svojho života si zaznačoval svoje krehkosti. Ako by si sa mohol napraviť bez zpytovania svedomia? Nad čím by si želel, ako by si obstál v pokušeniach? Pozor, aby koniec ľahkomyselnosti nebola neskorá ľútosť!

* * *

Keď skutočne chceme vidieť našu hriešnosť a krehkosť a naproti tomu milosrdenstvo Božie, *vedme si do pamäti tie premnohé*

hriechy a chyby svoje a uvážme množstvo tých milosti, ktoré sme od počiatku nášho života dostali.

Si dieťaťom kresťanských rodičov. Akú zásluhu máš na tom?

Si dieťaťom Cirkvi. Čo si urobil, aby si bol jej pravým dieťaťom? Ako často si pristúpil k sv. sviatostiam? Ty máš viac príležitostí, ako druhý. A aj to, ako si vykonal? Koľko ráz si slúbil polepšiť sa, azda i so slzami v očiach?! A výsledok? Koľko dobrých príkladov si videl, koľko múdrych rád si dostal! A jednako si tým, čím si bol! Ba ani tým nie! Ved' si ty bol kedysi aj dobrý, čistý a horlivý. A teraz? Koľko smrteľných hriechov obťažuje tvoju dušu! Koľko ráz by si už bol býval zatratený, keby si bol umrel a keby sa nebolo smilovalo nad tebou Božie milosrdenstvo?! Keď sa porovnáš s inými, tak uvidíš, o koľko viacej darov si dostal od Boha, ako ten alebo onen; hľa, teba viacej miluje. Otázka, či ho i ty viacej miluješ, ako iní. —

Komu Pán Boh veľa dal, od toho aj veľa požaduje!

Pri takomto zpytovaní svedomia, ktoré sa totiž robí od dlhšieho času, dobré, ba potrebné je použiť podrobné duševné zrkadlo, čo

najdeš v modlitebných knižkách alebo v katechizme.

Jedným z najlepších prostriedkov vzbudenia opravdivej ľútosti je zpytovanie svedomia z dávnejšej minulosti alebo z celého života. Teda má sa ono vzťahovať i na tie hriechy, z ktorých sme sa už vyspovedali. Je ono najistejším chodníčkom k pokore, zachráni dušu od márnej namyslenosti, že ona je už svätou, dokonalou, nakoľko od istého času nebola poškvrnená tým istým ťažkým hriechom, alebo nemala pokušenia, alebo častejšie bola nasýtená Božím telom, ako ostatné. Keď v takýchto myšlienkach pohrúžený vzpomeneš si prežité roky svojho života, iste skloníš povýšenú hlavu a uznáš: Pane, som hriešnikom! A Pán dá milosť len pokorným.

Takéto všeobecné zpytovanie svedomia môžeš konať hocikedy; v nedeľu pod sv. omšou, alebo pod litániami; vo veľké sviatky dobre je konať zpytovanie svedomia z celého života, hoci celoživotnú spoveď aj nevykonáš. Najlepšou prípravou ku každému sviatku je ľútosť nad spáchanými hriechami. — Zvlášť počas duševných cvičení dobre preskúmaj dušu svoju, aby si mohol začať život nový; vtedy rozhodne vykonaj generálnu spoveď.

Nikdy to neofutuješ, lebo si nadobudneš v srdci svojom pokoja a u Boha na miesto zavrhnutia — lásky.

III. „Neprávosť svoju poznám!“ (Ž. 50, 5.)

(Kto vynašiel spoveď? K spovedi je potrebná viera, veľká viera, úplnosť, dobrá príprava, opravdivá ľútosť a silné predsavzatie.)

Spoveď je duševným kúpeľom. Spovedelnica zasa je miestom znovuzrodenia. Nie báf sa jej, ale milovať ju máme. Chorí túžia po miestach zotavenia, vyhľadávajú chýrnych lekárov. Miestom zotavenia pre hriešnika je spovedelnica a spoveď sama je stretnutím sa s Ježišom, no nie s Ježišom odsudzujúcim, hroziacim a karhajúcim, ale s milosrdným samaritánom, duševným lekárom. Kajúcnik je navrátiťším sa márnotravným synom, ktorý bol vo svojom pokorení blaženým a šťastným; takto je aj s kajúcnikom, nad ktorého návratom plesá sám Otec nebeský spolu i s anjelmi kráľovstva svojho.

Sviatostí sa neboj, ba čím častejšie k nim pristupuj. I tak ich nevyhnutne potrebuješ. Môžeš dobrého učiť koľko len vládzeš, môžeš konať všetky skutky milosrdenstva, — ak nepristúpiš ku sv. spovedi, hoci ti je to možné

— zatratený budeš. Nemysli si — ako to mnohí hovoria — že *spoveď vymysleli len kňazi*; veľmi čudná mienka po slovách Kristových: „Prijmite Ducha Svätého. Ktorým odpustíte hriechy, odpúšťajú sa im, a ktorým zadržíte, zadržané sú.“ (Ján 20, 22—23.) a po uvážení toho, že tá istá spoveď viaže aj samých kňazov, ktorí sebe samým rozhrešenie dať nemôžu, a práve tak sa musia vyspovedať, ako aj svetskí ľudia, sám pápež práve tak ako najmladší klerik. Mali by si tí utrhači sadnúť do spovednice a keby tak 1—2 hodiny museli spovedať, až potom by videli, že ako trápne a unavujúce je spovedať; zbadali by, že toto je jedna z najťažších povinností kňazských, a že len oduševnenosť, pravá viera a obetovanie sa za kajúcich hriešnikov obľahčuje túto unavujúcu prácu. Keby to nebol Pán Boh nariadil, tak človek by si iste nebol vzal na seba takú povinnosť. Dnes už mnoho vážnych protestantských kňazov uznáva, že veľká škoda bola zavrhnúť spoveď, tento znamenitý prostriedok duševnej útechy.

Pristúp teda s veľkou vierou pred kňaza. Nevid' v ňom človeka, ale toho, ktorého zastupuje: Krista. Kňaz sám od seba je ničím, moc dostal od Krista a ty máš dostatočnú príčinu k tomu, aby si ako ten malomocný a na chod-

níku sediaci slepec volal k Ježišovi o pomoc. Uver, kňaz si nezapamätá ani jedného z tvojich hriechov a zvlášť, keď sa mnohí spovedajú, vtedy si to ani nemôže. Ináč je on nemým hrobom, to, čo prijal do svojho vnútra, viac sa na svetlo Božie nedostane. Neodsúdi ťa, veď nemá na to práva, ale len v mene Ježišom vynesie nad tebou rozsudok. On spolu s anjelmi sa len teší kajúcemu hriešnikovi. Keď sa tešíme vyzdraveniu nášho bližného, prečo by sme na netešili a to ešte viac, keď sa duša očistí a vyslobodí z pazúrov diablových. Pozná ťa azda spovedelník? Nič to zato! Vo spovedelníci ti je duchovným otcom a nie známym; nie svojmu známemu alebo svojmu katechetovi, ale Kristovmu zástupcovi otváraš svoje srdce. Človek to žiadať nemôže, iba Boh. Vieš, čo myslí spovedelník o tebe? Nič! Nezmení ani svoju mienku, ani svoju úctu oproti tebe, lebo on to, čo sa vo spovedi dozvie, ako človek uplatniť nemôže. Nanajvýš si ťa ešte viac obľúbi, lebo sa mu zaľúbi tvoja úprimnosť! Spovedné tajomstvo pod nijakou zámienkou nesmie kňaz vyzradiť. Nikdy nevyzradí tvoje previnenia. A nezabúdaj na to, že lepšie je teraz jednému človekovi otvoriť dušu svoju, ako zahanbeným byť na poslednom súde pred všetkými. Lebo za tie hriechy, z

ktorých sme sa už raz vyspovedali, hanbiť sa už nikdy nebudeme musieť, tie nie že zakryje, ale zničí Pán Boh.

Spoveď nech je úplná. Tak sa spovedaj, ako by si už ležal na smrteľnej posteli, veď kto vie, či toto nebude tvoja posledná spoveď! Preto potrebné je spomenúť každý ťažký hriech a aby sme boli celkom spokojní, dobre je všetko to spomenúť, čo nás znepokojuje. Keď ti na niečo hovorí svedomie, že dobre by to bolo pri spovedi tiež spomenúť, uposlúchni, nevynechaj to, lebo si zaviniš nepokoj a možné, že spáchaš aj svätokrádež. Spomeň podobne aj nebezpečenstvá a okolnosti hriechu, vonkajšie a vnútorné pokušenia, aby si spovedelník mohol utvoriť jasný obraz o tvojom duševnom rozpoložení a aby ťa zároveň i dobrými nadami vystrojiť mohol. Ak by si však takýchto príležitostí k hriechu nebol mal, nevyhľadávaj ich, nezamýšľaj sa aj z týchto vyspovedať, súc presvedčený o tom, že v každom prípade ich musíš spomenúť. Keď sa na ne nepamätáš, dobre, len aj v budúcnosti im vyhýbaj. — Mnohí sa toho boja, že ak budú úprimní, spovedelník im uloží, žeby sa chránili istých osôb, príležitostí alebo vecí. Veď, že i to ti len k dobru môže slúžiť, lebo „kto miluje nebezpečenstvo, zahynie v ňom.“ (Sir. 3, 27.)

Prvou vecou pri spovedi nech je vyznať *veľké hriechy*, lebo keď ich nevyznáme ná začiatku, ľahko sa stane, že ich nespomenieme vôbec. Zlý duch totiž vždy na tom pracuje, aby čím ďalej odtiahol vyznanie ťažkých hriechov a tak docielil toho, ak sa kňaz nebude na ne pýtať, žeby ich kajúcnik zamlčal. Stalo sa to už častejšie — a výsledok: svätokrádež a hryzenie svedomia! Pri smrteľných hriechoch musíme povedať určitý, alebo aspoň približný *počet*, lebo nie je to jedno, či mám jeden alebo päť smrteľných hriechov alebo či mám do roboty s človekom, u ktorého azda hriechy sú zvykom. Treba povedať i tú *okolnosť*, ktorá väčším, alebo hriechom iného druhu urobí naše previnenia. Vždy vďačne a dôverne odpovedaj na otázky, ktoré ti dáva spovedelník; nie zo zvedavosti to robí, ale z povinnosti; no i sám to zbadáš, že kladené otázky, ktoré ti uľahčia ináč tak ťažké a nepríjemné vyznanie, prezradzujú vďačnosť, svedomitosť a lásku spovedelníka oproti tebe. Na označenie hriechov *užívaj slová srozumiteľné*, aby spovedelník nerozumel iný hriech, ako si spáchal; na pr.: nehovor, že si sa len zaoberal nečistými myšlienkami, keď si mal aj nečisté žiadosti; nehovor ďalej vo všeobecnosti: nestydatý som bol, keď si mal ne-

stydáté reči a robil si nestydáté skutky; alebo nehovor: hneval som sa s niekym, keď ešte aj včul v hneve zotrávaš, nakoľko sa s ním nevyprávaš a ho nepozdravuješ. Lebo nie spovedelníka ako človeka si oklamal, ale luhaj si Bohu a Duchu Svätému, ako Ananiáš a Safíra. (Sk. Ap. 5.)

Podmienkou dobrej spovedi je dokonalá a svedomitá príprava. Čo je to za príprava, keď použiješ soznam hriechov z minulých spovedí, alebo jednoducho z knihy vyčítaš dávno popodfahované (to sa neodporúča, lebo keď sa do cudzej ruky dostane tvoja knižka, prezradíš svoje hriechy), alebo len v samej spovedelnici si ich vyberáš, ba dokonca zo soznamov iných vyberáš si hriechy dľa ľubovôle. Takíto už viery nemajú, no ani jej mať nebudú, lebo žijú v stálej svätokrádeži. Následky takejto spovedi netreba ani spomínať. No ani to nie je dobre, keď sa celkom spoľahneš na spovedelníka a celkom nepripravene pristúpiš k spovedelnici očakávajúc, žeby sám kňaz zpytoval tvoje svedomie. Takto nebude správna a úplná tvoja spoveď nikdy. Lebo kde je tu dobrá vôľa, kde je tu ľútosť, kde je tu túžba po náprave?!

*

*

*

K tomu, aby nás Pán Boh uzdravil, ako toho malomocného, je potrebné vzývanie Ducha Svätého o pomoc, potrebné je zpytovanie svedomia, pravá ľútosť, smierenie, polepšenie, návrat na pravú cestu, silné predsavzatie, úprimnosť, viera a dôvera.

Ľútosť, ak je to len možné, nech je vždy dokonalá, t. j. nech pramení z lásky k Bohu. „Odpúšťajú sa jej mnohé hriechy, lebo mnoho milovala.“ (Luk. 7, 47.) Preto plač nad hriechami svojimi, lebo si obrazil Boha najsvätejšieho: „Bože, z celého srdca ľutujem hriechy svoje jedine preto, že som ťa nimi obrazil a silné predsavzatie robím, že ťa viac nikdy dobrovoľne neobrazím.“ Na to rozhodne dávaj pozor, aby ľútosť tvoja bola nadprirodzená, t. j. príčinou žiaľu nech je strach pred trestami pekelnými, túžba po radoostiach nebies, alebo ošklivosť hriechu; takáto ľútosť k platnej spovedi je nevyhnutne potrebná. — Nebudeš vždy cítiť ľútosť, nebudú vždy slzy zalievať tvoje oči, to nič nerobí; len maj pevnú vôľu z takýchto nadprirodzených príčin ľutovať, môžeš byť spokojný, máš ľútosť v srdci. Najlepšie si vzbudíš ľútosť tak, keď si rozvážiš, čím je Boh: tvojím stvoriteľom, otcom a sudcom; je svätý, ba najsvätejší, ktorému sa už od prirodzenosti hriech oškliví. Alebo

si pomysli, čo urobil a aj teraz robí pre teba Ježiš, koľko trpel, k čomu Ťa povolal — a ty si čo urobil, bol si neposlušným, spurným oproti nemu, vyhľadával si záľuby v hriechu, hovel si žiadostiam tela; viac si sa bál ľudí, ako Boha, lnul si k nim väčšou láskou, ako k samému Bohu. Môžeš si pomyslieť i na to, že za hriech príjde na druhom svete trest, za ťažký hriech peklo, zatratenie; a ty tak mladý ešte a už si sa toľkých hriechov dopustil. Ešte je čas na obrátenie, otázka ale, či ho budeš mať i v budúcnosti. Kto vie, či zatvrdlosťou svojou, lnutím k istým hriešnym príležitostiam, opätovným zhrešením nepremrháš Bohom ti danú k dosiahutiu večného cieľa dostatočnú milosť? Otázka, či sa budeš vedieť polepšiť na smrteľnej posteli, keď teraz o tom vážne nerozmýšľaš? Pomysli si na Judáša, ktorý v getsemanskej záhrade neobrátil sa ani po napomenutí samého Ježiša! Či i z tvojich úst nevýdre sa zúfalý výkrik: Beda mne, už je všetko ztratené?!!

Silne si vezmi pred seba, že hriech, najmä veľký, nenávidieš a jemu vyhýbať sa budeš, príležitosti k hriechu zďaleka obchádzať a hocičo ti duchovný nariadi, svedomite vykonaš. Keď s takýmto duchom pôjdeš do spovednice, vtedy Otec nebeský už zďaleka Ťa

bude vítať a volať, ako márnotravného syna, aby mohol vyliat na teba hojnosť milostí, žeby si bol blaženým.

Silné predsavzatie po sv. spovedi si často obnovuj. Najlepšie, keď to vykonáš každý deň. Na rady spovedelníkove nezabúdaj a rozkazy jeho svedomite zachovaj. Spovedelník ti verí! Prečo? Lebo iného oklamať nemôžeš, len seba. Ty sám si žalobcom, obžalovaným a svedkom. Sudca vynáša výrok na základe vypočutých rečí. Ak výrok nie je primeraný, príčinou toho môže byť len spovedajúci sa, lebo nebol úprimným žalobcom. Preto užívaj tie prostriedky, ktoré ti spovedelník odporúča. Iste nešťastný je ten chorý, ktorý lekára chce zaviesť tým, že sa nedrží jeho nariadení. Kto to odnesie? Lekár iste nie! Ty nerob tak a duša tvoja bude zdravá, srdce blažené a práca požehnaná.

Ale chci aj napredovať. Veľká chyba je, že po sv. spovedi si zasa len tam, kde si bol pred tým, nepokročil si ani na piadť v duševnom živote. Prirovnávajme sa k Ježišovi a nie k iným a vtedy vždy budeme mať čo zdokonaľovať. Vždy sa usilujme vykoreniť jeden hriech, odstrániť jednu príležitosť k hriechu a vtedy ľahko sa staneme dokonalými. Dobre

je, keď si pri spovedi srovnáme život terajší s predošlým a skúmame, či sme pokročili?

* * *

*

Mladíci! necítite po dobre vykonanej spovedi tú blaženosť, že oslobodení od všetkej ťarchy radostne môžete začať celkom iný, celkom nový život?

Teda nebáť sa spovedi, ale ju milovať!

IV. „Hriech môj je predo mnou vždy.“

(Ž. 50, 5.)

(Spoveď je duševným kúpeľom pre zdravých a aj pre chorých. Požiadavky častej spovedi.)

Koľko chorých ľudí by už bolo zahynulo, keby sa neboli obrátili k lekárovi a neboli by užívali liekov. Koľko chorých, náruživých, zlým zvykom oddaných duší by bolo utonulo v bahne hriechu, keby neboly vyhľadávaly duševného lekára, keby neboly navštevovaly spovedelnicu. — Nie len k smrteľne chorému volajú lekára, nie len vtedy sa musíš spovedať, keď dušu tvoju obťažuje hriech smrteľný, lebo takto nikdy nebude duša tvoja krásnou, zdravou, silnou a ctnostnou. Keď zanedbáva-

me malú chorobu, stáva sa často smrteľnou. Pekné a elegantné vystúpenie vyžaduje častú výmenu a čistenie šiat. Kto privykol špine, ten nebude rozumieť častej zmene šiat, čisteniu, kúpaniu. Kto privyknul hriechu a dobre sa cíti, keď mu dušu obťažuje, nebude chápať osoh častej spovedi. Kúpanie sa i vtedy je dobré, keď sme zdraví a čistí, a nielen keď sme chorí a zašpinení. A má to dobrý účinok. — Prečo by sme podobne nemohli umyť dušu v milosti, v krvi Kristovej? Neúčinkovalo by to dobre na ňu? Pozrite si len so životom sa boriace krásne duše a spýtajte sa ich, kde si nadobudly svojej krásy a ako si ju chránia od špiny hriechu! A ony vám povedia: v Kristovom kúpeli: vo sv. spovedi. — Pravda, ako dbajú ľudia o čistotu prijímacej siene, ako často ju usporadujú a ako sa starajú, aby bola čistá! Duša naša je takou prijímacou sieňou Boha, Ježiša, Svätej Trojice, stánkom Ducha Svätého a my sa nemáme starať o jej čistotu!?

Zriedkavé sú tie zlaté povahy, ktorým by neškodily zlé okolnosti. No, ešte i to zlato treba očistiť, lebo sa zapráši, zašpiní, keď i zlatom ostane. Hľa, všetko toto dosvedčuje, že je potrebná častá sv. spoveď pre toho, kto si chce dušu svoju urobiť krásnou. Vo sv. spo-

vedi obdržíme posväcujúcu milosť, v prípade, že sme smrteľného hriechu nemali, teda keď sme boli v stave posväcujúcej milosti, vtedy sa táto rozmnožuje, rastie; odpúšťa sa nám časť dočasných trestov a takto oslobodíme sa od mnohých nerestí, chorôb, od veľkého smútku — čo je všetko dočasným trestom za naše hriechy. Obdržíme zvláštnu milosť, vlivom ktorej zosilnieme proti nastávajúcim pokušeniam a zo slov spovedelníkových naučíme sa novému spôsobu boja.

Kto chce teda žiť životom duševným, musí sa často spovedať, každý mesiac, týždeň alebo aj častejšie, ako mu to duchovný otec radí, ako to vyžaduje jeho duševný stav, azda každý veľký sviatok. Kto chce mať dušu peknú, Bohu milú, ten musí často navštevovať spovednicu. Kto vo víri života, uprostred rozličných pokušení chce čistou zachovať svoju dušu, musí sa často spovedať. Cirkev sama na to nalieha. Odpustky, a hlavne plnomocné, najradšej spája so sv. spoveďou. Požiadavky častej sv. spovedi sú: stály spovedelník, úplná dôvera k nemu, poslušnosť, odhaliť pokušenie, vyhýbať jednej-druhej chybe, pestovať zaumienenú ctnosť.

Dobrý výsledok nás vždycky oduševňuje, posmeľuje. Pri častej sv. spovedi musíme tiež

badat nejaký výsledok. „Načo sa mám často spovedať — hovorievajú mnohí — veď vždy sa len to isté spovedám, nebadám, že by som sa bol polepšil!“ Aby si zbadal nesprávnosť takéhoto smýšľania, musíš dbať aj o počet svojich hriechov a chýb, a teš sa, keď aspoň o jeden je menší počet spáchaných hriechov; ďalej venuj zvláštnu pozornosť určitému hriechu alebo určitej chybe, lebo razom len jednu chybu môžeš vykoreniť. Keď na toto nedávaš pozor, tak napredovať nikdy nebudeš. No, musíš si uvážiť ešte aj to, čo by bolo bývalo z teba, keby si sa nebol spovedal toľko ráz, či by si bol vedel odporovať pokušeniam, či by nebola teraz pošpinená duša tvoja. Hľa, jednako užitočná bola tá častá sv. spoveď. I s vlnami zápasiaci pltník vesluje, vesluje hoci sa nevzdialuje od nebezpečnej krútnavy alebo brala. Ale keby nevesloval, vlny by ho uchytily a zaniesly do nebezpečného víru a rozdrúzgaly by na bralách jeho plť! Teda jednako nevesluje nadarmo! — Mysli na to, drahý priateľu, v ustavičných svojich duševných bojoch!

Nehovor: „*Ani ini sa často nespovedajú a jednako žijú blažene!*“ Kto takto rozpráva, ten nevie, aký je rozdiel medzi blaženosťou a blaženosťou, nevie čo znamená žiť životom krás-

19*

ným. I biedny život žobrákov je životom, a či si ho praješ?! Mnohí z často spovedajúcich sa zabúdajú na svoj predošlý život a preto nenapredujú, ztrácajú chuť!

V. „Či i vy chcete odísť?“ (Ján 6, 68.)

(Častá sv. spoveď vyžaduje stáleho spovedníka, ináč je ona len chvátaním po vzduchu a prácou bez osohu.)

Kto si chce peknú, Bohu milú dušu vypestovať, kto vo víre života chce zachrániť svoju dušu od špiny, ten sa musí často spovedať a to *u stáleho spovedníka*. Aby častá spoveď bola osožnou, potrebné je: stály duchovný, úplná dôvera k nemu, úprimnosť, otvorenosť, poslušnosť k duchovnému. Nerejský sv. Filip hovorí: „Skôr, ako by ste si vyvolili duchovného, porúčajte sa Bohu, ale keď ste si ho už vyvolili, pre hocakú maličkosť ho neopustite!“

Keď niektorému predmetu v jednej triede viacerí vyučujú, na jednej hodine jeden, na druhej druhý, na tretej zasa tretí profesor a to bez všetkého poriadku, vtedy iste nedosiahnu dobrého výsledku. Hoci profesori samostatne výborne vyučujú, žiaci jednako ne-

budú mať základných vedomostí, istého prehľadu. Profesor pri vyučovaní aj vedie žiaka. Tak sa veci majú aj so spovedníkom a so spovedajúcim sa. Pri častej sv. spovedi duchovný otec aj vedie a nielen spovedá. Keď sa niekto aj často spovedá, ale vždy u druhého, raz u toho, inokedy zas u iného, raz mu to odporúčajú, druhý raz ono, raz jednu, druhý raz zasa druhú chybu chce vykoreniť, vyliečiť — chvátanie to bude a nič iné, lebo nebude v duševnom živote nijakého poriadku, určitého a jednotného smeru; pravda, takto o napredovaní ani reči! Po čase úplne zunuje častú sv. spoveď a zanechá ju.

Pri častej sv. spovedi musíme vedieť seba viesť, aby sme mohli dobre využiť milosti sviatostí. Keď niekto chodí od lekára k lekárovi, ťažko sa vylieči. *Len keď ťa spovedník dobre pozná, iba vtedy môže vedieť, čoho potrebuješ najviacej.* Len vtedy ti vie dať lepšiu radu, lepšie napomenutie. Aby ťa ale lepšie poznal, často sa ťa musí spýtať aj na také veci, ktoré k úplnosti spovedi ani nie sú potrebné. Musí poznať tvoje vonkajšie vzťahy, tvoju spoločnosť, tvoje spoločenské postavenie, príležitosti k hriechu, túžby srdca, náklonnosti, knihy, ktoré čítaš atď. Preto sa nediv, keď sa ťa takéto a podobné veci opýta.

I oproti pokušiteľovi ti bude veľkou oporou, keď ťa bude dokonale poznať. Hanba a stud ti budú tiež oporou. Dvaja vždy ľahšie zvíťazíte nad pokušiteľom. Zlý duch rád navštevuje zbabelé a len zdanlive nestydaté duše, lebo ľahko si dá s nimi rady — veď sú samotné.

Poníženosť a poslušnosť najlepšie môžeme pestovať tak, keď máme stáleho spovedníka. Takto nebude náš duševný život len svätuškárstvom a formalitou. *Keď sa ťa spovedník na niečo opýta*, odpovedaj mu s tou najväčšou úprimnosťou, najmä posviť mu na okolnosti hriechu, lebo to je dôležité k porozumeniu, a často o veľa ťažšie vyznať, ako hriech sám.

V spovedníkovi hľadaj vždy Kristovho zástupcu, nevyprávaj o jeho slabostiach; naučenia, rady jeho iným nepovedz, aby ho neodsúdili, nepochopiac dobre jeho rady. Modli sa za neho, zvlášť za to, aby ho Duch Svätý osvietil, žeby dokonale mohol dušu tvoju poznať a viesť. Buď jeho úprimným a milujúcim synom a on bude tvojím otcom, starajúcim sa o tvoje spasenie.

Pán Boh ani svätých nevedie tak, žeby nepotrebovali duchovného otca, spovedníka, vodcu postavil k nim, ktorý je ešte azda

krehkejši, ako oni. Človek vo svojej veci nevie byť úplne vecným a spravедlivým. Spovedelník si vie lepši a správnejši úsudok utvoriť, keďže on len vôľu Božiu a spásu duše hľadá. — A či tá mladá, nezkušená, citlivá, náruživá duša mladíkova by nepotrebovala vodcu? Prečo sa bojíš ísť na spoveď k tomu istému kňazovi? Pamätaj si, že len zlý duch a zkazená ľudská prirodzenosť sa ho bojí; ak túžiš po náprave, duchovného svojho opustiť nesmieš.

Istý mladík mal krásnu dušu. Bol nevinný, k spovedelníkovi úprimný a často sa spovedával. Raz ale dostal sa do zlej spoločnosti a upadol do ťažkého hriechu. Nato hanbil sa ukázať svoju poranenú dušu stálemu svojmu spovedelníkovi a pre zdanlivý stud odišiel k druhému, ktorý ho vôbec nepoznal. No, znova upadol do raz už okuseného hriechu, znova hľadal spovedelníka, ktorý ho nepoznal a tak nebadane upádal. Dušu jeho nemal kto riadne viesť, uponížiť sa nechcel mysliať, že sa i pred Bohom schová, a takto spoveď stala sa mu farchou a vecou bezvýznamnou. Na koniec aj od tej upustil, aby mohol voľnejšie hrešiť! — O koľko šťastlivejšie urobil jeho priateľ, ktorý

tiež zhrešil v zlej spoločnosti, no, svoju poranenú dušu otvoril stálemu svojmu spovedníkovi, plakal, vykonal dobrú spoveď, rady si pýtal — duša jeho sa zotavila, začal nový život, vieru, nádej neztratil, zdravie si nezničil — bol blažený ...! Satan zvíťazí len nad zbabelými dušami!

Budeš mať často pokušenie, aby si nevyhľadal svojho stáleho duchovného otca, najmä keď ťa pokarhá, alebo keď urazí svojou prísnosťou tvoju márnomyseľnosť, alebo nebude k tebe taký milý a prívetivý, ako inokedy! Keď z takejto príčiny ho zanecháš — si ztratený; ak mu ale ostaneš verný — tak si zvíťazil!

*

*

Ešte niekoľko poznámok.

Stálym spovedníkom ti môže byť aj taký kňaz, ktorý ťa dobre pozná, s ktorým sa stýkaš, na pr. miestny farár, katecheta, predstavený alebo známy tvojim rodičom, to nie je prekážka; no, vyvoľ si vždy takého, ku ktorému máš dôveru, lebo beda ti, ak sa sklameš a nebudeš vedieť byť úprimným k nemu. Vtedy lepšie, keď si iného vy-

volíš, lebo bez dôvery nikto ťa nemôže viesť v duševnom živote.

Nedostatočnou výhovorkou je, keď niekto sa nespovedá cez dlhší čas len preto, lebo u svojho stáleho spovedníka sa nemôže. U hociktorého sa musíme vedieť vyspovedať, a keď sa u svojho duchovného nemôžeš, i tak je lepšie vyspovedať sa, ako spoved' zameškať.

VI. „Preto, hľa, ja ju privábim k sebe, a odvediem na púšť a budem jej do srdca hovoriť“ (Oz. 2, 14.)

(Nový život, cieľom duševných cvičení. Samota a mlčanie. Vlhbenie sa do vlastnej duše. Minulosť a budúcnosť. Veľkodušnosť a úplne odovzdanie sa Bohu je potrebné.)

Dokiaľ navštevuješ školy, v ktorých ešte vládne duch katolícky, obyčajne v období veľkonočnom musíš konať duševné cvičenia. I o tomto ti chcem povedať niekoľko slov, aby si ich vedel využiť, keď budeš taký šťastný, že budeš mať k nim príležitosť.

Čo je cieľom duševných cvičení? Už sme to spomenuli: *nový život*. To je ich cieľom, aby sme započali život nový, aby sme za-

nechali zlé zvyky a oduševnili sa za lepšie skutky, aby vzrastala v duši našej láska k Bohu. Toto je jadrom a ostatné všetko je len prostriedkom. Slyšanie kázni, modlitba, spoveď, prijímanie, to sú všetko len prostriedky znovuzrodenia, nápravy, lepšieho života. Toto však obsiahnuť môžeme len vlastnou prácou. Musíme pátrať po Božích plánoch, zákonoch a milosti iste dostaneme k tomu, žeby sme tieto lepšie, dokonalejšie poznať mohli, aby sme uvideli náš životný cieľ, zbadali, v čom sme sa dosiaľ previnili, a dostaneme dostatočnej sily chrániť sa zlého a cvičiť sa v dobrom!

Aby sme všetko toto vykonať mohli, musíme *okolnosti* a nás obkľučujúce veci tak usporiadať, žeby nám neprekážaly v duševnej práci. Aj Písmo sv. hovorí: „Preto, hľa, ja ju privábim k sebe, a odvediem na púšť a budem jej do srdca hovoriť!“ (Oz. 2, 14.) Duševné cvičenia vyžadujú *samotu a mlčanie*; tú samotu, ktorá je vzdialená od sveta, ale blízko k Bohu; v ktorej cíti človek, že nie je samotný, hoci nemá pri sebe nikoho — ale je pri ňom sám Pán Boh. Duševné cvičenia vyžadujú mlčanie, a to také mlčanie, že vylúčime zo srdca svojho svet-ský hluk, kedy mlčíme len o veciach svet-

ských, ale tým plnšie je srdce naše zvukmi nebeskými, tým viacej sa rozprávame so samým Bohom! Toto je vhlbenie sa duše do seba! Aké vznešené, aké povznášajúce je nočné ticho alebo samota kostola; ako hlboko môže vtedy vniknúť duša do plánov Božích, ako vysoko sa môže povzniesť k nebu. Usiluj sa teda o to, aby si v čase duševných cvičení čím menej rozprával o veciach svetských, ale tým viac myslel na spásu svojej duše. Toto sebazapieranie, túto vážnosť nech je vidieť na tebe všade, či už v ústave, či doma, či na ulici, či v kostole! Slobodný čas a zábavné chvíle nepremrhaj svetskými radovánkami; vyplň ich vážnou ručnou prácou, prechádzkou, čítaním nábožných kníh a p.

Keď takto budeš dávať pozor aj na okolnosti, o veľa ľahšie ti bude zadržať duševné cvičenia, o veľa ľahšie sa budeš môcť *vhlbiť do duše svojej*. Lebo i toto je potrebné, aby sme dosiahli úspechu. Zvlášť na prítomnosť Božiu nesmieme zabúdať, ale ju musíme mať vždy pred očami. Jej pomocou musíme prepracovať látku, podanú nám v kázňach; pracovať musí i rozum a city, aby naše predsavzatia mali účinok do budúcnosti. Nestačí len výpočet, alebo len naznačiť prav-

dy predložené v kázni, musíme ich aj precítiť, prežiť a na seba vzťahovať. Nie na to dávaj pozor, nie toho hľadaj, *na ktorého* by sa vzťahovali v kázňach spomenuté chyby, ale len na to, ktorej otrokom si ty. Len o toto maj starosť! Každý má dosť chýb, ktoré musí napraviť; no, skorej musí uznať, že ich má a prosíť Boha, žeby ich s jeho pomocou vyplienil. Kým potiaľto nepriješ, nekonaj si opravdivé duševné cvičenia! Lebo nestačí len pravdy poznať, ale treba ich vedieť na seba aplikovať, upotrebiť. Čo ti osoží, keď vieš, čo je hriech, akú ohyzdnú dušu, aké malé a veľké hriechy máš, keď neofutuješ minulosť, nekonáš pokánie a nechceš byť v budúcnosti lepším?! Čo ti osoží, keď vieš, že je peklo a že hriech je cestou do neho, — keď sa nechceš zriecť hriechov, zlých zvykov, keď nevyhýbaš peklu?! Takéto vedomosti neprinesú ti nijakého osohu, ba naopak, pripravujú ti zatratenie.

Preto teda, keď sme už spoznali božské pravdy a svoju *minulosť*, že akými naničhodnými, akými hriešnikmi sme boli, ako sa odbočili od vyznačeného cieľa a nakoľko ohyzdili vlastnú dušu, vtedy pozrime sa do *budúcnosti* a usilujme sa ju podľa Božského vyznačenia zariadiť. Toto je pre

nás najdôležitejšie. Minulosť našu smieri s Bohom dobrá s poved' a pravá ľútosť; dobrá s poved' je vlastne zárukou minulosti k spaseniu. Ale čo prinesie budúcnosť? Pre tú môžeme byť ešte aj zatratení! Akými budeme odtéraz? Od tohoto závisí naša časná a večná blaženosť! Nový život je cieľom duševných cvičení a pre tento nový život si musíme urobiť aj *životný plán* a to hriechy vykynožiť, ctnosti pestovať. Plány si je najlepšie naznačiť, aby si si ich aj neskorej mohol prečítať, aby si ich nezabudol a aby si si predsavzatie mohol obnoviť. Čo to stojí, keď dnes oplačeš svoje hriechy ako sv. Peter a Maria Magdalena, ale nasledujúce dni zas sa vrhneš do bahna hriechu, staneš sa znova hriešnikom!

V tomto životnom pláne musíš si naznačiť, že najmä ktorého hriechu sa chceš chrániť a to akým spôsobom, akými prostriedkami; akých príležitostí sa chceš chrániť, akú ctnosť chceš pestovať, akým sebazaprením a cvičením sa v ctnosti! Nie veľa, ale málo chci, to ale aj uskutočni!

No, k tomu, aby sme obdržali od Boha posväcujúcu milosť, potrebná je *vrúcna modlitba*. Okrem toho *dobrá vôľa, veľkodušnosť, odhodlanosť, poslušné srdce*. Musíme sa ú-

plne oddať Bohu. Nech urobí s nami, čo chce, nech nás premení tak, ako sa to jemu ľúbi. Nesmieme byť úzkoprsými, že len na tento stupeň dokonalosti sa chceme dostať, vyššie už nechceme; nemusíš sa báť, žeby Boh požadoval od teba také niečo, čo by ti veľkú ťažkosť robilo a čo by sa ťa azda veľmi bolestne dotklo. Sú, ktorí sa boja, že by sa museli zrieknuť nejakého hriešneho zvyku, náruživosti, pohodlnosti, alebo azda roztrhnúť hriešne, zakázané a tajné známosti, vypuďiť zo srdca bezcieľné a zkazenosné city a lásku — u týchto duševné cvičenia nepriinesly nijakého výsledku. Kto sa obáva, ba napred sa už rozhodne, že v tejto alebo inej veci sa nezmení, ako môže očakávať dobrý výsledok z duševných cvičení?

Často sú veľmi dôležité duševné cvičenia vzhľadom na našu budúcnosť, životnú dráhu, naše povolanie. Možné, že Pán Boh práve v týchto duševných cvičeniach nám dá ten veľký dar povolania na kňazský alebo rehoľnícky stav. Vložme teda dušu svoju do rúk Pánových, On je naším otcom, iste bude vedieť, čoho najviac potrebujeme. Možné, že teraz konáme tie posledné duševné cvičenia, možné, že naposledy pozrel na nás Pán svojimi milosrdnými očami a ak ho nebudeme

nasledovať, ak nebudeme dbať jeho hlasu — iste zahynieme! Potrebujeme viacej sebavedomia!!

Duševné cvičenia tak skutočne rozohnia našu horlivosť, posilnia našu lásku, oduševnenosť, a zbožnosť: slovom, povzbudia nás k novému životu! Nielen ľútosť nad cieľom a ešte horšou minulosťou, ale aj sbieranie sily pre lepšiu budúcnosť nám poskytujú! Potrebné je, aby na konci duševných cvičení naplnená bola duša naša nadprirodzenou (radosťou, lebo i apoštoli len vtedy začali smele rozhlasovať Kristovo učenie po celom svete, keď na Turíce naplnil ich duše Duch Svätý ohňom lásky a nadšenosti.

A keď si raz opravdu okúsil, koľko dobroty, uspokojenia a blaženosti skrývajú v sebe jedny duševné cvičenia, nezameškáš ich nikdy! Keď dospeješ, keď budeš sebe pánom, keď budeš šedivým starcom, každoročne budeš po nich túžiť, aby si jeden-dva dni venovať mohol svojej duši a aby si sám mohol byť s Pánom, svojím Bohom! Azda sa ti to bude teraz zdať divným, že v našej vlasti civil na duševných cvičeniach je ešte vždy taký zriedkavý, akó biely havran, ale nie je to tak v cudzozemsku, na pr. v Belgicku, v Nemecku, kde zvláštne vlaky dovážajú

robotníkov na duševné cvičenia. Tak čiň i ty a budeš žiť! (Luk. 10, 28.)

VII. „Ja som chlieb života“! (Ján 6, 48)

(Rajský strom večného života. Príprava k svätému prijímaniu a poďakovanie.)

Povedali sme, že chceme žiť. Áno, že hľadáme život, že túžime po lepšom, krajšom a dokonalejšom živote! Kde si k tomuto načerpáme sily? Kto nás krmí pokrmom večného života...? Slyšme len slová toho, ktorý rozmnožil chlieb života pozemského, čo hovoria jeho divotvorné ústa?

„Ja som chlieb života; kto prichádza ku mne, nebude lačniť a kto verí vo mňa, nebude nikdy žízniť...“

Ja som chlieb života.

Vaši otcovia jedávali na púšti mannu a pomreli.

Toto je chlieb s neba zostupujúci, aby neúmrel, kto z neho bude jesť.

Ja som chlieb živý, ktorý som zostúpil s neba. Kto bude jesť z tohoto *chleba*, bude žiť na veky. A chlieb, ktorý ja dám, je *moje telo* svetú na živobytie...

Jestli nebudete *jesť* telo Syna-človeka a

nebudete piť jeho krv, *nebudete mať života v sebe.*

Kto jie moje telo a pije moju krv, bude mať život večný a ja ho vzkriesim v posledný deň.

Lebo moje telo opravdive je pokrmom a moja krv je opravdive nápojom.

Kto jie moje telo a pije moju krv, *prebýva vo mne* a ja v ňom.

„Ako mňa poslal živý Otec, tak i ja žijem pre Otca, tak i ten, ktorý mňa jie, tiež bude žiť pre mňa.“ (Ján 6, 35—58.).

Teraz už vieme, kde máme hľadať pokrm duševného života. Po tejto velebnej, určitej výpovedi P. Ježiša netreba nám ho inde hľadať, ako v jeho sviatosti: vo sviatosti Oltárnej. Musíme ho k sebe prijať vo svätom prijímaní.

A jednako koľké duše, ktoré sa vzdelanými katolíkmi nazývajú a privlastňujú si život katolícky, ho neprijímajú a ani sa im nedostáva života, nadprirodzeného života.

Kristovo telo nemôže nahradiť nijaká nebeská manna, ani veda, ani vzdelanosť, umenie; ktorí nejedia telo Kristovo a nepijú jeho krv, nebudú mať živej viery, nebudú mať večného života! *Koľko vzdelaných ľudí umrie bez posledných sviatostí!* „Jestli

nebudete jesť telo Syna-človeka a piť jeho krv, nebudete mať v sebe života.“ (Ján 6, 54.)

Svätým prijímaním dosiahneme najpodivnejšieho sjednotenia, spojenia s nekonečne svätým Bohom, prameňom bytia, naším Stvoriteľom. Telo naše sa sjednotí s telom Ježišovým, duša naša s dušou Ježišovou; s celým Kristom splynieme akoby v jedno a staneme sa účastnými božskej prirodzenosti. Toto nie je taká prítomnosť Ježiša, také prebývanie v nás, ako jeho zdržovanie sa v bohostánku, nie, tu je úplné sjednotenie. „Ako mňa poslal Otec živý a aj ja žijem pre Otca, tak i ten, ktorý mňa je, tiež bude žiť pre mňa.“ (Ján 6, 58.) Teda On vo sv. prijímaní tak udržuje v nás nadprirodzený život, ako jeho Otec udržuje v ňom.

Pôvodca milosti, prameň nadprirodzeného života je s nami, aký krásny život musí teda v našej duši prekvitať! „Kto bude jesť z tohto chleba, bude žiť na veky.“ (Ján 6, 52.) Aký je náš cieľ, keď nie večne žiť? Keď chceme na svete žiť životom vedeckým, umeleckým, prečo nechceme žiť životom duševným? Prečo by sme nechceli v tomto vznešenom a nadprirodzenom stave žiť? Koľkí na smrteľnej posteli súc po sv. prijímaní ľutovali, že boli predtým takí nerozumní a

častejšie neprijímali! Koľko utratili z blaženosti a koľko nespokojnosti zaviniili svojim dušiam!

Príprava k svätému prijímaniu a poďakovanie.

Kedykoľvek budete jesť tento chlieb a piť tento kalich, budete zvestovať smrť Pánovu... A tak ktokoľvek bude jesť tento chlieb alebo piť kalich Pánov nehodne, vinný bude tela a krvi Pánovej. Preto nech človek zkušá sám seba a takto nech jie z tohoto chleba a pije z kalicha. „Lebo kto nehodne jie a pije, ten jie a pije si súd, lebo nerozsudzuje telo Pánovo.“ (1. Kor. 11, 26—29.)

Sv. Pavel týmito slovami napomína nás na prípravu k sv. prijímaniu, aby sme svätokrádežne neprijímali. *Aby si nemal smrteľného hriechu*, to je prvá a neodpušiteľná podmienka! Keď máš, vyspovedaj sa najprv, aby bola posvätená tvoja duša, keď čakáš P. Ježiša — avšak, veľa závisí aj od ďalšej prípravy.

Kráľa čakajúce mesto býva ozdobené zástavami, ovenčené slávobránami, osvetlené oslepujúcim svetlom, obyvateľstvo sa oblečie do nových šiat, každý je blažený, že

môže takého veľkého pána vidieť a prijať. Vo sv. prijímaní väčší pán príjde do nášho srdca: kráľ kráľov; aj tu je potrebné osvetlenie, milosťou Ducha Svätého a plameňom lásky: treba nového sviatočného stavu duše, treba mohutnej túžby a dychtivosti po príchode. A keď príjde najvelebnejší pán, treba sa radovať, jašať a len vtedy nastane pravá blaženosť; vtedy mu treba predostrieť svoje žiadosti a On vypočujúc rozdáva milosti, cenné dary, pamiatky tamojšieho jeho pobytu. Akou dušou prijímavaš ty?

Aké bolo *srdce Panny Marie*, keď v živote počala P. Ježiša? Milosti plné, ponížené, poslušné. Aký si ty? Usiluj sa čím viacerými ctnosťami ozdobiť srdce, aby si mohol hodne prijať P. Ježiša. Neboj sa však, keby si videl prázdnotu duše, lebo *môžeš* prijímať, keď aj nemáš ctnosti, ale len posväcujúcu milosť.

Ako to pôsobilo na Mariu, že v živote nosila Krista? Stala sa Matkou Božou. Či premení teba sv. prijímanie tiež na syna Božieho? Veď keď budeš dobre prijímať, tvoja duša sa stane trónom, chrámom Ducha Svätého, ktorý ťa zatieni milosťou, keď prijmeš Krista do poníženého, poslušného, panského čistého srdca. Pretvorí ti dušu, vy-

čistí krv, dá krásu telu. Diabol musí sa od teba vzdialiť, lebo v žilách tvojich bude prúdiť krv Kristova!

Pán Ježiš *uprostred jasajúceho zástupu* na Kvetnú nedeľu smutne kráčal do Jeruzalema, lebo videl, ako budú s ním zachádzať nestále duše o niekoľko dní, ako bude zanechaný sám na seba. A či tvoje predsavzatie a nadšenie po sv. prijímaní potrvá dlhšie? Či azda nevidí Ježiš aj v tvojej duši, že o niekoľko dní ho budeš tupať, bičovať obvyklými hriechmi a náruživosťami? Či znáš lepšie deň návštevy, ako Jeruzalemčania? Keď nie, a tvoje oduševnenie je len chvíľkové, ani k tebe neprijde s radosťou. Prijde síce k tebe, lebo ho viaže slovo, keď to prisľúbil. Ale ho to bolí, keď zabúdame na neho. Keď ho aj my opustíme, na neho ani nemyslíme. On nás jednako nezanechá, lebo prisľúbil, že len smrteľný hriech ho vyženie; ostatné všetko, všetko strpí, lebo nie seba hľadá, ale nesmrteľné duše. Natoľko vie milovať Boh. Aj v prípade smrteľného hriechu len preto odchádza, lebo spravodlivosť ho núti, aby nás zanechal; veď tak nás miloval, že seba samého obetoval za naše hriechy!

Judášovi sám Ježiš dal prijímať a jednako

je zatratený. — Nehľadal Ježiša. Nespasilo ho ani to sjednotenie, lebo nie Ježiša si žiadal, ale poklady, bohatstvo, hoci i za cenu krvi Kristovej. Prijímal bez ľútosti, dušou hriešnou a naruživou. Prečo prijímaš ty? Žiadaš si len Ježiša, či niečo iného, azda hriešnu vec? Pretvarujúc sa prijímaš hádam k vôli ľuďom? Nekračaj po stópách Judášových!

Keď Ježiš vstúpil do tvojho srdca, musíš sa ním zaoberať! Aká veľká je to surovosť, keď veľkého pána, ktorý ti prišiel pomáhať, neprijímaš dôstojne, ale myslíš na malicherné veci a nimi sa zaoberáš. On, vidiac tvoju nezdvorilosť, vzdiali sa, zanechá ťa v tvojej biede. Keď si odprijímal, klaňaj sa Ježišovi, predostri mu svoje pripravené prosby. Ako veľa môžeme a aj musíme prosiť! Čím viacej prosíš, tým lepšie, lebo Ježiš z prosieb vidí veľkosť tvojej viery a nádeje. Prosievaš Ježiša, prosíš ho o mnohé veci?

Keď ťa navštívia, návštevu vraciaš. Keď si prijímal, buď vďačný aj za návštevu P. Ježiša. Neutekaj hneď (o niekoľko minút) z kostola. Nenes v sebe prítomného Krista hneď na ulicu alebo na tržišťe. Keď takto činíme, vtedy nevieme ešte prijímať. Strašné následky má *lahostajnosť* a P. Ježiš ho-

vorí, že takéhto vyvrhne zo svojich úst! Dávajme teda pozor na božského hosta a aby sme neboli roztržitými, predstavme si niektoré udalosti zo života Ježišovho. Predstavme si na pr., že ten istý Ježiš, ktorý je prítomný vo sviatosti Oltárnej, ležal na zime v betlehemských jasličkách, ten istý Ježiš mal poslednú večeru, ten istý Ježiš visel na kríži a vstal z mrtvých, predstavme si, že On sám nám dáva prijímať, ako apoštolom pri poslednej večeri. Pri dobrom poďakovaní vniká do nás krv Kristova, milosť Kristova; dobrým poďakovaním dávame na javo, že rozumieme, čo je sv. prijímanie, vieme, kto k nám prišiel. Vďačnosť nás činí hodnými prijať nové milosti. Veď P. Ježiša to tiež bolelo, keď z malomocenstva uzdravení výjímú jedného cudzinca neprišli sa poďakovať za uzdravenie. (Lúk. 17.)

Pomyslime si, či azda neprijímame už *posledný raz!* Lebo kto vie, čo bude v nasledujúcej chvíli.

Aká veľká je to milosť, keď zaopatrení sv. telom môžeme opustiť tento svet!

*

*

VIII. „Chlieb náš vzdajší daj nám dnes.“

(Mat. 6, 11,)

(Láska Ježišova a vlastná naša bieda pobáda nás k častému sv. prijímaniu. Podmienky: milosť posväcujúca a dobrý úmysel. Osoží živým i mŕtvym.)

Pán Ježiš povedal pookúšiteľovi: Človek nielen z chleba žije ... Keď sa modlíme Otčenaš, myslieť máme nielen na telesný, ale aj na duševný pokrm.

Či myslíte, že dušu netreba každý deň kŕmiť! Pápež Pius X. tiež nechcel iné povedať, ako to, že by sa tešil, keby sme sa každý deň živili telom Kristovým, veď koľko ráz je pripravená hostina nebeského Otca — a tá je pripravená každý deň, lebo niet dňa, čo by nesostúpil vo sv. omši medzi nás, — toľko ráz hovorí svojmu sluhovi: „Vyjdi chytro na ulice a uličky mesta, a voved sem chudobných, i mrzákov, i slepých, i krivých.“ (Luk. 14, 21.) Hľa, čo je to, čo pobáda človeka k častému sv. prijímaniu? 1. *Ježišova láska*, túžba, žiadosť, veď pomocou svojich sluhov núti prísť k sebe.

2. *Naša vlastná bieda*, malomocnosť a nádej, že môžeme byť lepšími, že môžeme byť

zdravými. Pre tieto dve príčiny žiada Pius X. každodenné sväté prijímanie a bol by rád, keby veriaci nielen prítomní boli na svätej omši, ale aby s kňazom každodenne prijímajúc obetovali obeť, ako kedysi veriaci v katakombách. Toto nie je nemožné. Veď sa k tomu ani veľa nežiada, stačí: *posväcujúca milosť a dobrý úmysel*. Posväcujúca milosť t. j. zachovalosť od smrteľného hriechu; všedný hriech neodlučuje nás od stola Pánovho. Dobrý úmysel; túžba po uzdravení, polepšení, usmierení. Môže sa každý deň prijímať (dnes už nielen mnísi a mníšky, ale i svetskí ľudia to činia), ale netreba sa sponedať každý deň. Tak môže každodenne prijímať chudobný, žobrák, nádenník alebo robotník, ako minister, učenec alebo umelec. To je duch prvotnej Cirkvi, keď otroci a bohatí patríciusi rovnako sa klaňali k nim prichádzajúcemu Pánu Ježišovi. Dobrý úmysel spočíva v tom, že pohnútkou nie je márnomyseľnosť, ľudská chvála alebo obľúbenosť, nie túžba vzbudiť obdiv, ani zdanlivé svätuškárstvo, ale láska k Bohu. Nad všednými hriechmi treba vzbudiť ľútosť a nepridívať sa ich, taktiež ani príležitostí, ktoré k nim napomáhajú; ale keď si spáchal všedný hriech, ešte môžeš prijímať, lebo si neztratil

posväcujúcu milosť. Len vtedy, keď sa zne-
pokojuje smrteľný hriech alebo pochybnosť
o druhu hriechu, zdrž sa sv. prijímania. Ku
každodennému alebo častému sv. prijímaniu
stačí, keď sa týždenne raz vyspovedáš, keď
však zriedkavejšie sa spovedáš, azda me-
sačne, veľmi dobré je, keď po spovedi ešte cez
niekoľko dní pristúpiš k sv. prijímaniu.

Pred každým prijímaním usiluj sa vzbudiť
dokonalú ľútosť. Keď budeš prijímať s vie-
rou, s pravým úmyslom polepšiť sa a vždy
bojovať *proti niektorému hriechu a s úmy-
slom osvojiť si nejakú ctnosť*, toto bude pre-
javom tvojej nábožnosti. Vždy je užitočné
sv. prijímanie, ale najúžitečnejšie je, keď
máme kruté duševné boje a pokušenia.

V ťažkých veciach má nám byť pomocou,
v nehodách, zkúškach a po neúspechoch po-
techou! Sväté prijímanie je jediným pro-
striedkom k zanechaniu obvyklých hriechov
a najmä proti nečistote. Či už má niekto
vnútorné alebo zovnútoré pokušenia. Hriech
tak sa zakorenil do tvojho organizmu, krvi,
obrazotvornosti, že keď aj precitneš z hrie-
chu, znova môžeš ľahko do neho upadnúť;
preto sa musíš posilňovať milosťami sv. pri-
jímania, aby si v každom prípade mohol za-
brániť znovaupadnutiu do hriechu. Keď du-

ša mocnie, mocnie i odporujúca sila organizmu a silný organizmus ľahšie odporuje pokušeniu. Milosť prekazí ťa v znovaupadnutí do hriechu, potom budeš silný, nábožný a opatrný. Pri Kristovi naučíš sa vážiť si čistú dušu a úzdiť telo. Keď si sa vyliečil, cítiš sa blaženým, ale daj pozor, lebo ľudia — pre dedičný hriech, v tomto ohľade sa celkom nikdy nevyliečia; pokušenie ostane, keď ale chceš ostať vytrvalým, musíš častejšie prijímať. Nič nerobí, keď neskôršie ani nevieš tak často prijímať, ako vtedy, keď si sa podujal premôcť náruživosť a zosiliť dušu. Keď je človek chorý, vtedy potrebuje posilňujúceho lieku. V uzdravenom srdci ostane láska a vďačnosť a preto hocikedy bude duša môcť, vždy sa bude ponáhľať k sv. prijímaniu. V živote je veľa dôležitých chvíľok, keď sme utisnutí na väčšie množstvo milostí, v takýchto prípadoch pospiechajme k prameňu milosti, k Pánu Ježišovi, a prijímajme jeho telo, aby bol v nás život.

Najde sa príklad na to, že keď bol niekto *otrokom zvykového hriechu proti čistote*, i keď sa vyspovedal a odprijímal, znovaupadol do hriechu. Vtedy od duchovného otca akiste dostal rozkaz, aby častejšie prijímal; po jednej spovedi častejšie, keď bude mať

ťažké pokušenie ešte častejšie: každý deň. Liek účinkoval, duša zosilňovala z počiatku raz — dva razy sa ešte potkla, ale neskoršie odporovala každému pokušeniu. Sv. prijímanie viac ráz v mesiaci nikdy nezanechala — a bola zachránená.

Časté sv. prijímanie nielen pre chorých, ale aj *pre živých* je prameňom nového a to bohatého, krásneho, súladného života. Pán Ježiš práve to chce, preto prišiel medzi nás, aby sme mali život a hojnejšie ho mali. (Ján 10, 10.)

Z často prijímajúcich ľudí vyvinú sa pre život snehobiele, nad zlato, ľalie krajšie, pracovité, pre bližných a spoločné záujmy ustávajúce duše, ktoré obstoja i medzi búrlivými pomermi. Časté prijímanie je potrebné nielen medzi kláštornými stenami žijúcim, ale tým viacej vo svete bojujúcim.

Mučeníci k verejnému vyznaniu viery, k mučeníckej smrti *čerpali* silu z tela a krvi Kristovej; nám dá tiež sily k životu, k boju a k zápasu. Keď je v živote toľko útokov, nákazy (zlé knihy, noviny, obrazy, príklady rodinné) pre dušu mladíkovu, prečo by mladá duša nemala často ponáhľať sa k Ježišovi o radu, ochranu, silu, vytrvalosť, keď chce byť šlachetným, bohabojným mu-

žem spŕahliyého charakteru a krásnej duše. Často rodičia, príbuzní prekážajú mladým dušiam v častom sv. prijímaní, lebo nepoznajú ešte jeho účinku. Tomu sa nedivte, lebo oni boli inak vychovávaní, oni sú dieťkami starého sveta, oni myslia, že to je bigotnosť, farizejstvo. Ty ale kráčaj za Ježišom, nepočúvaj na nich, nech ťa nepomýli ich posmeškovanie, ale ukáž, že často prijímajúci je šľachetnou, poslušnou, jemnou, trepezlivou, k službám ochotnou dušou, že je láskavým a úprimným srdcom, ktoré porozumie slovám Kristovým a preto sa modŕi, aby im aj iní porozumeli: „Jestli nebudete jest telo Syna človeka a piť jeho krv, nebudete mať v sebe života.“ (Ján 6, 54.)

Napokon uznáš, že dobre by bolo často prijímať, keby nebolo jednej prekážky: *nedostatok času*. Veď ráno i tak sa nahromadí všeličoho, škola tiež veľa práce vyžaduje, prvá je však povinnosť. Máš pravdu; čo ti osoží, keď často prijímaš, ale zanedbávaš povinnosti? Čo osoží veľa modlitby a milosti, keď prepadneš? Ja však poviem, nie takto hovoria opravdive, úprimne prijímajúci. Oni dobre vedia, že Ježiš sa neteší, keď zanedbávajú svoje povinnosti, preto často prijímajúcim, ktorí porozumejú Ježiša, pr-

vou vecou nech je povinnosť, učenie a — len takto nech sa odvážia pristúpiť k stolu Ježišovmu. Títo najdú si spôsob, aby bez zameškania povinností mohli často prijímať. Už večer sa pripravia a ráno, — keď aj omšu neslyšia, lebo im to azda čas nedovoľuje, — ale vojdú do kostolá, keď vedia, že je čas k prijímaniu, alebo poprosia kňaza — sluha Boží ochotne privolí, — a odprijímajú, za 5—10 minút činia poďakovanie a potom sa vrátia k práci, ale vždy v nábožných citoch, lebo nikdy nezabúdajú, odkiaľ sa vzdialili. Keď to môžeš urobiť (na pr. v nedeľu, vo sviatok), rozprávaj sa dlhšie s Ježišom, keď nie, kratší čas, hlavné je, aby si ho k sebe prijal v stave posväcujúcej milosti, s dobrým úmyslom a sebavedomím!

Neslobodno zakázať sv. prijímanie ani *slabému, ani nie tých najlepších mravov žiakovi*, môže byť, že duchovný otec z počiatku nie veľa dobrého počuje o ňom, keď ale chlapec presne zadrží každý rozkaz, svedomitá práca prinesie ovocie, nebude napomínaný, na konci roku neprepadne. Toto isté sa stalo už nie v jednom prípade! Už rozumiem eucharistickému hnutiu. Tajomstvo tajomstiev: sviatosť Oltárna — osvieti, posilní ľudí!

IX. „Prijď, Pane Ježišu!“ (Zjav. 22,50)

(Duchovné prijímanie; návšteva prevelebnej sviatosti Oltárnej, slyšanie sv. omše.)

Zlé žiadosti, keď sa aj nemôžu uskutočniť, učinia dušu ohyzdnou, vzbudia nečisté city, ešte i na telo pôsobia zhubne. — Dobré žiadosti, keď sa aj celkom nemôžu uskutočniť, jednako okrášľujú dušu, preplňujú srdce svätými citmi, pobádajú telo a krv k dobrým skutkom. — Podobne pôsobí i duchovné sv. prijímanie. Čo je duchovné prijímanie? Je túžením po tom, aby sme len mohli prijímať, aby sme len k sebe mohli prijať Krista a žiadosťou, keď nie vo skutočnosti, tak aspoň s jeho milosťou. A toto posledné sa môže aj uskutočniť. Túžba po P. Ježišovi vzbudzuje v nás nábožné city a k dobrému náchylnú činí našu vôľu. Získame milosti, ako svätí Starého Zákona, ktorí len túžili po Mesiášovi, ale nemohli ho vidieť, alebo ako tí, ktorí sa ho nemohli dotknúť, a jednako boli uzdravení. Duchovné prijímanie rodí čisté, anjelské povedomie, citlivou činí dušu oproti zlým priateľom, obrazom, čítaniam, spoločnostiam, divadlám, kinám atď.; budeme túžiť po dobrom, zle nám padne, bude nás

bolief, keď už len uvidíme iných na zlej ceste. Dá nám útle, ale pevné svedomie, ktoré neokolkuje, ale rýchle súdi a rozhoduje sa k dobrému.

Keď vo skutočnosti nemôžeš prijímať — či už nemáš času, či ti svedomie nedovoľuje, — môžeš prijímať duchovne. Toto prijímanie zaženie pokušenia, je zadosťučinením za všedné hriechy, alebo vzbudzuje v nás dokonalú ľútosť, v každej veci pomáha. Keď vidíš otvorený kostol, neboj sa, vstúp dnu; Ježiš radostne čaká a tvoja duša tiež sa bude tešiť, keď sa budeš môcť rozprávať s tvojím Pánom, ktorý sa stal tvojím bratom. Keď nie je povinná sv. omša, prv ako by si šiel do školy, vojdí do susedného kostola, veď jeden-dva milujúce vzdychy veľmi oblažia tvoju dušu. Mnohí to majú vo zvyku, prečo by si sa ty mal báť posmechů?

Keď ideš pred kostolom, klaňaj sa v duchu tam prítomnému Spasiteľovi, zatvorenému to väzňovi lásky, zdvihni klobúk, lebo viera ti hovorí, že Ježiš svojou láskou a milosťou odplatí ti tvoj pozdrav; keď ti to čas dovoľí, *pozri sa aj dnu*, rozprávaj sa s ním niekoľko minút, *výkonaj totiž návštevu Prevelebnej Sviatosti*. Vždy je to dojímavé, keď vidí človek modliť sa v kostole

mladíkov, ktorí ináč nie sú k tomu viazaní. Pán Ježiš bohato odmeňuje túto dobrovoľnú návštevu. — Dobrý priateľ, keď i len na jedno slovo, nazrie k priateľovi. Máš azda nejakú prosbu, žalobu, ťažkosť v práci, radosť, žalosť, túžbu? Na milosť, pomoc si odkázaný, niečo dobrého by si chcel urobiť druhému, cítiš sústrasť v srdci...? Všetko toto predostri Ježišovi, pretože je tam, aby ťa vypočul. Rozprávaj sa s ním dôverne, ako s priateľom, drahou matkou. — Nezabudni teda k nemu nazrieť! Ľudia až príliš sa namáhajú, aby len zadosťučinili povinnostiam iných návštevovať a čo Pána Ježiša necháme samého na seba?

Slyšanie sv. omše v nedeľu a vo sviatok je povinnosťou; inokedy zásluhou. Spácha veľký hriech, kto prvé bez príčiny zamešká, dobre robí, kto koná aj druhé, keď má k tomu príležitosť. Sv. omša, ustanovená P. Ježišom, je Bohu jedine dôstojnou a najvelebnejšou obeťou. Kto toto vie, obráti svoju pozornosť, dušu na liturgiu sv. omše, t. j. na úkony, text a obrady. Účasť na sv. omši tak berie, že v ruke s modlitebnou knižkou sleduje sv. omšu slúžiaceho kňaza. Toto je najjednoduchší, ale najvznesenejší spôsob spolužitia s Cirkvou. Toto najlepšie zodpovie úmyslu

Cirkvi svätej, ktorá si žiada, aby veriaci bol, „conofferens,“ spoluobetujúcim.

Kto vie, akou vznešenou je obeť svätej omše, obráti pozornosť a ducha na obrady a len takto slyší sv. omšu. Učil si sa na náboženstve, ako treba slyšať sv. omšu; úplne, pozorne, slušne a pobožne; učil si sa, čo máme činiť a modliť sa na evanjelium, obetovanie a pozdvihovanie!

A ty akô slyšíš sv. omšu? Hádam semtam sa obzeráš, nie ani z roztržitosti, ale s hriešnym úmyslom? Alebo, keď pri niektorom oltári je pozdvihovanie, či si klakneš a počkáš a nehmrotáš sem i tam sa prechádzajúc? A ináč zohneš koleno až k zemi a či len lenive „klcneš“ nohou? Keď je vyložená sviatosť Oltárna, vtedy na dve kolená, ináč na jedno koleno si musíš klaknúť! Nezvyknul si si cez svätú omšu tárať, rozprávať, iných svojim chovaním pohoršovať? Ako to bolí próstého, ale čistého srdca a pevnej viery človeka, keď vidí, že tento mladý pán nevie, necíti, že je v chráme Božom! Lebo mnohí len preto idú do kostola, najmä na litánie, aby sa tam mohli s inými stretnúť, iných vidieť, jeden na druhého pozerať, na všetko myslieť, len nie na Ježiša! Radšej nikdy nevloz nohy do kostola, ako

s takýmto úmyslom! Boh sa môže potrestať, ani nevieš kedy!

Dobromyseľné duše pochopia, čo je to: *navštevovať Pána Ježiša!* Cez deň aj častejšie. Vždy obnovení, obohatení sa vracajú z kostola. Tým viac so svätej omše! Nakoľko je to ľuďom potrebné, aby sa aspoň týždenné — v hmotných zápasoch života pozdvihli z prachu života k Spasiteľovi, Vykupiteľovi, Posvätitelovi a jednako koľko panských a robotníckych rodín zriedka ide na sv. omšu a ospravedľňuje sa takými maličernými príčinami a výhovorkami. Hoci sú obťažaní nehodami, ponosami, mravnou i telesnou biedou. Koľkí pocítia prst ruky Božej! Nezvyknul si ty tiež tak ľahko — najmä cez prázdniny — zanedbať sv. omšu?

Keď miništruješ, nebuď strojom, ale aj myslí, čo robíš; a teš sa, že pri takej veľkolepej obeti môžeš obsluhovať. Vďačne choď miništrovať, aj vtedy, keď si už starší, keď si už vo vyšších triedach. Miništruj vďačne hocikomu; pomysli si, že nie človekovi, ale Bohu posluguješ, uváž, aj králi vďačne miništrovali, že aj šediví, zaslúžilí starí mužovia s opravdivou radosťou rozprávajú, komu, kedy a ako miništrovali!

* * *

Krásny, čistý život! Tento dá sily, tento dá pravú chuť k životu. Onen sa skrýva pred ľuďmi.

Môže byť, že na jednu — dve chvíľky sa oduševníš, ale city vznikajú a miznú. Bola to Božia milosť, ale si ju ztratil, lebo si sa nestaral o ňu. Nie je dosť oplývať citmi, nič to neosoží, keď nekonáte skutky! Mladíci, pracujte mužne a nech zmocnie vaše srdce, vy všetci, ktorí v Pánovi dúfate (Žal. 30, 25.) Keď ste sa zrodili k lepšiemu životu, neoslabujte. Ježiš vás zachránil, Ježiš pomáha, nový krásny život sa začína a blíži sa k svätosti.

*   *

*

IV.

HOJNOSŤ ŽIVOTA.

„Ja som prišiel, aby mali
život, a hojnejšie ho mali“
Ján, 10, 10.

I. »A spočinie na ňom duch Pánov: duch múdrosti a rozumnosti.« (Iz. 11, 2.)

(*Kresťanský svetový náhľad a spoločnosť.
Voľba stavu. — Vďačnosť.*)

Hľa, po krutom zápase oslobodil si sa od všetkých víchric na búrlivom mori života. Zachránilo ťa meno Ježišovo, hlas Ježišov, jeho volajúce slová. Ako horiaca fakľa stojí vo tmách a volá: „Podťe ku mne všetci.“ Šiel si za ním, s radosťou si sa postavil k nemu a pomyslel si si: teraz už môžem byť spokojný, už mi nehrozí nijaké nebezpečenstvo. Áno, keď pri ňom vždy vydržíš. Aby si vydržal, ukážeme ti život podľa Srdca Ježišovho, život pravý, úplný a blažený.

Ponajprv je k tomu potrebná *múdrost a rozumnosť*. Pros toho Ježiša, ktorý ťa zachránil, pod ktorého ochranou stojíš, ako prosili apoštolovia s Pannou Mariou, matkou Ježišovou, ako sa spolu modlili a prosili Du-

cha Svätého, pros, aby na teba zostúpil Duch Svätý, žeby spočinula na tebe duša Pánova, múdrosť a rozumnosť. Treba, aby ta duša Pánova viedla na púti tohoto života. Potrebuješ múdrosti a rozumnosti, aby si s múdrosťou a rozumnosťou pozeral na svet. Potrebné je, aby si mal správny svetový náhľad.

Čo je svetový náhľad? Často si mohol počuť toto slovo, ale či si pochopil jeho význam?

Svetový náhľad je súhrn tých poznatkov, ktoré sa vzťahujú na Boha, svet, seba samých, spolubližných, na náš pomer k Bohu a k spolubližným. Z tohoto hneď môžeš vidieť, že koľkoraký svetový náhľad je na svete. Koľkorakým spôsobom rozmýšľali a rozmýšľajú o Bohu odkedy žije človek na zemi, koľkorakým spôsobom vysvetľujú počiatok a ještvovanie sveta a následkom tohoto koľkorakým spôsobom uvažujú ľudia sami o sebe, o spolubližných, veria-li večný život, alebo myslia, že týmto zemským životom všetko je ukončené; ak sú si vedomí svojich povinností k spolubližným, alebo len pre seba žijú, všetko toto je iný a iný svetový náhľad, tisícoraký, toľkoraký, koľkoraký si len môže človek vymyslieť.

A tento svetový náhľad vytvorí sa aj sám od seba. Aj bez premýšľania zodpovieme si na tieto otázky, veď vás príliš zaujímajú: „Odkiaľ život“, „prečo sme na tejto zemi“, „ku komu sa dostaneme“, „čo tam bude s nami?“ Už v detskom veku si vedel odpovedať na tieto otázky a k týmto odpovediam prispôbil si svoje skutky, lebo si už nahliadnuť — keď si si nato ani nepomyslel, že protirečením je: ináč myslieť a ináč konať. Ale keď si premyslíš celý svoj život, spozoruješ, že tvoje náhľady sa pomaly pretvorily. Len uvažuj o sebe a odpovedaj na túto otázku: ako sa pretvorily? Nie tak, že si najprv ináč začal konať a aby si tento spôsob svojho konania ospravedlnil, ináč si začal aj rozmýšľať...! Daj pozor, aby tomu tak nebolo. Aby si nepodliehal nijakým uponižujúcim náklonnostiam, náruživostiam a hriechom. Ale stoj nezlomne pri tom svetovom náhľade, ktorý je večný, nezmeniteľný, ktorý bojuje za šlachetné ideály, za krásny, čistý charakter. Veď môžeš uznať, že človek, ktorého náhľad so dňa na deň sa mení, podľa toho, ako sa mu čo lepšie páči, podľa toho, nakoľko mu čo osoží, alebo škodí, nemôže byť charakterným, nemôže byť blaženým. Svoj svetový náhľad musíme postaviť na ta-

kom podklade, ktorý sa nemení podľa ľu-
bovôle, ale ktorý obstojí za každej okolnosti.

Musíme hľadať taký svetový náhľad, ktorý
naše životné udalosti: choroby, nehody, zdan-
livé neprávosti, trápenia, radosti, bohatstvo,
chudobu, úspechy, neúspechy, smrť, vie spo-
jíť v súlad; v jednotný poriadok, ktorým
vieme zodpovedať na všetky v duši našej
vynorivšie sa otázky, ktorým vieme si za-
dovážiť pravú spokojnosť, ktorý vie blaže-
nosť zemskú priviesť do súladu s blaženo-
stou večnou.

V ľudskom mozgu nemôže sa zrodiť ta-
kýto svetový náhľad. V takýchto záhadných,
často-zdanlive vzájomne si odporujúcich o-
tázkach, nikto nevie dať primerané vysvet-
lenie. Ale Bohú chvála, prehovoril k nám, dal
nám svetový náhľad ten, ktorý mohol pove-
dať o sebe: „Ja som cesta, pravda a život.“
(Ján 14, 6.)

Slovo Pána Ježiša, jeho učenie nech je
podkladom svetového náhľadu každému mla-
díkovi. Tie vedomosti, ktoré si nadobudnú
už v detskom veku, tie nech zveľaďuje, tým
nech lepšie porozumie. Ježiš odpovedal na
otázku každému pochybovačovi, Ježiš so
svojím svetovým náhľadom zvíťazil nad vše-

tkým iným a týmto svetovým náhľadom pri-
niesol na zem blaženosť.

Základom svetového náhľadu každého mla-
dika nech je *nesklatiteľná viera* v jestvova-
nie osobného Boha, v jeho stvorenie sveta,
v nesmrteľnosť duše, v náš večný život, vo
večné jestvovanie pekla a neba, v nekonečne
múdre riadenie Božie, v zjavenie, v Božstvo,
a vykupiteľské poslanie Ježiša Krista, v Cir-
kev svätú, ako ustanovizeň slúžiacu každé-
mu človekovi k obsiahnutiu nadprirodzeného
cieľa, viera v to, že všetci sme bratia toho-
to božského Spasiteľa a že všetci jedným
povolaním smerujeme za večnou blaženo-
stou, ktorú nám on získal...

Prežitie týchto životných zásad, ktoré vy-
vierajú z tohoto svetového náhľadu, ich u-
platňovanie v rozmýšľaní, v reči, v skutkoch,
v citoch, dá mladíkovi taký životný smer,
ktorý mu zaistí klud a spokojnosť duše. Už
Ježiš vyhlásil svojich osmoro blahoslaven-
stiev. Je pravda, že toto sa protiví svet-
skému duchu, ale nemusíme dlho rozmýšľať,
ku komu sa máme pridať, keď vidíme, že
blaženosť sveta je len dočasnou a jej kon-
com je zkaza, dokiaľ u Ježiša je večná, sláv-
ná a nekonečná. Dôverovať môžeme len to-
mu, ktorý povedal: „Nebo a zem pominú,
ale slová moje nepominú.“ (Mat. 24. 35.) *Niet*

iného svetového náhľadu, ktorý by celkom uspokojoval, okrem Ježišovho. Keď si tento vyvolíš a nebudeš iný hľadať v románoch, v jarmočnej literatúre a nielen z filozofie, ale budeš ho čerpať aj z teologie, z náboženstva a z kázní, vtedy život nebude ti záhadou, jestvovanie nebude pre teba súžením, život sa ti nezoškliví a nebudeš prázdnu, živôriacou dušou.

Svetový náhľad opierajúci sa o evanjelium, o učenie Kristovo, teologiu, je *náhladom nadprirodzeným*, práve tak, ako sú aj naše žiadosti, myšlienky, povolanie. Tento svetový náhľad spojený je s veľkou zodpovednosťou, ale pri tom poskytuje nám istú nádej na blaženosť. Z učenia a víťazného svetového náhľadu Ježišovho vieme, že sme zodpovední nielen za to, čo konáme, ale i za to, čo sme konať zameškali, ba ešte i za to, čo pre nás iní konajú, alebo zaměškajú. *Človek je zodpovedný za následky svojich skutkov*, zodpovedný je za tie hrivny schopností, ktoré od Pána Boha dostal a preto sa ich usiluje zúrokovať. Veď schopnosť nie je úplne mojou, čo vidno i z toho, že nemôžem ju inému odovzdať, že nemôžem ňou podľa ľubovôle nakladať. Boh ju bude žiadať nazad a beda, keď nepriniesla úrokov. Mladý človek vie a

cíti, že nielen za to je zodpovedný, čo ľudia vidia, ale i za to, o čom len Boh vie.

Toto nadprirodzené svetové smýšľanie dôveruje v Boha, v jeho *prozreteľnosť* a preto pochopí bolesti, radosti, nereptá pre svoje spoločenské postavenie, prirodzené dary a nedostatky. Porozumie, že bolesti, trápenia v Božom pláne sveta majú dôležitú úlohu, ako to dokazuje aj trpiaci Ježiš, bolestná Matka, Kalvária. A preto, keď nastane tmavý deň utrpenia: choroba, nezdar, nezamestnanosť, chudoba, strádanie, neupadne do zúfalstva, netratí nádeje, nesiahá za revolverom alebo za otravným jedom. V duši mu neznejú slová Kristove: „Nebudte ustarostení! Či nevidíte, že Otec váš nebeský stará sa aj o vtáctvo a celý svet? ... Či vy nie ste o mnoho viac, než ono?“ (Mat. 6, 25—34.) Odmenu nečaká len tu na zemi, vie, že odmena vo večnosti nie podľa stavu sa udeľuje, ale podľa toho, ako človek konal povinnosti tohože stavu.

Hľa. svetový náhľad, ktorý je pevný ako skala a jedine uspokojuje. Tvoji vodcovia, sotva vyjdeš zo školy, už nie toto budú zdôrazňovať, ale často práve opačné, storaké. Keď nebudeš sebavedomý, silný, vtedy svet a *spoločnosť* bude mať na teba veľký vliv,

a bez toho, žeby si spozoroval, pretvorí ťa, vychováva ťa, riadi ťa a vešia na teba svoje náhľady a tým sa zmení aj tvoj starý svetový náhľad.

Daj teda pozor, *dnešná spoločnosť* chorľavie, lebo nenachádza životného ťažiska. Nemá jednotného svetového náhľadu a mnohí nemajú ani určitého náhľadu o svete, len v neistotách žijú so dňa na deň. Mnohí ešte i z tých, ktorí sú dobrej vôle, *ináč smýšľajú ako jednotlivci, ináč ako členovia spoločnosti*. Avšak Kristus má pre ľudí len jedno učenie. On chce, aby súkromné i verejné smýšľanie človeka bolo jedno a to isté! V dnešnej spoločnosti chýba myšlienka nadprirodzeného života, chce byť blažená len na tejto zemi, prepjatá túžba po pôžitkárstve, všetko prevyšujúca láska k bohatstvu, shonba po majetkoch preniká každý jej skutok, s horúčkovou rýchlosťou, s bezúzdnuou hrabivosťou, s nekonečne veľkou sebeckosťou beží za radosťami tohoto sveta. *Nie je chudobná duchom*, t. j. nie je voľná od všetkého pozemského, ale duše jej lnú k bohatstvu.

Dnešná spoločnosť je založená na podklade citovom, nie však na podklade šľachetných, ale sebeckých citov. Hľása lásku k bliž-

nému, ale dobré činí len vtedy a preto, aby ju iní chválili. Keď uzná Boha, Ježiša, vidí v ňom len milosrdného, láskavého, dobrotivého, odpúšťajúceho, prehliadajúceho Boha, ale keď žiada bezpodmienečnú vieru, prísnu mravnosť, sebazaprenie, nerozlúčiteľnosť manželstva, čistotu srdca a citov, znovuzrodenie a keď Cirkev svätú stavia na svoje miesto ako zástupcu, odvráti sa od neho a nepozná ho! Apoštolovia moderných zásad náboženských, ako reformátori, hlásajú náboženstvo citové a len také niečo všeobecne neurčité by chceli, ako bolo predtým. Len neskoršie zbadali, či už sami, či už ich potomkovia, že to, čo hlásajú nemá nijakej ceny bez práva, zákonitej formy a pravidla. Jednostranný a nedbanlivý je ten, ktorý všade hľadá len svoje dobro a to rozmnožuje i na úkor iných. K vôli telu činí všetko: stavia nemocnice, liečebné ústavy, ale o hnilobu duše sa nestará, hoci týmto by mohla zachrániť i telo. Z ulíc smeti povymetá, ale zlý príklad, pohoršenie, hriech slobodne bujnief a mravy pustošief nechá.

K sebaobetavosti nie je schopná, za spoločné by neobetovala nič, ale na márnomyseľné ciele (zábavu, zvedavosť, ľudskú mienku, smyselnú rozkoš) vie vyhodief peniaze,

vie sa i zaprieť. V divadle, na plesoch, koncertoch sa potí a tlačí v nezdravom vzduchu, ale ísť do kostola, na to má tisíc vyhovoriek. Raz je v kostole teplo, inokedy zima, raz je tam prievan alebo zlý vzduch, inokedy zasa je veľmi dlhá bohoslužba, často zasa kňaz tak nachytro odslúži sv. omšu alebo kázeň, že sa nevyplatí ani ísť do chrámu. Nezatracujeme to predošlé, ale požadujeme i to posledné. Ľudská kultúra oklamala duše, ktoré si myslia, že všetko sme už prešli a teraz stojíme pred niečim novým. *Technická vymoženost*, falošné výsledky vývojovej teórie *obrátily pozornosť spoločnosti na zem*, lebo tak sa jej zdá, že hore sa zamračilo a len tu dolu je vyjasnené. A preto oslabil jej záujem o všetko, čo je ideálne, najmä náboženské, a šťastie, že ešte úplne nevyhasnul. Viera v prozreteľnosť Božiu zmenila sa v pochybovačnosť, nekonečná nádej skladá sa do vedy a v moc peňazí, kdežto veda bez vodcu je blúdišťom, v ktorom človek môže ľahko umrieť hladom, peniaze samé v sebe — bez láskavého srdca — sú ničiacou a vraždiacou zbraňou.

V našom veku sa málo rozjíma, uvažuje, málo je hlbokých myšlienok, a preto je aj málo hlbokého smýšľania, ba ešte i v umení

nášho veku javí sa povrchnosť. Potrebu vykúpenia, pokánia necíti a nerozumie. Znalosti náboženské, keď sú nejaké — sú veľmi nedostatočné, znetvorené, u väčšiny sú len tie, ktoré im ešte z detského chápania zostaly, alebo čo si povyberali z novin. Vzdelanie náboženské nevyvíjalo sa spolu s vývojom jednotlivcov, lebo ich náboženské cvičenia bez všetkej úprimnosti siahaly len po zdvorilosť a módu. S týmito detskými znalosťami tak trápne sa pohybuje každý jednotlivec v životných otázkach, ako keby musel chodiť, žiť v topánkach, šatoch svojho detského veku.

Mladý priateľu, ty sa dostaneš do tejto spoločnosti, ktorá bude na teba pôsobiť a bude sa usilovať úplne ťa pretvoriť a sebe podobným urobiť. Už teraz, dokiaľ máš ešte radcov a ochrancov, chystaj sa na tento boj so svetom, ktorý musíš podújať; už teraz sa musíš naň chystať dobrými predsa-
vzatiami a privykaním k ctnostnému životu. Len takto si môžeme zachovať krásu duše, nadprirodzené svetové smýšľanie, len takto môžeš ostať šlachetným, charakterným, celým a blaženým človekom. Lebo táto spoločnosť nebude ťa napomáhať v dobrom, ale radšej bude z teba koristiť a ťa olupovať. Ale

ty sa jej neboj, buď smelým; netreba plávať s prúdom; vnútorne nás k sebe nepri-
múti, je pravda, budeš s ním zápasit, ale keď
zvífaziš, budeš blažený. Ako je mravnosť
základom každého štátu, tak nech je mrav-
nosť i tvojím heslom, tvojou *politikou*. Vlast
vo svojich synoch je alebo mocná, alebo za-
krmelá, povolaná k životu, alebo k zahynu-
tiu. Musíš sa zaujímať o vládu, o zákony
a o ich návrhy, o pracovitost našich pre-
svedčených, kresťanských veľkých štátnikov.
Čítaj katolícke noviny a hlavne sa modli
za našu drahú slovenskú vlast a za dobrých
mužov vo vláde! Keď budeš užívať prostried-
ky duševného života teraz i v budúcnosti, vte-
dy ty budeš víťazom. Vodcom nech ti je ten,
ktorý povedal: „Dúfajte, ja som premohol
svet.“ (Ján 16, 33.) Sostúpi na teba milosť
Ducha Svätého a spočinie na tebe duch Pá-
nov: duch múdrosti a rozumnosti. (Iz. 11, 2.)

*   *
*
*
*

Toto veľmi potrebuješ, lebo sotva vstúpiš
do spoločnosti, ihneď musíš rozhodovať nad
svojou budúcnosťou. Toto je v živote naj-
dôležitejším krokom! Čím budeš? *Aký stav*
si vyvolíš? Pán Boh stvoril človeka k práci,

ale nemusí každý konať tú istú prácu. Žijeme vo spoločnosti, v ktorej je deľba práce. Čím bude ľudstvo vzdelanejšie, tým bude väčší kruh účinkovania. Najšťastlivejší sú tí, ktorí z *povolania nastúpia nejakú dráhu*, lebo títo podľa svojich schopností a vôle mohli si voliť. Túto vôľu nám dáva Boh. V kresťanskom svetovom smýšľaní niet náhody, niet slepého osudu, slepého šťastia, ale len prozreteľný Boh. Toto máme mať pred očami pri voľbe stavu.

Podľa sv. Filipa Nerejského tri veci sú potrebné pri voľbe stavu: 1. Čas. 2. Rada. 3. Modlitba. Modli sa, aby si mohol dobre voliť, aby si tak volil, žeby si mal i zemskú blaženosť a nepokladal si svoj stav za trest. Požiadaj o radu svojich vodcov, rodičov, profesorov, tí lepšie poznajú tvoju povahu, náklonnosti, slabosti, schopnosti a povedia ti, načo si súci a načo nie. Hlavnou vecou je, aby si sa rýchle nerozhodnul, ale uvažujúc nechaj času k prejavaniu svojich náklonností. Lebo však si slobodný pri voľbe dráhy. Rodičia, predstavení môžu ti dať len radu, ale k nijakej dráhe ťa nútiť nemôžu, lebo len ty sám sa musíš rozhodnúť. Keď vždy, cez dlhý čas cítiš chuť k tomu istému stavu, to je dostatočným znakom toho, že na

tejto dráhe budeš sa cítiť spokojným. Na vonkajšok nehľad nikdy! Nemaj pred očami pohodlie, ale svoju súcosť a to, čo spoločenská, hospodárska atď. potreba vyžaduje.

Keď si si už raz vyvolil stav a vidíš, že ti zodpovie, keď si už v práci, a neztratiš k nemu vôľu, ba táto sa ešte vzmáha, vtedy môžeš uveriť, že hlas Boží ťa volal na túto dráhu a na nej musíš hľadať svoju blaženosť, lebo darmo by si chcel byť blaženým na inej ceste, ako ktorú tebe Boh označil. Preto nenasleduj tých, ktorí keď si nejakú dráhu vyvolili a na druhú už nemôžu prestúpiť, začnú bedákať, znepokojuvať sa, prečo si nevyvolili iný stav. Buď istý, že keby si títo boli zvolili hociktorú inú dráhu, vždy by sa boli takto ponosovali.

Ty buď stály a maj pred očami, že nie stav učiní človeka nespokojným, ale ztrata ctností k určitému stavu potrebných, ktoré patričný aj mal, ale vlastnou chybou ich utratil. Hoci na každej dráhe naskytujú sa rozličné prostriedky k zdokonaleniu, jednako každá dráha je na to, aby viedla človeka k zachovaniu úprimnosti, mravnosti a nábožnosti a tak priviedla človeka k časnej a večnej blaženosti! Práca nie je hanbou, ba práve jedným prostriedkom blaženosti! Ani jed-

na dráha nie je hanbou. Nemusí byť každý úradníkom. V Nemecku sú remeselníci, obchodníci atď. s maturitou. Niekedy sa to príhodi i v našich zemiách (zvlášť za Moravou), že obchodník složil zkušku dospelosti, len aby sa vzdelal, a tak i jeho obchod lepšie rozkvetal. Uznajte, títo lepšie pochodia. Koľko úradníkov musí len živorit, zakiaľ obchodníci, robotníci, strojníci atď. hoci jednoducho, predsa pri stálom, dobrom plate môžu spokojne žiť.

Každá dráha je dobrá, ani jedna nie je hanbou. Hanbou je len to, keď človek nekoná svoje povinnosti. Nezáfaj, keď pri všetkej usilovnosti nevieš postupovať a preto hádam i ústav musíš opustiť. Považuj to za riadenie Božie. Boh ti určil inú dráhu. Človek kresťanského smýšľania nikdy neupadne do zúfalstva. Kresťanská spoločnosť, hospodárske pomery žiadajú si teraz obchodníka, remeselníka s odborným vzdelaním. Ťažká je to dráha, ale zaisťuje dobrobyt, vlasti a spoločnosti môže konať dobrú službu. S takéhto stanoviska treba pozeráť na životné dráhy. Jednako treba zaviesť kresťanské mravy, statočnosť do obchodu, remeselníctva i hospodárstva.

Mladíku, pred sebou máš dráhu, ktorá ťa

vyzýva k zápasu! Keď chceš osožiť vlasti, spoločnosti a sebe, podľa týchto náhľadov si musíš uvážiť každý krok pri voľbe stavu! Kresťanské svetové smýšľanie a mravnosť nie sú oddelené od života, ale nimi musí byť popretkávaný. Nemôžeš zastupovať dve osoby, nemôžeš byť zvlášť katolíkom, horlivým a nábožným človekom a zvlášť úradníkom, učencom, obchodníkom alebo remeselníkom. Oba musia byť pospolu. Náboženský život musí preniknúť každú tvoju prácu, zábavu, trápenie, radosť, borbu i šťastie. Len duša žijúca jednotným, harmonickým životom môže byť blažená.

Musíme však poznamenať niečo so stanoviska hmotného, peňažného. Uznaj, že človek na každej dráhe môže skromne a slušne vyžiť. *Nerozumný je, kto viac minie na šaty, jedlá, nápoje a zábavy, ako mu dovoľujú jeho dôchodky.* Ale mnohí nedbajú tejto rozumnej rady. Jednotlivec s malými dôchodkami chce s bohatšími závodiť v márnení a chce ukázať, že aj on vie žiť po pánsky. Toto a najmä veľké kartárstvo zadlžuje mladých ľudí. Chce sa ženit, *hľadá peniaze a takú ženu, ktorá mu vyplatí dlžoby.* Keď jej nenajde, postačí mu jedna guľka a — koniec živo-

ta. No, a keď ju najde, čo bude koniec takého manželstva? Nešťastie.

Šetrenie je potrebné na každej dráhe, neslobodno nikdy minúť celý dôchodok a tým menej zadĺžiť sa! Lepšie je skromne, utiahnuté žiť. Mnohý úradník pre svoju nešetrnosť je vrahom svojej rodiny, lebo — čím má väčší dôchodok — tým viacej stráca. A potom hmotná neodvislosť je veľmi dôležitým činiteľom pre našu časnú blaženosť. *Mohli by sme si brať príklad od spoluobčanov Židov*, ktorí ako začiatočníci žijú chudobne, skromne, vždy si niečo odložia pre budúcnosť. Toto je príčinou ich zbohatnutia, ich blahobytu. Sú pracovití, usilovní. Na miesto toho, čo sa im vysmievame, mali by sme si osvojiť ich usilovnosť a dôvtipnosť. Preto sa oni rozmohli. Na univerzitách tvoria 40—50% posluchačstva. A akí sú usilovní! Nie sú to polovičatí ľudia. Preto vládnu; veď vzdelaní ľudia spravujú svet. Musíme s nimi v šľachetných veciach závodiť; ich chyby nenasledujeme, ani im nehrešme, ale usilujeme sa ich napraviť — nasledujeme však ich usilovnosť, vytrvalosť a miernosť.

Osobitne musíme prehovoriť o tom, *či cítiš povolanie k stavu kňazskému alebo rehoľníckemu*. Je to dôležité povolanie a beda ti, keď ho zmýliš, lebo koniec je nielen tvojej

časnej, ale i večnej blaženosti. Mnohí preto oľutovali svoje odhodlanie sa na kňazský a rehoľnícky stav, lebo, keď vstupovali do neho, ináč si ho predstavovali, akým ho potom našli. A nemajú už odvahy, sily včas odstúpiť.

Nech ťa nevábí na túto dráhu pohodlnosť, bohatstvo a túžba po vyznačeniach, lebo tak nikdy nebudeš blažený. Právě povolanie môže mať len ten, ktorého vedie láska k Ježišovi, láska Božia, spása duše a tá šľachetná túžba: stať sa spolupracovníkom Kristovým a tak pracovať na dobrobyte svojich spolubližných. Pán Ježiš hovorí: „Nie vy ste mňa vyvolili, ale ja som vyvolil vás.“ (Ján 15, 16.) *Včas sa sver svojmu duchovnému otcovi so svojou túžbou*, k čomu cítiš povolanie, aby ti mohol dať radu a úpravu a ty sa tiež modli — najmä pri svätom prijímaní o milosť povolania. Jestliže tvoja túžba je stála a duchovný otec nie je proti nej, vtedy, keď sa vyskytne hociaká prekážka tvojmu povolaniu, spokojne vstúp medzi priateľov Ježišových.

Osudne sa mýlia mladíci, ktorí takto smýšľajú: i tak budem kňazom alebo rehoľníkom, i tak sa zrieknem sveta, a preto aspoň dokiaľ som slobodný, nech užijem sveta!

A užíva, ale ako? Zničí dušu, a s telom tiež chorým príjde do semenišťa. Čo bude mať z toho? Duševné živorenie.

Väčšina ich ztratí svoje povolanie, len z ľudských ohľadov zostanú kňazmi, ale budú z nich veľmi nešťastní, nespokojní ľudia a pohoršujúci kňazi. Teda pozor, synku, aby si neupadol i ty do tohoto nepravého ponímania a preto ani nepočúvaj na podobné lákanie. Lebo keď ťa aj sväté seminárske prostredie vylieči, premení, jednako je veľké nebezpečenstvo, že po niekoľkých rokoch výchovy, keď sa dostaneš do verejného života, tvoje náruživosti znova ožijú, môžeš byť vystavený smutným bojom a nespokojnému životu.

Kto prichádza k Pánu Ježišovi s neporušenou dušou, toho privinie k srdcu, ako sv. Jána apoštola, alebo kto s kajúcim srdcom, túžbou po spáse duše svojej prichádza k nemu, i na toho — ako na sv. Petra — obráti svoje milosrdné oči; ale aj tým, ktorí sa približujú k nemu s nešlachetným úmyslom, dáva bozkať svoje ústa, ako Judášovi, ale so smutným srdcom, lebo vie, že je to bozk zrady.

*

*

*

Na hocaký stupeň hodnosti ti Boh dopomôže v živote, nikdy nezabudni na tých, ktorí ti kedysi niečo dobrého učinili. Tvoje svetové smýšľanie je iné, ako smýšľanie dnešného sveta. Tvoj svetový náhľad je náhľadom Ježiša Krista, ktorý povedal, že ani jeden pohár vody nenechá bez odmeny. Všeobecná mienka je, že svet je nevďačný, ale ty ukáž, že máš šľachetnú dušu a preto nikdy nebuď nevďačný oproti svojim dobrodincom, ba tvoje srdce nech je k nim preplnené *po-vďačnosťou* a láskou.

„Ten malý Jožko, ktorého ste v nižších triedach pri svojej chudobe za taký malý peniaz dobre chovali, posielala tetičke Ružene týchto 50 korún. Ja mám dobré zamestnanie a viem, že tetička Ružena ich potrebuje, teda prijmite túto maličkosť na znak mojej vďačnosti. J. M.“ Chudobná ženička slzami skropila obdržané papierové peniaze. „Nie darmo bol takým dobrým chlapcom — vra- vievala v sebe — nezabudol na mňa, nech ho žehná dobrotivý Boh.“

Ľudia na dobré zabúdajú, zlé však dlho spomínajú. Tak iste zabúdajú na vďačnosť láskavého Boha, nevzpomenú si na mnohé milosti, na telesné, duševné statky, ktoré bez zásluhy, zo samej lásky a dobroty dostali.

Kdežto vďačnosť napomáha k ďalším novým statkom, Boh vyslyší slová chudobnej ženy: „Nech ho žehná za to dobrotivý Boh.“ *Vďačnosť sa prejavuje aj v pozornosti a zdvorilosti.* Pozornosť vždy dobre padne ľuďom; jeden list alebo karta príjemne pôsobí na človeka, keď pochádza z vďačnosti, pozornosti a rozpomienky. Keď azda neskoršie aj zbadáme, že tá dobrota nám preukázaná nepochádza zo šľachetného úmyslu, nech to nemení na našej vďačnosti, lebo nie je našou vecou súdiť o tom, keďže sme mali jednako účasť na dobrodení, za ktoré sme viazaní povďačnosťou. Malý nábožný vzdych, rozpomienka, modlitba, všetko — všetko toto len zošľachťuje dušu. Vďačnosťou sme viazaní rodičom, profesorom, teda každému, kto nám učinil niečo dobrého. Vďačnosť, pozornosť dobre padla ešte i Pánu Ježišovi, ako dosvedčuje príklad malomocného, ktorý sa z desiatich uzdravených jediný vrátil.

Z vďačnosti vyviera aj *vernosť a spoľahlivosť.* Aká zriedkavá je to ctnosť v dnešných časoch, keď svätosť daného slova upadla do zapomenutia, keď verné spravovanie cudzieho majetku, cudzích peňazí, verné zachovanie tajností pred ľuďmi je neznámou vecou,

keď tie slabé, neverné a nevďačné duše deň po deň spreneverujú, keď štát, ktorý im poskytuje chleba, ďalej rozličné ustanovizne, spoločnosť a aj súkromného človeka neverne klamú. Akoby klamanie, spreneverenie nebolo krádežou, akoby poškodenie štátu nebolo hriechom. So dňa na deň sú noviny plné podobnými zvestami. Ošklivá je duša takýchto ľudí, sebeckosť ich zohyzďuje. Len dotiaľ si ctia iných, dokiaľ to ich záujem vyžaduje, potom využijú slabosti svojich dobrodincov!

Hľa, ani toto sa nesrovnáva so zásadami Kristovými. Tvoje svetové smýšľanie je iné, mladý priateľu. Ty buď verný aj v najmenšej veci, netýkaj sa ničoho, čo je nie tvoje a potom uvidíš, že tvoja blaženosť bude nerušená a bude ti aj Boh verný.

Každú ctnosť, teda i vďačnosť a vernosť treba pestovať. Už i teraz buď smýšľaním vďačný oproti rodičom, profesorom, dobrodincom a oproti duchovnému otcovi, modlí sa za nich, buď pozorný, ochotný a vždy pamätlivý na nich. Najmä nezabúdaj na ten ústav, v ktorom si bol vyučovaný, vychovávaný, ktorý ti pomáhal knihami, odevom, peniazmi (hádam ti aj školné odpustili.) V dospelom veku ukáž svoju vďačnosť i na

vonok. Niektorá „veľkomožnosť,“ po matúrke prehlási, že je nie podlžná vďačnosťou oproti profesorom. Boly to prázdne duše, na univerzítach potom mravne padly. Otec istého rozpustilca sa takto žaloval: „Ľutujem, že som i jeden halier na neho vynaložil!“ Bol aj taký, ktorému vyčítavali, ako vraj môže tak písať, tak rozprávať o tých, od ktorých dostal svoje hmotné i duševné vzdelanie — mimochodom povedané — dotyčný pravotár bol slobodnomurárom, ktorý s veľkou radosťou vítal každý útok na Cirkev. Primerane svojej povahe sa osvedčil a vyhlásil, že keď chcú tých niekoľko sto korún, ktoré vtedy ako chudobný žiak v odeve a v odmenách obdržal, navráti. Nepomyslel si, že vtedy to pre neho neznamenal niekoľko sto korún, ale znamenalo to vtedy všetko, i jeho budúcnosť, lebo pri jeho chudobe bez pomoci azda i dnes by bol tým, čím bol kedysi: chudobným proletárom.

Ale najde sa príklad aj na šľachetnú vďačnosť: lebo bol i taký, ktorý všetko svoje imanie poručil žiakom podporujúcemu fondu istého ústavu s touto poznámkou: bol som chudobným žiakom, ale podporami vychovaný, nadobudnul som si viac tisíc korún; teraz z vďačnosti vraciam to, k čomu mi

prispelo tých niekoľko korún podpory. Bol to istý veľkodušný farár.

Môžeš si voliť! Dobré vieš, ktorý je šľachetný charakter, aj to vieš, ktorá duša je pekná a veľká!

Nezabúdaj na jedine uspokojujúci a zosľachťujúci kresťanský svetový náhľad!

II. „Duch rady a sily.“ (Iz. 11, 2.)

(Ctnosti charakterného človeka. — Ludské ohľady.)

Na ceste života povedie ťa Duch Svätý a spočinie na tebe duch Pánov: duch dobrej rady a sily!

Budeš sa vedieť postaviť na vlastné nohy, lebo duch tvoj ukáže ti v každej chvíli smernice a dostane sa ti sily, aby si podľa týchto pokračoval i proti všetkým protivenstvám. Povedia o tebe, že si charakterným človekom!

Čo je *charakter*? Dôslednosť, život podľa určitých zásad, ustavičná činnosť. Nie je možné nikoho väčšmi pochváliť, ako keď sa o ňom vie, že je charakterným mužom. Preto slovom „charakter“ rozumie všeobecný charakter ušľachtilý a človeka zvrhlej povahy nazývame už bezcharakterným. Te-

raz sa pokúsime v niekoľkých rysoch vystihnúť človeka charakterného. Toto bude cennejšie, ako hocaký vedecký výmer (definícia.)

Ako sa teda prejavuje charakter? Ktoré sú jeho podstatné známky?

Spolahlivosť. Ak mu sveríš svoju tajnosť, on ju zachová. Sver mu šafárenie svojím majetkom, nepodrží bezprávne čo i len za halier ani pre seba, ani pre iného. Môžeš sa uspoľahnúť na jeho slovo; čo prisľúbi, to i dodrží, vykoná, hoci na to neprísahal.

Cit povinnosti. Čo mu uloží jeho úrad, postavenie, kruh účinkovania, to presne a čo najlepšie usiluje sa splniť. Nepotrebuje dozorcú. Aj keď nikdy nedozerajú naňho, tak pracuje, ako by bol stále pod dozorom. Povinnosti svojej nezanedbá pre malicherné príčiny alebo drobné ťažkosti. Cit povinnosti a presnosť potrebné sú najmä dnes, keď ich sociálna demokracia natoľko zhubila; robotník len na vyplnenie času, na zisk hľadá, ale nestará sa o záujem svojho gazdu a zamestnávateľa. Takýmto duchom preniknutí sú úradníci, na záujmy štátu nehľadia, preto sú možné podvodné lúpeže, železničné nešťastia atď. Toto potom vyvoláva v spoločnosti drahotu a biedu.

Priamosť. Rozpráva s tebou otvorene, ak treba, povie ti chyby do očí, ale za chrbtom ti nečiní úklady, do očí ti nelichotí. Svoje slová a zásady životom potvrdzuje. Dobro nie len chváli, ale, ho aj činí.

Úslužnosť. Obráť sa naňho v ťažkostiach, hmotne ti pomôže, ak mu je to možné. Nehľadá na svoju povinnosť len v užšom slova smysle, ale ako by komu učinil dobre, ako by pomohol svojmu bližnému, ako by mu pôsobil radosť, blaženosť svojou rečou, prácou. Neočakáva za všetko odplaty a nevyhadzuje ti na oči, že za teba pracoval, alebo ti pomohol.

Veľkodušnosť. Ustáva sa, pracuje, pomáha, aj keď mu to ťažko padne, aj keď sám musí postrádať, alebo trpieť, prípadne i pôžitok, odpočinok si musí odoprieť. Ustáva sa pre spoločné dobro aj bez nádeje na uznanie, na odplatu.

Sústrasť. V zármutku s tebou smúti, najde potešujúce slovo, je pozorný, zaujíma sa o teba. V radosť, v šťastí úprimne sa s tebou teší, hoci toto je ťažšie, ako smútiť s plačúcimi. Tak sa prejavuje pravá ušľachtilosť duše.

Skromnosť. Nechváli, nechvástá sa svojou

výtečnosťou, ale je skromný, ponížený, nevyhľadáva chvály ľudskej, nie za to pracuje. Jeho rozhovory a reči netočia sa vždy okolo neho, nerozpráva ustavične o sebe a o svojich úspechoch.

Nábožnosť. Nielen počestnosť ho vedie, riadi, ale tiež i nábožnosť. Cesta prirodzenej mravnosti plná je tajnosťami, pochybnosťami, vie, že pozemské blaho nemôže byť konečným cieľom, a jednako pravý cieľ nechce spoznať; zkadiaľ má teda vziať sily k vytrvalosti, keď nevie, začo a kde obsiahne odmenu. Avšak človek nábožný, presvedčený katolík, obdrží sily ku charakternému životu od samého Boha a Cirkvi; svoju vieru verne zachová, nevysmieva, netupí vieru iných, ale keď je treba, vie sa svojej viery aj zastáť. Usiluje sa iných presvedčiť o pravdách svojej viery a to nie bojom, prudkou rečou, ale láskou, charakterným životom. Je verného, horlivého ducha, vie oceniť ctnosť, má smysel pre krásu, jemnosť duše. Nemá na svojej duši skrytých rán, nepestuje v nej tajných vášní. Nebojí sa odhalenia. Vždy sa spokojne dostaví pred súd ľudí a Pána.

Privetivosť. Ušľachtilý charakter nie je mrzký, nevlúdny, miluje krásu, umenie, lahodnosť a milotu. Aj sám sa usiluje tieto u-

skutočnosť vo svojej duši, vo svojom živote. — Je opravdivým bližným. K sebe prísny, k iným dobrotivý a nežný, kým to pravda dovolí. Ale nepojedná sa s hriechom na úkor pravdy.

Životná radosť. Je snaživý, usiluje sa pestovať svoje schopnosti, chce byť osožným členom kruhu, do ktorého ho život postavil. Ušľachtilá životná radosť ho preniká, vie, že žiť je dobre, že život je pekný, len zloba ľudská ho poškvŕňuje. Vie, že väčšinou sami sme si strojcami svojho tuzemského šťastia, ale toho iba častým sebazaprením, sebaapremáhaním, úzdením a udúšaním svojich náruživostí môžeme dosiahnuť. Život nezunuje, lebo v jeho duši, živote je súlad, ušľachtilá snaha, čisté mravy. Lebo však čo je príčinou toho, že sa mladým dušiam sprieči život? Hriech, vyžitosť, krivé pochopenie životného cieľa; myslí si, že keď žiadosti, náruživosti svoje nemôže nasledovať, ukojiť, už iného cieľa nemá tu na zemi a tak sa naplňujú noviny menami mladých zaľúbencov — samovrahov!

Smelosť. Keďže si je vedomý svojej pravdy, nepopustí z toho, čo za pravdivé a správne uznáva. Nemlčí, ak by mlčanie malo byť hriechom, úprimne a otvorene, úctive odo-

kryje pravdu aj vtedy, keď je mocný ten, ktorý chce pravdu zašliapať. K tomu sa však vyžaduje sily. Toto sú tie nesklátiteľné, čisté charaktery. Neobchádza, neschováva sa, jeho cesta je vždy priama. Z ľudských ohľadov neopustí dobro, tým menej činí zlo. Proti celému svetu sa postaví, keď má povinnosť činiť, alebo brániť pravdu. A vie, že ju neubrání šablou, zo starodávnych súdov božích pochádzajúci súboj, lebo tu dosiahnutý úspech poukazuje iba na silu a zručnosť, nie však na pravdu!

Silná individualita (osobitosť). Toto sú opravdiví, tvoriví duchovia, ktorých krehký človek obdivuje. Sú vytrvanliví a stáli. Čo započnú, zato sa oduševňujú, ustávajú, pracujú a neskláti ich nijaká malicherná kritika alebo neúspech. Vedia dobre, že tí, čo niečo vytvorí, podliehajú kritike.

Krásny je čistý charakter vo svojej vyspelosti, ale pekný a utešený je už i vo svojom vývoji v mladistvej duši. Títo skytajú nádej a dôveru v šťastlivé a blaženejšie pretvorenie spoločnosti. Stanú sa charakternými, smelými ľuďmi, ktorí — ako dobrí vojaci — neboja sa smrti, nie náhody, ale v hocakých okolnostiach pokojne, rozumne, blažene žijú a účinkujú.

Akým chceš byť ty? Či sú v tebe naznačené známky charakternosti? A keď áno, v akom stupni? Alebo je to s tebou práve naopak? Hádám sa v tvojej duši vyvinujú známky bezcharakternosti? Často sa porovnávaj s tým obrazom! A vstúp na cestu charakteru!

Prvým krokom je pestovanie *bázne* Božej; ak budeš mať pred očami, že Boh ťa vždy vidí, budeš priamym a spoľahlivým. Druhým krokom je *opravdivý život náboženský*, sústavný život duševný. Po tretie: seba výchova, k tomuto ale musíš spoznať seba samého, čo sa zasa môže stať iba zpytovaním svedomia. Po štvrté: potrebný je vzor, ktorý ťa bude oduševňovať a bude ti zrkadlom, aby si seba samého dobre poznajúc, mohol kráčať v jeho šľapajach. Takým vzorom je ponajprv Pán Ježiš, Panna Maria, potom svätí a konečne vynikajúce, ušľachtilé charaktery. Hľadaj si vzor a povedz, povzbudzuj sa so sv. Augustínom: keď to mohli urobiť títo, prečo by som to nemohol aj ja? Všetci boli ľudia, aj ty si človek, aj ty máš milosť a možnosť! Napred, od teba závisí, akou sa ti stane duša! Či peknou, krásnou podobou Božou, alebo ohavným netvorom.

Ale keď si sa už aj odhodlal, ešte máš

niečo premôcť, čo ťa napáda: *ľudské ohľady*. Tvoje skutky nech sa vždy riadia vyššími pohnútkami! Nie mienka ľudí nech ti je smerodajnou, hoci aj tej si musíš rozumne všímať. Nie preto, aby ťa ľudia za dobrého, svätého považovali, aby ťa chválili. Hlavne však dávaj pozor, aby si z chabosti, pre ľudské ohľady neopustil dobro. Lebo z toho by mohla veľká, preveľká škoda pochádzať. Len farizejom nebuď! Len to ukazuj, čo cítiš; nebuď dobrým len pre profesorov, nebuď zlým pre spolužiakov. Pravda, k tomu potrebuješ posilňujúcej milosti Ducha Svätého, ale však preto sa ti dostalo *vo sviatosti birmovania* milosti posilňujúcej, prečo jej neužívaš, prečo na ňu nemyslíš?! Tak málo si ceníme, tak za nič je nám sviatosť birmovania a veď ona je určená na to, aby vychovávala charakterných ľudí. I my musíme obnoviť v sebe tú driemajúcu milosť, ako napomína k tomu sv. Pavel apoštol svojich žiakov! Tu je príčina, pre ktorú ľudia dnes natoľko odumierajú nábožnému životu. Nehľad na to, čo povedia ľudia, azda sa ti vysmejú, keď sa častejšie budeš spovedať, prijímať, pôst zachovávať, modliť sa, hádam ťa opovrhnú, pohrdnú tebou, keď sa nezúčastníš na spoločenských výstupkoch, keď sa

nebudeš „fintif“ podľa módy, ale budeš sporiadaným a čistým: keď nebudeš tak márnif, ako oni — pravda, na dlžobu. Neobávaj sa, čo povedia, keď nemáš s nimi účasť na porušení zákona. Ty buď pevným, rovným charakterom a kráčaj rozhodne po svojej dobrej ceste, neopúšťaj pre nich dobro, za teba nikto nebude trpieť a zodpovednosť znášať, nikto ňa nepoteší. Ako aj Pán Ježiš nehľadel na nikoho, ale uzdravoval, učil, pomáhal aj vtedy, keď jeho dobrotu a milosrdenstvo odsúdili, keď sa v ňom pohoršili.

Aj v tebe sa pohoršia. Povedia: „Nepatríš medzi nás; tvoj život je životom duchov a svätých!“ Klamstvo, veď cítite, že ste sa k väčšiemu zrodili! Hlavne toto musí mať mladík na mysli, keď opustí školu. Vtedy potrebuje opravdu silného ducha, vtedy sa ukáže či už má charakter. Nedokazuj svoju znalosť tým, že sa opovážiš byť spoločníkom zlých v nemiernosti, nečistote, pýche, ale tým, že sa vieš postaviť na vlastné nohy. Buďte silní, čo vás po iných, často je nemožné každého obrátiť, priviesť na dobrú cestu. Nuž, nech sa rúti do zkažy, ale ty ho nenasleduj! Ty si žiadaj byť charakterným, silným, smelým človekom.

Boh ťa nezanechá: spočinie na tebe Duch Pánov, duch rady a sily!

III. »Duch umenia a nábožnosti« (Iz. 11, 2.)

(Duchovná a telesná práca. Sociálne smýšľanie. — Padajúce zemianske kúrie. — Cieľuprimeraná pracovitost. — Veda. — Technika. — Poznámky, denniky. — Nemôže byť každý mudrcom, ale ctnostným môže byť každý. — Študentské sdruzenia.)

A povedie ťa Pán... a spočinie na tebe Duch Pánov, duch nábožnosti.

Každé umenie vedie ku skrúšenosti. Oboznámi nás s vlastnou našou nepatrnostou a veľkostí Pána. Vedou sa budeš zamestnávať, tam najdeš i odpovede na otázky svojej duše. Veda je kruhom tvojej činnosti a v celom živote sa musíš duchovne zamestnávať.

Prv, ako by sme prehovorili o vede samej, pohliadnime vo všeobecnosti *na prácu*.

„Môj otec až dosiaľ účinkuje, i ja účinkujem.“ (Ján 5, 17.) — hovorí Pán Ježiš. Pán Boh je samá činnost. A aj Pán Ježiš sa namáhal, potil, pracoval. Aj človek je povinný pracovať. Avšak ľudská práca nemôže byť

čiste telesná — tú len zvieratá konajú, u človeka pristupuje vždy aj činnosť ducha a čím viac ducha je v našej práci, tým je cennejšia. Preto ale ani telesnú prácu nesmie-
me opovrhnuť, hoci je v nej menej duševnej činnosti, ba vysoko si ju musíme ceniť, ako ono kráľovské knieža poučilo o tomto svojej deti, pošlúc k sedliakovi svojho syna slovami: „Pobozkaj mu ruku, lebo tento sa stará o náš chlieb!“ Nemôže byť každý roľníkom, ako ani učencom. Práve preto ani jedným nesmieš opovrhnuť; oba sú pracovníkmi, či už je v ich práci viac duchovnej alebo telesnej práce. Tak na pr. s radosťou konaj prácu telesnú, ktorú popri učení doma sverili rodičia na teba; nijaká práca neuponižuje človeka. Ak ti nejde učenie, nehanbi sa iné povolanie si voliť, pred Bohom je jedno, čím sa zaoberáš, hlavnou vecou je, aby si ako statočný človek povinnosti svojej verne plnil.

Usiluj sa, aby si nadobudnul istú zručnosť a veľmi dobre je, keď sa odborne vyznáš v niektorom remesle. Počul som o istom vysokopostavenom úradníkovi, ktorý sám viazal svoje knihy, čo sa ešte ako žiak v škole bol naučil. *I cieľom* rozličných sdružení (skautských, turistických) je: vychovávať

zručných ľudí. Istá matka mi s radosťou hovorila o svojom synovi — skautovi: „Akého dobrého syna mám. Už chodí do VII.-ej triedy, ale keď som chorá, drhne, varí, pere, umyje kuchyňský riad. Všetkému tomu sa priučil ako udatný skaut!“

Život pozostáva z mnohých maličkostí a kto tieto pekne koná, celý svoj život okrášli.

Nemysli si, že najde sa práca, ktorá by neunavila. Niet telesnej ani duševnej práce, ktorá by krvavý pot nezavinila. Práca je ťažká, ale len od tej chvíľky, čo v raji odznelo: „V potu tváři svojej budeš jest chlieb“ (I. Mojž. 3, 19). Človek aj dovtedy pracoval, ale únavou, krvavým potom len odvtedy. Hriech učinil prácu ťažkou. Ale zato práca aj teraz povznáša, lebo čím je ťažšia, únavnejšia, tým viac ukáže človek svoju veľkosť. V práci vyvinie človek svoje schopnosti k sláve Božej. Dobrodenia kultúry sú plodom práce. Práca ohlasuje, že človek je podobný Bohu tvoriacemu. S otázkou práce súvisí aj t. zv. *sociálna otázka*.

Sociálna otázka sa vždy javila v ľudskom živote. A len t. zv. „robotníci“ si ju vyvlastnili. Mysleli, že iba telesní pracovníci sú opravdivými robotníkmi a len pod vládou t. zv. komunizmu sa presvedčili, že sú utisnu-

tí, a to veľmi, na duševných pracovníkov. A ktorým predtým nadávali, ktorých prenasledovali, u tých orodovali, aby im pomohli silou svojho ducha.

Sociálna otázka súvisí so stavom hospodárskym a spoločenským. Základom je zásada pomernosti. *Z dobrobytu každému patrí toľko, koľko zaň pracuje.* Avšak dejiny nás poučujú, že tieto pozemské statky nebývaly podelené podľa merítka práce. Majetok, peniaze vo väčšom pomere sa dostaly jednotlivcom, často takým, ktorí za ne ani nepracovali; kým údelom iných bývala iba bieda, nedostatok, utrpenie! Tento veľký trpiaci zástup po všetky časy, vždy domáhal sa vlády a statkov, z pozemských dobrodení požadoval a požaduje jemu zodpovedajúcu čiastku a to nie bezprávne! Každý človek má právo na pozemský dobrobyt, ktorý zodpovedá ľudskej dôstojnosti. Každý človek má právo i na kultúrne statky ľudstva. Každý človek má právo seba zdokonaľovať, lepším urobiť. Každý človek má právo na pozemskú blaženosť. Hoden je robotník svojej mzdy, hovorí sv. Pavel apoštol.

Avšak z otázky sociálnej poniektorí učinili otázku politických strán, otázku mocensťva. Z davu učinili prostriedok na vlastné

uplatnenie sa. Celú vec odsunuli na pole hospodárske a vylúčili z nej každú mravnú a náboženskú zásadu a napádajú kresťanstvo, Cirkev, popierajú dejiny. Takto sa dostaly právne požiadavky na cestu bezprávia a preto padla sociálna demokracia a padne aj komunizmus. Vidíme to v Rusku: krvi-prelievanie, bezprávie, lúpežníctvo, hospodársky úpadok, žobrácka palica a otrocké putá.

Vyriešenie sociálnych otázok sa môže stať iba na základe kresťanskej lásky, nie však na základe triednej nenávisťi. Nenávisť je výborným buričom, prostriedkom vyvolávajúcim revolúciu, ale nie je stavajúcim a tvoriacim činiteľom. Tvoríť a ľudí smieriť, aby si rozumeli, vie iba láska.

Každý mladík musí spoznať sociálne otázky, hlavne učený, vzdelaný mladík, aby sa i na tomto poli *mohol stať vedúcim činiteľom.* Žijeme vo spoločnosti, musíme sa pripraviť na prácu spoločenskú; už či z povolania, či dobrovoľne ju budeme konať. Práve preto už teraz obracaj svoju pozornosť k činnosti kresťansko-sociálnych spolkov, čítavaj ich časopisy a vydania a keď sa ti v tomto smere vyskytnú otázky, žiadaj o vysvetlenie svojich profesorov! Spoločenstvo a vlasť toho potrebuje, aby veriaci kresťania

vedeli hospodársky, spoločensky, nábožen-
sky viesť veľké davy, lebo inak ich pove-
dú neverci, odrodilci, internacionalisti — do
záhuby.

Nesmieme však myslieť, že medzi zása-
dami soc. demokracie a komunizmu niet čo-
si dobrého. Preskúmame chladnokrvne, bez
predpojatosti celú nauku a čo je v nej dobré,
to prevezmime aj na podporu kresťanského
svetového náhľadu!

Kapitál nech robotníka nevykorisťuje. Prí-
bytky nech sú zdravé, milé, prítulné. Zlý
príbytok je pelešou chorôb a hriechov.

Poistenie robotníctva, penzijný ústav ro-
botníkov-invalidov v rukách kresťanskej sve-
domitosti je najšľachetnejšou, najmilosrdnej-
šou láskou. Sociálne ustanovizne, nemocni-
ce, útulne, nálezince, útulky pre starcov, klu-
by mladých učňov, robotnícke čítarne a krú-
hy nech nie sú odkázané iba na milosrdnú
lásku jednotlivcov, ale nech sa o ne stará
štát, ako o svoje ustanovizne! Nech zapla-
tia zamestnávateľia isté, štátom určené prí-
spevky do pokladníc tieto ustanovizne vedú-
cich úradov, a hneď bude možné všetky po-
stavíť a priviesť k zdarnému účinkovaniu.

Kresťansko-sociálne smýšľanie musí pre-
niknúť nielen poslancov kresťansko-sociál-

nych, ale každého politika, každého administratívneho úradníka, každého triezveho človeka atď.

K tomu sa treba už v mladosti pripravovať! *Práci treba navykať už v mladom veku.* Lutovať musíme tých, ktorí nemajú prácu, nie im závidieť. Nepracujúcemu je chvíľa dlhá, duša sa mu naplní pokušením, zmalátnelosť a smyselnosť opanuje jeho srdce. Keď pracuješ, nepremôže ťa pokušiteľ! Tí, ktorí nevedia pracovať, zúfajú vo ťažkostiach života, schudobnejú, závišť a nenávišť sa zrodí v ich duši, keď vidia dobrobyt iných. Nerozumná je táto závišť, ktorá iba škodí, je opravdu hlúpym hriechom, nijakého hmotného osôhu ani radosť neprináša, iba nešťastným činí človeka. Nezáviď, ale pracuj a ty sa budeš lepšie mať. Neprivoľ tomuto hriechu v srdci svojom, bojuj ihneď proti nemu; vysmej sa preň sám sebe.

Beda národu, ktorého inteligencia bojí sa práce, či je to už práca duchovná, vedecká, pospolitá, či spravovanie vlastného majetku. V životopisoch mnohých, veľkých hodnostárov najdeš príklad na to, že vlastnoručne pracovali na svojich pozemkoch, záhradách; mnohí mali vlastné dielne (stolárske a i.), v

ktorých každodenne v ošuchanom odeve pracovali.

K mravnej a politickej neodvislosti vyžaduje sa hmotná neodvislosť! Keď predstavenstvo, sbor úradnícky ztratí svoju hmotnú neodvislosť a zadlíži sa, ihneď sa stane nemravným nástrojom nesvedomitých záujmových kruhov, slobodných murárov, strán a jednotlivcov. Veľa smutných príkladov to dosvedčuje aj v našej vlasti! Zemepán nevie vyžiť zo svojho majetku, nájomník však nielen vyžije z neho, ale aj zbohatne. Prečo? Lebo nájomca sa všade sám podíva, priučí sa svojej práci a aj dosiahne odmeny, *majiteľ sa však o nič nestaral*, neučil sa, nehľadel si práce, ale užíval, poľoval, kartoval, zabával sa, do svojho pozemku nič neinvestoval, vôbec sa nerozumel modernému hospodárstvu, obchodným spojeniam. Preto je taký veľký počet zemianskych rodín, ktoré ztratili svoj prastarý dvor, majetok. Keď človek cestuje, môže vidieť aj počuť, že ten nájomník hovorí o veciach hospodárskych, vypytuje sa, teda stará sa o svoj pozemok, o svoje veci; keď sa však stretneme s džentrikmi, tí väčšinou o koňoch, psoch, poľovkách, kartách, o opilstve, o ženách hohoria, o prácu sa nestarajú, celá ich vedo-

most, všetky myšlienky sú týmto vyčerpané. Týmto si vysvetľujeme pád zemianskych kúrií. Týmto si vysvetľujeme chudobu starosvetsky spravovaných veľkostatkov a moderne zariadené prenájmy cudzincov!

Učiť sa treba a pracovať. Potrebné je, aby teraz dorastajúca vzdelaná, slovenská katolícka mládež milovala prácu, vážila si tých, ktorí pracujú, už či motykou, či kladi- vom, či perom alebo slovom, na poli pospoli- tej činnosti. Teraz sa musíš učiť, vedomosti nadobúdať, základy klásť svojej budúcnosti. Plnením svojich povinnosti privykaj práci.

Najväčšiu cenu má usilovnosť, ona určuje tvoju mravnú cenu a nie schopnosť. Lebo schopnosť nie je tvoja, dostal si ju, usilov- nosť si však sám vypestoval v sebe. V živo- te usilovný žiak stane sa človekom, aj keď je menej schopný, lebo mnohému nadanému práve to škodí, že — keďže sa ľahko učil — neprivyknul práci, boju, utrpeniu, uponíže- niu, nezdaru, *vytrvalosti* — a tak v živote prvý nezdar pozbaví ho chuti. A veď bez vy- trvalosti, trpezlivosti a práce nebudeš v ži- vote ničím!

Ale v učení netreba ani prepínať. Sú takí — pravda, nie mnohí — ktorí prácou vo dne

— v noci nivočia svoje nervy a nevenujú nijakého času *občerstveniu*. Pozor, aby si neskoršie neofutoval svoju prílišnú horlivosť. Všetko podľa miery! *Prepínanie* je i v dobrom zlé! Čo ti osoží, keď si sa zničil za rok — za dva?

Ako budeš osožným vlasti, Cirkvi so zničeným telom? Umierajúci mladík nestojí nič. Preto buď múdry v konaní svojich prác. Prv musíš žiť, potom úspešne pôsobiť.

. *Pracuj s vyššieho stanoviska*, aby si svoju dušu učinil krásnou, vzdelanou, jemnou, aby si sa stal spôsobilým v záujme vlastnom a spolubližných pracovať na slávu Božiu. Nielen škole, profesorovi, ale aj sebe, Cirkvi, vlasti sa uč! Prácou sa môžeš dostať do hocakého postavenia, hľa pápež Pius X. bol synom prostých rodičov a jednako kam sa až dostal! Nech teda ľudia nižšieho postavenia nehrešia tých, ktorí sa prácou dostali vyššie; každému bola dráha prístupná, keď neovládal duševnú prácu; to poukazuje len na to, že je táto jednako len ťažšia, ako telesná! *Pri svojej práci, nedôveruj len sebe*, ale často sa uchádzaj o pomoc Božiu, o osvietenie Ducha Svätého, o pomoc Preblahoslavenej Panny. Ak je úloha ťažká, povedz najprv krátky vzdych. Keď ťa i pri usi-

lovnosti stihne nehoda, nezúfaj, ale dúfaj v Boha! Pomysli si, že tak sa zdalo, akoby sa ani Pánu Ježišovi nebolo všetko podarilo! Aj pri svätom prijímaní pros Pána Ježiša, aby ti pomohol v plnení tvojich povinností. Usiluj sa, aby ti učenie nielen k osvieteniu rozumu, rozšíreniu vedomostí slúžilo, ale aj ku *zjemňovaniu tvojich mravov*. Modli sa, aby mnohé nauky rovnováhu tvojej viery neporušily.

Nebud' *študentom vypočítavým*, taký nie je mužom peknej duše, ale je farizejom; tvoje vedomosti budú neúplné, ztratíš spoľahlivosť, škodíš svojmu menu. Aj keď máš veľa práce, neurob to, aby si sa na tú alebo onú úlohu nepodíval. Pováž, že nielen ku zkúške, pre známku sa učíš! — Usiluj sa byť *samostatným*, sám vyhľadaj slovká cudzích rečí, sám prekladaj, sám kresli, sám si píš úlohy, príklady! Je to veľmi vážna vec, lebo keď vždy budeš sám pracovať, staneš sa veľmi rozumným, predmet sa ti stane jasným, ľahšie porozumieš aj nasledovné a nikdy sa nebudeš triasť pred odpoveďou. Žiakom — príživníkom ešte aj spolužiaci opovrhnu! Prečo v živote vyžitkujú toľkých panských, vznešených mladíkov? — Lebo sa nenaučili samostatne myslieť, konať,

nenaučili sa na vlastných nohách chodiť. „Inštruktor“ a vychovávateľ konal za nich všetko.

Nerozumkuj, že to aj tak zabudneš; načo sa tak mnoho a mnohé učiť. *Potrebné je, aby si aspoň rozmyšľal vedel* a aby si mal vzdelanosť a všeobecný prehľad o svete. Škola sa usiluje pestovať nielen tvoj um, ale aj charakter a mravy, zoceľuje ťa pre život, ale aj ty sa musíš pričiniť svojou presnosťou, dobrou vôľou, prácou, usilovnosťou!

Uč sa aj cudzím rečiam! Niektoré sú aj vo škole povinnými predmetmi (latinčina, francúzština, nemčina); ale ty nielen z povinnosti sa zaoberaj rečami, ale aj s vyššieho stanoviska. „Rečou žije národ!“ neznamená to, aby sme sa iným rečiam neučili, ale to, že ak chceme poznať vnútornú hodnotu, dobré vlastnosti hocktorého národa, toho iba skrze jeho reč môžeme dosiahnuť, a práve preto, keď chceme poznať smýšľanie a citový svet veľkých národov, prv sa musíme naučiť ich reči. — Aj po skončení štúdií sa ochotne zaoberaj niektorou modernou rečou, uver, *my Slováci toho potrebujeme!* (Príručiek a mluvníc ku naučeniu sa cudzím rečiam máš, koľko chceš v každom kníhkupectve.) Teda ide ti o to, tvojím povolaním je, aby si si nasbieral

vedomostí, aby si sa stal vzdelaným. „Naplníte zem, a podmaňte ju a panujte...“ (1. Mojž. 1, 28.) — znel hlas Boží v raji! Odvtedy zápasí, hľadá a skúma človek. A dobre činí. Každá veda je slobodná. Nemôže byť rozpor medzi Bohom a pravou vedou. — Človek preskúma zem, ríšu nerastov, rastlín a živočíchov, úkazy prírodné, priestor, podobu, čísla, hviezdy nebeské, človeka. Skúma, hľadá, aby poznal zákony a mohol ich na svoje blaho upotrebiť. Túžime po vedomostiach, podľa prírody hľadáme príčiny a odpoveď na každé „prečo.“ Už ukávanie tejto vedychtivosti je nám radosťou, blahom. Pán Boh všetko vie, a aj my sa usilujeme vedieť. Zviera nemá vedy, ani tá najzručnejšia opica. Zviera má iba pud, ten ho vedie. A pud je i dnes len taký, akým bol dávno. Opica žijúca pred 4000 rokmi len tak napodobňovala človeka, ako dnes; vták si staval hniezdo tak zručne, ako dnes; včeličky len tak zhotovovali svoje podivné pravidelné plášte, ako terajšie. Môžu dokázať, že kostra a ústrojenosť opice je blízka človeku, jednako je nekonečná priepasť a vzdialenosť medzi človekom a opicou, nie v organizme, nie v tele, ale v rozume a v slobodnej vôli. Človek ich má, opica nie. Príroda teda nevytvorila sa-

ma od seba *rozum a slobodnú vôľu*, aj tieto stvoril Boh, ako i telo! Netreba sa vedy obávať, práve tá okolnosť, že máme vedu, je mohutným dôkazom nesmrteľnosti našej duše a večnej spásy!

Keď sa niekto už veľa učil, 30—40 rokov skúmal, pracoval a ohliadne sa, vtedy vidí, ako málo zná. Opravdivý učenec to uzná a nevystatuje sa svojou vedou. Lebo keď niekto predostiera vedomosti, ktorých nemá, ihneď ho prichytia ako luhára. Po prvom slove poznajú, že mu je hlava prázdna. — Len zajdi do niektorej — hoci i malej — knižnice, ohliadni sa a uvidíš plody rozličných odvetví vied, pocítiš, ako málo vieš, aj tvoja vedomosť aká je nedokonalá. A keď budeš pátrať po podstate vecí, spoznáš, že pred poslednými príčinami už i veda postojí a nevie ti odpovedať. Čo je sila, čo je elektrina, čo je hmota atď., odkiaľ pochádza život, odkiaľ buňka atď., veda na tieto vie iba domnienkou (hypotézou) odpovedať. Keď sa opravdu vhlbíme do skúmania prírody, len vtedy zbadáme ten tajomný závoj, ktorým ľudské oko ešte nepreniklo. Tu sa musí skúmajúci duch zastaviť a pravý učenec dozná s poníženosťou: „To už neviem, lebo ani nemôžem vedieť!“ Pravá veda vedie k Bohu a k viere.

Ved' aj domnienka vyžaduje viery, lebo má iba podopierajúce dôkazy a nie samozrejmé (evidentné).

Len z *jednostranných* učencov, filozofov sa stávajú neverci. Polovičate hľadajú na svet. Čo sa nesrovnáva s ich domnienkou, to zavrhnú, čoho nepotrebujú, o to sa nestarajú. Takto budú ich náboženské pochopy falošné, ba i v ostatných vedách, okrem ich oboru, budú mať nepravé názory. Chrán sa polovičatosti. Hľa, mnohé predmety stredných škôl majú i ten cieľ, aby dali všeobecné vedomosti, vzdelanie, aby umožnili krátko nahliadnuť do všehomíru, aby ňu oboznámili s rozličnými odvetviami vied, aby ti pojmy skytali. *Najväčšou chybou našich časov je, že náboženské vedomosti sa neprehlbujú, nevyvinujú v pomere k ostatným vedám.* Vina väzí v tom, že učení panskí ľudia nechodia na kázne, nečítajú náboženské knihy, časopisy. Chrán sa polovzdelancov, ktorí niečo zlé počujú, ihneď všetko vezmú za hotový peniaz, hrozným krikom naplnia celý svet, pravda, dôkladne nevedia nič. A jednako dnes títo panujú, najmä nad ľudom, a to krikom a sľubmi. Pred každým treba odkryť ich podvody.

Dnes mnohých omámi pokrok techniky

(stroje, stavby). Opravdu s pokrokom vedy súvisí pokrok techniky! Ako pekná a obdivuhodná je veľká továreň na stroje, železiareň, tkalcovňa, pálenica atď. a jej zariadenie koľko vedomostí a zručnosti vyžaduje! Len ľudia majú stroje, zvieratá nemajú, ani nebudú mať. Koľko vedy a duchovnej práce vidieť na jednom parostroji, rušni alebo motore, lietadle, ponorke; ale bez človeka nepohnú sa, zahrdzavejú. Keď k vynálezu takéhoto stroja, k jeho zhotoveniu vyžaduje sa také množstvo vedy, technickej znalosti, rozumnosti, vynalezavosti, opatrnosti, presnosti, aká veda, aká veľká vynalezavosť, duchaplnosť, predvídanie, poznanie sa vyžaduje k utvoreniu takého veľkolepého stroja, ako je všehomír, ako je zem s jej tvormi, žijúcimi bytnosťami! Alebo vari toto povstalo a udržiavané je bez merníka a strojníka? Prečo nepovstane aj dnes rušeň bez rozumnej bytnosti, merníka? Ale aj keby povstal, či by mohol chodiť bez vodiča, však ani najmenší strojček nemôže chodiť bez riadenia!! Hľa, takéto myšlienky povstanú z výdobytkov techniky, neodlučujú od Boha, ale k nemu privádzajú! Čím je i ten najdokonalejší stroj oproti dubu, ružovému kríčku, kúsku mochu alebo i buňke!!

Daromne sa odvolávame na prírodné sily, to nestačí, musíme pokročiť ku Stvoriteľovi, Pánu týchto síl: k Bohu!

*Vysoko si musíme ceniť výtobytky techniky, ale nesmieme si myslieť, že nimi vy-
lúčime zo sveta Boha!* Veď aj výtobytky techniky, vyvinutý priemysel a obchod do-
svedčujú, že my nie sme len vyvinutejšími tyormi — zvieratmi, *ale sme celkom zvlášt-
nym, iným svetom*, lebo z týchto — ani v najjednoduchšej podobe — nenajdeme ni-
čoho v ríši živočíchov. Ešte aj *kamenná se-
kera*, kladivo *pračloveka* poukazuje na to, že zhotoviteľ bol tvorom rozumným, len si ešte nenadobudnul toľko vedomostí, nemal tých pomôcok, ktoré má dnešný človek. Ne-
treba sa obávať nijakej vedy, nijakého po-
kroku, tieň môžu zmenšovať vieru v Boha iba pred poblúdilými dušami, pred polovzde-
lancami; my aj z hrmotu týchto strojových obrov vyrozumieme v raji povedané Božie slovo: „Naplňte zem a podmaňte ju, a pa-
nujte...“ (1. Mojž. 1, 28.) Ale sú i takí, ktorí ináč rozumia lomozu kolies a povedia, že tieto ohlasujú slobodu a pomeňujú sa *voľno-
myšlienkárm*i, vydržiavajú kongresy, bláznia ľudí, že hlásajú voľnosť, ale ak niekto inak smýšľa, toho vyobcujú, preklínajú svätú

Cirkev, lebo má vraj škošnatelú pravdu, z ktorých nepopustí, ani nemôže, lebo sú to pravdy, pravdou samou, Bohom, zjavené! Chránite sa ich, neverte, že nechcú zmeniť vašo náboženské presvedčenie a život; vedu treba uplatňovať, veda bez človeka je mŕtva! Teoretické vedomosti majú vliv jednako na život a mravy. Tvoja veda sa musí srovnávať s tvojimi skutkami a mravnými zásadami. Preto chráň sa týchto tlčhubov a usiluj sa nadobudnúť si hlbších vedomostí. Celú vedu nemôžeš poňať, zaoberaj sa teda tou čiastkou, ku ktorej máš náklonnosť, ale i tou sústavne. *Pridrži sa poriadku* v čítaní, v štúdiu, v každodennom zamestnaní, lebo keď sem i tam, podľa ľubovôle zabŕdneš do toho — i onoho, tvoja veda nebude na nič. Nech ti je prvou *povinnosť*, lebo kto sa všetkému chce rozumieť, len práve povinnosti zanedbáva, je veľmi nešťastným človekom. Preto maj v úctivosti i ostatné vedecké odbory, a nežiadaj si aj v týchto rozhodovať a mudrovať. Preto je potrebné, keď raz vystúpiš do života, aby si aj vážne knihy, časopisy čítaval, ktoré ťa y krátkosti o všetkom poučia a nielen povrchné redigované denníky, romány obsahujúce vybájené historky, zábavné divadelné hry. Najmä vy-

hľadávajú knihy poučujúce o viere, takéto noviny a články, aby si aj v tomto ohľade mal dobré náhľady. *Katolícke časopisy predplácaj a čítaj. Inoverci si nepredplácajú katolíckych novín*, len práve katolíci sú natoľko nerozvažní, že podporujú svojich nepriateľov a za svoje haliere — čo pomaly na veľa vzrastie — poskupujú všakových ošklivostí a pritom ssajú do seba aj ich zhubné náhľady.

Nech nikto nehovorí, že *jemu zlé noviny neuškodia*, že naňho nepôsobia, že vie rozoznať pravdu od nepravdy, že to neškodí jeho cti! Život dokazuje, že veru nie je tomu tak. Ja udalosť tak poznávam, ako mi ju predložili a vo svojom usudzovaní sa podľa toho riadim. Keď je mylné základné poznanie, keď je udalosť vyložená proti viere, Cirkvi, vlasti a dobrým mravom, vtedy aj moje závery (konklúzie) budú také.

Ty, katolícky-mladíku, už teraz, i v dospelosti takto smýšľaj o svojom *čítaní*. Ani možnosti, ani času sa ti veľmi nedostáva, aby si mimo katolíckeho ešte aj časopis iného smeru čítal, aby si jeho krivé tvrdenia zbadal a v sebe opravil! Hovoria, že katolícke noviny nedostačujú, lebo nie sú také napínavé a všestranné, nie sú také umelecké, nie

sú na takej vedeckej úrovni — a oni iba to hľadajú v časopisoch. Áno, ale keby podporovali katolícke noviny (časopisy), vtedy by postačovali peniaze i na tlač, i spisovateľov by mohli lepšie plátiť, a ich úroveň by mohla byť ešte vyššia, ako tamtých! Dnes i novinárstvo je otázkou chleba, tam píšu, odkiaľ viac peňazí dostanú. Mnohé noviny správny cieľ sledujú vo svojich *úvodníkoch*, ale v *drobničkách* dávajú pohlavky sebe samým. Drobničky považujú za obchod, je to však obchod špinavý, takéto noviny sú novinami farizejskými! Také noviny sú v *rodine* pravou nákazou, lebo dietky nie úvodníky čítavajú, ale drobničky! Ty ich nečítaj, nevyhľadávaj v nich výlevy nezrelých, špinavých duší.

Pri čítaní — kým chodíš do školy — i na to pamätaj, aby si čítaval *diela takých spisovateľov*, ktorých neskoršie budeš potrebovať a preto si rob zo svojho čítania poznámky a výťahy, lebo len tak im porozumieš a len tak si niečo zapamätáš. Chráň sa *krvavých románov*, a najmä nehanebných spisov, nemravných humoristických listov, výplodov to hnilobou páchnucích, nemravných duší, ktoré očakávajú iba ošoh zo svojich biednych slávaní. Najviac škodia

viere a počestnosti. Zlé čítanie, najmä detektívne romány už mnohých zničily. Veď nie je hriechom román čítať, môže byť i napínavý, ale uznáš, že ťa učiní roztržitým, odoberá ťi chuť od učenia, roznecuje tvoju obrazotvornosť, aj snívaš ešte o tom, a z mnohých učiní čítanie opravdivých Nick Carterov a Buffalo Billov atď. a niekde v biede alebo v žalári sa musia spamätať. Preto teda lepšie spravíš, keď takéto čítania necháš na neskorší čas, keď budeš mať viacej času a vyvinutejší rozum, aby si vedel rozoznať čítané veci od skutočných, keď budeš vedieť lepšie obrniť svoje srdce, lebo hocako prehliadneš márnosť čítaných vecí, niečo sa z nich vždy prílepí na teba.

Avšak kto by spočítal všetku duševnú škodu, ktorú *nemravné, protináboženské spisy zavinia!* — Koľkí upadnú medzi čítaním do tajných hriechov, ktoré potom ničia telo i ducha! Dobre teda učinila Cirkev, ako milujúca matka, ktorá sa obáva o telesné i duševné blaho svojich veriacich, keď zakázala čítať nemravné a protináboženské knihy a poniektoré z nich, ako odstrašujúci príklad, aj zvlášť spomenie, čiže dá na „*index*.“ Nikto nemôže popierať, že Cirkev má k tomu právo. Lebo veď nestojí

taká osamotená na svete, ako to vykrikujú. *Hľa, veď i štát vykáže niektoré knihy, noviny zo svojho územia*, lebo vie, že tieto ohrožujú občanov; hľa, i vojenské vrchné veliteľstvo prísne zakazuje čítať niektoré knihy a navštevovať niektoré divadelné hry a to pod pokutou! A jednako iba proti Cirkvi sa búri, že je vraj taká zaostalá, skostnatelá so svojimi dogmatami, svojou nadvážnosťou (auktoritou) a prísnosťou. A veru stalo sa, že i voľný výklad hlásajúci protestantizmus nedávno napadnul, vyobcoval jedného svojho člena, lebo ako profesor, s katedry hlásal vlastné presvedčenie a ho tiež i v knihe napísal! Jednako len nás, katolíkov považujú za netrepezlivých! A veď tie knihy, ktoré sú na „indexi“ majú opravdu zhubný vliv. Preto ich nečítaj! Ak by si to jednako zkusil, pozoroval by si škodný vliv a ak by si sa chcel od neho oslobodiť, príčinu, totižto čítanie by si musel vrhnúť do plameňov. Nečítaj zakázané knihy zo zvedavosti, ale ak by si z hocakej príčiny musel takéto čítať, žiadaj dovolenie, čítanie z vážnej príčiny Cirkev vždy dovolí. Keď čítaš bez dovolenia, zhrešíš a vystavíš sa mnohým pokušeniam. Možno, že iba pre jedno miesto je kniha zakázaná, ale veď stačí jediný list, aby zabil vieru i mravy!

Nakoľko škodí zlá kniha, natoľko je dobré a osožné *čítanie ušľachtilé*. Čítaj umelecké, pekné, mravné diela, básne, romány, ale nezabúdaj ani na duchovné čítanie. (Odporúčania hodné sú zvlášť: Kempis: Nasledovanie Krista, čo sa týka iných, vyžiadaj si rady svojho duchovného otca; Filotea, Avancini — Dr. Tiso: Život a učenie Ježiša Krista atď.) Ak túžiš po dokonalosti, po duchovnom živote, nevyhnutne ich potrebuješ. Čítaj každodenne ráno alebo večer trocha a pýtaj sa, ako to ty sám uskutočňuješ? *Trocha duchovného čítania* podporuje tvoje snaženie, oboznámi ťa s vlastnými chybami, radosť, potešenie môžeš z neho čerpať. Sv. Augustín hovorí, že keď sa modlíme, my hovoríme k Pánu Bohu, keď sväté veci čítame, Boh hovorí k nám! Čítavaj i *Písmo sv.*, ktoré sám Boh vnuknul a dal spísať svojimi svätými. Ako dobre ho poznajú protestanti, a my, katolíci v koľkých rodinách ho máme a čítame? Je premnoho inteligentných katolíckych mužov, ktorí Písmo sväté nikdy nemali v rukách. Rodín, kde by sa Biblia čítala, je u nás dosť málo, a veď svätá Stolica, povolila čitateľom Biblie i zvlášťne odpustky. — Len poznámkový a cirkevne schválený preklad čítaj a to najmä Nový Zákon. Čítavaj zvlášť

životopisy, aby si videl vzory, - ktoré môžeš nasledovať, ktorých život dosvedčuje všetko to, čo ti tvoji predstavení, katecheti radili. (Také životopisy sú: svätého Alojza, sv. Stanislava Kostku, Don Bosku, životopisy veľkých mužov atď.)

Predplácaj *študentský časopis*, ktorý je písaný výlučne pre mládež. Takýmto časopisom je „Rozvoj“, do ktorého môžeš prispievať i ty. (Bratislava, Zámocká 45.) Tohoto smeru je i „Tatranský Orol“ (Trnava, Františkánska 18.)

Ďalej čítavaj usilovne i *cestopisy*, z ktorých si môžeš nadobudnúť veľké zemepisné a prírodopisné poznatky a vedomosti. (K. Sidor: *Cestou po Poľsku*.)

Istému mladíkovi odporúčal duchovný otec, aby, dostanúc sa do víru života, niekedy čítaval z Filotey (i táto kniha rozpráva o duševnom živote). Spomenutý odpovedal: „Nerád z nej čítam, lebo vždy najdem v nej niečo takého, čo je proti mne.“ Hľa, tu je príčina, pre ktorú sa mnohí boja čítať nábožné knihy, hoci tieto sú práve k tomu, aby nás upozorňovali na naše chyby.

Keď ti je duša smutná; akoby vyschla, ani modliť sa nevieš, pokušenie ťa trápi, vtedy ťa duchovné čítanie uspokojí a posilní.

Najdeš v ňom dobrú radu a potechu, najmä v prázdninách a vždy keď sa ti nemôže dostať od iného, oď duchovného otca poučenia. Staršie rodiny sa schádzavaly a čítavaly po večierkoch a v nedeľu odpoľudnia zo svätého Písma, alebo zo života svätých. Ako dobre by to bolo i dnes. I dnes sa veľa číta, ale nie takého, z čoho by Boh hovoril k nám a veru v dnešných moderných rodinách by Božie slovo bolo veľmi na mieste.

Dobre činiš, ak svoje dobré myšlienky, plány, ktoré ti pri čítaní napadly, zaznačuješ do malého sošitu. Odporúčania hodné je to najmä v podobe *denníka*. Nemusíš písať každodenne, ale iba vtedy, keď máš v duši nejakú radosť, zármutok, pokušenie atď. Veľmi dobre učiniš, keď tieto úprimne opíšeš a uschováš, neukazujúc ich nikomu, ani svojim najlepším priateľom. Tento denník bude tvojím tajomníkom! A keď ho neskôršie vezmeš do rúk, uvidíš, čo si uskutočnil zo svojich plánov, ako si pokročil, alebo upadol. Napomôže veľmi zpytovanie svedomia, sebaopoznanie, ktoré je pre pokrok v duchovnom živote prepotrebné. Človek rýchle zabúda, ale tieto poznámky i neskôršie ťa budú upomínať, ak ich budeš čítať! Ja viem, že

ty už máš čo zaznačovať. Uvidíš, tento denník sa ti stane takým dobrým priateľom, že sa s ním nebudeš vedieť ani rozlúčiť; vezmeš si ho všade so sebou, ešte i na svoje cesty. Bezpodmienečne mu môžeš dôverovať, ak si aj ty bol k nemu úprimný, najmä kde je reč o tvojich pokúšeniach a pokleskoch. Veľkí a krásni duchovia obyčajne mali denníky. — Potom aj ináč sú osožné takéto zápisky, naučíš sa osnovovať, písať, a toto je dnes veľmi dôležité; dnes nie zbraňou, ale perom napádajú, perom sa treba i brániť. Akí zruční sú naši protivníci; teda i my pestujme svoje schopnosti v tomto smere a nebojme sa vystúpiť pred verejnosť. Či už k básneniu, či k písaniu v próze máš schopnosť, pestuj ju a nezľakni sa, keď sa ti prvé pokusy nezdarí. Tvoje básne však nech nie sú iba samé ľubostné verše, sú aj iné pekné a vďačné témy. Písanie nikdy nemalo väčší význam, ako za našich časov. Avšak nesprávne vykladajú slobodu tlače, lebo zlo, klamstvo a osočovanie nikdy nemôže byť voľné. Čím viacej svojich schopností vypestuješ, tým peknejšou, súladnejšou dušou a osobnosťou sa môžeš stať!

* *

*

Skončíš štúdia, hádam složíš i zkúšku dospelosti. Teraz si už myslíš, že všetko vieš a všetko ti je dovolené! Áno, všetko, čo je osožné, i podľa sv. Pavla apoštola (1. Kor. 6, 12.) ale to, čo osoží, sám si musíš vybrať; ak sa ti toto podarí, opravdu si zrelý pre život. Lebo môže byť tvoja maturita výborná, čoskoro zbadáš, aké malé sú jednako tvoje vedomosti, i to uvidíš, že človek nežije iba z vedy. Ty aj v praktickom živote musíš byť zrelým. Onedlho uznáš správnosť výroku sv. Pavla: „A čo by som mal všetku vedomosť a nemal by som lásky, nič nie som“ (1. Kor. 13, 2.) Nahliadneš, že v živote je hlavnou vecou ctnosť a *keď i nemôže byť každý učencom, ale ctnostným môže byť každý.* Čo osoží, keď sa vzťahate vo vedomostiach, ale v ctnostiach nie? Učíte sa, lebo sa bojíte zkúšok, ktoré máte za päťami; nenadobúdate si však ctností, lebo Boh je vám ďaleký, azda na neho ani nemyslíte, že i On vás kedysi vyzkúša! Tak sa stáva, že mnohý slabo nadaný, ale dobrodušný žiak sa dostane vysoko, kým rodičia nariekajú nad predčasnou smrťou chlapcov, majúcich výborné svedectvá, ale tajné hriechy! Zapamätaj si výrok sv. Terezie: „Nie mnohé roz-

mýšľanie, ale množstvo lásky vedie do neba!“

Človek len vtedy môže byť blažený, keď na ňom spočívajú duch vedomosti a nábožnosti!

* *

*

V čase svojich univerzitných alebo iných vysokoškolských štúdií tiež buď členom niektorého *náboženského a sociálneho spolku*. — Ku viacerým sa však neviaž, lebo vtedy ani jedného povinnosti nemôžeš plniť. Ak si kongreganistom, tak iného nábožensko-spolkového horlenia nevyhľadávaj, z kresťansko-sociálnych spolkov si vyber ten, ktorý najlepšie zodpovie tvojim náklonnostiam, schopnostiam a rade duchovného otca. — Nezapušť na študentské spolky, kde sú spolu starí spolužiaci a profesori a pritom, že si navzájom pomáhate, pri vybavovaní starých pamiatok ti spevnia viera a zocelí sa ti vytrvalosť!

* *

*

IV. »A naplní ho duch bázne Pánovej.«

(Iz. 11,3.)

(Všadeprítomný Boh. — Bázeň Božia: láska Božia. Nebojí sa ľudí, chodí so svojim Anjelom Strážcom. — S dobrou vôľou, s nábožnými vzdychami.)

A Pán ťa vedie ďalej a je s tebou vždy, aby ťa naplnil duch bázne Pánovej.

„Počiatok múdrosti, bázeň Pánova.“ (Ž. 110, 10.) Aby sme sa báli Boha, často musíme myslieť na to, že *On je všadeprítomný*, všetko vidí, i naše srdce, city, myšlienky, i najskrytejšie skutky. „Veď v ňom žijeme a hýbame sa a sme.“ (Sk. apošt. 17, 28.) Musím myslieť na to, že zo všetkého mu musím *počet vydať*: z úmyslov, žiadostí, myšlienok, skutkov. Bude mi kedysi sudcom, ba i teraz ma stále posudzuje a podľa toho mi udeľuje milosť alebo trest. „Boh nie je náhlivý, ale pamätlivý,“ — hovorí ľud, raz alebo bude trestať, alebo odmeňovať. Teraz hádam ešte čaká, dáva príležitosť, aby som sa mohol k nemu obrátiť.

Povedomie Božej prítomnosti prenikalo svätých, ono preniká i statočných ľudí. Sv. Benedikt vo svojich regulách mnoho spomína

uvedomenie Božej prítomnosti a vyzýva predstavených, aby na to upozorňovali svojich podriadených, ďalej na to, že Pán Boh nielen je prítomný, ale zo všetkého si vyžiada počet! Ani my si nepredstavujme Boha veľmi vzdialeného, hoci i vtedy, keď hovoríme, že je prítomný tu v kostole, vidíme ho akosi veľmi vzdialeného, necítíme jeho prítomnosti. A veď je úplne pri nás, len naše oči, naplnené svetskými krehkosťami, ho nezbadajú; len vtedy sa zhrozíme, keď na nás niečo nenadále dopustí. Cenu modlitby, duševného cvičenia, pobožnosti môžeme posúdiť podľa toho, ako sme sa vedeli postaviť do prítomnosti Božej.

Bez jasného vedomia prítomnosti Pána Boha nie je možný život duchovný. Je to mohutný prostriedok proti pokušeniu, v zármutku potešenie, v súžení, v nešťastí posilnenie. Povzbudzuje k dobrému, aby sme ho i vtedy konali, keď o tom nikto nevie, lebo On to vidí a odplatí nám. Udržuj teda v sebe povedomie jeho prítomnosti.

Či si pomyslíš naňho, keď vidíš krásu prírody, jej velebný poriadok, keď vidíš víchor a búrku nebies? — Či si ho predstavíš, keď pozoruješ zlobu a biedu ľudskú, keď počuješ ľudí hrešiť? — Či ho vidíš, keď ti je duša

plná pokušením, keď ťa istá, planá myšlienka, zlý plán všade sprevádza, všade ti pošuškáva: nikto ťa neuvidí, nikto sa to nedozvie? Či ho máš pred očami, keď náhliš na také miesto, kde hrešievaš, keď ti diabol naluháva, že len teraz, jediný raz? — Rozpamätaj sa vtedy na slová žalmistu: „Kdeže môžem zajať pred tvojím duchom? a kde pred tvou tvárou utiecť? Jestliže vstúpim na nebesia, ty tam si: jestli zostúpim na podzemia, ty si tam“ (Ž. 138, 8.) a nezapomínaj na slová Písma: „... Boh živý je medzi vami!“ (Joz. 3, 10.).

Akí dobrí by boli ľudia, keby si častejšie pomysleli, že ich Pán vidí. Zatriasli by sa na počiatku neprávosti a nespáchali by ju, srdce by sa im naplnilo bázňou, ktorá by ich učinila múdrymi, aby jasne rozoznávali dobro od zla. Koľko mladíkov by nemuselo hniť od hriechu, vysychať od náruživosti, keby žili v povedomí prítomnosti Pánovej! „Čiň — mladíku — a budeš spasený!“

Zvláštna vec, ale je tomu tak, že vedomie Božej prítomnosti, bázeň Božia *zrodí lásku*. Je to cesta vývinu najšľachetnejších, najcharakternejších duší.

Keď ti pokušiteľ pošuškáva, veď to nevidia, nevedia a nikdy nezvedia, odpovedz

mu: vidí Boh, Boh je tu, zo všetkého vyžiada počet! Alebo, keď ťa zlý priateľ pokúša: poď, veď sa to nedozvedia, čo sa bojíš, ty zbabelec, poďme sem, tu nás nikto neuvidí, ztadiaľto nechodia, nezbadajú, veď si už nie malé dieťa; — pomysli si, že vidí Boh, v tebe, okolo teba je Pán, ktorému kedysi z každého svojho kroku budeš musieť počet vydať. V dnešnom podvodníckom, policajnom, falošnom svete je to veľmi dôležité! Dnes statočnosť u mnohých siaha iba potiaľ, kde by sa to mohli ľudia dozvedieť. Keď si myslí, aj tak sa to nedozvedia, vtedy je nesvedomitý, neverný, nečistý, vábi, klame, falšuje. A veď často sa prepočítajú, *veď nad mravným zákonom bdie Pán*. Moderní vychovávateľia veľa hovoria o povedomí zodpovednosti. Toto ale bude vtedy najživšie a najcitlivejšie, keď ho tak pestujeme, že máme vždy pred očami, že za všetko musíme pred Bohom počty klásť! Je až podivuhodné, aké tajné a plánovite vykonané zlodejstvá vyjdú na javo, a tak sa to ľudia jednako len dozvedia; dnešnej policii postačí malučká stopa, slovičko, zakalený pohľad, zblednutie, prehliadnutie atď. Zbabelec vtedy zúfa, chce utiecť pred ľuďmi, však len tých sa bál, i teraz sa len tých bojí, utečie tam, kde

ho nikto nepozná, alebo sa stane samovrahom, rúti sa do zatratenia.

Beda tomu, *kto sa bojí iba ľudí*. Mnohí však len toho sa boja, že ich hriechy stanú sa známymi pred ľuďmi; že ich Boh pozná, vidí, o to sa ani za mak nestarajú. Taký má dušu plnú pokušením, ohavnosťou a keď sa domnieva, že sa to nedozvedia, povolí hriechu. Jeho vnútorné hriechy nemožno ani spočítať. Ani dobro nie preto činí, lebo to dušu okrášľuje, obohacuje a ľúbi sa to Bohu, alebo, aby bol bližšie primknutý k Bohu, aby rástla jeho láska oproti Bohu, alebo, aby si večné zásluhy nadobudnul, nie preto, ale že očakáva ľudskú chválu. Nepracuje z povinnosti, v spoločnom záujme, ale len pre dozorca. Ak má sverené peniaze, majetok, večne ho sužuje faloš a podvod. Hnúza si pomyslieť, aké hnusné žiadosti, obrazy, túžby, polohy ho tiápia, ak je reč o nečistote. Často sa musí zahanbiť pred sebou a inými, i toto naplňuje horkosťou jeho podlú dušu.

Neboj sa ľudí, ale Pána; vtedy sa s otvoreným pohľadom môžeš postaviť pred svojich predstavených a priateľov. Avšak v častej modlitbe treba prosiť Pána o tú milosť, aby si si jeho prítomnosť často uvedomil v duši i v srdci a musíš sa v tom nacvičiť.

Pros i svojho Anjela Strážcu, aby Ťa často napomenul: „vidí Ťa Boh!“ Užívaj prostriedkov: vzbudenie dobrej vôle a nábožných vzdychov. Nech ti je žiadosťou a úsilím, aby tvoja duša nemala tajných rán!

Dobrý úmysel. Najde sa taký človek, ktorý od ľudovej školy počnúc, každodenne hovorí pri prebudení a pri práci: „Bože, všetko z lásky k tebe a na tvoju slávu!“ Naučil sa tomu od svojho učiteľa, už i sám je mužom, ešte vždy to hovoríeva a Boh ho i požehnáva, aj jeho prácu. Dobrý úmysel činí naše práce, skutky záslužnými. Veď to nestojí veľa, len tých niekoľko slov, ale zo srdca povedaných. Možné je, že k tvojmu úmyslu niekedy cez deň sa prilepí trocha márnomyseľnosti, sebeckosti, smyseľnosti, krehkosti, toto však ešte nezničí dobrý úmysel, je to iba trocha prachu na zrkadle duše. So vzdychom, ľútosťou znova môžeš očistiť svoj úmysel. Avšak vždy sa musíš usilovať o čistý, šľachetný úmysel. Toto vyžaduje priamosť, charakternosť, svätosť Pána, lebo On hľadí na srdce.

Vzdychy (strelné modlitby). Vzdychy občerstvujú a ovlažujú dušu a často sú jej dobrou zbraňou. Pred prácou, pri práci, keď je život ťažký a únavný, keď sa vyčerpáš,

takýto vzdych fa tak občerství, ako keď v unavujúcej spare rosa padne na zem.

Sobranosť ducha a povedomie prítomnosti Pánovej obživujú vzdychy. V čase pokušenia posilňujú. Keď zlé počuješ, alebo vidíš, keď musíš byť vo spoločnosti takých, ktorých reči iba škodia a nemôžeš sa vzdialiť, — v sebe si vždy môžeš vzdýchnuť, takýto vzdych fa posilní, posmelí, osvieti; ani to nezbadajú, ty si však zachránil svoju dušu! Keď máš vnútorné pokušenia, boje, unavujúce myšlienky, hovor v sebe: Ježišu, pomôž! Ježišu, buď so mnou, Maria, zachráň ma, Ježišu, smiluj sa nado mnou, Ježiš, Maria, Jozef, buďte so mnou atď.

Takéto a podobné vzdychy častejšie odriekaj a časom natoľko im privykneš, že budeš mať z nich radosť. Často sa ti prihodí, že sa nebudeš môcť dlhšie modliť, vtedy vzdychy nahradzujú riadne modlitby. Takto stvoríš v sebe ctnosť! Takto budeš vždy chodiť pred obličajom Pánovým a bázeň Pánova fa naplní!

*

*

*

V. »Jestli by som nemal lásky, nič mi neosoží.« (1.Kor. 13, 3.)

(Samoláska chce mať všade a vždy dobré meno.)

Je to zvláštne, ale je tomu tak, že Kristus Pán nikde nehovorí ľuďom, aby seba milovali, ale tým viac prízvukuje: „Jestli chce kto za mnou ísť, nech zapre sám seba!“ (Mat. 16, 24.) Nehovorí Ježiš, aby sme seba milovali, lebo táto láska aj tak v nás je, ale ani vykoreniť nechce samolásku z našich srdc, veď tú berie za merítko lásky k bližnému. Aj tým, že nás radšej vyzýva k sebazapieraniu, len toho chce dosiahnuť, *aby sme správne, opravdu milovali seba!* Lebo samoláska má tú chybu, že povoľuje každej túžbe, každému citu, ktorý v človekovi je, povolí vášňam i náruživostiam. Výrokom „zapri seba“ nechce nič iného, len to, aby sme mohli ovládať naše náruživosti a boli tak celkom slobodní od všetkého zlého.

Je aj potrebné, aby to Pán prízvukoval, lebo ináč by sme neporozumeli tým mnohým zrieknutiam sa, o ktorých dosiaľ už bola reč; tie mnohé sebazaprenia, ktoré sú potrebné

ku vznešenému životu. To je však potrebné; lebo nežijeme len pre malú chvíľku, ale pre krásnu budúcnosť, peknú, svätú, milujúcu, šťastlivú dušu! Chceme, aby sme sa mali lepšie a aby nás iní ctili. Možné, že aj do tejto žiadosti sa zapletie sebecko a táto žiadosť sa len sebazapieraním môže uskutočniť. Ale milosť Božia aj v tomto vám pomáha a teraz len o tom je reč, ako možno srovnáť dovolenú samolásku a sebazapieraním získané sebaovládanie s *dobrym menom!*

V dnešnom reklamnom svete, čo iné by chceli ľudia tým častým oznamovaním, ako dobrú povesť?! Chcú, aby sa dobrej povesti tešila ich dielňa, obchod, plodiny, ich výroba, kniha. Chcú mať zvučné meno, lebo sú presvedčení, že to má veľký význam a že to vzbudzuje dôveru u obecnstva. Ako obchodu a dielu veľmi osoží dobrá povesť, tak aj pre človeka je dôležitá; aby tam, kde ho poznajú, poznali ho ako dobrého, aspoň nie horšieho, ako vo skutočnosti je. — Keď o nejakej knihe zlomyseľná kritika rozhlasuje nepravdivé chýry, kto si ju objedná? Pravda, nikto! Keď o človekovi kolujú zlé chýry, kto mu dôveruje a kto si ho váži? Aj tí mu vyhýbajú, ktorí ho milovali a si ho vážili,

lebo si chránia svoje dobré meno. Hrozné je chodiť medzi takými ľuďmi, ktorí poznajú naše hriechy, ale ešte hroznejšie je, keď ma považujú za vinného, podlého, bezcharakterného, hoci som ani nespáchal ten hriech, z ktorého ma obviňujú.

Buď háklivý na svoje dobré meno. Vyhybaj tomu, z čoho by ťa mohli upodozrievať, takému miestu, osobe, takej prechádzke, z čoho by ľudia len zlé uzatvárali. Nehovor, že nedbáš na ľudské mienky, lebo iste ťažko znášaš klebety! Chodiť v tom povedomí, že títo mňa opovrhujú, že sa mi vysmieávajú, je veľmi trpké. A koľkých ľudí to už priviedlo na nivoč! Tým viac sa chráň toho, čo by ti mohlo vo verejnosti zničiť dobré meno. Koľkí mladíci vyhýbajú zkaze, keď im príde na um: že to vyjde na javo, že sa to dozvedia rodičia, bratia, príbuzní moji, stanem sa opovrženým, nepoctivým. Mnohí by sa chránili zvrhlej spoločnosti a priateľstva, keby si pomysleli na svoje dobré meno a keby nezabúdali na svoje spoločenské postavenie a polohu.

Tu ma nevedie strach pred ľuďmi, ale moje dobro: povinné chránenie vlastnej dobrej povesti, opravdivá samoláska. Je to mohutná zbraň oproti nepriateľom, lebo ešte i

tí veľa dávajú na svoje dobré meno. Starostlivosť o dobré meno pomáha i k tomu, aby si človek zachoval svoju dôstojnosť aj medzi pospolitými ľuďmi; zhrozí sa tej myšlienky, že ho títo považujú za zlého, podlého, bezcharakterného a preto rečou, pohľadom, obcovaním a aj skutkami bude k nim jemný, šľachetný, ctnostný, a vtedy si ho budú skutočne vážiť. A to je dôležité, aby aj tí jednoduchí ľudia dobre sa o ňom zmieňovali.

Ty, po duchovnom živote túžiaci mladíku, i v tomto ohľade buď háklivý na svoje dobré meno. Ľahko sa dá zkaziť dobré meno, ale ťažko sa dá napraviť. Ľudia ti nevidia do srdca ako Boh, oni vidia len tvoje chyby, hriechy, ktoré sa staly verejnými a aby na to zabudli, k tomu treba veľa dobrých skutkov, veľa času!

Nie farizejstvom, ukryvaním, klamaním treba chrániť dobré meno, ale tým, že mladík vyhýba i tieňu toho, čo by mohlo o ňom šíriť niečo zlého. Potrebné je, aby si mal dobré meno pred priateľmi, rodičmi, učiteľmi a známymi, lebo len vtedy sa vedia chovať k tebe láskou a dôverou.

Keď kolujú o tebe zlé ehýry, usiluj sa ich na príslušnom mieste napraviť a slušným ži-

votom podvrátiť. Radosti, blaženosti a uspokojenosti dodáva duši, že môžeme chodiť so zdvihnutým čelom, smele a otvorene *môžeme pozrieť každému do očí*. Človek, ktorý má čisté svedomie, nebojí sa pozrieť do očí iným, keď sa s ním rozprávajú, či už priatelia, či predstavení. Usiluj sa i ty zadovať si spokojné svedomie a vtedy i ty môžeš otvorene pozrieť do očí tomu, koho oslovíš. Každý si ňa bude vážiť. Čistý, otvorený a jasný pohľad očí značí veľa!

Ale ako si hrdý na svoje dobré meno, tak si váž aj dobré meno iných a nekaz im ho ohováraním a osočovaním.

Keby však o tebe kolovaly zlé chýry, alebo by si sa dopustil nepekneho činu, aby si nepovedal: teraz je už jedno, *aj tak ma považujú za zlého*, aspoň budú mať príčiny: pôjdem po zlej ceste ďalej! V prípade ohovárania vždy sa uspoľahni na starostlivého, dobrotivého Boha, ktorý sa postará o to, aby tvoja nevinnosť vyšla na javo, a za to sa musíš aj modliť. On nás viac miluje, ako my seba samých, a preto i viac stráži nad nami!

* *

*

VI. „Jestli by som nemal lásky, nič nie som.“ (1 Kor. 13, 2.)

(Vedzte: Miluj bližného, keď je i hriešny, jednostranný, nepriateľského citenia, iného vyznania. To je rozkaz Kristov. Buď teda apoštolom tejto lásky a neohrozeným synom vlasti! Slovenský Orol.)

„Miluj bližného svojho“ hovoril Ježiš a povedal aj podobenstvo, že kto je naším bližným, aby nikto nemal výhovorky, ale aby sme každého milovali. Aj Boh miluje každého a každého chce i spasiť, milujme teda aj my každého, *nech je hocako hriešny, jednostranný, nepriateľského citenia*. Lebo každá duša je jednako len stvorením Božím, i keď sa z vlastnej viny nepoyzniesla na vyššiu úroveň, hoci to mohla urobiť. Daromné je hovoriť, že milujeme Boha, ktorého nevidíme — hovorí apoštol (1. Ján 4, 20.) — keď nemilujeme bližných, ktorých vidíme. Preto buďme jeden k druhému takí láskaví, ako bol Ježiš k nám. On povedal: „Nové prikázanie vám dávam, aby ste sa vospolok milovali; ako som vás ja miloval, aby ste sa i vy spolu milovali.“ (Ján 13, 34.)

Keď teda vidíme, že náš bližný je hriešny, myslíme na seba, akí sme my hriešnici, i keď

to svet ani nevie; keď azda niektorý náš bližný je telesne chybný, neohrabaný, nevy-smievajme sa mu, on nemôže za to a naše posmeškovanie ho uráža až do krvi, kým naša láska ho oblažuje; keď je k nám nepriateľského cítenia a hádam nám chce aj škodiť, povedzme podľa príkladu Ježišovho: „Otče, odpusť mu, lebo nevie, čo činí!“ (Luk. 23, 34.) Usilujme sa, aby sa náš nepriateľ presvedčil o našej dobrej vôli.

Buďme trpezliví a láskaví najmä k tým, *ktorí sú iného vierovyznania*. Ježiš povedal pri poslednej večeri, že po tom nás budú poznať, že sme jeho učeníkmi, keď budeme mať lásku jedni k druhým. Nenávisť ešte nikoho neobrátila, ale láska áno. Veď ak vidíme nenávisť, zhrozíme sa jej; ako si môžeme myslieť, že učenie Kristovo učiníme milým, keď my nemilujeme podľa učenia Kristovho?! To neznamená sprostotu, vykorisťovanie, proti tomu musíme bojovať, ale múdru lásku, ktorá nedovolí škodiť nikomu a ničomu. Aj sv. Augustín povedal: „Neodsúdim toho, v ktorom nachádzam aspoň niektoré črty Krista. Neodsúdim, len ho upozorním a aj iných, aby sa nevrhali do zá-

Takto budem i ja apoštolom Kristovým, nielen medzi spoluveriacimi, ale i medzi inovercami.

U prvých kresťanov každý hlásal evanjelium: otroci a otrokyne obracali často svojich pánov a panie najprv životom, ctnosťami, potom slovami. Aj v modernej spoločnosti sú potrební takíto „civilní“ apoštolovia, veď kresťanskú vieru a ctnosť len takíto demokratickí apoštolovia — neveriace duše — napádajú a špinia. Neveru hlásajú všade, v hostincoch, v kaviarňach, v novinách, v románoch. Príležitosť si dobre volia: náruživú, smyselnú náladu, chvíľu, kedy, sa najskoršie ujíma semeno zla.

Kvet budúcej spoločnosti: dnešná mládež musí sa vychovávať už v mladosti k veľkým spoločenským bojom, nesmie sa ľahostajne dívať a len na to myslieť, aby zachránila svoju kožu! Dnes svetonáhľady zápasia so sebou; za dávnych časov hádali sa o jednej alebo druhej otázke, dnes jestvuje len kresťan a neverec. S týmto bojom a jeho otázkami musí sa mladík obznámiť, aby vedel brániť pravdu perom, slovom, a nedal sa odvrátiť na nepravú cestu. Preto musí čítať aj apologetické knihy, aby mal potrebné znalosti. Budúca spoločnosť bude *spoločnosťou soci-*

álnou. V tomto boji je dobré to, že všetkých ľudí chce urobiť účastnými zemských statkov a práv, ale cesta, spôsob, a zásada spravедlivého rozdelenia statkov a práv môže byť veľmi nebezpečná a neistá. Kristus už dávno hlásal všeobecnú lásku k ľuďom v príkaze lásky k bližnému, a Cirkev — primerane okolnostiam — vždy sa ju usilovala prevádzať v živote. Terajší sociálny boj otvára Cirkvi nové pole pôsobenia, ale pri tom musí dávať i pozor, aby boj nepriateľa a jeho rúcajúca činnosť nezavinila záhubu a zkažu mnohým jednotlivcom.

Sociálnu otázku možno správne riešiť len na základe kresťanskom, preto šľachetne smýšľajúci mladík i v tomto ohľade musí spolupracovať, musí byť *moderným apoštolom*. Musí čítať kresťansko-sociálne knihy už vo vyšších triedach a aj neskoršie. Koľko apoštolov má sociálna demokracia, slobodné murárstvo a nevera! Kňaz nemôže ísť všade, on káže len tým, čo idú do kostola, do katolíckych spolkov. A takýchto je veru málo. Ale ty všade, kde sa len obrátiš — a zaiste sa obraciaš na viacej miestach, ako kňaz — ďalej v malom krúžku, v ktorom žiješ, alebo medzi priateľmi, všade môžeš apošto-

lovať v záujme katolíckej viery, katolíckych mravov.

Kto je sám dobrý, aj iných chce urobiť dobrými, aj on má ten cieľ, čo Kristus, aby aj iní boli šťastní i tu, i na druhom svete. Na poučenie spomenieme niekoľko spôsobov.

V dome, v rodine môžeš veľa urobiť dobrým príkladom, horlivosťou. Povyprávaj tie dobré, pekné, užitočné, mravné veci, čo si v škole počul, učil sa, alebo čítal. Požičiavaj iným dobré knihy a odporúčaj, aby ich čítali. Obznám svojich príbuzných s katolíckymi hnutiami, spolkami, časopismi.*) Daj im vysvetlenie o protikatolíckych časopisoch, keby sa boly hádam rozšírily v tvojej rodine alebo medzi známymi, povedz im, aby ich zamenili dobrými. Obznám ich s dobrými románmi, dobrými divadelnými hrami (Vydania Spolku sv. Vojtecha). V mnohých rodinách zabúdajú na pôst, zo zlovyku zameškávajú náboženské povinnosti; hľa, koľ-

---

* Takéto spolky sú: Orol, Omladina, Sdruženie mužov Božského Srdca, Mariánska Družina, Katolícka Jednota Žien, III. rád sv. Františka (Terciári); Spolok sv. Vojtecha, Spolok sv. Ruženca.

Časopisy: Rozvoj, Tatranský Orol, Posol Božského Srdca Ježišovho, Katolícka Jednota, Kultúra, Kráľovná sv. Ruženca, Svätá Rodina a iné.

ko príležitosti, aby si poučením veľa dobrého učinil. — Najmä vo *vakáciach*, keď azda z cudziny prichádzaš do rodinného kruhu. Všímaj si, oni hádam ešte neznajú novšie katólicke hnutia a nemajú k nim citu pre starú, chybnú výchovu a pre zlé zvyky; ale ty ich môžeš oduševniť. Pri rozhovore s pospolitými ľuďmi môžeš tiež rozsievať dobré semenô svojím poučovaním, môžeš ich poučiť a môžeš ich zachrániť od zlého vlivu. Na príklad *na dedine* môžeš veľa dobrého urobiť úprimným duchovným životom, horlivosťou v kostole, častým svätým prijímaním. Keď vidia, že ty si civilom a jednako často prijímaš, uznajú, že časté sv. prijímanie nie je len prázdnu rečou, ale sa dá aj uskutočniť. To ti všetko odplatí Pán.

I medzi priateľmi môžeš apoštolovať, pestovať opravdivú lásku k bližnému. Volaj ich k častému sv. prijímaniu; keď nás je viac, i dobré ľahšie činíme. Upozorňuj dôverne, láskave svojich priateľov na ich chyby, vysvetli im škodlivé následky prestúpenia zákona, nebezpečenstvo hriechu a iné životné neprírodnosti. Kedysi ti budú za to poďační. K chudobným ľuďom buď dobrotvivý, milosrdný, ich sťažovania trpezlivo vypočuj. Čím môžeš, na príklad obnoseným o-

devom — im pomáhaj. Zaujímaj sa o chorých priateľov, ako sa majú, ak môžeš, ich navštevuj. Keď je niekto chorý medzi vašimi bývalými sluhami, robotníkmi alebo medzi chudobnými známymi, popros rodičov, ak môžu, aby mu poslali kvapku posilňujúcej polievky, mäsa alebo vína, alebo inak nech mu pomáhajú. Uver mi, nikdy nepadne tak dobré láska, pozornosť, sústrasť, ako keď sme chorí alebo smutní. Veľké, šlachetné srdce, ideálne, vznešené smýšľanie a nežistnú dušu vychová v nás takýto dobrý skutok. Naučíš sa pre iných pracovať, iných opravdu milovať, šťastnými urobiť.

Je to zvláštne, ale je tomu tak, že svojej blaženosti len tak dosiahneme, keď pracujeme na blaženosti iných. Rodičom je to blaženosťou, keď môžu pracovať pre svoje dieťa, keď sa môžu trápiť pre jeho dobro. Tým blaženejší je kňaz alebo rehoľník, čím viac sa trápi, pracuje na časnom a večnom blahobyte iných. Kto vie za iných pracovať, obetovať, trpieť, ten si zadováži šťastného a vznešeného ducha. Príkladom na to je nám sám Pán Ježiš a Nepoškvrnená Matka Maria. Tí, ktorí nevedia pracovať za iných, nie sú ani šťastní. To je opravdivá láska k ľuďom! Nie tá, ktorú zvučným krikom hlásajú

iní, slobodní murári a sociálni demokrati, ktorí podporujú len svojich ľudí, ostatných vykorisťujú a všeobecnú lásku k ľuďom hlásajú len slovom, a len v malej miere ju vykonávajú, aby aspoň niečo mohli ukázať ľudu! *Je to špatná sebeckosť*, ktorá len dotiaľ je srdečná, dotiaľ sa vyzvedá, dokiaľ môže počítat na zisk, ale keď by bolo treba bez zisku, pre ideálny cieľ obetovať, pomôcť, vtedy zanechá, vtedy už nezná, vtedy už nemá času, vtedy už nemá sama nič. Ba keď to žiada jej záujem, pracuje aj proti tebe a ťa aj osočuje. Istý chudobný chlapec vychovával sa za peniaze kňazov, vyučil sa; mal veľké nadanie, mal dobré pero. Keď sa dostal na vlastné krídla, všetku svoju činnosť; všetky svoje spisy obrátil oproti tým, ktorým mohol ďakovať za svoj pokrok, lebo to mu prinášalo viac zisku so stránky slobodných murárov. To nie je charakter. Každý vážny, charakterný človek ho odsúdil.

*

*   *

Keď pracujeme v záujme bližných, *pracujeme pre celok*. Tento celok, táto spoločnosť sa delí na skupiny a utvorí sa pochop vlastní! Neučí nás o nej nikto a jednako ju známe, nekáže, aby sme ju milovali a jedná-

ko sa pritulíme k nej. *Lásku k vlasti*, pridržanie sa otčiny, ľudu, z ktorého pochádzame, nemusíme si hľadať, to vyrastie s nami. Nemuseli by sme to ani spomínať, keby dnešný svet nehlásal akýsi neforemný internacionalizmus, svetoobčianstvo. Je to odporaná sebeckosť, keď niekto má tam vlasť, kde sa mu lepšie vedie. Je to nevďačnosť a nedostatok rodofubstva. Ale to inak ani nemôže byť v dnešnom hmotárskom svete. Cirkev naša však iné učí. Lásku k vlasti vyhlasuje za ctnosť, a jednako napádajú katolíkov, že sú nie vlastencami, lebo všetci pod jednou hlavou žijú: pod mocou rímskeho pápeža. To je kozmopolitická viera — tak hovoria. A to obyčajne tí hlásajú najviac, ktorí cez pätnásť storočí tiež mali pápeža a len od tých čias ho nemajú, lebo — tak hovoria — vrátili sa k pôvodnému stavu. Pápeži boli hneď po Pánu Ježišovi, prečo teda nemajú aj oni dnes pápeža? Ale aj bez toho, že by sme inovercov upodozrievali, že skorej sa klonia v tú stranu, kde sú cirkvičky len čiste národného rázu, ktorých najvyššou hlavou je panovník alebo hocikto iný, len nie pápež (česká, anglická, ruská cirkev), môžeme úprimne povedať, že Cirkev katolícka je niečo o veľa vznešenejšieho, ako hociktorý

národ, krajina. Jednotlivé národy v rámci Cirkvi sú ako rozličné voňavé kvety, ktoré záhradník jednako miluje, ľúbi, polieva a usiluje sa, aby každý jeho kvet bol čím krajší, čím voňavejší. Cirkev takto spojuje národné záujmy, lásku k vlasti so všeobecnou láskou k ľudstvu. Obe sú šľachetnými citmi, obe žiada od svojich veriacich! Ale nie aby ich len na jazyku nosili, ale ich aj v živote prevádzali.

Pravou láskou k vlasti je činný, pracovitý život, lebo tým osožíme našej vlasti. Za dávnych časov očakávala vlasť od vedúcich, šľachty a veľmožov vojenskú službu, sebaobetavosť, dnes vyžaduje poť, pracovité ruky, rozmýšľajúce hlavy, spoľahlivé charaktery.

Peštuj v sebe národné cítenie, slovenskosť, vernosť k vlasti, loyálnosť k našej republike. Nie krikľúnstvo, demonštrácia činí vlastencom, je čas, keď treba aj vyprávať, ale to nie je dosť, práca dodáva skutočnú cenu tvojej láske k vlasti.

Silu národov ukazuje v dnešnom svetovom závode bohatstvo a vzdelanosť. Pracuj radšej na tomto, ako by si mal vykrikovať. Modli sa za svoju vlasť, za jej predstavených, aby v duchu Pánovom vynášali záko-

ny, vysluhovali pravdu, ctili práva. Modli sa za vlasť, najmä v nehodách a v nebezpečenstvách. Táto modlitba učiní tvoju dušu šlachetnou, vznešenou, prehĺbuje tvoju vieru, tvoju dôveru v Prozreteľnosť. To je katolícke vlastenectvo. Vo vlasteneckom smýšľaní a konaní nebuďme nikdy poslednými. Nesmieme sa dať zatisnúť do pozadia vo vlastenectve. To obviňovanie nech je vždy len osočovaním a nikdy nie pravdou. My musíme ukázať, že pri tom všetkom, že sme katolíkami, sme i dobrými vlastencami. Že máme pápeža, to neškodí našej slovenskosti, že spolu cítime s celým katolíckym svetom, to sme ešte nie kozmopolitmi, ale sme vlastencami. My dobre vieme, že Cirkev a štát sú dve dokonalé spoločnosti, že napomáhanie Cirkvi je vždy záujmom štátu, lebo aj štát môže sa uspořádať len na nábožných a ctnostných občanov!

Maj opravdive milujúce srdce, dušu ohňom lásky plápolajúcu k bližnému a predovšetkým k Cirkvi a vlasti!

*

*   *

Veľkú nádej skladáme v *slovenské Orolstvo*.

Orol je sdružením *kultúrno-telocvičným*

a vlasteneckým. Pôvodu je rýdze slovan-
ského, lebo ho založili r. 1902. Juhoslova-
nia, Slovinci. Ešte v tom istom roku vznika-
jú podobné telocvičné sdruženia aj na Mo-
rave a v Čechách. Od toho času rozpínal
Orol svoje krídla vždy viac a viac a po o-
slobodení našej vlasti zaletel aj na krásne
Slovensko, aby v závratných výšinách — na
skalnatých bralách snehobielych Tatier —
založil svoje nedobytné hniezdo. Počiatky,
dejiny a dnešný rozmach slovenského Orola
nerozlučne sú spojené s menom terajšieho
krajinského starostu Augustína Raška, kto-
rý bol medzi prvými jeho zakladateľmi na
Slovensku.*

Slovenský Orol je ešte veľmi mladou or-
ganizáciou a už v 250 jednotách sdružuje
vyše 40.000 členov. Toto vysoké číslo svedčí
o veľkej obľúbenosti Orola na Slovensku.

Cieľom a programom Orola je: vychovávať
slovenskú mládež k tomu, aby ostala vernou

*) Prvá orolská jednota založená bola v let-
ných mesiacoch roku 1919. v Novom Meste n/V.
a v Malackách. Prvá porada orolských pracov-
níkov bola 16. okt. 1919. tiež v Novom Meste n/V.
Dokiaľ bol tam kaplanom Augustín Raška, dotiaľ
tam bolo i organizačné Ústredie Orola. Teraz Kra-
jinský Sekretariát sídli v Trnave, kde Augustín
Raška je kaplanom a profesorom na Učiteľskom
Ústave (preparandii).

dedictvu sv. Cyrila a Metoda, aby uplatňovala kresťanské zásady v živote, aby pracovala na kultúrnom a mravnom znovazrodení nášho národa. Orol vychováva mládež k tomu, aby vedela čeliť vzráhajúcej sa výchove „moderného“ neznabožstva a aby sa udržala na výške nábožensko-mravného idealizmu. Vstúpuje do útlých sŕdc mládeže lásku k Bohu a k vlasti. Orol chce vypestovať mužov pevného charakteru, ktorí sa za svoje kresťanské presvedčenie nehanbia, pred nepriateľmi sa otrocky nehrbia, ale mužne, slovom i celým životom odrážajú jeho útoky.

Orol nežiada, aby sa človek staral výlučne len o dušu, ale zvláštnu pozornosť venuje aj *telu*. Veď telo je nástrojom ducha. Ako veľký umelec nemôže zahrať na nástroji pokazenom a rozladenom, ani duch nemôže plniť svoju úlohu telom neobratným, neduživým a nezdravým. „V zdravom tele zdravý duch“ hovorievali starí. Preto vzal Orol do svojho programu aj *telocvik*, ktorý však nie je jeho cieľom, ale len prostriedkom k dosiahnutiu cieľa. Telocvik pôsobí nepriamo aj na ducha. Povinnosť, pravidelnosť cvičenia otužuje vôľu, činí ju húževnatou a vytrvalou. Cvičiaci naučí sa premáhať prvý i druhý neú-

spech a vytrvale sa usiluje po dokonalom výkone. Naučí sa bezpodmienečnej poslušnosti, sebekázi a pohotovosti — a to sú najkrajšie ctnosti náboženského a občianskeho života.

Orol je sdružením *vlasteneckým*.

Osvetovou činnosťou prebúdzá vo svojich členoch národné povedomie, pestuje v nich lásku a prítnulosť k slovenskej domovine, vychováva ich k statočnosti, k obetavému plneniu občianskych povinností a k mravnosti.

Keďže národ skladá sa z jednotlivcov, kto vychováva ctnostných a povinností dbalých jednotlivcov, vychováva národ. Národ žije, vzrastá, ale aj klesá vo svojich synoch. Bohaté národy zmizly, kultúrne národy zanikly, mocné národy sa ztratily s javišťa dejín, keď mravná úroveň ich synov klesla. Keď teda Orol svojou kultúrno-telocvičnou činnosťou vychováva telom i duchom zdravých, mravných, nebojacných a charakterných jednotlivcov, koná tým národu najvýznačnejšiu službu.

Nuž, vstupujte, mladíci, do orolských jednot, vznášajte sa vždy do výšin idealizmu, nikdy nie do bahna nemravnosti a záhuby, buďte smelí a odvážni, buďte silní a vytrva-

lí v pokušeníach a v bojoch, milujte drahú slovenskú zem a tak budete ozdobou a pýchou nielen Orolstva, ale i Slovenskej Vlasti!!

VII. „Keď by som nemal lásky, bol by som ako zvučná meď a cvendžiaci cymbal.“ (1. Kor. 13, 1.)

(Miluj Pána Boha svojho a jeho námestníkov: svojich rodičov, predstavených, profesorov a buď im poslušným!)

U ktorých je najmenej lásky, - tí najviac prízvukujú, že milujú Boha! „Milovať budeš Pána Boha svojho, z celého svojho srdca a celou svojou dušou a celou svojou myslou.“ (Mat. 22, 37.) Keď miluješ Boha, budeš zachovávať jeho príkazy, budeš poslušný nielen jemu, ale i tým, ktorí sú *jeho námestníkmi*, v ktorých máš teraz Boha poslúchať, Boha milovať. A to sú predovšetkým tvoji rodičia.

„*Cti otca svojho i svoju matku, abys bol dlho živý na zemi!*“ (2. Mojž. 20, 12.) — takto hovorí Pán. Tu sa prejavuje i láska k Bohu; keď rodičov svojich nemiluješ — márne tvrdíš, že miluješ Boha. Táto úcta nech sa prejavuje v praktickej láske. Koho milujem, tomu zaiste nechcem robiť ziaľ.

smútok, trpkosť. Opravdu len tu treba zdôrazňovať napomenutie sv. Jána: „Dietky milé, nemilujme slovom, ani jazykom, ale skutkom.“ (1. Ján. 3, 18.) Poslušnosť na jediné slovo, poslušnosť bez protirečenia a reptania ukazuje, že si ctíš rodičov. Keď na teba pohliadnu, už musíš rozumieť ich napomenutiu a už musíš plniť ich žiadosť, musíš zanechať, čo oni zakazujú, čo za nemiestné považujú. Práce svoje a tiež i povinnosti svoje musíš svedomite plniť i preto, aby si svojim rodičom žiaľ, hanbu nespôsobil, ale skoršie radosť. O svoje chovanie, dobré meno i preto musíš dbať, aby si na svojich rodičov hanu nepriniesol. Aké je to smutné, keď otec musí sa zapýriť a matka musí plakať nad výstupkami svojho syna, keď musia oba znášať výčitky druhých, že len takto vedeli vychovať svoje dietky! Aká je to duša, ktorá sa takto chváli: so pár nocí bude matka plakať, keď sa dozvie, čo som vyviedol! No však prestane! Kdeby prestala, kdeby! Jej srdce vždy je s tebou, vždy, neprestajne ňa oplakáva! Na akú prázdnu, nemilosrdnú dušu to ukazuje, keď mladík posmievave, žartovne vypráva, ako sa jeho rodičia zľakli, ako ho karhali za jeho skutky! Natoľko bude každý šťastný, nakoľko vie spôsobiť rodičom

rádost. Boh ho tak požehná, ako on miluje rodičov. Či neplakáva často tvoja matka i nad tebou?

V duši mladíka, ktorý z *chýb, omylov, hriechov svojich rodičov* vyvádza žarty, niečo jemnosti, nežnosti, ničo lásky, úcty. V duchu každý ho odsúdi. — Istý mládenec rozprával, že vždy sa zhrozil, keď počul istého priateľa surove o rodičoch rozprávať a ich chyby vysmievať. A hľa, aní on nie je teraz blažený; jeho deti práve tak s ním zachádzajú, ako kedysi on robil so svojimi rodičmi. Má žiaľu a starostí vyše hlavy! Ty ani medzi bratmi nerozprávaj o chybách rodičov a keď aj musíš, čiň to vždy s úctou, bez roztrpčenia a bez posmechu. Maj vždy niekoľko ospravedlňujúcich slov, keď musíš nevyhnutne rozprávať o chybách svojich rodičov.

Nevyplnenie *rodičovského rozkazu* má vždy v zápätí veľké škody, — pokušenia (ako na pr. priateľenie s osobami podozrivými, schádzanie sa na miestach zakázaných, alebo i dlhé nočné meškanie mimo domu.)

Buď vždy zdvorilým, jemným a pozorlivým k rodičom. Keď si vzdialený, v príhodnom čase piš im kartu alebo list, daj im o sebe znať a dopytuj sa, ako sa majú. Aké

je to špatné, keď z domu musia upozorňovať toho, mladého pána,“ aby už písal, ale nielen vtedy, keď potrebuje peniaze! Pozorlivosť i k cudzincom je milá, tým viac k rodičom!

Modli sa za nich každodenne!

Keď sú chudobní a ty máš už na to možnosť, aspoň malou výpomocou odplácaj ich veľkú dobrotu! Nikdy sa nehanbi za ich nízke postavenie, za ich malú vzdelanosť alebo chudobu. Len vďačný im môžeš byť, že tebe k vyššej vzdelanosti dopomohli. Ľudia ťa za to uctia, Boh ťa požehná.

Vďačnosť je tu najdôležitejšia!

V reči svojej buď jemný k nim, s ich starobou rastúce slabosti trpezlivo znášaj. Nikdy nevieme im preukázať tú trpezlivosť, ktorú naša drahá matka nám preukázala, keď sme boli malí, lebo chorí. My sa nevieme takou láskou, jemnosťou a úzkostlivosťou chovať k nim, keď sú chorí, akou sa oni chovali k nám!

V akej miere je táto ctnosť v tvojom srdci? Čo ti hovorí svedomie? Možné, že ťa vysmejú pre tvoju lásku, možné, že ťa budú prezývať rozmaznancom a mnohým iným ťa budú hnevať; o to nedbaj, kráčaj po svojej ceste, miluj i naďalej svojich rodičov a ne-

daj sa nijakým vysmievaním odvrátiť od príkazu Božieho: od lásky k rodičom. Vždy to na dobrého ducha ukazuje, keď niekto i v pokročilom veku miluje svojich rodičov. Ako budú hovoriť o ňom: dobrá duša bol, veľmi miloval svoju matku!

A aký je blažený ten rodič, ktorý počuje chváliť svojho syna, dcéru, keď vidí, ako sa vyvíja jeho dieťa, ako zosilnieva telesne, duševne, v láske, v lúbežnosti nielen pred Bohom, ale i pred ľuďmi; keď nie sklamanie je jeho údelom. A aký je blažený vtedy, keď vidí, že jeho syn, teraz už mládenec, ešte je dobrý, v duši jeho vyvíjajú sa krásne ctnosti, je čistý, statočný, nábožný, učený. Lebo v dnešných časoch právom sa sužujú rodičia, čo bude z ich dietok, keď budú žiakmi vyšších tried, keď sa dostanú na univerzitu a tak veľa zlých priateľov ich obkľúči? Toľkému vábeniu, príležitosti k hriechu sú vystavení a tak málo ustanovizní chráni ich od toho!

Ty však buď dôverný k svojmu otcovi, k svojej matke i v mládeneckom veku, lebo len vtedy ťa ochráni od mnohého zla, len vtedy ti poskytnú veľa dobrých rád! Aký drsný je to charakter, ktorý sa o to usiluje, aby rodičom svojim oči zaviazal, aby

ich oklamal! Taký už beží dolu strmým úbočím zla!

Rodičov i vtedy si povinný milovať, keď by sa oni azda i na zlú cestu dostali! Keď azda tebe i málo dobrého preukázali, keď by ťa hádam i na ulicu boli vyložili, ako to starí Rimania a Grékovia robili, ani vtedy nemáš práva nad nimi súdiť, ty aj vtedy im musíš byť vďačný, aspoň za to, že ti život dali. Neudúšaj v sebe tú prirodzenú povďačnosť, lásku, ale keď ich prenasledujú, sužujú, — azda tak, ako oni teba prenasledovali — i vtedy ich chráň, potešuj a zastaň. To je pravá nauka Kristova, toto je pravá kresťanská láska k rodičom!

Po svojich rodičoch povinný si láskou a poslušnosťou *svojim predstaveným, profesorom*, ktorým ťa Boh tiež podriadil.

Poslušnosť je u mladíka najdôležitejšou ctnosťou. Výhonky sa priväzujú ku kolom, aby ich víchor nepovytrhal; mladík ešte nevie na vlastných nohách chodiť, jeho dobromyseľnosť, živá obrazotvornosť, ohnivá krv chytro ho oklame, on musí ešte druhých poslúchať, v mnohom podľa vôle iných sa riadiť, v čom, keď dospeje, podľa svojho vlastného rozhodnutia bude môcť pokračovať. Napokon naše povinnosti a vzťahy spo-

ločenského života každému nám určia vlastných predstavených, ktorých chceš — nechceš, musíme poslúchať. *Preto sa nauč poslúchať už v mladom veku!* Kto sa nenaučil poslúchať, ten nebude vedieť ani múdre rozkazovať. Aké je to ťažké tým mladíkom a mužom, ktorí v mladom veku nenaučili sa poslúchať, ktorých doma rozmaznali; služka i rodičia sa náhlili vyplniť jeho vôľu, len aby nebol smutný, ba ešte ho i prosili, on však bol ukrutníkom, vzdorovitým, tvrdošijným a odmlúvačným! Ale život ukázal mu svoju tvrdosť a nie div, že trpkosť, nedostatočnosť sú jeho údelom, vždy druhých považuje za chybných, lebo nie sú dosť úctiví, dosť jemní k nemu.

Nech ti je príkladom poslušný Ježiš, ktorý vo všetkom i v trpkom, ťažkom bol poslušný svojmu nebeskému Otcovi až po smrť kríža. Aká dôležitá je táto ctnosť ukazuje i to, že je jednou z evanjelických rád. Zaprenie vlastného citu, vôle, panovanie nad nimi je poslušnosť; Boh si ju viac cení, ako obeť. Pán Ježiš nazýva poslušnosť svojím pokrmom (Ján 4, 34.).

Cit povinnosti, presnosť, srdečná ochotnosť, zrieknutie sa vlastnej protivnej mienky nech charakterizuje tvoju poslušnosť. K svoj-

mu duchovnému otcovi prejavuj v duchovných veciach bezpodmienečnú poslušnosť, nikdy toho neofutuješ; v jeho pokynutiach, rozkazoch hovorí k tebe Boh. — I v školských, úradných veciach nech ťa charakterizuje úplná presnosť a pravidelnosť. Nehovor: to je maličkosť, toto nie je ani hriech, toto je len všedný hriech, keď to nevykonám, i tak sa to nedozvedia. Poriadok je dušou všetkého. Jednou známkou pevného charakteru je presnosť. *Pravidlám kázne* (disciplíny), rozkazom usiluj sa dokonale zadosťučiniť. Výsledkom tejto presnosti bude, že budeš prospievať v múdrosti a v mravoch, odmenou ti bude to nekonečne sladké povedomie, že si čestne vykonal svoju povinnosť.

Neposlušnosť je ohavným hriechom, lebo je v nej vždy bezprávie, nespravedlivosť a nevďačnosť. Opravdivé hriechy neposlušnosti sú tie, ktoré sa priamo protivia rozkazom. Z neposlušnosti sa rodí: *pýcha, spurnosť, vzdorovitosť*, často však tieto bývajú prameňom neposlušnosti. Tento hriech prináša vždy so sebou veľké množstvo iných hriechov. Je to hriech surových alebo podvodných duší, ktoré obchádzajú zákon. Ale potom i pokuta za hriech je trpká, lebo ná-

sledky hriechu nemožno často už napraviť. Z neposlušných mladíkov budú potom svár-
liví, nesnášaliví, s druhmi nevychádzajúci
ľudia. A keď ich navštívi bieda života, hnev
alebo chladnosť predstavených, vtedy sa
rozhorčia a stanú sa nevlúdnyimi ľudozrú-
mi.

Keď spozoruješ, že cítiš náklonnosť ku
vzdorovitosti, tvrdošijnosti, otvor dušu svoju
pred duchovným otcom a dobrými predsta-
vzatiami, premáhaním seba usiluj sa udusiť
v sebe tieto surové náruživosti, aby si mo-
hol byť jemným, skromným, ochotným a k
poslúženiu hotovým mladíkom, sebaobeta-
vým a pracovitým mužom. I keď *ta hrešia*
za tvoje chyby, ešte i vtedy sa úctive cho-
vaj k svojim predstaveným, rodičom, uznaj,
že to zasluhuješ a neprejavuj držaním hlavy,
pohľadom, tvárou, hlasom to, že nedbáš o
ich karhanie, alebo že sa za to hneváš. Keď
však z nedorozumenia *bez viny ta karhajú*,
pekne, zdvorile, skromne zastávajú svoju ne-
vinnosť, vhodným spôsobom, úctive daj im
vysvetlenie a nie vyzývave, pyšne. Vtedy i
predstavený bude jemný, spravедlivý a u-
znanlivý k tebe.

Život *ta* pomaly odlúči od tvojich profe-
sarov, predstavených a i rodičov. Možné, že

sa častejšie stretnete, možné, že zriedkavejšie, ale vždy im preukazuj zodpovednú úctu z vďačnosti, z lásky. Keď je azda tvoja vzpomienka na nich i trpká, keď sa ti hádam i krivda stala, jednako musíš im byť vďačný za iné dobrodenia. Aby sa nemohlo o tebe povedať, že ani svojich vychovávateľov nepoznáš. Aj im to dobre padne, i pre teba je to zásluhou, keď si pozorný, zdvorilý, povďačný k nim, a zošľachťuje sa i tvoje srdce. Pamätaj, že pre Boha ich miluješ. Niekdy pred Bohom iste sa stretnete, daj Boh, by ste sa i vtedy v láske spoznali!

VIII. »Bud' vôľa tvoja!« (Mat. 6, 10.)

(Nech ti neprekážajú neúspechy, smrť, čas! Vytvorme v sebe ducha veľkého, krásneho, ako to Boh chce. — Vytrvanlivosť.)

Kto seabavedóme žije, bojuje, ale hlavne kto duševným životom žije a pozoruje sám seba, svet a cieľ, ku ktorému nielen on, ale každý by sa mal približovať, toho dušu často prikryje tmavý závoj smútku, ochabnutia, úzkosti. Tie mnohé neúspechy, tie mnohé prenasledovania, to mnohé váhanie a znova-zачínanie ľahko môže človekovi odobrať

chuf, smelosť, vôľu. V jeho duši vynorí sa otázka: Prečo mám bojovať? Prečo sa mám usilovať? Hádám je to i márne, hádam ani nedosiahnem svojho cieľa, znova klesnem a nebudem mať nijakého výsledku, alebo len veľmi chatrný! Vidí ľahotikársky život, iných, ich úspechy, pôžitky, panovanie — kým on statočný, ideálny musí bojovať! Azda ho stíha ruka Božia alebo nešťastie života! V takýchto chvíľach íď k Pánovi a pomodli sa, ako nás Ježiš naučil: „Otče náš! ... buď vôľa tvoja svätá!“ (Mat. 6, 10). A táto modlitba, ktorú sa i Ježiš modlil, vlieva do duše smelosť, dodáva ti sily a ty znova povstaneš, znova chceš bojovať, znova chceš žiť! Často budeš cítiť potrebu uspokojenia v tejto prozreteľnosti Božej, často budeš musieť z nej čerpať potechu a získaš ju i v najťažších chvíľach svojho života, ako bol Pán Ježiš posilnený a obveselený v záhrade gethsemanskej, keď sa bolestne krvou potil. I tebe pošle anjela, potešiteľa, ochrancu, ako poslal jemu.

Srdce duševným životom žijúceho človeka musí byť preniknuté týmto presvedčením, lebo len takto zachová si smelosť, len takto bude mať odvahu a silu k boju, k stálej vytrvanlivosti. Takýto v Božej prozreteľno-

sti dôverujúci človek nebojí sa ničoho, nesu-
 žuje ho nijaká nehoda, nijaký boj, ani ten
 strach, o ktorom ľudia tak neradi rozpráva-
 jú: neobáva sa *ani hodiny smrti!* On vie, že
 i tá musí prísť, ale vie i to, že to nie je ú-
 plné zániknutie, ale len premena. Vie, že život
 nie je konečný, ale večný a vie i to, že ako
 sme žili pred smrťou, tak práve budeme po-
 kračovať i po smrti. Kto s Bohom držal, ten
 i potom bude s ním držať; kto bol proti ne-
 mu, ten bude proti nemu na veky! Preto on
 tak žije na zemi, aby to neofutoval vo več-
 nosti.

A jednako akí nerozumní sú ľudia, že na
 toto nemyslia; veď tá posledná chvíľa pre-
 môže všetky ich namáhania; koľkí neverci,
 popierači Boha, chceli sa v poslednej chvíli
 k Bohu vrátiť, koľkí si priali cirkevné rozhre-
 šenie, koľkí sa kľačiaccky modlili, ale okolie
 neposkytlo im útechy!

Voltaire, chýrny bohoruhač, na svojej smr-
 teľnej posteli plačom prosil svojich priate-
 ľov: „Zavolajte mi kňaza!“ Ale ako vieme,
 kňaza nedostal; vtedy už bolo neskoro.

D'Alembert, veľký učenec, do poslednej
 chvíle hromžil na Cirkev a nechcel nič po-
 čuť o náboženstve a v smrteľných úzkostiach

jednako zvolal: „Ach, preč so žartami, idte pre kňaza!“ Ale priatelia jeho nešli!

Robespierre hlásal, že Boh je taký plačúci stavec; miluje, ale trestať nevie. Neskoršie vo svojom väzení plačom prosil o kňaza, ale ani on ho nedostal.

Nie je takou ľahkou tá posledná hodinka! Vtedy nám príde na um všetko, čo sme tu na zemi činili, vtedy uvidíme jasne, čo sme utratili svojím bezbožným životom a ukáže sa, čo sme získali: vlast' večného vyhnanstva! Keby sme mohli žiť toľko ráz, koľko raz by sme chceli, keby sme mohli napraviť chyby nášho prvého života, človek by ešte rozumel, že sa ľudia príliš nestarajú o smrť, o budúcnosť. Ale, keď len raz môžeme žiť i umrieť! Teda usilujme sa o to, aby sme tento jedinký život hocikedy ukončiť mohli, i v tejto chvíli, keď ja tieto riadky píšem, ty ich čítaš! Ktorý z mesinských nešťastlivcov myslel na smrť, a za jednu chvíľu bol im koniec! Čo by bolo s tebou, keby si sa v tejto chvíli musel postaviť pred Pána? Nezabudni, že Boh dá každému dostatočnej milosti k spaseniu, ale nedá hocikolko. Kto si v živote dostatočnú milosť premrhal, ten v hodinke smrti nedostane ani potrebnej! Ži tak, aby tá táto myšlienka nenaplňovala hrú-

zou. ži so spokojným svedomím, napreduj vždy v duševnom živote a keď príjde posledná hodinka, spokojne riekni: „Pane, buď vôľa tvoja svätá!“

Preto *neľutuj času* na duševný život, lebo kto vie, či budeš ešte mať naň času! Dotiaľ môžeš zachrániť svoju dušu, dokiaľ máš času, ale nikdy nevieme, dokiaľ máme čas! „Bedlite teda, lebo neznáte dňa ani hodiny.“ (Mat. 25, 13): Len prítomnosť je našou, nevieme, či ňou bude i budúcnosť, minulosť — tá už prešla; využime teda prítomnosti nielen na pozemské veci, ale i na duševné. Keď sa zem: pre nás na veky pominie, čo nám bude platný zemský blahobyť! Vtedy už len duša žije a vtedy sa tešíme opravdu len tomu, že sme na duševné veci neľutovali času!

„Konajme mužne“ podľa slov žalmistu. (Ž. 30, 25). Využime teda času a usilujme sa byť v duševnom živote *veľkými, krásnymi*. Čo je také úchvatné v prírode? Veľkosť: prales so svojimi stromami, more so svojimi veľkými vlnami, bralo so svojimi strmými skalami, obloha so svojimi nespočítateľnými hviezdami — lebo v tom všetkom zračí sa mohútnosť. Tak aj v duševnom živote je uchvacujúcou vznešená, veľká a pekná duša. Koľko príkladov na to môžeš najť, koľko

veľkých a krásnych duší môžeš vidieť! Nasleduj ich! Keď však zbadáš, že sa ti všetko na začiatku nedarí, že častejšie znova upadáš do starého života a znova nové a nové pokušenia mávaš, a ani cez dlhší čas nevieš väčší výsledok preukázať — ani vtedy nemusíš zúfať. „Len kto zotrvá až do konca, ten bude spasený“ (Mat. 10, 22). Tu treba *vytrvanlivosti* a dôvery v Boha: „Buď vôľa tvoja!“ Keď Boh dovolí, aby si i do hriechu upadol, keď už myslíme, že u nás je duševný život holou nemožnosťou, ešte ani vtedy nezúfajme, ešte i vtedy sa uspokojme s ľútosťou v srdci: „Nech je tomu tak“ a znova do boja! Alebo, keď vidíme, že sa hriech rozmáha, rúca a panuje, ešte i vtedy myslime na to, že Boh vie všetko v náš oľhos obrátiť! Človek nie z pieskovca kŕeše, tvorí v sebe podobizeň Boha, ale z pravekého granitu, nie div, že mu častejšie odrazí dláto, kladivo!

S druhej strany, keď máš malé úspechy, za to nemysli, že v duševnom živote už všetko vieš, nikdy nemysli, že pre teba je zbytočné duševnými vecmi sa zaoberať, knihy tohoto smeru čítať. Ach, keď takto rozmýšľaš, nepoznáš ešte ani vlastnej duše. Lebo táto má nekonečné hĺbky a nekonečné výšky,

ty si ich ešte nepochodil, len si sa unavil a o veľa snadnejšie sa ti zdá povedať: nechcem napredovať ďalej. Duševný život nie len poznať, ale žiť a cvičiť sa v ňom musíš; i týchto niekoľko riadkov nech ti je len návodom, ako máš kráčať, ako sa máš cvičiť, ako máš žiť!

Jednu tajnosť má táto dokonalosť, táto borba: — *nikdy neustávať!* Naznač si svoje predsavzatia na papier, do zápisníka, alebo kam chceš, a časom si ich čítavaj, ročne aspoň raz, aspoň vtedy, keď niekoľko dní venuješ svojej duši: v *dňoch duševných cvičení*. Tieto dni vždy dobre využij a ani po opustení školy nezanedbaj duševné cvičenia! Máš k tomu príležitosť alebo sám, alebo utiahnuc sa do kláštora, vykonaj svoje duševné cvičenia, ale nikdy nezabudni aspoň raz do roka striasť sa z hlivenia, aspoň raz obnoviť svoje predsavzatia a nové oduševnenie čerpať k boju, k borbe. Neber na seba veľa, nečiň storaké predsavzatia, ale málo, a tých málo dobre zachovaj! Viac stojí jedno dobre vykonané predsavzatie, ako sto nevykonaných!

Musiš bojovať, v boji vytrvať a stále sa modliť: „Pane, buď vôľa tvoja svätá!“ Tu nie je čas k zrieknutiu sa, tu nie je čas k hliveniu

a fatalizmu, tu niet reči o leňošení; ale tu je nádej na víťazstvo, na napredovanie, lebo v tomto boji nám pomáha On — Boh, ku ktorému všetci smerujeme a ktorý všetko najlepšie v našom záujme riadi, o to Ho prosíme a len preto sa uspokojujeme v jeho riadení: „Pane, buď vôľa tvoja svätá!“

V tomto vzdychu uspokojí sa duša každého z nás! I tak by sme márne reptali proti Bohu, nech je vtedy aspoň ctnosť naším uspokojením, robme si zásluhy z vôle Božej! Veľa by sme chceli vykonať, krajšou, väčšou by sme chceli dušu svoju vidieť, ale keď to nemôžeme, vtedy povedzme s odovzdaním sa do vôle Božej: „Buď vôľa tvoja svätá!“ a tým sme už pokročili v duševnom živote viacej, ako sme si to mysleli, lebo pokorným uspokojením duša naša stala sa krajšou, ako sme i chceli.

V rukách Božích sme, v jeho prozreteľnosti dôverujeme: „Keď v Tebe dúfame, nebudeme zahanbení na veky.“ (Ž. 70, 1.).

OPRAVA TLAČOVÝCH CHÝB.

Strana Riadok

15. — 17 — vzdelaním = vzdelaným
36. — 20 — pracuje = pracujeme
40 — 14 — bláznica = blázinca
44 — 9 — spasený = spasení
44 — 24 — prácach = prácach,
59 — 19 — sniesť = zniešť
63 — 12 — má = ma
78 — 14 — marianskú = Mariánsku
81 — 14 — vynašli = vynašly
102 — 19 — stanovì = stanovy
118 — 3 — ktorý = ktorí
145 — 10 — nehody. = nehody,
151 — 8 — (Mat. 12, 31.) = (Luk. 12, 31.)
205 — 4 — s mravného = z mravného
228 — 3 — aliqua = aliquid
235 — 12 — pudkosti = prudkosti
243 — 16 — posavil = postavil
244 — 1 — Všetku = všetku
245 — 24 — isvitosti = sviatosti
316 — 2 — zosilňovala = zosilňovala,
319 — 1 — (Zjav. 22, 50.) = (Zjav. 22,
20.)
321 — 27 — najvznesenejší = najvzneše-
nejší
349 — 1 — „veľkomožnosť,“ = „veľko-
možnosť“

OBSAH.

<i>Osvaldov literárny krúžok slovenských bohoslovcov v Trnave . . . . .</i>	<i>5.</i>
<i>Členovia Osvaldovho lit. krúžku slov. bohoslovcov v Trnave v škol. r. 1926-27 . . . . .</i>	<i>9</i>
<i>Prívet</i>	<i>13.</i>

ÚVOD.

<i>„Ja som prišiel, aby mali život!“ (Ján 10, 10.) (Čo je duševný život? Je potrebný? Námietky)</i>	<i>15.</i>
---	------------

I.

Cieľ Života.

<i>I. „Plnenie zákona.“ (Rim. 13, 10.) (Cieľ človeka, ctnosť, podobienstvá) . . . . .</i>	<i>31</i>
<i>II. „Bez viery nie je možné ľúbiť sa Bohu.“ (Žid. 11, 6.) (Katolícka viera; neverecký svet) . . . . .</i>	<i>37</i>
<i>III. „V tebe, o Pane, dúfam!“ (Žalm 30, 2.) (Nádej, Boh pomáha)</i>	<i>43</i>

II.

- IV. „*Láska je z Boha.*“ (1. Ján 4, 7.) (Dva hlavné príkazy: Láska k Bohu a k bližnému) 47
- V. „*Modlievajte sa bez prestania!*“ (1. Tes. 5, 17.) (Modlitba; potreba, spôsob a účinok modlitby) 52
- VI. „*Vy sa teda takto budete modlievať: Otče náš . . .*“ (Mat. 6, 9.) (Druhy modlitby: ústna a rozjímavá modlitba; odpustkové modlitby; spev; ukáznosť tela) 60
- VII. „*Petre, miluješ ma?*“ (Ján 21, 15.) (Spolužitie s Cirkvou a prostriedky tohto: svätenie sviatkov v duchu evanjelia; pôst; ružencová modlitba; verejné priznávanie sa ku Cirkvi; pokroková doba; sluhovia Cirkvi 72
- VIII. „*Ste spolumešťania svätých a domáci Boží!*“ (Efez. 2, 19.) (Nie pre zázraky, ale pre ich víťazoslávny duševný život ctíme svätých. Oni sú i našimi pomocníkmi. Príklad sv. Jozefa, sv. Benedikta, sv. Alojza) 83
- IX. „*Hľa, tvoja matka!*“ (Ján 19, 27.) (Kto je Preblahoslavená Panna Maria? — Krátky jej životopis) 93
- X. „*Kto mňa najde, najde život a dosiahne spasenia od Pána.*“ (Prísl. 8, 35.)

- Cieľ Mariánskej Družiny (Kongregácie): 1. Úcta Marie. — 2. riadny duševný život, 3. apoštolovanie. Jej nepriatelia. Keď si kongreganistom, buď ním skutočne!) 102
- XI. „*Učte sa odo mňa.*“ (Mat. 11, 29.) (Poznanie Ježiša; meno Ježišovo; On je naším príkladom!) 112

II.

Na mori života.

- I. „*Satan vypýtal si vás...*“ (Luk. 22, 31.) (Hriech, veľkosť a priebeh hriechu. Zvykový hriech, náruživosť. Príležitosť k hriechu) 121
- II. „*Rozptýlil pyšných v smýšľaní ich srdca.*“ (Luk. 1; 51.) (Pýcha, márnomyseľnosť. Poníženosť) 139
- III. „*Hľadajte najprv kráľovstvo Božie.*“ (Luk. 12, 31.) (Smerodajné heslá dnešných časov sú: bohatstvo a chudoba; peniaze) 151
- IV. „*Žiaden smilník, alebo necudník... nemá dedičstva v kráľovstve Kristovom a Božom.*“ (Ef. 5, 5.) I. Vývin hriechu. Blúznenie. Láska. Tajné známosti. Necudné obrazy, reči, čítania. Naše smysly. Je to všetko hriechom? . 156

- II. Lieky: Útek pred nebezpečenstvom hriechu, vyhýbanie sa príležitostiam; modlitba; sebazapieranie; úprimná spoveď 178
- III. Čistota ako ctnosť a jej pestovanie . 186
- V. „*Dajte si pozor!*“ (Luk. 21, 34.) (Alkoholizmus; Nemiernosť v jedení a v pití; pôst; — Prázdniny) 190
- VI. „*Radujte sa v Pánu.*“ (Filip. 4, 4.) (Práca a zábava. Spoločnosť. Divadlo. Šport. Tanec. Karty. Hudba. Kreslenie) 200
- VII. „*Hnevajte sa a nehrešte.*“ (Ž. 4, 5.) (Vznetlivosť a hnevlivosť. Smierenie. Pomsta. Prchká povaha. Odpor. Kliatie. Krotkosť) 213
- VIII. „*Neluhajte jeden druhému.*“ (Kol. 3, 9.) (Lož; osočovanie) 223
- IX. „*Nesúďte, aby ste neboli súdení!*“ (Mat. 7, 1.) (Nactiutrhávanie, neláskavé reči. — Kedy sa môžu a kedy je treba vyzradiť chyby druhých? — Dôvera. — Opovažlivé posudzovanie, upodozrievanie) 229
- X. „*Útrapy a útisky ma-zastihly.*“ (Ž. 118, 143.) (Svätí a zlí. Modlitba za oslobodenie. Opravdiví veľkí mužovia. Ošetrovanie mrzákov. Žiacka choroba. Samovražda) 239

- XI. *„Pokrytec ústami klame priateľa.“*
 (Prísl. 11, 9.) (Pravé priateľstvo. —
 Žiarlivosť. — Prepjatá dôvernosť) . . . 249
- XII. *„A všetci, ktorí chcú žiť pobožne v
 Kristu Ježišovi, trpieť budú prenasle-
 dovanie!“* (2. Tim. 3, 12.) (Znova raj-
 ský vodca. — Slobodní murári. — So-
 ciálni demokrati. — Neteční) . . . 254

III.

„Pharos“ života.

- I. *„Poďte ku mne všetci!“* (Mat. 11, 28.)
 (Kajúcne vzdychanie človečenstva.
 Láskavé volanie Ježišovo) . . . 265
- II. *„Synu, zhrešil si? Nehreš viac!“* (Sir.
 21, 1.) (Sebapoznanie. Zpytovanie sve-
 domia. Lútosť a silné predsavzatie.
 Čiastočné zpytovanie svedomia. Večer-
 né vstúpenie do seba. Hriechy a milosti
 celého nášho života) . . . 269
- III. *„Nepravosť svoju poznám!“* (Ž. 50, 5.)
 (Kto vynašiel spoveď? K spovedi je
 potrebná viera, úplnosť, dobrá prípra-
 va, opravdivá lútosť a silné predsa-
 vzatie.) . . . 279
- IV. *„Hriech môj je predo mnou vždy.“*
 (Ž. 50, 5.) (Spoveď je duševným kú-

- peľom pre zdravých a aj pre chorých. Požiadavky častej spovedi.) . . . 288
- V. „*Či i vy chcete odísť?*“ (Ján 6, 68.) (Častá sv. spoveď vyžaduje stáleho spovedníka, ináč je ona len chvátaním po vzduchu a prácou bez osohu.) 292
- VI. „*Preto, hľa, ja ju privábim k sebe, a odvediem na púšť a budem jej do srdca hovoriť.*“ (Oz. 2, 14.) (Nový život, cieľom duševných cvičení. Samota a mlčanie. Vhlbenie sa do vlastnej duše. Minulosť a budúcnosť. Veľkodušnosť a úplné odovzdanie sa Bohu je potrebné.) . . . 297
- VII. „*Ja som chlieb života!*“ (Ján 6, 48.) (Rajský strom večného života. Príprava k svätému prijímaniu a poďakovanie.) . . . 304
- VIII. „*Chlieb náš vzdajši daj nám dnes.*“ (Mat. 6, 11.) (Láska Ježišova a vlastná naša bieda pobáda nás k častému sv. prijímaniu. Podmienky: milosť posväcujúca a dobrý úmysel. Osoží živým i mŕtvym.) . . . 312
- IX. „*Priď, Pane Ježišu!*“ (Zjav. 22, 20.) (Duchovné prijímanie, návšteva prevelebnej sviatosti Oltárnej, slyšanie sv. Omše.) . . . 319

IV.

Hojnosť života.

- I. *„A spočinie na ňom duch Pánov: duch múdrosti a rozumnosti.“* (Iz. 11, 2.) (Kresťanský svetový náhľad a spoločnosť. Voľba stavu — Vďačnosť.) . 327
- II. *„Duch rady a sily.“* (Iz. 11, 2.) (Ctnosti charakterného človeka. Ľudské o-hľady.) . 350
- III. *„Duch umenia a nábožnosti.“* (Iz. 11, 2.) (Duchovná a telesná práca. Sociálne smýšľanie. Padajúce zemianske kúrie. Cieľuprimeraná pracovitosť. Veda. Technika. Poznámky, denníky. Nemôže byť každý mudrcom, ale ctnostným môže byť každý. Študentské sdruženia.) . 359
- IV. *„A naplní ho Duch bázne Pánovej.“* (Iz. 11, 3.) (Všadeprítomný Boh. Bázeň Božia: láska Božia. Nebojí sa ľudí, chodí so svojím Anjelom Strážcom. S dobrou vôľou, s nábožnými vzdychami.) . 387
- V. *„Jestli by som nemal lásky, nič mi neosoži.“* (I. Kor. 13, 3.) (Samoláska chce mať všade a vždy dobré meno.) 394

- VI. „*Jestli by som nemal lásky, nič nie som.*“ (I. Kor. 13, 2.) (Vedzte: Miluj bližného, keď je i hriešny, jednostranný, nepriateľského cítenia, iného vyznania. To je rozkaz Kristov. Buď teda apoštolom tejto lásky a neohrozeným synom vlasti! Slovenský Orol.) 399
- VII. „*Keď by som nemal lásky, bol by som ako zvučná meď a cvendžiaci cymbal.*“ (I. Kor. 13, 1.) Miluj Pána Boha svojho a jeho námestníkov: svojich rodičov, predstavených, profesorov a buď im poslušným!) . . . 413
- VIII. „*Buď vôľa tvoja!*“ (Mat. 6, 10.) (Nech ti neprekážajú neúspechy, smrť, čas! Vytvorme v sebe ducha veľkého, krásneho, ako to Boh chce. — Vytrvanlivosť.) . . . 422
-